ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KATILIMIN TOPLUMSAL BOYUTLARI:
YOZGAT GENÇLİĞİ ÖRNEĞİ

Merve YALÇINKAYA

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ

DOKTORA TEZİ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

NİSAN - 2021

ankara
HBM

KATILIMIN TOPLUMSAL BOYUTLARI: YOZGAT GENÇLİĞİ ÖRNEĞİ

Merve YALÇINKAYA

DOKTORA TEZİ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

NİSAN 2021

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Merve YALÇINKAYA

27/04/2021

KATILIMIN TOPLUMSAL BOYUTLARI: YOZGAT GENÇLİĞİ ÖRNEĞİ
(Doktora Tezi)

Merve YALÇINKAYA

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Nisan 2021

ÖZET

Toplumsal gelişim ve sosyal değişim için temel bir kaynak olarak görülen gençlerin toplumsal hayata aktif katılımı ve bunun önündeki engellerin ortadan kaldırılması bugün gençlikle ilgilenen alanların başlıca problemlerinden birini oluşturmaktadır. Gençler Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de ekonomik, sosyal sivil ve politik katılımda çok ciddi problemlerle karşılaşmaktadır. Türkiye'de gençler gelişmiş ülkelere nazaran toplumsal hayata aktif katılımda çok daha geride bir profil çizmektedir. Genel olarak ailenin gençlerin toplumsal hayata katılımı konusunda başat aktör olarak yer aldığı Türkiye gibi ülkelerde katılım konusunda değerlendirilmesi gereken bir başka husus da büyük kentlerle küçük kentlerin gençlerin toplumsal katılımlarına olan etkileridir. Göçün yoğun olarak gerçekleştiği, sosyal ve ekonomik göstergeler açısından Türkiye sıralamasında gerilerde yer alan küçük bir kent olan Yozgat İli, gençlerin toplumsal hayata katılım konusunda büyük kentlere oranla daha farklı ve çeşitli engellerle karşılaşabildikleri bir kenttir. Bu kapsamda çalışmada 16-29 yaş arası gençler, 16-19, 20-24, 25-29 yaş grupları olarak gruplandırılarak, cinsiyetlerine ve yerleşim yerlerine göre (Kentsel alan/ kırsal alan) ele alınmış ve ekonomik, sosyal, sivil ve politik katılımları nicel ve nitel yöntemler birlikte uygulanarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın genel bulguları; gençlerin kırsal alanda sosyal ve politik katılımlarının kentsel alanlara göre düşük olduğu, cinsiyetin ise bütün yaş gruplarında kadınların hem ekonomik hem de sosyo-politik katılımında olumsuz bir etkide bulunduğu yönündedir. Eğitim düzeyi sosyal ve politik katılımı arttırmaktadır. Aile ve yakın sosyal çevre gençlerin katılımlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Kentin sunduğu imkanların yetersizliği gençlerin göç etme isteğinin başlıca nedenini oluşturmaktadır.

Bilim Kodu	: 113821
Anahtar Kelimeler	: Gençlik, mekân, ekonomik katılım, sosyal katılım, siyasal katılım
Sayfa Adedi	: 198
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ

SOCIAL DIMENSIONS OF PARTICIPATION: A CASE OF YOUTH IN YOZGAT
(Ph. D. Thesis)

Merve YALÇINKAYA

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES
April 2021

ABSTRACT

The active participation of young people in social life, which is seen as a fundamental resource for social development and social change, and eliminating obstacles to this, constitute one of the main problems of the fields dealing with youth today. As it is in many countries, young people in Turkey face severe economic, social, and political participation problems. Young people in Turkey are still very behind than developed countries in participation. Generally, in countries like Turkey, where young people's participation depends largely on their families, there is another aspect to consider: young people's social participation in small cities. Young people living in Yozgat, a small sending city that ranks down on Turkey's development index, can encounter different and varied obstacles than their peers living in big cities regarding social participation. In this context, young people between the ages of 16-29 were grouped as 16-19, 20-24, 25-29 age groups, according to their gender and settlement (Urban area / rural area). With quantitative and qualitative methods were applied together, young people's economic, social, civic, and political participation were reviewed. General findings of the study; social and political participation of young people in rural areas is lower than in urban areas, and gender harms both economic and socio-political participation of women in all age groups. Education level increases social and political participation. Family and close social environment greatly affect the participation of young people. The inadequacy of the city's opportunities constitutes the main reason for the young people's desire to migrate.

Science Code	:	113821
Key Words	:	Youth, space, economic participation, social participation, political participation,
Page Number	:	198
Supervisor	:	Prof. Dr. Hayati BEŞİRLİ

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans tez sürecimde olduğu gibi doktora tez sürecimde de bana verdiği emekten, her konuda sağladığı destekten dolayı tez danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Hayati Beşirli'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Doktora tez izleme komitemde görev alan Prof. Dr. Erdal Aksoy ve Prof. Dr. Cahit Gelekçi'ye yapıcı eleştirilerinden dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca, ailem Cana, Eyüp Yalçınkaya ve Aslı Ünalır'a, arkadaşlarım Zeynep Serap Tekten Aksürmeli, Cansu Akoğlan, Şükran Delice ve Betül Yıldırım'a her daim yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Sayın Hocalarım Prof. Dr. Serdar Sağlam, Prof. Dr. Ayşe Canatan, Prof. Dr. Hacer Tor, Doç. Dr. Aysel Günindi Ersöz ve Dr. Emel Yiğittürk Ekiyor'a, çalışma arkadaşlarım Zeynep Sancaktutan, Hilal Uludağ ve Serap Gün'e,

Saha çalışmam süresince benden yardımlarını esirgemeyen, Yunus Alp, Ahmet Ercan Kutlu, Rana Can ve İbrahim Can'a çok teşekkür ederim.

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
ORAN	Orta Doğu Kalkınma Ajansı
UN	Birleşmiş Milletler
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	Dünya Sağlık Örgütü

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

KISALTMALAR vii

İÇİNDEKİLER viii

TABLOLARIN LİSTESİ xi

1. GİRİŞ 1

2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ 5

2.1. Araştırmanın Konusu 5

2.2. Araştırmanın Amacı 7

2.3. Araştırmanın Önemi 8

2.4. Araştırmanın Metodolojisi 9

2.4.1. Nicel Araştırmada Evren ve Örnekleme 9

2.4.2. Çalışmanın Hipotezleri 11

2.4.3. Nitel Araştırma Deseni ve Veri Toplama Tekniği 12

2.4.4. Nitel Araştırma Soruları 13

2.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları 14

3. GENÇLİK VE GENÇLİĞE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR 17

3.1. Gençlik Tanımları 17

3.2. Gençliğe Dair Sosyolojik Yaklaşımlar 22

3.2.1. Yapısal Fonksiyonalist Yaklaşım 22

3.2.2. Çatışmacı Yaklaşım 24

3.2.3. Sembolik Etkileşimcilik Yaklaşımı 26

3.3. Dünyada ve Türkiye'de Gençlik Çalışmaları 29

Sayfa

4. GENÇLİK VE KATILIM 35

4.1. Ekonomik Katılım 38

4.2. Sosyal Katılım 41

4.3. Sivil Katılım 44

4.4. Siyasi Katılım 47

5. MEKÂN VE GENÇLİK 55

5.1. Mekân ve Aidiyet 56

5.2. Mekân ve Kimlik 60

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI 65

6.1. Yozgat'ın Coğrafi Konumu 65

6.2. Nüfus ve Demografik Özellikleri 65

6.3. Eğitim Durumu 67

6.4. Ekonomik Durum 68

6.5. İstihdam Durumu 69

6.6. Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi 71

6.7. Katılımcıların Yerleşim Yeri Eğitim ve Hane Durumu 72

6.8. Ekonomik Katılım 80

6.9. Sosyal Katılım 94

6.9.1. Sosyal Çevre Kişiler Arası Güven Kimlik ve Aidiyet 95

6.9.2. Serbest Zaman Değerlendirme 103

6.9.3. Sosyal Katılım Faktörlerinin Analizi 114

6.10. Sivil Katılım 117

6.10.1. Göç Aidiyet Beklentiler ve Problemler 119

6.10.2. Sivil Katılım Faktörlerinin Analizi 131

6.11. Siyasi Katılım 134

Sayfa

6.11.1. Oy Verme 138
6.11.2. Siyasi Partilere ve Sivil Toplum Örgütlerine Üyelik 140
6.11.3. Siyasal Katılım Faktörlerinin Analizi 149
7. SONUÇ 153
KAYNAKLAR 165
EKLER 179
EK-1. Etik Kurul İzin Formu 180
Ek-2. Yozgat'ta Saha Araştırması Yapılan Sokaklardan Fotoğraflar 181
EK-3. Anket Formu 190
ÖZGEÇMİŞ 198

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo **Sayfa**

Tablo 2.1. Katılımcı tablosu 13

Tablo 6.1. Yozgat il/ilçe merkezi belde/köy nüfus sayıları 66

Tablo 6.2. Yozgat il/ ilçe merkezleri/ kırsal alan nüfusunun cinsiyete göre dağılımı 67

Tablo 6.3. Yozgat kent/kır nüfus yüzdeleri 67

Tablo 6.4. Kentsel/kırsal alan ve cinsiyete göre dağılım 73

Tablo 6.5. Cinsiyet yaş ve yerleşim yerine göre eğitim düzeyi 74

Tablo 6.6. Yerleşim yerine göre anne/babanın eğitim durumu 77

Tablo 6.7. Sosyo-ekonomik duruma göre anne/babanın eğitim durumu 77

Tablo 6.8. Hane durumu 79

Tablo 6.9. Yaş ve cinsiyete göre çalışma durumu 82

Tablo 6.10. Eğitim durumuna göre çalışma durumu 84

Tablo 6.11. Son üç ay içindeki çalışma oranı 85

Tablo 6.12. Öğrenci olma durumuna göre son üç ay içindeki çalışma oranı 85

Tablo 6.13. Aynı işte bir sonraki sene çalışma durumu 86

Tablo 6.14. İşsiz kalma durumunda maddi olarak ne kadar süre idare edinilebileceğinin dağılımı 86

Tablo 6.15. Aileden destek almadan maddi olarak idare edebilme sürelerinin dağılımı 87

Tablo 6.16. İş ararken en çok kullanılan yöntemlerin dağılımı 88

Tablo 6.17. Cinsiyete göre mesleklerin dağılımı 88

Tablo 6.18. Aylık hane gelirlerinin dağılımı 89

Tablo 6.19. Gelir kaynaklarının dağılımı 91

Tablo 6.20. Mülkiyet durumu dağılımı 92

Tablo 6.21. Gelir durumu dağılımı 93

Tablo **Sayfa**

Tablo 6.22. Gelir grubuna göre çalışma durumu 93

Tablo 6.23. Cinsiyet ve yaşa göre en sık görüşülen kişilerin dağılımı 96

Tablo 6.24. Vakit geçirmekten en çok hoşlanılan kişilerin dağılımı 97

Tablo 6.25. En çok görüşüne güvenilen kişilerin dağılımı 97

Tablo 6.26. Güven durumu derecelerinin dağılımları 98

Tablo 6.27. Sosyal güven ile sosyal katılım korelasyon tablosu 99

Tablo 6.28. Kimlik tanımlarının dağılımları 100

Tablo 6.29. En yakın 5 arkadaşın sosyal kategorilere göre dağılımı 103

Tablo 6.30. En yaygın gündelik aktivitelerin dağılımı 106

Tablo 6.31. Cinsiyet ve yaşa göre haftada bir ya da daha sık şekilde gerçekleştirilen aktivitelerin dağılımları 107

Tablo 6.32. Gelir durumuna göre enformasyon kanallarının kullanımı 108

Tablo 6.33. Son bir ay içerisinde katılınan aktivitelerin cinsiyete göre dağılımı. 110

Tablo 6.34. Cinsiyete göre tek başına gezmeye kafeye pastaneye gitme durumunun dağılımı 111

Tablo 6.35. Katılımcıların cinsiyetlerine göre tek başlarına gezmeye kafeye pastaneye gidememe nedenlerinin dağılımı 111

Tablo 6.36. Cinsiyete göre çarşıya pazara yiyecek/giyecek alışverişlerine gidebilme durumunun dağılımı 112

Tablo 6.37. En sık kullanılan sosyal medya kanallarının dağılımı 113

Tablo 6.38. Sosyal medyaya ilişkin ifadelere cevapların dağılımı 114

Tablo 6.39. Sosyal katılım düzeyi faktör yüklemeleri 114

Tablo 6.40. Eğitim düzeyine göre sosyal katılım düzeyi 115

Tablo 6.41. Cinsiyete göre sosyal katılım düzeyi 116

Tablo 6.42. Yaşa göre sosyal katılım düzeyi 116

Tablo 6.43. Sosyal katılım regresyon analizi 117

Tablo 6.44. İmkân dahilinde Yozgat'tan göç etme isteğine göre dağılım 120

Tablo **Sayfa**

Tablo 6.45. İkamet edilen yerin imkanlarını yeterli bulma durumuna göre dağılım 120

Tablo 6.46. Türkiye'de yaşanacak en iyi kent neresidir sorusunun cevaplarının dağılımı 121

Tablo 6.47 Kentte karşılaşılan en büyük problemlerin dağılımı 121

Tablo 6.48. Cinsiyetlerine göre kendilerini güvenli hissetme durumlarının dağılımı 124

Tablo 6.49. Yaşanılan yerden memnuniyet durumu 126

Tablo 6.50. Temel hizmetlere erişim durumu 126

Tablo 6.51. Cinsiyete göre kavgaya karışma oranları 127

Tablo 6.52. Geleceğe dair en büyük endişelerin dağılımı 128

Tablo 6.53. Tatillerin nerede geçirildiğinin dağılımı 128

Tablo 6.54. Yaşanılan çevredeki karar alım süreçlerine katılıma dair cevapların dağılımı 129

Tablo 6.55. Sivil katılım düzeyi faktör yüklemeleri 131

Tablo 6.56. Eğitim düzeyine göre sivil katılım düzeyi 132

Tablo 6.57. Cinsiyete göre sivil katılım düzeyi 132

Tablo 6.58. Yaşa göre sivil katılım düzeyi 133

Tablo 6.59. Sivil katılım regresyon analizi 134

Tablo 6.60. Gelir durumuna göre oy verme dağılımı 139

Tablo 6.61. Eğitim düzeyine göre oy verme dağılımları 139

Tablo 6.62. Cinsiyete göre oy verme oranlarının dağılımı 140

Tablo 6.63. Cinsiyete göre siyasi parti üyeliği 141

Tablo 6.64. Çalışma durumuna göre siyasi parti üyeliği 141

Tablo 6.65. Çalışma durumuna göre siyasi partiye /gençlik kollarına üye olmama nedenlerinin dağılımı 142

Tablo 6.66. Eğitim düzeyine göre sivil toplum kuruluşuna üyelik oranları 143

Tablo 6.67. Cinsiyete göre sivil toplum kuruluşuna üyelik oranları 143

Tablo **Sayfa**

Tablo 6.68. Sivil toplum örgütlerine üye olmama nedenleri 145

Tablo 6.69. Hoşunuza gitmeyen bir olayla karşılaştığınızda ne yaparsınız sorusuna verilen cevapların dağılımı..... 145

Tablo 6.70. Toplumda en çok saygı duyulan genç kim sorusuna cevapların dağılımı..... 147

Tablo 6.71. Bağış verme biçimlerinin dağılımı 148

Tablo 6.72. Siyasal yaşam düzeyi faktör yüklemeleri..... 149

Tablo 6.73. Eğitim düzeyine göre siyasal katılım düzeyi..... 150

Tablo 6.74. Cinsiyete göre siyasal katılım düzeyi..... 150

Tablo 6.75. Yaşa göre siyasal katılım düzeyi 151

Tablo 6.76. Siyasi katılım regresyon analizi 152

1. GİRİŞ

Gençliği anlamak, gençlikle ilişkilendirilen konuların tespiti, düzenlenmesi ve kategorilendirilmesi dünyanın her yerinde gündelik hayattan politikaya, ekonomiden çeşitli bilim ve disiplin dallarına kadar farklı alanların öncelikli hedeflerinden biri haline gelmiştir. Gençliğe olan yoğun ilgi, II. Dünya Savaşı sonrasında yeni bir dünya düzeninin şekillenmeye başlaması, 1960 ve 70'lerde dünya çapında artan genç nüfus ve bu nüfusun daha önceki nesillerden farklılaşan politik, kültürel, sosyal deneyim ve taleplerinin toplumsal sahnede görünürlüğünün artmasına bağlanabilir. Bunun yanı sıra gençlik, yakın zamana kadar problemlerle ilişkilendirilen, toplumun bütünlüğü ve düzenine karşı bir tehdit, yetişkinliğe geçişte bir "ara süreç", kimi zaman bir "siyasal aktör", "askeri ve ekonomik bir güç" olarak tanımlanmaktayken, bugün gençliğe dair bu bakış açısının değişmeye başladığı görülmektedir. Gençlik, kendi problemlerinin yanı sıra toplumun bütününe ilişkin politik, ekonomik, kültürel ve sosyal dokunun biçimlenmesinde söz sahibi olması ve katılımının beklendiği, kendi sesi ve istekleri olan toplumsal bir grup olarak, homojen bir bütünden ziyade, coğrafi, kültürel, sınıfsal ayrımlar, etnisite ve cinsiyet gibi toplumda bireyin konumunu belirleyen etmenlerle iç içe, akışkan ve heterojen bir kategori olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal bilimler alanında gençlikle ilgili teorik ve pratik bilgi sağlayan çalışmalara bakıldığında bu değişen anlayışın izlerini görmek mümkündür. Modernizmin merkezi olanı çevreye, toplumsal bütünü parçaya, "modern"' olanı "geleneksele", kent merkezini çeper ve kırsala üstün veya değerli gören anlayışın eleştirel olarak gözden geçirilmesiyle gençlik alanında yeni yaklaşımlar öneren çalışmalar görülmeye başlamıştır. Bu yaklaşımlardan biri de mekân ve mekânı yaratan toplumsal ilişkilerin gençlikle ilişkisini ele alan çalışmalardır.

Küreselleşme tartışmalarında önemli bir yer tutan homojenleşme anlayışı, küreselleşmenin çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik anlamlarda gündelik hayatta etkili olan farklı veçhelerini gençlerin pasif bir taklitçilik ile alımlandığı varsayımı üzerine kuruludur. Ancak popüler kültür, müzik, yaşam tarzları, piyasa yapısına bağlı istihdamda görülen değişimler gibi farklı alanlarda yaşanan değişimler ne kadar etkili olsa da yarattığı sonuçlar bakımından yerelde oldukça çeşitli görünümler oluşturmaktadır. Gelişen teknoloji ve iletişim imkanları, malların ve kültürel

imajların ulus aşırı dolaşımı, cinsiyet ve tarihsel süreç boyunca belli kültürel, sosyal ve ekonomik formasyonların güç hiyerarşisine bağlı filtrelerinden geçerek yerelde farklı görünümler almaktadır. Bu filtreleme süreci kendini özellikle kentsel mekânlarda, yerel, ulusal ve küresel ölçekte fikirlerin, imgelerin, değerlerin ve söylemlerin birbiri içine geçtiği gündelik hayatta göstermektedir.

Bu kapsamda mekân, toplumu barındıran boş bir gösterge olmaktan çıkarak giderek artan bir biçimde, toplum tarafından üretilen, Massey'in (2001) akış halinde, geçirgen ve geçici bir heterojen güç geometrisi olarak tanımladığı, sosyal ilişkilerle birlikte şekillenen bir üretim olarak anlaşılmaya başlamıştır.

Geç modernitenin mekânsal dinamiklerinin odağında, küresel kentlerin ulus aşırı ağları içerisinde giderek yoğunlaşan ekonomi ve bununla birlikte tüketim, heyecan ve incelikli kültürel zevklerin merkezleri olarak kent mekanlarının yeniden üretimi yer almaktadır. Bu süreç aynı zamanda merkezde yer almayan çevre kent ve kırsal alanları da etkisi altına almıştır. Çeperde yer alan kentler ve kırsal alanlar, coğrafi, bölgesel ve ekonomik özelliklerine göre merkez kentlerle ilişkilendirilmeye başlamıştır. Kentler özellikle 1980'lerle birlikte dünya ölçeğinde gitgide birbirinden farklılaşmış sadece bölgesel eşitsizlikler değil, aynı bölgesel birimde kabul edilen kentler arasında bile hiyerarşik ilişkiler varlığını daha fazla hissettirir hale gelmiştir.

Küresel ve ulusal çapta yaşanan bu etkileyici değişiklerin sonucu, yerel toplulukların nasıl tepki verdiklerine bağlantılı olarak çeşitlenmiştir. Bazı alanlar turizm ve hizmet ekonomileriyle yeniden şekillenirken, diğerleri ağır ekonomik düşüş, yüksek oranda genç işsizliği ve neoliberal politikalar sonucu sosyal hizmetlerin azalması ile karşı karşıya kalmıştır. İstihdam alanlarının ve eğitim fırsatlarının sınırlılığı, bu tür alanlardan yüksek oranda göçleri de beraberinde getirmiştir. Bu anlamda gençler farklı kentsel ve bölgesel mekanlarda demografik geçişleri, yetişkinlik ve hareketlilik bağlamlarını farklı deneyimlemekte, toplumsal hayata katılımlarında ve katılım mekanizmalarına erişimlerinde farklılaşmalar görülmektedir.

Katılım, demokrasiye ilişkin güncel tartışmaların başında gelmektedir. Katılım ve demokrasi ilişkinin önemsenmesinin arkasında, demokrasinin temel ekseni olarak vatandaşların aktif ve sürekli katılımına dayanan karar alma süreçlerinin esas olması yatmaktadır. Bu ilişkinin yaşama geçirilme biçimi toplumsal karar alma süreçlerini de belirlemektedir. Katılım; vatandaşların, kamusal yaşamı ile ilgili olan kararlara

dahil olma ve bu kararları etkileme süreci olarak tanımlanabilir. Bu açıdan katılım, demokrasinin vazgeçilmez köşetaşlarından biridir. Vatandaşlık ise; devlet ile bireyler arasında çok boyutlu ilişkisel bir bağ olarak tanımlanabilir. Vatandaşlık, sivil, siyasal ve sosyal hakları ve sorumlulukları üzerinden toplumu oluşturan bireylerin her birine eşit statü sağlama iddiasındadır. Hakların biçimsel eşitliği, vatandaşlara eşit ve adil bir statü sağlama noktasında eksik kalabilir. Eşit statünün var olabilmesi için hakların biçimsel eşitliğinin yanında, kaynaklara erişim yollarının ve karar alma süreçlerine katılımın da adil ve eşitlikçi bir biçimde var olması gerekir. Bu noktada, vatandaşlığın haklar bağlamında soyut bir biçimsel eşitlik sağlayan statüsünü, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal farklılıklar ve bu farklılıkların katılıma etkileri üzerinden sorgulamak gerekmektedir. Çünkü katılım mekanizmaları, birçok değişkenden (cinsiyet, din, dil, etnisite, sınıf, ekonomik ve sosyal statü vb.) etkilenmektedir. Katılımı etkileyen, ancak az tartışılan etkenlerden biri de yaştır. Ancak genç olma hali, katılım bağlamında, önemli eşitsizlikler içermesine rağmen yeterince tartışılmamaktadır. Katılım çalışmalarında genç olma hali yanı sıra bölgesel farklılıklara dayanan çalışmaların da yeterli derecede yapılmadığı görülmektedir.

Bu çalışmada Yozgat İli çalışma sahası olarak seçilmiştir. İl düzeyinde araştırma yapılması, birçok düzeyin beraber görülebileceği ve incelenebileceği bir düzlem yaratabilme olanağı sunmaktadır. Küresel-yerel, merkez-çevre, kent- kır gibi ayrımların eş zamanlı olarak hem yoğunlaştığı hem de aynı zamanda sınırlarının bulanıklaştığı günümüzde bu tartışma eksenleri içerisinde belli bir kente odaklanmak ve gençliği mekânla ilişkisi çerçevesinde incelemenin gençlik çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda çalışmada 16-29 yaş arasındaki gençlerin katılımı, ekonomik, sosyal, sivil ve siyasal boyut olmak üzere dört alt kategoride ele alınmıştır. Çalışma, yedi bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünden sonra, ikinci bölümde araştırmanın yöntemi, soruları, amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde sosyoloji disiplininde gençlik kavramı tanımlanmış, gençliğe dair yaklaşımlara, dünyada ve Türkiye'de yapılan gençlik çalışmalarına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde gençlik ve katılım ilişkisine dair literatür taraması yapılmış, ekonomik sosyal, sivil ve siyasal katılım mekanizmaları tartışılmış, sahada yapılan çalışmalar

ortaya konmuştur. Bu bölümde katılım kavramının yanı sıra, bağlılık kavramı gençlerin katılım pratiklerinin yanı sıra ilgilerini, bilgi ve farkındalıklarını inceleyebilmek için kullanılmıştır. Bee ve Kaya'nın (2017) kavramsallaştırmasına göre, bağlılık (engagement); sivil ve politik konular hakkında bir farkındalığın bulunmasını, bu konular hakkında ilginin, bilgi arayışının olmasını tanımlarken, katılım (participation); sivil ya da siyasi olması fark etmeksizin, (bireysel ya da topluluk ölçeğinde) aktif bir eyleme gönderme yapmaktadır.

Çalışmanın beşinci bölümünde ise gençlik, yer, aidiyet ve kimlik tartışmaları ele alınmıştır. Altıncı bölümde sahanın bulgularına yer verilmiştir. Araştırmanın sahasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.Bu bölümde Yozgat İli'nin coğrafi konumu, nüfus ve demografik yapısı, eğitim durumu, istihdam ve sosyo-ekonomik özelliklerine yer verilmiş ve sahanın araştırma verileri ekonomik, sosyal, sivil ve siyasal katılım olarak dört alt başlıkta tartışılmış ve değerlendirilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Konusu

Gençlerin toplumsal hayata katılımları, bir toplumsal grup olarak kendi durumlarına dair söz söyleme, varlık gösterme, bu açıdan da kendi problemlerine dair çözümlere ortak olmaları imkanını vermekteyken aynı zamanda demokratik bir toplumun gelişebilmesi için de katkı sağlamaktadır. Dünya ölçeğinde gençlerin formel siyaset biçimlerine katılımlarının giderek azalması ile temsiliyet mekanizmalarının işletilmesine dair büyük bir sorun alanı ortaya çıkmıştır. Katılım biçimlerinin, özellikle genç kuşaklar arasında çeşitlenmesi gençlik ve katılım ilişkisinin artan oranda ilgi görmesine neden olmaktadır. Ancak katılımın ne olduğu, nasıl belirlenmesi gerektiği, kimlerin nasıl veya neye katılacağına dair ortak bir anlayışın geliştiğini söylemek mümkün değildir. Gençlerin katılımından bahsederken "gönüllülük", "eylem", "bağlılık", "mekân" gibi birçok farklı kavram birbiriyle ilişkili olarak ele alınmaktadır. Yine de farklı ulusal ve uluslararası ölçeklerde yapılan katılım araştırmalarının bazı ortak noktalarda birleştikleri söylenebilir. Katılım bir pratik ve çalışma alanı olarak; farklı ırk, etnisite, sınıf, cinsiyet ve kimliklerdeki gençlerin, eğitim, çevre, konut gibi alanlarda, ulusal ve uluslararası ölçekteki karar verme süreçlerine katılımlarını desteklemek, katılımlarının önündeki engellerin kaldırılmasını sağlamak amacıyla yürütülmektedir (Checkoway, 2011). Bir başka deyişle gençlerin katılımı, kendi problemlerine dair fikirlerini ve pratiklerini organize edebilmeleri, toplumun farklı nesillerinin birlikte hareket edebilir hale gelmesi, kurumlara, kararlara ve süreçlere etkide bulunulabilmelerine dair tartışmaları içermektedir. Katılım çalışmaları, katılımcıların, kişisel ve sosyal gelişimlerinden, bilgi ve becerilerine, akademik başarılarına, okul performanslarına, kişisel güvenlerine, sosyal bağlarına ve iyi olma durumlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede değerlendirilebilmektedir (Checkoway, 2011). Diğer çalışmalar katılımın toplum üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Sonuçlarının belgelenmesinin genellikle zorluğuna dikkat çekilmekle birlikte, bireysel ve kurumsal katılımın eğitim, çevre, barınma, kentsel gelişim ve sivil toplumdaki değişim için önemli olduğu ifade edilmektedir (Checkoway, 2011).

Türkiye'de katılım çalışmaları da son yıllarda giderek artmaktadır. Katılım çalışmalarının göstergelerine göre gençlerin katılımı Türkiye genelinde artmakta olan bir grafik göstermekteyse de gelişmiş ülke oranlarının çok gerisinde kalmaktadır. Türkiye'de bölgelere, kent ve kır yerleşimine, sosyal sınıf, cinsiyet ve eğitim göstergelerine göre gençler arasında katılım farklılaşmaktadır. Büyük kentlerde ve metropol alanlarda gençlerin nüfus olarak yoğunlaştıkları, yerel yönetimlerin alt yapı çalışmalarının yanı sıra sosyal ve kültürel alanlarda da aktif oldukları ve STK sayılarının yüksek olduğu yerlerde gençlerin katılım kanallarına ulaşımları çok daha kolay olabilmekteyken, orta ve küçük düzey kentlerde katılımın önünde daha fazla engel olduğu düşünülmektedir.

Orta ve küçük ölçekli kentlerin özelliklerine yoğun göç verme durumu da eklendiğinde katılım konusu bir başka bağlam daha kazanmaktadır. Kentin gençlere istihdam ve sosyo-kültürel alanlarda imkân sağlayamaması bu kentlerin giderek küçülmesine ve genç nüfusunun göç etmesine yol açmaktadır. Bu durum kentte kültürel unsurlar, girişimcilik dinamikleri, mekânsal ilişkiler ve demografik yapı gibi alanlarda dönüşümleri de beraberinde getirmektedir. Türkiye gibi merkezi devlet yapısının kuvvetli olduğu ve yerel yönetimlerle olan ilişkinin kentsel alandaki dönüşümleri önemli ölçüde etkilediği, devlet yatırımlarının kentin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarının oluşmasında hayati olduğu, yaş hiyerarşisinin öneminin daha fazla hissedildiği küçük kentlerde gençlerin katılımlarının önünde daha fazla engel olduğu düşünülmektedir.

Demografi, istihdam, eğitim, sağlık, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali erişilebilirlik ve yaşam kalitesi başlıklarında 52 değişken ele alınarak oluşturulmuş "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması" araştırmasında (2017) Türkiye'deki en çok göç veren iller arasında yer alan ve binde -26,3'lük net göç hızıyla bu değişkende 81 il içerisinde yetmiş yedinci sırada yer alan Yozgat İli gençlerin katılım boyutlarının incelenmesi için araştırma sahası olarak seçilmiştir. Eğitim ve rekabetçilik değişkenlerinde genel olarak ülke ortalamasının altında değerlere sahiptir. Yirmi iki yaş ve üzeri nüfusta yüksekokul veya fakülte mezunu oranı ile otuz yaş ve üzeri nüfusta yüksek lisans veya doktora mezunu nüfus oranı değişkenlerinde en düşük değere sahip iller içerisinde yer almaktadır. 81 il içerisinde bütün değişkenlerin yer aldığı sıralamaya göre ise Doğu ve Güneydoğu'da bulunan

illerin hemen üzerinde 63. Sırada yer aldığı görülmektedir. Yozgat, Ankara ve Kayseri gibi büyük illerin yakınında yer almakta ve bu durumundan ötürü bu illerle yerleşik ve uzun süreli ilişkilerin varlığına rağmen gelişmişlik bakımından bu kentlerin arkasında yer almaktadır (T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2019). Bu kapsamda araştırmanın konusu göçün yoğunluğu, kentin büyüklüğü ve diğer değişkenler bakımından Orta Anadolu'nun gelişmişlik bakımından en alt sırasında yer alan Yozgat örneğinde gençlerin toplumsal katılım örüntülerinin incelenmesidir

2.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada küçük kentte gençlerin kültürel, sosyal ve ekonomik katılımlarının değerlendirilmesi ve katılım dinamiklerine etkide bulunan unsurların tartışılması amaçlanmaktadır.

Gençlik alanında yapılan araştırmalarda öne çıkan noktalardan biri, küçük kentlerle büyük kentlerde genç olmanın farklılaştırıcı, ayrıştırıcı etkisi olduğuna dikkat çekilmektedir (Lüküslü ve Yücel, 2013). Gençlik literatürüne bakıldığında, gençlik katılım araştırmalarının makro boyutta yürütüldüğü, sosyal bilimlerde mekân ve gençlik konusunu mikro boyutlarda ele alan çalışmalarda ise ilginin daha çok büyük kentlerde toplandığı görülmektedir. Sosyal bilimlerin çalışma alanlarında büyük kentlerin hegemonyası, genç nüfus yoğunluğu, eğitim, meslek, barınma gibi başlıklarda görülen heterojen, çok boyutlu, karmaşık süreçlerin varlığıyla, neo-liberalizm, kayıt dışılık, refah politikaları, istihdam ve işsizlik gibi gençliği doğrudan etkileyen süreçlerin çakışmasının en görünür örneklerini barındırdığı için tercih edilmektedir. Ancak bugün orta ve küçük ölçekli kentlerin Türkiye genelinde ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda "yerellik", "demokrasi kültürü", "vatandaşlık algısı" ve "aidiyet" konularında önemli etkileri bulunmaktadır. Bu ölçekteki yerleşim birimlerinde gençlerin katılımına dair bir veri ortaya konması yerleşim yerlerine göre katılımların nasıl değiştiğine dair örnek sunabilecek ve sorunların yerel ölçekte ortaya konulmasına yardımcı olabilecek bir çerçeveyi sağlayabileceği düşünülmektedir. Türkiye'de genel olarak gençlerin katılımı konusu önündeki yapısal engellere ek olarak Yozgat gibi orta ölçekte değerlendirilen ancak yoğun göçle birlikte küçülmeye devam eden kentlerde yaşanan önemli bir sorun alanı daha olduğu düşünülmektedir. Bu sorun gençlerin bulundukları kente olan aidiyet ve

sorumluluk ilişkilerinin azalma eğiliminde olması ve aktif bir vatandaş olma önünde bir engel bir durum yaratmasıdır.

Bu kapsamda çalışma küçük ölçekli bir kentte gençlerin katılım örüntülerinin ortaya konulmasına odaklanarak katılımın önündeki sorunların ortaya konulması, gençlerin kimlik, ekonomik durum, kültür ve siyaset eksenlerinde nasıl konumlandıklarını, farklı toplumsal konum, statü, eğitim, cinsiyete sahip gençlerin bulunduğu koşulları nasıl değerlendirdiğini, katılımın hangi alanlarda ve biçimlerde ortaya çıktığını ve/ veya devam ettiğini değerlendirmeyi amaçlanmaktadır.

Yozgat'ta katılımın siyasal, toplumsal ve ekonomik boyutları ele alınırken, bu katılım konularını birbirinden ayrı araştırmak ve tartışmak yerine, birbiri ile bağlantılı; farklı konular üzerinden birbirini etkileyen, kesişen tartışma zeminleri üzerinden ele alınması gerektiği düşünülerek araştırmanın tasarımı oluşturulmaya çalışılmış, gençlerin katılımları gelir, cinsiyet, eğitim, kır/kent ayrımı değişkenleri üzerinden değerlendirilerek, gençlerin profilinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı bu kapsamda gençlerin kent dinamikleri içerisinde katılım dinamiklerine nasıl ve hangi çerçevede dahil olduklarıdır.

2.3. Araştırmanın Önemi

Gençlerin katılımına dair kent bazında bir veri ortaya koymanın ve değerlendirme yapmanın Türkiye genelinde çoğunlukla büyük ölçekli yürütülen çalışmaların kapsamını derinleştirmek ve küçük ölçekte yerel bir örnekte nasıl bir görünüme sahip olduğunu anlamak bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Yozgat Örneği üzerinden çoğunlukla tek tip görülen bir kentsel coğrafyadaki katılıma dair iç dinamiklerin nasıl ortaya çıktığını, gençlik ve katılım ilişkisinde Türkiye ölçeğindeki katılım örüntülerinden ne kadar farklılaştığını görebilmek, ulusal ölçekteki süreçlerin ve ilişkilerin yerelde gençlerin katılım mekanizmalarında nasıl kurulduğunun incelenmek, bu alanda daha çok öne çıkan genç gruplarından farklı olarak (üniversite gençliği, STK üyesi gençlik, gönüllülük faaliyetlerine aktif olarak katılan gençlik grupları) küçük bir kent ölçeğinde bu farklı gençlik gruplarının kentsel alanlarla ilişkisi bağlamında katılımını ele almak önemli görünmektedir.

Bugün küreselleşme süreçlerinin ekonomik, sosyal ve kültürel veçhelerinin toplumun en geniş kesimlerinden, en marjinal kesimlerine kadar etki alanını genişlettiği, en çok etkilenen toplumsal gruplardan birini de gençliğin oluşturduğu görülmektedir. Türkiye'de yaşanan hızlı toplumsal, sosyal, kültürel formasyonların dönüşümü yerellik tartışmalarının ve çalışmalarının da giderek daha önemli hale gelmesine yol açmaktadır.

2.4. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmada hem nitel hem de nicel veri toplama tekniklerinin bir arada kullanılması tercih edilmiştir. Sosyal bilimlerde kullanılan metotlar, seçilen konuya uygunluğu üzerinden tartışılmanın yanı sıra paradigmalara, sosyal dünyayı nasıl anlamamız gerektiğine dair de anlayışları içeren bir konu olmuştur. Niceliksel araştırma realizm, objektiflik ve nedensellikle ilişkilendirilirken, niteliksel çalışmalar, yoruma, değere, bağlama referansla sosyal bilginin edinilebileceğini iddia etmektedir. Ancak pratiğin teoriden farklı bir gerçekliğe sahip olduğu kabul edilirse, hem niceliksel metodun sağlayabileceği sahanın genel görünümünün hem de niteliksel metodun sağlayabileceği derinlemesine anlayışın daha bütünsel bir bakış açısına sahip olunabilmesi için gerekliliği görünür olmaktadır. Bu çalışmada iki metodun bir arada kullanılması hem alana dair daha iyi bilgi edinmek hem de iki metodun zayıf taraflarının bu iki metodun birlikte kullanılmasıyla aşılabileceğine dair kabule dayanmaktadır.

2.4.1. Nicel Araştırmada Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreni Yozgat İl'inde 16-29 yaş arasını oluşturan, 98.448 kişilik kitledir. Bu kitleden %99 güven düzeyinde 4 hoşgörü miktarına göre 1029 kişilik örneklem hesaplanmıştır. Bu örnekleme rastlantısal olmayan örneklem tekniği uygulanmıştır. Rastlantısal olmayan örneklem uygulanırken nüfusun kent ve kır dağılımları yanı sıra cinsiyet dağılımları ve yaş gruplarının dağılımı da göz önünde bulundurulmuş ve buna dayalı bir kota uygulanmıştır.

Katılımcı yaş gruplarının belirlenme sürecinde alt sınır yaşı, çocuk ve genç işçilerin çalıştırılma usul ve esasları hakkında yönetmelikte yer alan genç işçi tanımına

göre15 yaşını tamamlamış gençler baz alınarak seçilmiştir. Alt yaş sınırı, genç işçilerin de çalışmaya dahil edilebilmesi amacıyla belirlenmiştir. Üst yaş sınırı ise çalışan ve evli kesimlerin çoğunun 25-29 yaş aralığında olması ve gençlerin evlenme, iş yaşamına girme ve bağımsızlıklarını kazanma sürelerinin giderek uzadığına yönelik daha önceki çalışmaların verilerine istinaden seçilmiştir. Yaş gruplandırmaları, Türkiye İstatistik Kurumu'nun birçok datasında kullanılması ve bu verilerle araştırmadan elde edilecek verilerin karşılaştırma yapılabilmesinin kolaylaşması açısından seçilmiştir.

Yozgat'ta kentsel ve kırsal alanların oranı sırasıyla %69,6 ve %30,4'dür. Bu veri üzerinden kentsel ve kırsal alanda yapılan anketlerin sayısı belirlenmiştir. Kentsel alanda kadınların toplam nüfus oranı %35,2, erkeklerin %33,3'dür. Kırsal alanda ise erkekler %16, kadınlar %14,2 oranında nüfusa sahiptirler. Nüfusların arasında fazla bir oran farkı olmaması ve cinsiyetlerin karşılaştırılabilmesi amacıyla anketler hem kentsel hem de kırsal alanda erkek ve kadın nüfusa eşit oranda uygulanmaya çalışılmıştır.

Yaş gruplarının nüfusları, Yozgat İli'nde 16-19 yaş aralığından, 20-24 ve 25-29 aralığına doğru azalmaktadır. Anket sayıları yaş gruplarının nüfusları göz önüne alınarak belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında geçerli olan 902 anket değerlendirmeye alınmıştır. Sahaya çıkmadan önce anketlerin geçerliği ve güvenirliği pilot uygulama ile değerlendirilmiştir. Kentte ikamet eden katılımcıların anket sayısı 671, kırsal alanda ikamet eden katılımcıların anket sayısı 231'dir. Erkek katılımcılar; kentsel alanda toplam 340, kırsal alanda toplam 122'dir. Kadın katılımcılar, kentsel alanda toplam 331, kırsal alanda toplam 109 kişidir.

Yaş kategorilerine bağlı olarak katılımcılar, kentsel alanda 16-19 yaş arası erkek katılımcılar, 120, 20-24 yaş arası, 112, 25-29 yaş arası 108 kişidir. Kadınlar ise kentsel alanda 16-19 yaş arası 110, 20-24 yaş arası 108 ve 25-29 yaş arası 113 kişidir.

Kırsal alanda 16-19 yaş arası erkek katılımcılar 44, 20-24 yaş arası, 40 ve 25-29 yaş arası 38, kadınlar 16-19 yaş arası 40, 20-24 arası 35 ve 25-29 yaş arası 34 kişiden oluşmaktadır.

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu onayı alınarak hazırlanan anket aracılığıyla araştırma verileri 15.06.2018 - 01.02.2019 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yolu ile toplanmıştır. Anket çalışmalarında nüfusun yoğun olduğu ilçeler seçilmiştir. İlçelerin seçiminde bir diğer kıstas Ankara, Kayseri, Kırşehir gibi illere olan yakınlıktır. Bu kapsamda Yozgat Merkez İlçe, Sorgun, Boğazlıyan, Yerköy ve Akmağdeni İlçeleri anket bölgesi olarak belirlenmiştir.

2.4.2. Çalışmanın Hipotezleri

Çalışmanın ana hipotezleri 3 grupta oluşturulmuştur.

1. Sosyal katılıma dair hipotezler
    - Kentsel ve kırsal alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal katılım ve sosyal bağlılık artmaktadır.
    - Kentsel ve kırsal alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda sosyal katılım ve sosyal bağlılık göstermektedir.
    - Kentsel ve kırsal alanda yaş büyüdükçe sosyal katılım ve sosyal bağlılık artmaktadır.
    - Bağlılık düzeyleri sosyal katılımı etkilemektedir.
    - Sosyo-ekonomik özellikler sosyal katılımı etkilemektedir.

2. Sivil katılıma dair hipotezler
    - Kentsel ve kırsal alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sivil katılım ve sivil bağlılık artmaktadır.
    - Kentsel ve kırsal alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda sivil katılım ve sivil bağlılık göstermektedir.
    - Kentsel ve kırsal alanda yaş büyüdükçe sivil katılım ve sivil bağlılık artmaktadır.
    - Bağlılık düzeyleri sivil katılımı etkilemektedir.
    - Sosyo-ekonomik özellikler sivil katılımı etkilemektedir.

3. Siyasi katılıma ilişkin hipotezler

- Kentsel ve kırsal alanda eğitim seviyesi yükseldikçe siyasi katılım ve sivil bağlılık artmaktadır.
- Kentsel ve kırsal alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda siyasi katılım ve siyasi bağlılık göstermektedir.
- Kentsel ve kırsal alanda yaş büyüdükçe siyasi katılım artmaktadır.
- Bağlılık düzeyleri siyasi katılımı etkilemektedir.
- Sosyo-ekonomik özellikler siyasi katılımı etkilemektedir.

2.4.3. Nitel Araştırma Deseni ve Veri Toplama Tekniği

Nitel veri toplama süreci, katılımcıların bakış açılarını, deneyimlerini en iyi şekilde yansıtabilmek için tercih edilmiştir. Katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler, 30 dakika ile 2 saat arasında değişen sürelerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler süresince bir yandan önceden oluşturulmuş sorular sayesinde belli konulara odaklanılırken, diğer yandan katılımcılara kendilerini ifade etmek için daha fazla alan bırakılabilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği seçilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin avantajlarından bir diğeri, araştırmacının daha önce tahmin etmediği bazı alanlara katılımcıların değinmesi sayesinde, araştırmacının önceden farkına varmadığı değişkenlerin araştırmaya dahil edilebilmesidir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin bu özelliği sayesinde yapılan görüşmelerde, katılımcıların değinmek istedikleri fakat sorularda en başta yer almayan bazı noktaların belirginleşmesi mümkün olmuştur.

Nitel araştırmanın katılımcıları amaçsal örneklem ve kartopu örneklem teknikleri kullanılarak belirlenmiştir. Amaçsal örneklem, sahada görüşmeciye bilgi aktarabilecek katılımcıların belirlemesinde yardımcı olabilecek anahtar kişilere ulaşılması (Suri, 2011: 66) sonrasında bu kişilerin yönlendirmesiyle aranan belli özelliklerdeki kişilere ulaşılmasını içerir. Bu nedenle öncelikle katılımcılarla araştırmacının Yozgatlı olan tanıdıkları vasıtasıyla bağlantı kurulmuştur. İkincil olarak ilçe ve köylerde mahalle muhtarlarıyla görüşülerek belirlenen yaş aralığında 16-29 katılımcılarla görüşme sağlanmıştır.

Araştırmanın bir diğer tekniği kartopu örneklemdir. Görüşme yapılacak yer belirlendikten ve ilk kişiyle temasa geçildikten sonra diğer katılımcılara ulaşılması için bu teknikten yararlanılmıştır.

Araştırmada nitel veri kaynağı olarak on beş kişi ile yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerden edinilen veriler kullanılmıştır. Katılımcıların 8'i merkez ilçe, 5'i ilçe, 2'si kırsal alanda ikamet etmektedir.

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Yaşadığı Yer
Katılımcı 1	Kadın	23	Üniversite	Bekar	Boğazlıyan
Katılımcı 2	Kadın	27	Lise	Evli	Merkez İlçe
Katılımcı 3	Kadın	16	Orta Okul	Bekar	Merkez İlçe
Katılımcı 4	Kadın	29	Lise	Evli	Merkez İlçe
Katılımcı 5	Kadın	19	Üniversite	Bekar	Merkez İlçe
Katılımcı 6	Kadın	22	Lise	Bekar	Yerköy
Katılımcı 7	Kadın	26	Lise	Evli	Sorgun
Katılımcı 8	Erkek	19	Lise	Bekar	Merkez İlçe
Katılımcı 9	Erkek	21	Lise	Bekar	Merkez İlçe
Katılımcı 10	Erkek	27	Üniversite	Evli	Merkez İlçe
Katılımcı 11	Erkek	28	Lise	Evli	Boğazlıyan
Katılımcı 12	Erkek	21	Üniversite	Bekar	Yerköy
Katılımcı 13	Erkek	26	Üniversite	Bekar	Merkez İlçe
Katılımcı 14	Erkek	22	Lise	Bekar	Sorgun
Katılımcı 15	Erkek	18	Lise	Bekar	Sorgun

Tablo 2.1. Katılımcı tablosu

2.4.4. Nitel Araştırma Soruları

Çalışmanın nitel araştırma sürecinde aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır.

- Gençlerin sosyal, ekonomik ve kültürel katılımlarında aile ve yakın sosyal çevre nasıl bir etkide bulunmaktadır?

- Katılım biçimlerinin dışında kalınmasının sosyo-ekonomik statülerle nasıl bir ilişkisi vardır?
- Kent mekânı gençlerin katılımını nasıl ve hangi açılardan desteklemekte ya da kısıtlamaktadır.
- Gençler kendilerini kente nasıl eklemlemekte ve kenti nasıl algılamaktadır?
- Cinsiyet kentsel alana dahil olmada nasıl bir rol oynamaktadır?

Saha araştırmasından elde edilen verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tema, "en basit haliyle basit bir cümle, özne ve yükleme sahip kelimeler zinciri" olarak tanımlanmaktadır (Bruce ve Howard, 2015: 391). Verilerdeki temalar, "araştırma sorusuyla bağlantılı, tutarlı ve anlamlı desenler" olarak da (Clarke ve Braun, 2013: 121) tanımlanabilmektedir.

Analiz için katılımcıların aktardıkları davranış, düşünce, deneyim ve yorumlardan tekrar eden örüntüler tespit edilmiş ve bunlar temalar halinde örgütlenmiştir. Verilerde beliren temalar üzerinden "Hangi fikirler ve temsiller temaların çevresinde kümeleniyor?", "Temalar arasında hangi bağlantılar kuruluyor?", "Özel olarak oluşturulan anlamlar var mı?" (Tonkiss, 1998: 255) soruları sorulmuştur. Bu yolla, verilerin analizi beliren temaları ayrıntılı olarak incelenmiş ve zaman zaman temalar üzerinden bir karşılaştırma yapmak mümkün olmuştur.

2.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu tezin saha araştırması sürecinde çeşitli aralıklarla Yozgat'ta görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İzinler ve hafta sonları kente gidip gelinmesiyle toplamda yaklaşık 6 ay süresince araştırma sahasına aralıklarla gidip gelinmiştir. Bu süreçte araştırmacının Yozgat'ta uzun süreler kalmasını sağlayabilecek uygun barınma koşullarının olmaması karşılaşılan güçlüklerden en büyüğü olmuştur. Yozgat'ta araştırma boyunca Öğretmenevi dışında rahatlıkla kalınabilecek konaklama imkanlarının olmaması dolayısıyla çoğunlukla Ankara'dan ve Kayseri'den araştırma sahalarına gidilmek durumunda kalınmıştır. Ulaşıma dair bir diğer zorluk Merkez İlçeden diğer ilçelere otogardan dolmuşların ulaşımı sağlamasına rağmen çoğunlukla dolmuşların Merkez İlçeye son geri dönüş saatlerinin 17.30, 18.30 gibi bitmesidir.

Araştırmacının bu çalışmayı Ankara'da bir üniversitede doktora kapsamında gerçekleştirdiği katılımcılara açıklanmıştır. "Ankara'dan gelen" olmanın bazı vakitler özellikle kamu ve STK'larla görüşmede yarattığı kolaylıklara karşın, bazı genç gruplarında siyasi katılımla ilgili soruların yanıtlanmasında çeşitli çekincelerin oluşmasına yol açtığı gözlemlenmiştir.

Araştırmacının cinsiyeti de saha araştırması sürecinde hem avantaj hem de dezavantajlı bir durum yaratmıştır. Kadın katılımcılarla anketler ve görüşmeler nispeten kolay gerçekleştirilebilmiştir. Ev ortamında gerçekleştirilen görüşmeler erkek katılımcılara göre kadın katılımcılarla daha uzun ve derinlikli yapılabilmiştir. Erkek katılımcılarla ise anket ve görüşmeler genellikle park, bahçe, kafe, kahvehanelerde ve çalışılan yerlerde gerçekleştirilebilmiştir. Saha araştırmalarına yalnız gidilmesinin ulaşım ve iletişim kurma açısından uygun olmamasından dolayı araştırmacının çevresinden sürekli yardım almasının gerekliliği de bu süreçte gidilecek zaman dilimlerinin belirlenmesi kapsamında çeşitli sıkıntılar doğurmuştur.

Yaz mevsiminde üniversite öğrencileriyle yapılacak anket ve görüşmelerin üniversitenin kapalı olması dolayısıyla gerçekleştirilememesi, ilçe ve kırsal alanlarda gerçekleştirilen anket ve görüşmelerde de gerek yaz mevsiminde gençlerin çalışmak üzere başka kentlere gitmeleri gerek tarlada çalışan gençlerin işlerinin yoğunluğundan dolayı erişim sağlama ve uzun süren derinlikli görüşmeler yapılmasını zorlaştıran bir etken olmuştur. Bu amaçla sonbaharın sonu ve kış aylarında tekrar sahaya gidilmiş, farklı zamanlarda gerçekleştirilen ziyaretlerle sahanın daha iyi tanınması amaçlanmıştır.

3. GENÇLİK VE GENÇLİĞE İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR

Bu bölümde tezin temel kavramı olan gençlik kavramı ve gençliğe ilişkin yaklaşımlar ele alınmıştır. Öncelikle ulusal ve uluslararası kurumların gençlik tanımlarına yer verilmiş daha sonra sosyoloji disiplini içerisinde, yapısal fonksiyonalist, çatışmacı ve sembolik etkileşimci yaklaşımlarının gençliğe dair teorileri ele alınmıştır.

3.1. Gençlik Tanımları

Gençliğe ilişkin tanımlamaların, bağımlı olunan çocukluk dönemiyle bağımsızlık dönemini ifade eden yetişkinlik arasındaki geçiş sürecini kavramsallaştırmak için kullanıldığı görülmektedir. Çocuklukla yetişkinlik arasındaki bu dönemin yaş aralığının nasıl ve neye göre belirleneceği üzerinde ise bir uzlaşma sağlanamamaktadır.

1985 Uluslararası Gençlik Yılı'nda, Birleşmiş Milletler, gençliği 15-25 yaş arasında tanımlamıştır (Crisholm vd., 1990). Bununla birlikte gençlik, genellikle 18 yaş altı olarak nitelendirilen çocukluk döneminin bir bölümüyle çakışmaktadır. Bu açıdan gençlik kategorisinin oldukça esnek bir biçimde kullanıldığı, sosyolojik bir kategori olarak zaman ve toplumsal değişimlere göre değiştiği görülmektedir (Shildrick ve Macdonald, 2006). Örneğin; Galambos vd., (1994) genç ergenlik (10-14 yaş), ergenlik (15-19 yaş) ve genç yetişkinliği (20-24 yaş) birbirinden ayırmaktadır. Genel olarak Anglo-Amerikan kullanımda ise ergenlik, 13-19 yaş aralığı olarak alınmaktadır. Güney yarım küredeki pek çok araştırmacı ise, kuzey yarım kürede kullanıldığı biçimiyle gençlik kavramı ve yaş gruplandırmalarına karşı eleştirel bir tutum takınmakta, güney yarım kürenin pek çok bölgesinde ayrımların yerel düzeyde çeşitlendiğine ve dar gençlik tanımlamalarının sıkıntılarına dikkat çekmektedir. Yerel popülasyona ve kültüre göre gençlik kategorisi 5'ten 35'e kadar uzayan bir yaş aralığı içerisinde ele alınabilmektedir (Helve, 2015).

Endüstrileşmiş Batı'da, uzayan eğitim süreleri, part-time çalışma ve gencin ebeveyn ya da devlete bağımlı olma sürecinin uzaması ile gençliğin üst yaş sınırının arttırılması yönünde bir baskı oluşmuşken, güney yarım kürenin bazı bölgelerinde ise, uzun süreli ve kalıcı kültürel etkiler, kolonyalizm, savaş, küreselleşme sonucu

çocuk işçiliği, kısa süreli eğitim, artan yoksulluk, açlık, kötü sağlık koşulları ile birlikte çocukluk ve gençlik döneminin kısaldığı ifade edilmektedir (Tienda ve Wilson, 2002).

Bu bağlamda gençlik kavramı, bir toplum içinde var olan yaş gruplarına, bölgeye, kültüre, ekonomik yapıya ve sosyal yapıya göre çeşitlenen sosyolojik bir bakışa ihtiyaç duyulan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gençliği tanımlarken, hangi yaş grubunun dahil edilip edilmeyeceğine dair de belli bir uzlaşı bulunmamaktadır. Gerek ulusal gerekse uluslararası kurum ve kuruluşların tanımlamalarında gençlik farklı yaş gruplarını kapsamaktadır. Gençlik tanımlamalarında yaş grupları kuruluşların, araştırmacıların, ulusal ve uluslararası ölçekteki politikaların ve politika yapıcıların neyi ve kimleri hedeflediklerine göre farklılaşmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin gençlik dönemine ilişkin yaş aralıkları üzerine anayasada belirtilmiş bir tanımlama mevcut değildir. Anayasanın 58. Maddesinde gençliğin korunmasına dair bir madde bulunmakta, bu maddenin içeriğinde ise gençlerin toplum içerisinde nasıl yetiştirileceği, korunacağı ve eğitileceğine dair unsurlar yer almaktadır.

> "Devlet, istiklâl ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır (Anayasa, Madde 58, IX. A)".

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) 1963'ten günümüze değin hazırlamakta olduğu Kalkınma Planları'nda da gençlik üzerine farklı tanımlar bulunmaktadır. DPT'nin planlı kalkınma dönemi boyunca beş yıllık dönemleri kapsayan kalkınma planları kapsamında I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1963) gençlik dönemini tanımlamaya ilişkin herhangi bir yaş aralığı belirtilmemiştir. II. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (1968) gençlik dönemi 14-24 yaş arası olarak tanımlanmaktadır. III. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (1973) gençlik dönemi 14-22 yaş arası olarak, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı'ın da ise (1979) bu dönem 12-24 yaş arası olarak belirtilmiştir. V. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (1985) gençlik dönemi yine 12-24 yaş arası olarak belirtilirken, VI. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (1990) gençlik dönemi 15-24 yaş

arası; VII. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (1996) 15-24 yaş arası; VIII. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (2001) ise 19-24 yaş arası olarak ifade edilmiştir. IX. Beş Yıllık Kalkınma Plan'ında (2007) gençlik dönemini tanımlamaya ilişkin herhangi bir yaş aralığı ortaya konulmamıştır. Bunların yanı sıra 1. Gençlik Şurası'nda ise gençlik dönemi 12-24 yaş arasındaki nüfus üzerinden tanımlanmıştır (1.Gençlik Şurası, 1989: 28). II. Gençlik Şurası'nda (2012) ise üzerinde anlaşılan bir yaş aralığı belirlenmemiştir.

Gençliğe dair bir başka tanımlama BM Kalkınma Ofisi ile T.C. İçişleri Bakanlığı'nın ortak çalışması olan "Yerel Gündem 21" adlı projede karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada gençlik meclislerinin, "15-25 yaş arasında, dil, din, ırk, kültür, etnik köken, sınıf, cinsiyet ve eğitim farkı gözetmeksizin, kentte yaşayan tüm gençleri kapsayacağı" (Emrealp, 2005: 93) belirtilmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün (2019) mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan, Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalinde ise "Yerel Gündem 21" adlı projedeki gibi 15-24 yaş arası gençlik dönemi olarak adlandırılmaktadır (Emrealp, 2005). Benzer şekilde Genç, Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliğine (2001) göre; 18 yaşını tamamlamış olmakla birlikte, kişisel özellikleri sebebiyle mesleki müdahale kapsamına giren ve durumu 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu çerçevesinde değerlendirilmeye ve hizmet sunulmaya uygun nitelikteki sokakta yaşayan ve/veya çalışan genci tanımlamaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Kanunu'na ve Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmeliklere göre de "genç işçi" 15 yaşını tamamlamış ancak 18 yaşını tamamlamamış kişi olarak tanımlanmaktadır (Aykaç, 2016) Benzer bir şekilde Türkiye'de ilk kurulan Belediye Gençlik Meclisleri'nden birisi olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İ.B.B.) Gençlik Meclisi Yönetmeliği'nde (2005) 16-25 yaş arasındaki gençlerin Gençlik Meclis Üyesi olabilecekleri vurgulanmaktadır.

Uluslararası pek çok farklı kurumun da gençlik dönemini ifade eden, yaş aralığı üzerine farklı yaklaşımları mevcuttur. Örneğin Birleşmiş Milletler "Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi"nde (2006) "erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına

(18) kadar her insan çocuk sayılır." UNICEF, BM tanımlamasını kabul etmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) (2019) tanımına göre ise ergenlik 10-19 yaşları arasını kapsamaktadır. 15-24 yaş arası insanlar "genç" olarak görülmekte; 10-24 yaşları ise "gençlik" dönemi olarak tanımlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler ise 2010-2011 Uluslararası Gençlik Yılı Kataloğu'nda da belirtildiği üzere, 15 ile 24 yaş arasındaki kişileri genç olarak kabul etmektedir. Aynı şekilde Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) BM'nin kabul ettiği yaş aralığını benimsemekte ve 15-24 yaş arası insanları genç olarak görmektedir (ILO, 2017).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) de pek çok üye ülkede yürütmekte olduğu gençlik politikalarını 12-15 yaşları ile 23-30 yaşları arasını kapsayan bir dönemi hedef alarak sürdürdüğü bilinmektedir (OECD, 2017).

Sosyal bilimler alanında gençliğe yaklaşım açısından da bir uzlaşı bulunmamaktadır. Gençlikle ilgili psikolojik, pedagojik, sosyolojik, sosyal-psikolojik, antropolojik, biyolojik birçok teori ve yaklaşımın bulunduğu görülmektedir. Gençlik, yaş, fiziksel gelişmişlik, iş gücü, zihinsel olgunlaşma, sosyal olgunlaşma gibi kriterlere göre tanımlanmaya ve açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede bireyin doğduğu andan itibaren başlayan yaşını ifade eden "kronolojik yaş", bireyin biyolojik gelişimini gösteren "biyolojik yaş", bireyin sosyal olgunlaşmasını ifade eden "sosyal yaş", kültürün bireye atfettiği anlama göre şekillenen yaşı ifade etmek için ise "kültürel yaş" kavramları ortaya çıkmıştır.

Toplumsal, biyolojik ve psikolojik bir dönem olan gençliği tek bir kalıba sokacak tanımlamaların mümkün olmadığı görülmektedir. Çocukluk ve ergenliğe ilişkin birçok sosyolojik çalışmada çocukluk, gençlik ve yetişkinlik arasındaki sınırlar arasında kesin bir ilişki yoktur. Bourdieu, gençlik ile yaşlılık arasındaki biyolojik yaş sınırının bütün toplumlarda bir mücadele aracı olduğunu, yaşlara göre sınıflandırmanın her zaman sınırlar dayatmaya ve herkesin durması gereken bir düzen üretmeye uygun biçimde sınıflandırma yapılan bir manipülasyon kozuna dönüştüğünü savunmaktadır (Bourdieu, 1993). Eisenstadt ise, yaş grupları merkezli ve insanın temel biyolojik süreçlerini esas alan çocukluk, gençlik ve yetişkinlikten oluşan üçlü bir kategori sunar. Gençlik bu üçlü kategorinin ortasında yer almaktadır (O'Donnell, 1985: 2). Biyolojik açıdan yapılan tanımlamalarda gençlik dönemi, buluğ çağının başlaması ve kemik gelişiminin tamamlandığı ilk ergenlik belirtileriyle

başlayıp, büyümenin durması arasına denk düşen dönem olarak tanımlanmaktadır (Yörükoğlu, 1990: 13). Ancak zaman ve mekân faktörünü hesaba katmayan bu tarz durağan tanımlamalar eleştirilere maruz kalmaktadır. Bunun sebebi ise gençliğin yalnızca bir yaş grubu olarak, biyolojik açıdan ele alan bu gibi değerlendirmelerin tarihsel ve toplumsal faktörleri göz ardı etmesidir. Gençliğin belirli bir yaş dilimini oluşturan bir kesim olarak nitelenmesi salt görünüşten ibaret kalan bir tanıma neden olmaktadır.

Diğer bir yaklaşım, gençliği toplumun yatırım aracı, geleceğin teminatı olarak gören ve bu manâda gençliği araçsallaştıran bir çerçevede ele alan bakış açısıdır. Bu bakış açısında yetişkinlik varılması gereken bir hedef olarak düşünüldüğünden, gencin bulunduğu zaman dilimi hedefe henüz ulaşılamamış bir yaşam kesitine denk düşmektedir. Gencin yetişkinliğe varma yolundaki eksikliklerini tamamlayabilmek için bir yetişkinin yol göstericiliğine ihtiyaç duyduğu kabulünden yola çıkılmakta, gençlik bu süreç üzerinden tanımlanmaktadır (Yentürk, Kurtaran ve Nemutlu, 2008: 4).

Sosyolojik açıdan yapılan tanımlamalarda üç temel düşünce ekolününün, çatışmacı yaklaşım, yapısal fonksiyonalist yaklaşım ve sembolik etkileşimci yaklaşımın hâkim olduğu görülmektedir. Gençliğe dair yaklaşımlar bu üç düşünce ekolü içerisinde değerlendirilecektir.

Sosyolojik perspektiften "gençlik" tanımlamaları, sosyolojinin üç temel ekolünün konuya nasıl yaklaştığını anlamak açısından, ana hatlarıyla ele alınmıştır. Sosyolojik perspektifte, toplumsal yapıdaki eşitsizlikler ve çatışma ortamına, "işçi gençlik" ve "genç emeği" üzerine odaklanan çatışmacı kuram; gençliği "toplumsal bütünleşme" açısından ele alarak, fonksiyonel ve dinamik yönünü vurgulayan yapısal fonksiyonalist yaklaşım ve toplumsal etkileşimi temel alarak, gençliği de bu çerçevede değerlendiren sembolik etkileşimci yaklaşımların gençlik anlayışlarına yer verilmiştir. Aşağıda görüleceği üzere gençlik tanımlamaları ve analizlerinde her ne kadar farklı kuramlar, gençlik olgusuna farklı açılardan baksalar da, bu kuramların birleştiği temel nokta gençliğin modern toplumun yaşadığı hızlı değişmelerden gençliğin oldukça yoğun bir şekilde etkilendiği ve bu etkinin genç ile eski kuşaklar arasındaçatışmaya yol açtığıdır. "Gençlik kültürü" ve "yetişkin kültürü" gün geçtikçe farklılaşmakta,kuşaklar arasındaki kültür farklılığı, eski ve yeni değerlerin çatıştığı

bir toplumsal ortam ise ekonomik sorunlar, işsizlik, hedefsizlik, evden uzaklaşma, yabancılaşma, dışlanmışlık ve yalnızlık hissi gibi sosyo-ekonomik ve psikolojik problemlere yol açmaktadır.

3.2. Gençliğe Dair Sosyolojik Yaklaşımlar

Farklı teorik yaklaşımlar gençliği farklı özellikleri ile ele almakta ve bu özellikleri kapsamında gençliği değerlendirmektedir. Bu yaklaşımlar kapsamında, bu bölümde yapısal-fonksiyonalist yaklaşım, çatışmacı yaklaşım ve sembolik etkileşimcilik yaklaşımı ele alınmıştır.

3.2.1. Yapısal Fonksiyonalist Yaklaşım

Yapısal-Fonksiyonalist yaklaşım içerisinde yer alan birçok teori sosyal Darwinizim'de temellenir. Biyolojik adaptasyon ve doğal seçilim teorileri sosyo-biyolojist ve yapısal fonksiyonalistler tarafından toplumsal yaşama uyarlanır ve endüstriyel kapitalizmin ortaya çıkışıyla yaş tabakalarındaki değişime özellikle vurgu yapılır. Gençlik, yetişkinliğe geçişteki biyolojik zorunlulukların ürünü olan bir evreye işaret eder. Bu gelişimsel süreçte genç çevreye uyum sağlamayı öğrenirken, hormonlar gibi biyolojik değişmelerle karşılaşır.

Gençliği toplumsal bütünleşme açısından ele alan yapısal-fonksiyonalist yaklaşım, gençliğin fonksiyonel ve dinamik yönünü vurgulamaktadır. Gencin dinamik yönü her zaman ön plandadır ve bu dinamizm sistemi önce dengesizliğe ve sonra yeniden dengeye getirir (Tezcan, 2003: 6). Yapısal fonksiyonalistlere göre toplum bir bütündür ve toplumsal yapıda meydana gelen değişmeler gençliği de etkilemektedir. Yapısal fonksiyonalist teoride yaş, toplumdaki rollerin ayrışması açısından önemli bir etmen olarak değerlendirilmektedir. Kuşaklararası çatışma da zaten bu toplumsal konumlardaki çelişkilerden doğmaktadır (Burcu,1998: 126). Sosyal sistem, belirli rollere ve yaptırım gücüne sahip olduğundan; gençten de bazı rolleri gerçekleştirmesi beklentisi vardır; dolayısıyla gencin toplumla bütünleşmesi, bu rolleri gerçekleştirmedeki başarısına ve toplumun diğer üyelerinin de bunu onaylamasına bağlıdır.

Toplumun bu durumdan muzdarip olmaması için gençlerin kontrol mekanizmalarına ihtiyacı vardır. Bu kontrol mekanizmaları yetişkinliğe geçişe hazırlanmanın doğal bir parçası olarak görülür. Kontrolün ana biçimi eğitimdir. Endüstriyel toplumlar giderek daha yüksek eğitimli kalifiye elemana ihtiyaç duyarken, hayatın diğer alanları evlilik ve aile kurmak ertelenir. Fonksiyonalistler, gençliğin, geçerli sosyal ve ekonomik koşulların gerekliliği çerçevesinde bir fikir aşılama dönemi olduğunu ileri sürerler. Toplumun muntazam bir şekilde işleyebilmesi için gençlik üzerinde kontrol mekanizmalarına gerek duyulur. Foksiyonalist yaklaşımda en önemli kontrol mekanizması aile üyeleri sayılmaktadır. Özellikle anneler, çocuklarını ileride ekonomi ve aile hayatında düzgün roller edinmelerine hazırlayacak bir şekilde eğitmelidirler. Bu birincil sosyalizasyon aşamasından sonra, ikincil sosyalizasyon okul ve akran grupları arasında gerçekleşir. 1960 ve 1970'lerde Britanya ve Amerika'da, düzgün iş ahlakı ve sosyal davranışların aktarılmasında akran grupları ön plana çıkmıştır (Jeffrey ve Mcdowell, 2004). 20. Yy'da yaygın olan bu yaklaşımın, en erken temsilcilerinden biri G. Stanley Hall'dur. Hall, doğumdan ölümüne kadar olan insan gelişiminin insan ırkının evrimsel yolunu yansıttığını öne sürer. 20. Yüzyılın diğer önemli isimleri, Sigmund Freud, Erik Ericson ve Jean Piaget'de dönem teorilerinin farklı versiyonlarını öne sürmüşlerdir. Buna göre, iyi gelişmiş bir yetişkin olabilmek için gelişimin farklı aşamalarında kontrol gereklidir (Jeffrey ve Mcdowell, 2004).

1980 sonrasında ise farklı bir dönem teorisi gelişmeye başlamıştır. Yaşam seyri teorisi olarak adlandırılan bu teori, yetişkinliğe geçişteki farklı dönemleri birlikte (istihdam ve aile) ele alır. Ancak ekonomik yapıdaki ve bununla bağlantılı sosyal davranışlardaki önemli değişimler, yetişkinliğe geçişteki bu safhaların bütün gençler için benzer olacağı yönündeki varsayımı eleştiriye açık hale getirmiştir. İşsizlik, hizmet sektörünün gelişmesi, aile yapısındaki değişimler, kadının emek piyasasına artan katılımı, yaşam biçimlerinin çeşitlenmesine neden olmuştur. Bireyselleşme teorisi olarak adlandırılabilecek bu teori, her bireyin yaşamının onun kendi inşası olduğu fikri üzerine kurulur.

Fonsiyonalist yaklaşımların gençliğe yaklaşımlarında toplum için genel iyinin, bir grup ya da genel olarak bireylerin kendisinden daha önemli olduğu fikri vardır (O'Donnell, 1985). 1960'lardan itibaren yapısal fonksiyonalizme önemli eleştiriler

getirilmiştir. Özellikle gençlerin topluma uyum göstermesinin gerekliliği ve onu değiştirebilme kapasitesinin reddi eleştirel teorilerin etkisini arttırmasına yol açmıştır.

3.2.2. Çatışmacı Yaklaşım

Yapısal-fonsiyonalist yaklaşımın tersine, çatışmacı yaklaşım içerisinde eleştirel teoriler, gençliğin kurumsallaşmış güçsüzlüğüne işaret eder. Özellikle 1980'lerden itibaren yayınlanan çalışmalar ve raporlarda, gençlerin birçok problemle karşılaştığı ve karşılaştıkları problemlerle yüzleşmeleri ve değiştirmede yaşadıkları zorlukların aile, ekonomi ve devletin de içinde bulunduğu yetişkinler tarafından yönetilen sosyal kurumların kuralları ve sınırları belirlenmesi dolayısıyla derinleştiği ileri sürülmektedir (Andres vd., 1999).

Sanayi devriminin ekonominin lokomotifliğini üstlendiği dönemde çalışma hayatına çocuk ve gençlerin de dâhil olmaya başlaması ve akabinde yaşanan hızlı değişim ve kentleşmeyle birlikte gençler ve ailelerinin ortak yaşam ve sosyal aktivite alanları ayrışmaya başlamıştır. Endüstri devrimine kadar anne babasıyla aynı çatı altında yaşayan, anne babanın yaşam ritüellerine dâhil olan genç artık bağımsızlaşmaya başlamış, ailenin genç üzerindeki etkisi ise giderek eski gücünü yitirmiştir. Ailenin yiten rolünü ise okul, aile çevresi ve kitle iletişim araçları almaya başlamıştır. Yaşanan bu hızlı değişime paralel olarak, toplumdaki norm ve değerlerin de değişmeye başlaması, gençlere eski ve yeni değerlerin çatıştığı bir ortam sunarken, aynı zamanda bu değişim gencin yetişkinlerle iletişiminde de çatışmaya neden olmuştur. Ortaya çıkan tablo, gencin kendini güvende hissetmemesi, hedefsizlik, ekonomik sorunlar ve eğitimsel problemleri de doğuran sancılı bir sürece denk düşmektedir (Burcu, 1998: 123).

Marksist ya da politik ekonomik yaklaşımda toplumsal alanda eşitsizlikler yaşa göre tabakalaşmış bir sistemde görünür hale gelir. Ekonomik eşitsizler yaş eşitsizlikleri ile bağlantılıdır çünkü kapitalist toplumda emek gücünü sonuna kadar sömürmek için farklı yaş kategorilerindeki çalışanlara farklı tipte işler yaptırılır. En kırılgan ve en kolay yerine konabilir emek gücüne sahip olan gençlerdir. Aynı zamanda yaş kategorileri, farklı çıkarları olan çalışanları yaş kategorileri ile bölerek, ortak çıkarlarını fark etmelerini engelleyecek bir kapitalist kontrol mekanizması yaratır.

Eğitim ve medyanın da dâhil olduğu ideolojik güçler, kapitalist sınıf tarafından ekonomik sistemden beklentilerin öğretisini yayar (Mattson, 2003). Bu şekilde gençlik etkili bir biçimde haklarından mahrum bırakılmış olur. İşverenler ve devlet tarafından yaratılan sistemde gençler ekonomik ve politik haklara tam erişimden mahrum bırakılmıştır. Emek piyasasındaki işlerin birçoğu yüksek eğitim seviyeleri gerektirmemesine rağmen sisteminin yarattığı referans sistemi, gençlerin başarılı olması için yeni eğitimsel gereklilikler yaratır. Gençlik eksik istihdam ve düşük ücretle sömürülürken, şirketler tarafından yönlendirilen genç kültürüne uygun mallara pazar olarak da elverişli bir popülasyon yaratır (Cote ve Allahar, 2005).

Bu yaklaşımda genç çalışan olmanın avantaj ve dezavantajları üzerine oldukça çalışılmıştır. Bu tartışmanın bir bölümü çocuk ve genç kategorileri arasındaki muğlaklıktan gelmektedir. Sömürü ve eğitimin gecikmesi ya da tamamen bırakılması öne çıkan dezavantajlardır. Bağımsızlık, kişisel otonomi ve kişisel değerin artması ise avantajlar olarak görülmektedir (Tienda ve Wilson, 2002). Bugün gelişmekte olan ülkerde ki yüksek çocuk işçiğinin yanı sıra, gelişmiş ülkelerde de eğitim ve part time işin birlikte yürütülmesi artan oranda çocuk ve gencin emek piyasasında var olmasına yol açmıştır.

Gençliği bir yaş tabakası olarak özellikle de ekonomi ile ilişkisi içerisinde değerlendiren Marksist teorilere karşın, eşitsizlik üzerine çalışan birçok teorisyen cinsiyet, ırk, etnisite, inançlar gibi farklı etmenlerin de ekonomik sınıf kadar ya da bazı açılardan ondan çok daha etkili bir biçimde toplumsal eşitsizliğin kurumsallaşmasında rolleri olduğuna işaret etmişlerdir (Tienda ve Wilson, 2002). Örneğin, bölge, ulus, dinden bağımsız olarak genç kadınlar ve azınlıklar dünyanın birçok yerinde genç erkeklere göre çok daha kötü koşullarla karşı karşıyadırlar (Tienda ve Wilson, 2002).

Gençler üzerinden toplumsal eşitsizliği araştıran çalışmalar akran grupları ve gençlik alt kültürleri üzerinde oldukça durmuşlardır. Akran grupları, eğitim seviyesi, yaş, cinsiyet, din ve etnisite gibi sosyo demografik özellikler mekâna bağlı olarak oluşurlar (Stricland vd., 2009). Çatışmacı yaklaşımda yapısal-fonsiyonalist yaklaşımın tersine akran grupları ve alt kültürleri hem gençliğin sisteme karşı çıkış biçimi hem de kapitalizm, ataerkillik ve ırkçılık altındaki hakim güç ilişkilerini

yansıtan bir olgu olarak görülür (Cote ve Allahar, 1994). Neo Marksist gençlik alt kültürleri üzerine bu yaklaşım çağdaş kültürel kuramın da merkezinde yer alır.

3.2.3. Sembolik Etkileşimcilik Yaklaşımı

Bu yaklaşımın temelinde toplumsal ilişkiler yer almaktadır. Birey toplum içindeki etkinlikleri ile yorumlanır. Toplumsal etkileşimi temel alan bu yaklaşımda sosyal grup içinde yer alan bireyler, grup içinde büyüyüp ondan birşeyler öğrenirken, çeşitli rolleri oynayarak toplumla bütünleşir ve kültürel normları, değerleri, etkileşimsel bir süreçte içselleştirir. Mead'e göre benlik, bireyin geniş etkileşim ağlarıyla bütünleşmesini sağlamanın yanısıra toplumsal değişme aracıdır. Mead, benliği biyolojik ve psikolojik "ben" ile sosyolojik "bana" nın diyalektik bir ürünü olarak sunar. Bu bireysel ben ve sosyal ben, insan davranışları için bir süreklilik ve bütünlülük kaynağı oluşturmanın yanı sıra, bireysel davranışların toplumsal sürecin akışını belirli ölçüde değiştirebilmesini de sağlar. Mead analizinde, toplumun zihin ve benlik sahibi insanlar arasındaki etkileşim süreçleriyle nasıl oluşturulduğu, değiştirildiği ve değiştiğini göstermeye çalışır. Mead'ın bu anlamdaki katkısı, insanların kendi etkinliklerini koordine edebilen, toplumsal düzen örüntülerini inşa eden aktif aktörler olarak bireye yaptığı atıftır (Turner, Beeghley ve Powers, 2007: 498). Bu çerçevede benlik, toplumsal yapının norm ve değerlerine bireyin sübjektif yorumunu da ekleyerek içselleştirdiği bir sürecin sonucunda oluşur. Margaret Mead'ın 1970'lerde kaleme aldığı "Culture and Commitment: A Study of the Generation Gap" (Kültür ve Bağımlılık: Kuşaklararası Uçurum Üzerine Bir Çalışma) adlı çalışması gençlik ve kuşak sorununa ilişkin belirli ipuçları sunmaktadır. Mead'a (1970) göre gençliği analiz edebilmek için üç farklı toplum tipinden hareketle bir okuma yapılmalıdır. Birinci toplum tipi olan postfigüratif (geleneksel) toplum tipi; gençlerin eğitiminin yetişkinler tarafından sağlandığı, atalarından öğrendikleri bir sosyal yapıya dayanmaktadır. Bu toplum tipinde yetişkinler gençlerin sosyalleşebilmesi için tüm gereksinimlerin tedarik edicisi konumundadır. Gençliğin önündeki tek model yetişkinlerdir.

İkinci toplum tipi olan kofigüratif (modern) toplumda gençlerin eğitim sürecinde hem yetişkinlerin hem de akran gruplarının ve kitle iletişim araçlarının rolü vardır. Bu toplum tipinde gençler kültürü ve hayatı emsallerinden öğrenmektedirler. Bu

süreçte kuşak çatışması kaçınılmazdır ve gençler ancak yetişkinlere karşı çıkarak bağımsızlaşabilmektedirler.

Son toplum tipi ise prefigüratif toplumdur. Prefigüratik kültür: yaşlıların gençlerden öğrendiği kültürdür. Yetişkinlerin kültürel katılımı çocuklarından öğrenmek suretiyle hayata geçirmeleri anlamına gelmektedir (Mead, 1970: 1-2, 10). Mead'ın (1970) tanımıyla prefigüratif toplum günümüz toplumlarını temsil etmektedir. Gençler artık yetişkinlerden bir şey öğrenemezler zira yetişkinler değişime ayak uyduramamaktadır.

Gençler sadece yaşıtlarından bir şeyler öğrenebilir hâle gelmişlerdir. Bu durum, kuşaklararası bir çatışmadan çok öte bir dönem olarak "kuşaklararası uçurum" dönemi olarak tanımlanmaktadır. François Dubet, Mead'ın bu üçlü gençlik okumasına bir yorum katarak; her üç sosyalleşme sürecinin de aynı anda görülebildiği bir toplumsal yapıyı tanımlama çabasında bulunmaktadır. Dubet'e göre gençler eski bir dünyaya doğdukları için postfigüratif, yetişkinlerden ve akranlarında etkilendikleri için kofigüratif ve son olarak "yeni dünya"ya ayak uyduramayan yetişkinlerden bağımsızlaşarak daha çok arkadaşları üzerinden sosyalleştikleri için de prefigüratif bir toplumun üyesidirler (Lüküslü, 2005:72).

Sembolik etkileşimci teoriler, özellikle gencin kişilik gelişimi üzerinde yoğunlaşırken, kişilik gelişiminde "kendilik" kavramına dikkat çekmişlerdir. Sosyal psikolojik teorilerin bu yaklaşımın oluşumunda etkileri sözkonusudur. Sembolik etkileşimci teoriler, sosyal öğrenme teorilerine paralel olarak, gencin ebeveynlerinin davranışlarını gözlemleyerek taklit ettiğini ve gencin böylece çocukluktan itibaren bir rol modelleşme süreci yaşadığı üzerinde yoğunlaşmışlardır. Gençlerin değerlerini, giyimden saç stiline kadar kendini ifade etme biçimlerini etkileyen önemli modellerden birinin akran grupları olduğunu ifade eden Bandura ve Walters, gençlerin taklit yoluyla kendine güven, hiddet, fedakârlık, cinsel davranışlar gibi davranış biçimlerini ya da yazı yazma ve araba kullanma gibi motor yetenekleri öğrenebildiklerini belirtmişlerdir (Burcu, 1998: 125).

Bu teori kapsamında kuşaklararası çatışma, kırsal alan ve kentsel alan arasında farklı konularda ortaya çıkmaktadır. Atalay (1979)'ın köy gençliği üzerine yapmış olduğu sosyolojik bir araştırmanın sonuçlarına göre köyde aile ile gençler arasındaki anlaşmazlık konuları daha çok eş seçimi ve çalışmak için köyden kente gitmek

konusunda yaşanmaktadır. Köyde genellikle, eş ve meslek seçimi, köy dışında çalışmak, giyim- kuşam, köy dışına yerleşmek gibi konularda oluşan çatışma, kentte; okul ve eğitim sorunları, siyasi meseleler, eve geliş-gidiş saatleri, evde hayvan besleme talepleri, ev düzeni, beslenme alışkanlıkları ve sağlık, boş zaman değerlendirme alışkanlıkları, karşı cinsle arkadaşlık, kardeşler arası ilişkilerde yoğunlaşmaktadır (Tezcan, 2003: 32). Genç bu dönemde hem sorumluluk almaktan kaçar hem de yeni sorumluluklarının olmasını talep eder. Ergenin tutum ve davranışlarındaki bu ikilikler yanında; gencin düşünme yeteneği ve ilgi alanlarında önemli gelişmeler de olmaktadır. Yeteneklerini ön plana çıkaran genç bireyin kendini kanıtlama eğilimleri de artmaya başlar (Köknel, 1970: 30).

Okuyan gençliğin aile içi çatışma nedenlerinin pek çoğu değer değişimlerinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda gençler en çok yaşlı kuşakların hoşgörüsüzlüğü ve fazlasıyla gelenekçi oluşlarından yakınmaktadırlar. Yine kentli gençlik özellikle ailelerinin tutucu olmasından, kendilerine çocuk muamelesi yapılmasından, otoriter baba davranışlarından, anlayışsızlık ve hoşgörüsüzlükten, kendilerine söz hakkı tanınmamasından şikâyet etmektedirler. Üniversite gençliğinde aile içi çatışma sürmekle beraber lise gençliğine oranla azaldığı gözlenmektedir (Tezcan, 2003: 41). Birsen Gökçe'nin 1984 yılında Ortaöğretim Öğrencilerinin Beklenti ve sorunlarına dair yaptığı çalışma sonuçlarına göre; gençlerin %42'si ebeveynlerinin kendilerine karşı tutumlarının olumlu olduğunu belirtirken, geri kalanı, anne-babanın kırıcı davranışlarından, çocuk yerine konmaktan, özgürlüklerinin engellemesinden, düşüncelerine değer verilmemesinden yakınmaktadır.

Sosyoloji kuramlarının gençlik konusunu ele alma noktasında genel birtakım yaklaşımları benimsediğini görebilmekteyiz. Kuramların ortak yanı, modern dönemde gençliğin toplum içerisinde sayısal bir çoğunluğa eriştiğini, toplum yapısındaki hızlı değişimlerden kaçınılmaz olarak gençliğin de etkilendiğini ve toplumdaki yetişkinler ile gençler arasında işsizlik, evden uzaklaşma, toplumsal hareketlilik, yabancılaşma, toplumsal ayrışma ve rol-statü gibi konular etrafında bir farklılaşmanın giderek arttığını kabul etmeleridir. Bu parametreler yetişkin kültürü ile gençlik kültürü arasında değerler ve davranışlarda birtakım sorunların yaşanmasına zemin hazırlamakta ve böylelikle sosyolojinin ilgi alanına girmektedir (Outhwaite ve Bottomore, 1993: 273).

3.3. Dünyada ve Türkiye'de Gençlik Çalışmaları

Birçok farklı disiplinin kesiştiği bir alan olan gençlik çalışmalarının gelişimde genel hatlarıyla üç tarihsel dönemi belirlemek mümkündür. Gençlik çalışmalarının, 1880'lerin ortalarından İkinci Dünya Savaşı dönemine kadar ağırlıklı olarak Batı Avrupa ve Amerika etkisinde geliştiği ve gençlik sosyolojisinin temellerinin atıldığı ilk dönem, İkinci Dünya Savaşı sonrasından 1980'lere kadar olan, gençlik çalışmalarının yaygınlaştığı ve gençlik sosyolojisinin önemli bir alan olarak ağırlığının hissedilmeye başladığı ikinci dönem ve 1980'lerden bugüne kadar ki zamanı kapsayan gençlik çalışmalarında farklı disiplinlerin katılımının arttığı, gençliğe yaklaşımların olağanüstü çeşitlendiği ve farklı bölgesel, ulusal ve uluslararası çalışmaların yapıldığı üçüncü dönem. Elbette gençlik çalışmalarındaki her yaklaşım, söylem, çalışma ve uygulama dönemlendirmeleri içerisinde uyumlu bir bütünlük oluşturmamaktadır. Farklı tartışmalar ve radikal yaklaşımlar her dönemde görülmektedir. Özellikle ortaya çıkışından 1960'ların sonunda kadar önemini koruyan biyoloji ve kültüre dair gençlerin davranış ve gelişmesinde hangisinin baskın etmen olduğuna dair yapılan tartışmalar gençlik çalışmalarında önemli ve tekrarlanan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak ekonomik, sosyal ve kültürel büyük kırılmaların yaşandığı bu tarihsel aralıklarda belirli bir dönemlendirme yapmak yine de mümkündür.

Gençlik ve ergenliğin ayrı bir kavramsal statüye kavuşması ve endüstri ve modernliğin bir sonucudur. Endüstri öncesi dönemde çocukluk, gençlik ve yetişkinlik arasındaki sınırlar keskin şekilde tanımlanmamış, adolesan dönem gibi ergenlik çağını belirleyen psikolojik sınırlar çizilmemiştir (Griffin, 1993). Endüstileşme, göç, kentleşme, bilimlerin yükselişi, tüketimin ortaya çıkmasıyla büyük toplumsal değişimler yaşanmıştır. İşçi sınıfı aileleri göçle birlikte dağılmış, gençlerin ucuz iş gücüne ihtiyaç duyulması ile birlikte fabrikalarda çalışmaya başlamaları kuşaklar arası çatışmaların yaşanmasına yol açmıştır. Bu süreçte gençlik dönemlendirmelerine yönelik en önemli etkiyi eğitim sisteminin yaygınlaşarak orta sınıflar için profesyonel mesleklere girebilmek için gerekli hale gelmesi yaratmıştır. Bu süreçte araştırmacılar ve sosyal politika uygulayıcıları adolesan dönemi ayrı bir yaş grubu olarak ele almaya başlamıştır. Aynı zamanda modern vatandaşların yetiştirilmesine yönelik yaklaşımların, politikaların, fikirlerin ortaya çıktığı bu

dönemde rasyonel ve disiplinli gençler yetiştirmenin önemi kabul edilmeye başlamıştır (Lesko ve Talburt, 2012: 13). Fabrikalaşmanın, göçün ve kentleşmenin artması kentli yoksulların, göçmenlerin ve gençlerin toplumsal ahlakı tehdit eden unsurlar olarak algılanmasına yol açmış ve sosyal reformların gerekliliğine dair tartışmalara zemin hazırlamıştır. 1880'lerle birlikte biyolojik determinizm ve yapısalcılık yaklaşımları içerisinde gençlik çalışmaları yeşermeye başlamış psikoloji ve sosyoloji disiplinlerinde genişleyen bir alan yaratmıştır (Griffin, 1993). Birinci Dünya Savaşı'ndan İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar ekonomik buhran, faşizm ve büyük çaplı savaşların sonucunda nüfus yapısındaki değişimlerle birlikte gençlik, işsizlik, yoksulluk ve yeniden yapılanma döneminin sancıları arasında kalmıştır. Bu dönem aynı zamanda Mead (1970) ve Thrasher'in (1927) çalışmaları ile gençlik sosyolojisinin gelişmesine de olanak sağlamıştır.

Parsons (1942) ve Eisenstadt (1956) teorik çalışmalarıyla, Hollingshead (1949), Douvan ve Adelsan (1966) ampirik çalışmaları ile alana temel oluştururken, 1950'lerle birlikte tüketim, boş zaman, dolaşıma giren mallar ve hizmetlerin artmasıyla birlikte konformizm ve suç gençlik çalışmalarında öne çıkan tartışmalar olmuştur. Genç erkeklerin finansal bağımsızlığını kazanması, kültürel alanların ailelerin kontrolünden çıkmaya başlaması ve toplumsal değerlerin sürdürülebilirliğine dair endişeler, akademide çocuk suçluluğu, kent çeteleri gibi alanlarda çalışmalar yapılmasına sebep olmuştur. Popüler kültür ürünleri (dergiler, müzik) toplumsal değerlerin çöküşüne dair endişelerle birlikte sansürlenmiş, gençliği asilikle birlikte düşünülen bir kategori haline getirmiştir. 1960'lar politik ortamıyla birlikte sistem tartışmalarının yoğunlaştığı, sınıf eşitsizlikleri, eğitim sorunları ve emek piyasasına dair yapısal tartışmaların da yoğunlaştığı bir dönemdir (Grifffin, 2001).

1980'lerden itibaren ise önceki dönemlerdeki tartışmalar devam etmekle birlikte, İkinci Dünya Savaşı sonrası yükselen refah ve istihdam olanaklarının azalmaya başlamasıyla birlikte özellikle mavi yakalı işlerde çalışan gençler arasında daha önce görülmemiş oranda işsizliğin yaygınlaşmasını, eğitim süresinin uzamasını, aile yanından ayrılmanın ve evlenme yaşlarının artmasına sebep olmuştur. Neoliberal politikaların birçok alanda etkisini göstermesiyle birlikte sınıf temelli yaklaşımlara karşı cinsiyeti, etnisiteyi, ırkı, cinsel yönelimleri ön plana çıkaran postmodern,

feminist, postkolonyal yaklaşımlar ve kültürel çalışmalar, gençliğin homojen olarak ele alınmasına karşı çıkmış ve gençlik çalışmaları konuları ve ilgi alanları bakımından çeşitlenmiştir (Johansson, 2016).

Türkiye'de gençlik çalışmalarının, diğer ülkelerdeki gençlik çalışmalarının ilerlemesiyle paralellikler gösterdiği görülebilir. Yaman (2013a) gençlik çalışmaları bibliyografyasında gençlik çalışmaları üzerine üretilen yayınların yarıya yakınını akademinin diğer kısmının ise akademi dışı kaynaklarda bulunduğunu belirtmekte, sosyal bilimler, akademi içerisinde gençliğin en çok çalışıldığı alan olurken, sosyoloji, psikoloji, eğitim bilimleri ve ilahiyat ön plana çıkan disiplinlerdir. Akademi içerisindeki yayınların konularına bakıldığında gençlik sorunları, kuşak çatışması, eğitim ve kimlik gençlik çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır.

Gençliği ele alan çalışmaların siyasi tarih ile tematik olarak benzer bir izlek sürdüğünü belirten Yaman (2013b), Cumhuriyetin erken dönemlerinde devletine ve milletine bağlı, Cumhuriyetin bekçisi bir gençlik imgesinin kuvvetli olduğunu, 1960 ve 1980 arasında ise sağ ve sol görüşlü ideolojik gençlik üzerine çalışmaların yoğunlaştığını, 1980 sonrasında ise yeni toplumsal hareketler bağlamında İslamcılığın Türkiye'nin siyasal gündeminde yer edinmesi sürecine paralel olarak İslam ve gençlik temalı çalışmaların öne çıktığını, 1980 sonrasında ise depolitik gençlik tartışmalarını merkezine alan çalışmalara rastlandığını belirtmektedir (Yaman, 2016: 14).

Neyzi (2001) Türkiye'deki "gençlik" inşasını üç dönemde değerlendirmektedir. İlk dönem, gençliğin rejimin koruyucusu olarak görüldüğü 1923 ile 1950 yılları arasındadır. Bu dönemde gençlik, devletin milliyetçi ideolojisinin merkezinde yer almaktadır. Bu dönemde rejimin amacı, gençler tarafından temsil edilen, Cumhuriyetin değerleriyle dolu, geleneksellikten kurtulmuş, yeni bir insan türü yaratmaktır. Bu kapsamda 1923 ile 1950 yılları arasında gençliğe dair yayınlarda gençliği terbiye etmek, adab-ı muaşeret kurallarını öğretmek, devlete ve millete hayırlı vatandaş olmaya yönelik fikir ve hedeflerin yer aldığı yayınlar hem akademi içerisinde hem de akademi dışında yaygın olarak görülmektedir (Yaman, 2013: 117).

İkinci dönem, 1950'lerden 1980'lere kadar gençlerin kamu söyleminde asi ve siyasi muhalif olarak bir tehdit unsuru olarak görüldüğü dönemdir. Bu bağlamda 1960 ve 1970'li yıllarda yapılan araştırmalara bakıldığında toplumda oluşan gerginliklerin ve

sorunların nedenini anlayabilmenin önem kazandığı görülmektedir. Genç grupları içerisinde o dönemde sayıları ve politik etkinlikleri artmaya başlayan üniversite gençliği üzerine yapılan nicel araştırmalar gençlik çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır (Lüküslü, 2009: 57-59). 1980'den sonraki son dönemde ise gençler apolitik tüketiciler olarak görülmektedir. Bu dönemde, gençlik medya ve ekonomik liberalizm çağındaki tüketime yönelik yaşam tarzlarıyla tanımlanmaktadır.

Lüküslü'de (2005; 2009) Neyzi'yle benzer bir dönemlendirmeye gitmektedir. Türkiye'de gençlerin, "Cumhuriyetin koruyucusu", "siyasallaşmış isyancılar" veya "apolitik tüketiciler" olarak farklı dönemlerde çeşitli politik ve ideolojik söylemlerin odağında yer aldığını öne sürmektedir. Gençlik farklı dönemlerin konjonktürleri tarafından inşa edilirken, aynı zamanda dönemin kurucuları ve yeni bir kültürün taşıyıcıları olarak da tüm dönemlerde çifte bir rol oynamaktadırlar. Osmanlı'nın son döneminden itibaren modern okullarda okuyan gençler imparatorluğun çöküşünü engellemek ve bu duruma çare bulmak gibi bir misyonla donanmışlardır. Bu misyon gençler tarafından da içselleştirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında da devam eden gençlerin devletin ve milletin koruyucusu misyonuyla hareket etmesinin, ulus devletin inşa sürecine ve onun ideolojisine uygun gençliğin yetiştirilme hedeflenine de uyduğu ileri sürülmektedir. 1923-1950 arası toplumsal hareketlerde de devletin politik ideolojisi merkezinde şekillenen gençlik hareketlerinin devamlılığı gözlenmektedir. Bu dönemde öğrencilerin politikaya aktif bir şekilde katıldıkları devlet ve hükümetin iç ve dış düşman olarak belledikleriyle gençlern izlediği çizgiyle paralelken, 68 ve 78 kuşağı gençlerinin sağ ve sol kanatta farklı görüşlere göre örgütlendiği ama asli amaçlarının devleti kurtarmak olmaya devam ettiği ifade edilmektedir. 1980'lerle birlikte ise devlet merkezli düşünce ve haretlerin yerini birey merkezli değer ve pratikler almaktadır. Siyasi olarak etkin katılımcı oldukları bir konumdan, apolitik, siyasete ve toplumsal gelişmelere duyarsız bir gençlik konumuna düşen gençlerin aslında dünyada süregiden akımlar ve dönüşümlerle uyumlu olarak değiştiremeyeceğini düşündüğü toplumsal sistemle bireysel düzeyde başa çıkmaya çalıştığı öne sürülmektedir (Lüküslü, 2009: 40-42).

Değişen gençlik kültürü ve değerlerine odaklanan çalışmalarda, 1980 askeri darbesinin kırılma noktası çeşitli akademisyenler tarafından vurgulanmaktadır

(Atabek 1990; Kozanoğlu 1993; Armağan 2004). 1980'lerden sonraki gençlik yaşam tarzı, 1980'lerden önceki yıllarla karşılaştırılmakta ve yeni gençliğin apolitik, asosyal ve bencil olduğu iddia edilmektedir. Bu popüler gençlik görüşünün sadece kentsel, orta sınıf, yüksek eğitimli gençleri 'gençlik' olarak görmesi sorunlu olsa da (İnanır 2005), gençlerin değerlerinin çeşitli nedenlerden dolayı önemli ölçüde değiştiği açıktır. 1979 ve 1997 yıllarındaki araştırmalarında Armağan (2004), gençlere hayatlarındaki en önemli değerlerin ne olduğunu sorulmuştur. 'Aşk' 1979'da %20 oranla ilk sırada yer alırken, 1979'da %2 olan 'para', 1997'de %21 ile ilk sırada yer almıştır.

Son olarak, gençlerin temel sosyo-demografik özellikleri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, 1998 yılında yapılan Konrad Adenauer Vakfı'nın Türk Gençleri 98 araştırması bunların dikkate değerlerinden biridir. İşsizlik, terör ve eğitim gençlerin en büyük sorunları olarak bulunmuştur. Eğitim ve işgücü piyasasına katılımda yapısal ve maddi engeller olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, gençliğin sosyal kulüplere ve derneklere üyeliğinin ülke genelinde düşük olduğu tespit edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2008) tarafından 'Türkiye'de Gençlik' adlı son Ulusal İnsani Gelişme Raporu ve YADA Vakfı (2008) tarafından hazırlanan raporun hazırlanması için yürütülen 'Gençlik Durumu Araştırması' dikkat çekicidir. Rapor, gençliğin homojen bir kategori olmadığını, ancak bu çeşitliliğin politika yapımında tanınmadığını vurgulamaktadır. Raporda, "Türkiye'deki gençlerin ülkenin ulusal insani gelişmesine önemli ölçüde katkıda bulunacak düzeylerde sosyal ve siyasi yaşamına katılmadığını ve katılamayacağını" belirtmiştir.

2000'li yıllarla birlikte ise gençlik alanındaki çalışmalarda konu bakımından önemli çeşitlenmeler görülmektedir. Ancak gençlikle ilgili saha çalışmalarında büyük kent merkezlerinin odağa alındığı çalışmaların çoğunluğu göze çarpmaktadır. Bu açıdan gençlik çalışmaları alanında kentsel mekanla ilişkili çalışmaların genellikle mahalle ölçeğinde kaldığı söylenebilir.

4. GENÇLİK VE KATILIM

Bu bölümde katılım kavramı ve farklı boyutları tartışılarak, dünyada ve Türkiye'de yapılmış araştırmalar ele alınmış, çalışmanın katılımla ilgili kavramsal çerçevesi ortaya konulmuştur. Katılımın kavramınının, modern toplumlar bağlamında, demokrasi ve aktif vatandaşlık fikriyle oldukça yakın ilişkide olduğu görülmektedir. Aktif vatandaşlık kavramı ise, diğer sivil ve siyasi topluluğun üyeleriyle sosyal etkileşim aracılığıyla, belirli değerler, haklar ve sorumluluk bilinciyle ortak yarar için gerçekleştirilen eylemleri kapsamaktadır (Bee ve Kaya, 2017: 132). Bilişsel ve davranışsal olan bu süreçler, bireysel haklar ve bir statü olarak vatandaşlıkla ve daha genel olarak da daha geniş bir sosyal ve siyasi topluluğa aidiyetten gelen kolektif sorumluluk bilinci ile ilgili olarak görülmektedir. Bu kolektif sorumluluk bilinci siyasi toplumsallaşma sonucunda oluşmaktadır. Siyasi toplumsallaşma "bir toplumda siyasal kültürün gelişmesi sonucu, toplumu oluşturan bireylerin içinde bulundukları toplumsal ve siyasal çevrelerinde yaşadıkları sürece doğrudan ve dolaylı olarak etkileşimleri sonucu edindikleri siyasal kültürleri oranında ulusal ve öteki siyasi sistemlerle ilgili görüş düşünce ve davranışların tümüdür" (Beşirli, 2013: 101).

Gençlerin bugün dünyanın birçok yerinde aktif vatandaşlıklarının geliştirilmesi ve katılım biçimlerinin çeşitlendirilip artırtılmasına çalışılmaktadır. Geleneksel temsil biçimlerine karşı güven krizi, bireyselleşmenin artması ile daha çeşitli biyografik örüntülerin ortaya çıkması ve ulusal ve yerel topluluklara karşı zayıflamış bir aidiyet duygusu kamu yetkililerini özellikle genç nesiller etrafında toplanmaya teşvik eden faktörlerdir. Bununla birlikte, gençlerin katılımı siyasi bir endişe olmaya devam etmektedir.

Gençlerin katılımı ve aktif vatandaşlık problemi, modern ve geç modern toplumlarda sosyal entegrasyonun anlaşılması için anahtar bir kavram olarak görülmektedir. Yakın zamana kadar katılım literatürü ve çalışmalarının genellikle siyasi katılım biçimlerine odaklandığı görülmektedir. Ancak Birleşmiş Milletler (BM) belgelerinde katılım boyutları çeşitlendirilmiş, katılımın ekonomik, politik, sosyal ve kültürel boyutlarının varlığı ifade edilmeye başlanmıştır (BM, 2003; 2005; 2007). BM belgelerinde, gençlik katılımının eğitim, sağlık, üretken istihdam ve yoksulluğun azaltılması gibi diğer insani kalkınma fırsatlarıyla yan yana olması gerekliliği de

vurgulanmaktadır (BM, 2006). 1985 Dünya Gençlik Yılı için BM Genel Kurulu biri gençliğin katılımı için olan üç ilke belirlemiştir (World Congress on Youth ,1985).

1989 yılında ise katılım, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. Maddesi ile tüm çocuklar ve gençler için temel bir hak olarak tanımlanmıştır (BM, 2006). Ayrıca, 1995 yılında katılım, Dünya Gençlik Programı'nın (WPAY) on öncelikli alanından biri olarak seçilmiştir (BM, 2010). Üye ülkeler, bu kapsamda gençlerin toplum yaşamına ve karar alma süreçlerine tam ve etkili katılımını teşvik etmeyi taahhüt etmişlerdir (BM,1995). 2000'den sonra ise dünya çapında üç gençlik raporu yazılmış ve her biri gençlerin katılımı konusunu ele almıştır (BM, 2003; 2005; 2007). Avrupa Komisyonu'nun yayınladığı rapora göre ise, "Gençler, aile, okul, iş, grup etkinlikleri, yerel çevreleri vb. gibi günlük yaşamlarının tüm yönleri hakkında fikir beyan etme hakkını isterler. Ancak bunu yapabilmek için daha geniş ekonomik, sosyal ve politik alanların içerisine dahil olmak durumunda" oldukları belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2001: 24).

Raporlara yansıyan bakış açısı, sosyal entegrasyon konusunda, siyasi olarak kurumsallaşmış, vatandaşlık statüsüne, resmi olarak verilen haklara ve sorumluluklara dayanan anlayıştan, geç modern toplumlarda katılım olasılıklarının ve etkilerinin çeşitlendiği bir anlayışa doğru değişimi yansıtmaktadır. Avrupa Komisyonu raporu bu kapsamda katılımı, "gençlere danışılmasının ve onları ilgilendiren kararlara ve genel olarak toplumlarının yaşamına gençlerin daha fazla dahil edilmesinin sağlanması'" olarak tanımlanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2001: 8)

Buradan hareketle katılım kavramının bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeylerde çok farklı anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Tanımlamaların genelinde ise birey ve toplum arasındaki ilişkiye, istek ve çıkarların ifade edilmesine ve bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen eylemlere gönderimde bulunulduğu görülmektedir. Örneğin, Furlong (2006) katılımı, birey ve kolektif arasında bir müzakere, başka bir deyişle, kişisel çıkar ile toplumun talepleri arasında bir etkileşim süreci olarak tanımlarken (2006:12), Dursun ise siyasal toplumda, bireylerin yerel ve ulusal düzeyde siyasal yöneticileri seçmeleri ve idarecilerin kendi istek ve menfaatleri doğrultusunda karar almalarını sağlamak amacıyla gösterdikleri her türlü davranış ve eylemi ifade etmek için kullanır (Dursun, 2006: 230). Alkan benzer şekilde, katılımın

bireylerin kamu politikalarının belirlenmesi, denetlenmesi ve uygulanması süreçlerinde yer almasını ve bunları sağlayacak mekanizmaların yasal güvence altında çalıştırılacağı dinamik bir etkileşimi ifade ettiğini belirtmektedir (Alkan, 2000: 58).

Katılım tanımları belli noktalarda ortaklaşmasına rağmen, Çocuk ve Gençlerin Katılımı El Kitabının (2010) girişinde vurgulandığı gibi katılım kavramı hala "tanım arayışı içindedir" (Smith ve Thomas, 2010). Katılım konusu birbiriyle çelişen anlayışlar ve uygulamalar ile doludur. Bir yandan politika yapıcılar ve akademisyenler katılımın yeni ve bilinmeyen biçimlerini ve toplumsal değişmede oynadıkları rolleri tahlil etmeye çalışırken bir yandan da geleneksel katılım biçimlerinin önemini siyasi sistemler içerisinde koruması dolayısıyla ikircikli bir tutum ve uygulamalar göstermektedir. Gençlerden yeni sosyal ilişki biçimleri yaratmaları beklenirken bir yanda da politika uygulamalarının hiyerarşik ve yapısal biçiminden ötürü gençlerin yeni dayanışma ve dayanışmayı ifade etme biçimlerine karşı belirli bir çekinme durumunda kaldıkları görülmektedir. Bu açıdan katılım konusu beraberinde belirsizlikleri ve yeni alanların tartışılması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Kurumsallaşmış ve yeni ortaya çıkan katılım biçimlerini ve aralarındaki ilişkiyi incelemek bugün katılım çalışmalarının en başta gelen amaçlarından birini oluşturmaktadır.

Katılımın tanımlanması, katılım derecelerinin ayırt edilmesini gerektirmektedir. Çocukların ve gençlerin katılımıyla ilgili en önemli ayrımlardan biri ilk olarak Arnstein (2007) tarafından tanıtılan ve Hart (1992) tarafından daha da geliştirilen katılım merdiveni oluşturmaktadır. Katılım modelinde, kimin katılım süreçlerini başlattığına ve gençlerin sadece danışılmanın ötesinde gerçekten karar alım süreçlerinde aktif olan bir rol oynayıp oynamadıklarına göre sınıflandırma yapılır. Gençlik katılımı çalışmalarında sürekli tartışılan bir nokta , gençlerin karar alım süreçlerine yüzeysel, göstermeliğin ötesinde “gerçekten” katılım gösterip göstermedikleridir.

Katılım çalışmalarında gerçek katılımın ne olduğu, nasıl ölçülebileceği, çok geniş sosyal alanlardaki farklı uygulamalarının nasıl tanımlanabileceğine dair bir problem mevcuttur. Çoğu durumumda katılım konusu organize olan, yüksek eğitimli, farklı katılım kanallarına ulaşabilen gençlerin ele alındığı bir konu olarak karşımıza

çıkmaktadır. Bu açıdan organize olmayan büyük çoğunluktaki gençler temsil edilememekte ve katılım süreçlerinden dışlanmaktadır. Bu yüzden katılımın daha çeşitlenmiş biçimlerini ele almak ve siyasi uygulamaların ve genç katılımına yönelik anlayışların değişmesine ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Toplumsal katılımın farklı boyutları çeşitli sosyal bağlamlarla ve alanlarla ilişkili olarak tartışılmaktadır. Bu boyutları, ekonomik katılım, sosyal katılım, sivil katılım ve siyasi katılım olarak gruplamak mümkündür. Katılımın bu farklı boyutları toplumsal alanda iç içe geçmekte ve genellikle sosyal katılım, sivil katılım ve politik katılım birbirinin yerine kullanılmaktadır. Ancak sosyal değişimler katılım biçimlerinde artan oranda farklılaşmaya yol açtığı için bu kavramların birbiriyle ilişkisini gözden kaçırmadan tanımlanmaları ve katılımın bu farklı boyutlarında yapılan tartışmaları ve çalışmaları incelenerek ele alınmalıdır.

4.1. Ekonomik Katılım

Modern ve geç modern toplumlarda ücretli ve ücretsiz iş ve eğitim sosyal entegrasyonun ve sosyal yeniden üretimin temel mekanizmasını oluşturmaktadır. Modern kapitalizm piyasayı, bireylerin alışveriş ilişkileriyle oluşan öncelikli toplumsal alan olarak belirlemiştir. Özellikle fordist dönemde, sosyal demokrasi ve sendikalar bireylerin haklarını iş üzerinden tanımlayarak ekonomik katılımın biçimini belirlerken (Marshall, 1950), Fordist sonrası dönemde ise artan globalleşme ile esnek çalışma, part time çalışma, proje bazlı çalışma, dönemlik çalışma, gibi çalışmanın farklı ve parçalı biçimleri çalışanların haklarının kısıtlanmasına ve tekrar gözden geçirilmesine neden olmuştur.

Ekonomik katılım ve ekonomik katılımın belirleyicileri gençlik çalışmalarının ortaya çıkışından itibaren gençlik literatüründe önemli bir yer kaplamaktadır. İstihdam ve sosyal güvencenin belirleyici unsurlar olduğu bu alanda yapılan pek çok çalışmada bu unsurların mikro ve makro ölçekte sınıflandırması yapılmıştır. Mikro ölçekteki nedenler bireylerin eğitim seviyesi, cinsiyet, yaş, ırk, etnisite, yerleşim yerleri ve bölgesel farklılıklar üzerinde dururken, makro ekonomik faktörler üzerine çalışmalarda; ekonomideki krizler, durgunluk, demografik unsurlar, eğitim politikalarının ve iş gücünün yetersizliği sıklıkla incelenmiştir.

Gençlik kavramının işgücü piyasasına katılım ile sıkı bağlantıları vardır. Çeşitli araştırmacılar işgücü piyasasına katılımı gençlikten yetişkinliğe geçişin temel değişkenlerinden biri olarak tanımlamışlardır (Fend 1994; Coles 1995).

Ücretli çalışmanın tarihi eski zamanlara kadar gitmesine rağmen, işsizlik kavramı modern toplumda ortaya çıkmıştır. Bu çoğunlukla işin yaşamdaki artan öneminden kaynaklanmaktadır.

İngiltere'deki 'Beveridge Modeli' veya Almanya'daki 'Sosyal Sigorta Modeli' gibi refah devleti uygulamalarına atıfla 'Altın Çağ' olarak adlandırılan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda ulus devletler istihdam ve işsizlikle ilgili sorumluluğu üstlenmiştir (Çelik 2013. Bu refah devleti modelleri, refah alıcılarının kendilerini destekleme motivasyonunu baltalayan bir bağımlılık kültürü inşa etme ve onların alt sınıf zihniyetini ve koşulunu besleyecek ve vurgulayacak şekilde izole etme ve damgalama gerekçeleriyle eleştirilmiştir (Fraser ve Gordon, 1994).

İşgücü piyasasının yapısı ve refah devleti uygulamaları 1980'lerden sonra önemli ölçüde değişmiştir. Sanayi kapitalizmi daha esnek bir hizmet üretim ekonomisine dönüşmüş ve devletin istihdam ve işsizlik konusundaki rolü ve sorumluluğu ABD ve İngiltere'deki Reagan ve Thatcher hükümetleri ile Türkiye'de Özal hükümetinin izlediği askeri rejimle aşınmaya başlamıştır. Bu yeni bağlamda, yoksulluk riski ve iş kalitesiyle ilgili kaygılar tartışılmaya başlamıştır (ILO, 2010). Gençlerin istihdamı açısından bu tartışmalar, alt sınıf ve sosyal dışlanma gibi yeni kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeni kavramlar, sosyal dışlanma, işsizlik, ekonomik dışlanma, kurumsal dışlama, sosyal dışlanma, kültürel dışlama ve mekânsal dışlanma gibi toplumun farklı boyutlarından dışlamanın ilk adımı olarak görülmektedir (Kieselbach, 2003).

Türkiye, işgücü piyasasının gelişimi ve işsizlik konusunda benzer bir süreç göstermektedir. Bununla birlikte Gürsel ve Ulusoy (1999), Türkiye'nin hala tarım ekonomisinden sanayiye geçiş aşamasında olduğunu savunmaktadır. Bulutay'a (1995) göre, yüksek nüfus artışı ile gelişmekte olan bir ülke olarak, Türkiye hala nispeten yüksek bir kırsal nüfusa sahiptir ve ücretsiz aile işçilerinin ağırlığı ekonomide büyük bir yer tutmaktadır. Kent nüfusunun hızla büyümesine rağmen, kentler istihdam yaratma kapasitelerini ve endüstrilerini kendi büyüme hızlarıyla orantılı olarak büyütmemektedir. Böylece, işgücü piyasasının çeşitli şekillerde

bölümlere ayrıldığı kentlerde yüksek işsizlik oranları ortaya çıkmaktadır. Emek yapısında heterojenlik ve ücret farklılıklarının yüksekliği görülmektedir. 2019 itibariyle Türkiye'deki işsizlik oranı %11,0; işgücü piyasasına katılım %50'nin altındadır ve istihdamın yaklaşık dörtte biri 2019 yılı sonuna kadar hala tarım sektöründe bulunmaktadır.

Bulutay (1995) "Türkiye'de işsizliğin kentsel, bekar, genç (özellikle eğitimli gençlerle) yoğunlaştığını belirtmektedir. 15-24 yaş arası gençler arasında işsizlik oranı %19,8'dir. Kentsel alanlarda %23,2, kırsal kesimde ise %12,8'dir. Bununla birlikte, kırsal alanlarda istihdam edilenlerin büyük bir kısmı (%31,2) ücretsiz aile çalışanlarıdır. Bulutay, yeni, kalıcı ve kaliteli işlerin sınırlı yaratılmasının Türkiye'deki işsizliğin ana belirleyicisi olduğunu ve yeni, yüksek verimli, kalıcı ve tatmin edici işlerin yaratılmasının bu sorunla mücadele etmenin tek yolu olduğu sonucuna varmaktadır. Benzer şekilde, Ansal vd, (2000) esnek işgücü piyasası yapısının işsizlik oranını düşürdüğünü gösteren neoklasik yaklaşımın Türkiye için geçerli olmadığını iddia etmiştir. 1980'lerden sonra ücretlerdeki çarpıcı düşüşe, kârdaki artışa, kayıt dışı istihdamın yüksek yüzdesine ve artan ücretli işgücüne rağmen, Türkiye'de işsizlik oranları artmıştır. Bu açıdan araştırmacılara göre yüksek işsizlik oranlarına yönelik çözüm, işgücü piyasasının talep tarafında aranmalıdır.

Genç işsizlik oranları Türkiye genelinde yüksektir ve gençler işsizlerin %30'unu oluşturmaktadır. UNDP'nin "Ulusal İnsani Gelişme Raporu" (2008) genç işsizliğinin öneminin altını çizmektedir. Raporda, yukarıda belirtilen Türkiye işgücü piyasasının özelliklerine ek olarak, Türkiye'de okuldan işe geçişin sorunlu olduğu ve gençlerin düşük iş seviyesi ve düşük beceri düzeylerinin genç işsizliğinin bir diğer önemli belirleyicisi olduğu belirtilmektedir. Raporda, bu ifadeye ek olarak, gençlerin deneyimsizliğinin iş bulmayı zorlaştırdığı ve iş bulsalar bile işte uzun süre tutunmanın zor olduğu ifade edilmektedir.

Gençlik Durumu Araştırmasına göre (2008) ise, işgücü piyasasına katılan gençlerin sadece %38' i bir işte altı aydan fazla çalışmaktadır. Birçok işveren gençleri işe almakta ve birkaç yıl çalıştırdıktan sonra, eski çalışanların ücretlerini arttırmak ya da yan haklarını ödemek yerine onları işten çıkarmakta ve yeni gençleri iş almaktadırlar. Bunun yanı sıra çalışma koşulları gençler için iyi değildir. Çalışma saatleri çok uzun ve sosyal güvenlik mekanizmalarının kapsamı yetersizdir. Gençler için işgücü

piyasasının bu durumu göz önüne alındığında, raporda bazı Batı ülkelerinde uygulanan Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının yüksek gayri resmi aktivite ve düşük eğitim seviyesi nedeniyle Türkiye için yeterli olmadığı iddia edilmektedir. Bu araştırmada, gençlerin neredeyse yarısı (%49,1) en çok istedikleri şeyin "iyi bir iş" olduğunu belirtmektedir. Sırasıyla % 18,1 ve % 16,9 oranlarıyla "iyi bir işi", "saygı" ve "sevgi" takip etmektedir (UNDP, 2018). Gençlerin işgücü piyasasına katılımının böylesine önemli bir rolü olduğu düşünüldüğünde, genç işsizliğinin ciddi sonuçları olduğu görülmektedir. Sen (1997) genç işsizliğinin sonuçlarını şöyle sıralamaktadır.

- mali yük,
- özgürlük kaybı ve sosyal dışlanma,
- beceri kaybı ve uzun süreli hasar,
- psikolojik zarar,
- kötü sağlık ve ölüm oranı,
- motivasyon kaybı ve gelecekteki çalışmalar,
- insan ilişkilerinin ve aile hayatının kaybı,
- ırksal ve cinsiyet eşitsizliği,
- sosyal değer ve sorumluluk kaybı
- örgütsel esneklik ve teknik muhafazakârlık

Ayrıca Çelik (2013), genç işsizliğinin sadece işsiz bireyler üzerinde değil aileler ve toplumlar üzerinde de olumsuz etkileri olduğunu iddia etmiştir. Bu açıdan işsizlik uzun vadede gençlerin toplumla bütünleşmesini tehdit etmektedir (Kieselbach 2003). Benzer şekilde birçok araştırma istihdam durumunun yaşam memnuniyetinden (Dolan, 2008), siyasi aktivitelere siyasi katılıma (Bynner ve Ashford 1994), sivil katılıma (Blanchard ve Matthews, 2006) kadar önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Türkiye'de ekonomik katılım göstergeleri ve diğer katılım biçimleri üzerindeki etkisine dair veriler ise, ekonomik katılım bölümünde paylaşılmıştır.

4.2. Sosyal Katılım

Siyasi katılım kavramı birey ile toplum arasındaki ilişkiyi, vatandaşlık ve devlet bağlamında ele alırken, sosyal katılım birey ile gruplar ve topluluklar arasındaki ilişkileri temel almaktadır. Diğer katılım biçimleri gibi sosyal katılım da genel bir

tanımın altında değerlendirilmemektedir. Sosyal katılım ilk başlarda katılımın bütün boyutlarını ele almak için kullanılmaktayken daha sonraları katılımın bir alt boyutu olarak ele alınmaya başlamıştır. Sosyal katılım; sosyal entegrasyon, sosyal içerme, sosyal güven, sosyal sermaye ve sosyal aktivite gibi kavramlarla da yakından ilişkilidir. Sosyal katılım kavramı genellikle bireylerin etkileşimlerine, sosyal ağlarına, sosyal çevrelerine ne kadar sosyal bağlılık gösterdikleri üzerinden tartışılmaktadır.

Sosyal katılımın en yakın ilişkide bulunduğu ve çoğunlukla faydalandığı teori sosyal sermaye teorisidir. Putnam, bu teorinin en önde gelen isimlerinden biridir. Putnam'a (1995) göre iyi çalışan bir yerel yönetimin ve refahın olduğu bölgelerde vatandaşların etkinlikleri, karşılıklı iş birliği, sosyal ağlar ve siyasi katılım yaygın ve etkilidir. Bu teoride sosyal ilişki ağlarının değerli ve faydalı olduğu fikri temel varsayımdır. Sosyal sermaye, iş birliğini kolaylaştıran norm ağları ve sosyal güven ilişkileri gibi göstergelere sahiptir. Gönüllü iş birliği, etkileşim normları ve sivil katılım ağlarının güçlü sosyal sermaye yarattığı toplumlarda demokrasi daha iyi işlemektedir. Bu kapsamda sosyal sermaye arttıkça katılımcı davranış da artmaktadır. Bu teorinin diğer önemli kavramı ise sosyal güvendir. Çünkü, sosyal sermaye, iletişim, sosyal ağlar ve normlar karşılıklı güvenle oluşmaktadırlar. Bu özellikler, eşgüdümlü eylemleri kolaylaştırarak, topluluğun çeşitli gönüllü dernekler oluşturma ve toplumun işlevselliğini geliştirme ve bireyler arasında iş birliğini teşvik etme kapasitesini artırmaktadır. Putnam'ın teorisi, sosyal sermayeyi, toplumda karşılıklı çıkarlar için iş birliğini güçlendiren insanlar arasındaki bir dizi yatay ilişki olarak görmektedir. Dolayısıyla Putnam'a göre, sosyal sermaye, sosyal ağlar (sivil ve dini gruplar, aile ilişkileri, gayri resmi sosyal ağlar, arkadaşlar, akrabalar, vb.) arasındaki güven ve etkileşim normları ve güvenceleridir. Putnam (1970) bu bileşenlerin yüksek düzeyde iş birliği, güven, etkileşim, sivil katılım, sosyal refah ile sosyal uyum yaratmak için birbirlerini güçlendirdiğine inanmaktadır. Sosyal güvenin ve sosyal ağların rolü hakkındaki açıklamasında yüksek katılıma neden olan şeyin, sosyal ve kooperatif katılıma dayalı olarak yaratılan güven olduğu söylenebilir.

Bu teoriye yaslanan sosyal katılım çalışmaları gençlerin boş zaman kullanımını, akranlar ve diğer yetişkinlerle ilişkilerini ve sosyal aktivitelere katılımı ele almaktadır (Yoesting ve Burkhead 2018, Kılbaş 1995).

Sosyal yaşama katılım genç bir bireyin sosyal ve psikolojik gelişiminde anahtar bir unsur olarak görülmektedir. Engstrom (2008), arkadaşların, okulun, diğer yetişkinlerin ve kitle iletişim araçlarının gençlerin gelişiminde giderek daha etkili bir rol oynadığını ve bireyin diğer insanlarla etkileşim yoluyla norm ve değerler geliştirdiğini belirtmektedir. Ayrıca Hendry vd., (2010) akran ve ebeveyn ilişkilerinin, boş zamanın gençlerin yetişkinliğe geçişinde önemli unsurlar olduğunu ileri sürmektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Gençlik Raporu'nda (2005), boş zaman etkinlikleri ve diğer insanlarla ilişkiler yoluyla sosyal yaşama katılımın, öz-denetim, kimlik gelişimi ve sosyal yeterliliğin geliştirilmesi için fırsatlar yaratmada önemli olduğu vurgulanmıştır. Rapora göre, sosyal hayata ve boş zaman aktivitelerine katılım, sosyal içermeyi, fırsatlara erişimi ve gençlerin genel gelişimini kolaylaştırabilmektedir.

Diğer yandan, çeşitli araştırma bulguları sosyal yaşama katılımın gençler arasında yaş, cinsiyet, gelir, eğitim, sosyal sınıf veya kültürel geçmişe göre farklılık gösterdiğini kanıtlamaktadır (Roberts ve Hendry 1983; Hendry vd,. 2010; Larson ve Verma 1999). Örneğin, 2005 Dünya Gençlik Raporunda, gelişmekte olan ülkelerde genç erkeklerin genç kadınlara göre önemli ölçüde daha fazla boş zamana sahip olduğu ifade edilmekte ve sosyo-ekonomik durum iyileştikçe sosyal yaşama katılımın arttığı belirtilmektedir (BM, 2005). Bazı araştırmacılar tarafından boş zaman faaliyetlerine katılımın aile ortamına göre değiştiği ifade edilmektedir (Hendry vd.,2010; Garton, Harvey ve Price 2004).

Türkiye'de ise gençlerin sosyal hayata katılımı ile ilgili araştırmalar boş zaman aktivitelerine odaklanmaktadır (Abadan, 1981; Kılbaş 1995; Konrad Adenauer Vakfı, 1999; YADA, 2008). Kondrad Adenauer Vakfı ve YADA'nın son araştırmaları gençlerin boş zamanları ile sosyal özellikleri arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. 'Gençliğin Durumu' (YADA, 2008) araştırması, Türkiye'deki gençlerin düzenli olarak spor yapmadıklarını, hobilerini geliştirmek için çabalamadıklarını ortaya koymakta ve zihinsel ve fiziksel kapasitelerini geliştirmek için imkanlarının yetersizliğine vurgu yapmaktadır.

“Türk Gençlik 98” Araştırmasında (Konrad Adenauer Vakfı, 1999) gençlerin boş zamanları değerlendirme faaliyetlerinin cinsiyete ve sosyo-ekonomik duruma göre değiştiği bulunmuştur. Örneğin, genç erkekler spor yaparken, bilgisayar ve internet

kullanarak zaman geçirirken, publara ve diskolara giderken, genç kadınlar el işi ve okuma gibi aktiviteler yapma eğilimindedirler. 'Gençliğin Durumu' araştırması, genç kadınların eğlence için daha az dışarı çıktıklarını belirtmekte, dışarı çıkmaları durumunda kadınlar arkadaşlarla buluşmak için alışveriş merkezlerini seçmekteyken, erkekler bu amaçla kahveleri ve barları seçmektedirler.

Her iki çalışma da kadınların ve alt gelir grubundan gençlerin evlerde toplanma eğiliminde olduğunu ve gençlerin ev dışındaki sosyal ve sanatsal etkinliklere katılımının düşük olduğunu göstermektedir. Buna paralel olarak gençlerin sosyo-ekonomik durumu arttıkça tiyatrolara, sinemalara, konserlere ve barlara gitmek gibi etkinlikler de artmaktadır.

Sosyal katılım çalışmalarının gündelik hayat pratikleri, serbest zaman geçirme biçimleri, aile, sosyal çevre ve farklı toplumsal gruplara ilişkin algılarla ilgili sağladığı veriler, sosyal katılıma ilişkin bulgular bölümünde ele alınmıştır.

4.3. Sivil Katılım

Sivil katılım genellikle bireyin kendi başına ya da diğerleriyle birlikte aile sınırları dışarısında diğerlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve topluluğu ya da genel olarak toplumu yaşamak için daha iyi bir yer haline getirebilecek aktivitelerin bütünü olarak kavramsallaştırılmaktadır. Mirazchiyski, Caro ve Hernandez (2014) sivil katılımın, yerel ya da ulusal düzeyde, formel ve enformel grup ve organizasyon üyeliği, bireysel eylem, gönüllü faaliyetleri, siyasi aktiviteleri kapsadığını belirtmektedir. Sivil katılım çalışmaları bu kapsamda oldukça çeşitli ve çok sayıda pratiği ele almaktadır. Bireylerin sivil katılımlarının her zaman bilinçli olmayabileceği ancak birçok farklı pratiğin birleşerek belli bir sivil anlayış ve sivil bağlılık kültürü oluşturduğu da belirtilmektedir.

Sivil katılım üzerine literatür incelemeleri birçok farklı tanımı ortaya çıkarmıştır. Talo, Mannarini ve Rochira (2014), topluluk duygusu ve topluluk katılımı arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmaları incelemiştir. İncelenen 35 çalışmanın %85,3'ünde, toplum katılımını ölçerken amaca yönelik ölçekler kullanıldığını, sivil katılım üzerinde anlaşılan belirli bir tanım ve ölçeğin bulunmadığını belirtmişlerdir.

Hoskins ve Mascherini ise, Avrupa bağlamında aktif vatandaşlık kavramını ortaya atmışlardır. Bu kavramı, karşılıklı saygı ve şiddetsizlikle karakterize edilen, insan hakları ve demokrasiyle uyumlu sivil topluma veya siyasi hayata katılım olarak tanımlamışlardır (Hoskins ve Mascherini, 2009: 462). Bu tanıma göre, aktif vatandaşlık, hükümetlerin eylemlerini denetlemekten, oy vermeye, toplulukların gündelik yaşamına katılmaya kadar uzanan bir yelpazede, gündelik politik meselelerde tek seferlik tepki göstermekten, sorumlu tüketim gibi aktif vatandaşlığın yeni formlarını ve siyasi partilere ve STK'lara üyelik gibi daha geleneksel çeşitli katılım biçimlerini kapsamaktadır (Hoskins ve Mascherini, 2009: 462).

Mondak (2010) ve Jennings ve Zeitner (2003) sivil katılımı siyasi ve yarı siyasi süreçler ve kurumlar ile ilişkili olan davranışlar ve tutumlar olarak ele almaktadır. Sivil katılımı ölçmek için siyasi alanla ilişkili on dört davranışı ele almışlardır. Shah (1998) ise sivil katılım ölçeğini genişleterek, bireyin topluluk içerisindeki davranış ve tutumlarını da değerlendirmeye almıştır. Bu ölçekte bireyin kendisini mahallesi içerisinde etkili bulup bulmadığı, yerel grupların toplantılarına gidip gitmediği, kiliseye gidip gitmediği, gönüllü faaliyet yapıp yapmadığı ve topluluğa ait projelerde yer alıp almadığı incelemiştir. Bu çalışmayla birlikte sivil katılım sadece politik alandan ibaret bir katılım biçimi olarak alınmaktan sosyal davranışları içeren bir çalışma alanına doğru genişlemiştir.

Adler ve Goggin (2005) sivil katılımı, toplulukta yer alan dezavantajlı grupların yaşam koşullarını iyileştirmek ve topluluğun gelecekte daha iyi bir yer olmasını sağlayacak katılım biçimleri olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde Ehrlich (2000), sivil katılımı, toplulukların yaşamında bir fark yaratmak için çalışmak ve bu farkı yaratmak için bilgi, beceri, değer ve motivasyon kombinasyonunu geliştirmek anlamında kullanmıştır. Ehrlich, sivil katılımın belirli bir toplumda yaşam kalitesinin yükseltilmesiyle bağlantılı olduğunu kabul ettiği için bu tanım önemlidir. Amerikan Psikoloji Derneği (2014) ise sivil katılımı, bireysel gönüllülükten, organizasyona bağlılığa ve seçimlere katılıma kadar uzanan farklı biçimler alabilen bir katılım türü olarak tanımlamıştır. Sivil katılım, bir sorunu doğrudan ele alma, bir sorunu çözmek için topluluktaki diğer kişilerle çalışma veya temsili demokrasinin kurumlarıyla etkileşim kurma çabalarını içerebilmektedir. Sivil katılım, bir aşevinde çalışmak, bir

mahalle derneğinde hizmet vermek, bir yetkiliye mektup yazmak veya oy vermek gibi bir dizi özel faaliyeti de kapsamaktadır.

Putnam'ın (1995, 2000) bu konudaki çalışmalarını takiben, sivil katılım üzerine akademik ilgi, sosyal sermaye ve sivil katılım arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Putnam (2000) bireylerin yüz yüze ilişkilerdeki aktif katılımlarından, üyelik sistemi gibi pasif katılım biçimlerine geçmeleriyle sivil katılımın ve sosyal sermayenin azaldığına vurgu yapmıştır.

Siyaset bilimciler arasında ise sivil katılım ve sosyal sermaye arasındaki bağlantılarla ilgili tartışmalar, siyasi aktivizmin genelleştirilmiş güvenden ve Putnam'ın vizyonunda olduğu gibi birlikte çalışan vatandaşlardan değil, topluluğu iyileştirmek için hareket eden küçük vatandaş grupları arasındaki iş birliğinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Bu açıdan sosyal bilimlerde sosyal sermaye, açıkça tanımlanmış bir sosyal ağ arasında paylaşım olarak algılanmakta ve kişi ve kurumların hizmetler, gönüllüler veya finansman gibi kaynaklara erişimini sağlayan karşılıklı güvene dayalı ilişkiler olarak tanımlanmaktadır (Schneider, 2009). Coleman (1988), Bourdieu (1986) ve Portes (1998) 'in çalışmalarına dayanan bu tanım, sosyal sermayeyi çoğu sivil katılım tanımından ayırmaktadır çünkü sosyal ağlar kolektiften çok bireye fayda sağlamaktadırlar.

Adler ve Goggin (2005) ise sivil katılımı, özel alandan resmi veya kamusal alana kadar değişen bir süreklilik olarak gördüler. Bu tanımda, özel katılım, bir komşuya yardım etme gibi bireysel bir eylemi ifade ederken, kamusal katılımı bir harekete veya kâr amacı gütmeyen bir kuruluşa katılmak gibi toplu bir eylemi ifade etmektedir.

Aile sosyal, kültürel ve biyolojik yeniden üretimin temel rol oynayıcısı olmasına rağmen, Amerika ve Avrupa'da sivil katılımla ilgili tartışmalarda kamusal ile özel alan arasında farklı noktalarda konumlandırılmıştır. Amerika'da kamusal alanın ve onun etkisinin özel alanı yozlaştıracağına olan inanç güçlüyken, Avrupa'da siyasi alan aile dışında tanımlanan bir alan olmuştur. Bu iki anlayışta, aile özel alanla kamusal alan arasında iki uçta konumlandırılmaktadır. Avrupa kavramsallaştırmasında sivil toplum siyasi katılımın, tartışmanın ve kamusal alanın biçimlenmesinin gerçekleştiği bir alan olarak görülmektedir. Örnek olarak Habermas, aileyi özel alan içerisinde özel çıkarları olan bir birim olarak tanımlamış,

bu bakış açısına göre aile sivil toplumun gelişmesinin önündeki bir engel olarak görülmüştür. Bu bağlamda güçlü aile bağları, sivil toplumun gelişmesinde ve ortak iyiyi aramakta bir engeldir (Bee, Kaya, 2017). Ancak Bourdieu'nun sermaye kuramında görülebileceği gibi sermayelerin yeniden üretiminde ailenin büyük bir rolü vardır. Ailelerin sivil toplumda yer alma biçimi, çocuklarının bu toplumsal alanı nasıl kavrayacaklarına dair de bir çerçeve çizmektedir. Ailenin önemli olduğu bir diğer alansa kadınların kamusal alana katılımlarını ne derece etkiledikleridir. Özel alan cinsiyetlendirilmiş iş ve eşitsiz aile ilişkilerini maskelemektedir. Bu bakış açısında, Öözel çıkarların göz ardı edilemeyeceği çünkü kamusal alanın bu çıkarlardan oluştuğu vurgulanmaktadır (Bee, Kaya, 2017). Aile vatandaşın gündelik hayatının önemli bir parçası olduğu için bireyi kamusal alana bağlayan, sivil ve sosyal aktivitelere kapı açan bir yerde konumlanmaktadır. Ailenin bireye sosyal farkındalık kazandırarak onların aktif vatandaşlıklarını temellendirmekte, özel ve sivil ilişkilerin temelinde yer almaktadır (Bee, Kaya, 2017).

Türkiye'de sivil katılım çalışmaları ise vatandaşların büyük bölümünün neden sivil ve politik katılımlarının çok düşük düzeylerde gerçekleştiğini araştırmaya adanmıştır. Türkiye'de katılım araştırmalarının birçoğu politik katılımı ana eksen olarak belirlemekte ve Türkiye'nin siyasi tarihinden, sosyo ekonomik statü araştırmalarına, sosyal güven ve sosyal sermayeyle ilişkilendiren çalışmalara kadar uzanan çok çeşitli bakış açılarından sivil katılım ele alınmaktadır. Araştırmanın bulguları bölümünde Türkiye'deki sivil katılım çalışmaları, araştırma bulguları bağlamında ele alınmıştır.

4.4. Siyasi Katılım

Gençlerin siyasi katılımı, temel bir insan ve sosyal hak olarak vatandaşlığın önemli bir boyutudur. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 21. maddesi, oy kullanma ve siyasete katılma hakkının bir insan hakkı olduğunu belirtmektedir (BM, 1948). O günden bu yana siyasi katılım, diğer hakların talep edilmesini ve kullanılmasını sağladığı için insan haklarının önemli bir yönünü oluşturmuştur. Sosyal demokrasilerde gençlerin politik semboller, kurumlar ve prosedürler hakkında bilgi kazanarak politikanın aktif bir üyesi olması için gereken rollerin öğretilmesi ve değer sistemini içselleştirerek siyasal sisteme dâhil olması beklenmektedir (Beşirli, 2019).

T. H. Marshall, sivil, politik ve sosyal olmak üzere üç boyuttan oluşan bir vatandaşlık kavramı önermiştir. Vatandaşlığın işleyişinin toplumsal eşitsizliklerin biçimini değiştirdiğini iddia etmiştir (Marshall, 1950). Dolayısıyla, vatandaşlığın ilk iki boyutu ile doğrudan ilişkili olan siyasi katılım, toplumsal eşitlik için çok önemlidir. Buna ek olarak, gençlerin demokratik katılımını arttıran politika uygulamalarının genç bireylerin vatandaşlık statülerinde önemli düzeyde olumlu değişiklik sağlayabileceği ifade edilmektedir (Bessant, 2003).

Siyasi katılımla ilgili araştırmalar genel olarak ulus devletler içindeki yurttaşların kurumsallaşmış siyasal süreçlerle olan etkileşimine ve yurttaşlar ile siyasal sistem arasındaki ilişkiye odaklanma eğilimindedir. Bu alanda yaygın iki anlayışın var olduğu görülmektedir.
İlki, siyasi elitin toplumdaki rızayı üreterek insanları yönetmesidir. Bu anlayışta oy kullanmak vatandaşların işleyen bir hükümeti kurmak için kullandığı en önemli katılım aracıdır. Bu anlayışta siyasi katılım çoğunlukla hükümet personeli seçimlerini ya da uygulanacak politikaları etkilemek için yapılan yasal aktiviteler ile sınırlıdır. (Verba ve Nie, 72: 46). Burada vatandaşlar aktif bir role sahip değildir. Bu katılım biçiminde vatandaşların rolü, siyasetin izleyicisi ve tüketicisi olmaktır. Demokrasiye normatif yaklaşımda ise, katılımın amacı kurumların işleyişini korumak değil, siyasi seçkinleri kontrol altında tutmaktır. Kamusal tartışmayı, ortak karar almayı ve politik eylemi içeren aktif katılım (Barber, 1984) ve doğrudan demokrasi biçimleri, insanların ihtiyaçlarının ve çıkarlarının politika oluşturmanın temeli ve odak noktası olarak kalmasını sağladıkları için tercih edilmektedir. Sarıbay'a (1996) göre, vatandaşların siyasal sürece etkin şekilde katılma için fırsat ve imkânların varolduğunu farkettiklerinde, katılmaya atfettikleri değer ve önemin artmakta ve kolektif kararlarla kendileri arasında daha sıkı bir psikolojik bağ kurarak katılmacı demokrasinin hayata geçirilmesinde önemli aktif işlev alanilmektedirler.

Demokratik bir sistem içindeki öncelikli rolünün ötesinde, siyasi katılım, vatandaşların özgüvenlerini, sosyal ve politik becerilerini ve sosyal ve politik bütünleşmelerini artırarak kendi başına bir değer olarak görülmektedir. Bu açıdan, canlı bir demokrasiye aktif katılım, genellikle sosyal parçalanma ve parçalanma süreçlerine karşı bir işleyen bir araç olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşımla, ne kadar çok katılım sağlanırsa toplum için o kadar iyi olacağı beklentisi vardır. 1960'lardan

beri yükselişte olan bu anlayışta, siyasi kurumların azalan meşruiyetini gidermek için siyasi katılım bir araç haline gelmiştir.

Son birkaç on yılda, gençlerin siyasi katılım kavramı uluslararası örgütlerin çalışmalarında da önem kazanmıştır. Bununla bağlantılı olarak, politik katılım akademide de popüler hale gelmiştir (O'Donoghue, Kirshner ve McLaughlin 2002; Bessant 2003; Sloam 2007). Araştırmacılar, gençlerin oy kullanma oranlarının düşmesine yanıt olarak katılımın neden önemli olduğunu, dereceleri ve türleri ile belirleyicilerinin neler olduğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Ayrıca, azalan oy verme davranışının gerçekten siyasi katılımda veya siyasi çıkarlarda bir azalmaya neden olup olmadığı da sorgulanmıştır.

O'Donoghue vd., (2002) kalkınma açısından gençlerin karar alma süreçlerine katılımının çeşitli faydalarını vurgulamaktadır. Gençlerin siyasi katılımının örgütsel sürdürülebilirlik ve verimlilik üzerindeki önemine ve bunun demokratik, sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkılarına dikkat çekmişlerdir. Siyasi katılımın insani gelişim üzerindeki rolünün yanı sıra, gençlerin siyasi katılımının vatandaşlık ve demokrasiye katkısını vurgulayan başkaları da vardır. Örneğin Bessant (2003), gençlerin siyasi katılımının artmasının, siyasi süreçlerden dışlanan gençlerin vatandaşlık statüsünün iyileştirilmesindeki rolünün altını çizmektedir. Genç insanlar gibi belirli grupların dışlanmasının demokratik mekanizmaların meşruiyetini sorgulanabilir hale getirdiğini savunmaktadır. Ayrıca, gençliğin siyasete dâhil edilmesinin toplumsal güç dengesizliğini azalttığını da vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Forbrig (2005) gençliğin siyasi katılımının değerini demokratik meşruiyetle ilişkilendirmektedir. Siyasi katılımın demokrasiyi sosyal olarak meşrulaştırmak için önemli mekanizmalardan biri olduğunu ifade eder. Siyasetin kentsel, eğitimli ve varlıklı gruplardan yana olduğunu belirterek, çeşitli grupların (gençler, kadınlar, yoksul kesimler) siyasi katılıma dâhil edilmesinin önemine değinir. Dahası, gençlerin siyasi sosyalizasyonu gelecekteki demokratik meşruiyeti belirlediğinden, gençlerin siyasi katılımı önemlidir. Benzer şekilde, Hart (1992) sekiz dereceden oluşan bir merdiven modeliyle politik katılım kavramını sadece çocuklar ve gençler için değil, aynı zamanda kadınlar, yaşlılar, alt sınıflardan bireyler ve etnik azınlıklar gibi diğer savunmasız gruplar için de kullandığı kapsamlı bir model oluşturmuştur.

Siyasi katılım alanında yapılan ilk çalışmalar bu kapsamda sadece oylamayı katılım olarak görmektedir. Bunlardan en önemlisi Lipset'in çalışmasıdır. İstikrarlı bir demokrasi için toplumun farklı gruplarının katılımının gerekliliğinin altını çizmektedir (Lipset, 1960). Bununla birlikte, daha yüksek katılım oranlarının daha iyi işleyen bir demokrasiyi göstermediğini de belirtir, çünkü daha yüksek katılım oranlarının sosyal uyumdaki azalma veya demokratik süreçteki çöküşten kaynaklanması mümkündür (Lipset, 1960). Öte yandan, Lipset, düşük katılımın etkili vatandaşlık ve sisteme bağlılık eksikliğini yansıtabileceğini de belirtmektedir (Lipset, 1960). Parenti'de, düşük katılım konusunun altını çizmekte ve katılımcı olunmamasının halihazırdaki politikalardan memnuniyetsizliğin işareti olabileceğini iddia etmektedir (Parenti ,1977).

Oylama dışında farklı türde politik katılımları dikkate alan başka çalışmalarda vardır. Milbrath (1965) siyasi faaliyetlerin hiyerarşik ve kümülatif yapısını spekülatör, geçiş ve gladyatör politik faaliyetler kategorileri altında gruplandırılmıştır. Spekülatör siyasi faaliyetleri, daha az çaba ve katılım gerektiren faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Bu kategoriye örnek olarak oy vermek ve arkadaşlarla seçimler hakkında konuşmak verilebilir. Siyasi parti toplantılarına katılmak ve politikacılarla iletişim kurmak gibi daha fazla çaba gerektiren faaliyetler, geçiş siyasi katılım olarak tanımlanır. Parti üyeliği veya seçimde adaylık ise, özel zaman ve enerji gerektiren gladyatör politik faaliyetlerdir.

Milbrath (1965) insanların daha fazla politik uyaran aldıkça siyasete daha fazla dahil olma eğiliminde olduklarını iddia etmektedir. Dahası, toplumun merkezine daha yakın olan insanlar, toplumun periferisinde olan gençler, kadınlar ve daha düşük gelir, daha düşük SES veya daha düşük eğitime sahip insanlara göre siyasete katılmaya daha motivedirler.

Türkiye'de ise oylamaya odaklanan ilk çalışmalar uluslararası siyasi katılım tartışmalarına paraleldir. Özbudun, Türkiye'de katılım literatürüne öncülük eden araştırmacılardan biridir. Özbudun, niyetler yerine eylemleri katılım olarak görmektedir. Bu yüzden ona göre siyasi katılım oy verme davranışı anlamına gelmektedir. 1950'lerle birlikte çok partili hayata geçmenin, kırsal kesimin seçim çalışmaları içerisine alınması, patronaj mekanizmaları içerisinde oy vermenin normalleşmesiyle birlikte aslen siyasi katılımın en büyük nedeninin hızlı sosyo

ekonomik değişim olduğunu belirten Özbudun, 1969 tarihinde gelişmiş bölgelerde oy verme davranışının düşmesini oy verme haricinde katılım biçimlerinin gelişmesine bağlamaktadır (Özbudun, 1975:473).

Kalaycıoğlu (1983) ise Türkiye'de 1950-1970 döneminde filizlenen siyasal katılımın temel belirleyicilerinin demokrasiye geçişin yarattığı fırsat alanı, sosyal hareketliliğin tetiklediği siyasal modernleşme ve kentleşmenin sağladığı olanaklarla yakından ilişkilendirmektedir.

1961 Anayasası'nın örgütlenme özgürlüğünü sağlamasıyla 1970'ler boyunca görülen farklı katılım biçimleri 1982'de siyasal katılımın önüne birçok ket çekilerek engellenmiştir. Bu dönemden sonra siyasal katılım genellikle oy vermeyle sınırlanan bir alan olarak uzun yıllar "lider ve yakın çevresi ağırlıklı, şahsi, modern bir bürokratik yapı içinde geleneksel idare ilkeleri" çerçevesinde mümkün hale gelmiştir (Kalaycıoğlu, 1983).

Her ne kadar 12 Eylül rejiminin öngördüğü siyasal sistem siyasal ve ekonomik istikrarı hedeflemekteyse de kısa vadede başarısız olduğu görülmektedir. Özellikle 1990'larda ülkenin siyasal sistemi sürekli istikrarsızlık yaşamış, yüksek enflasyonun yanı sıra neredeyse periyodik ekonomik krizler siyasal parti sisteminin yüksek parçalanmışlık ve seçmen kayganlığıyla karakterize edilmesiyle sonuçlanmıştır. Ekonomik krizlerin yanı sıra ülkenin acil sorunları haline gelen terör ve Siyasal İslamla mücadeledeki başarısızlık, vatandaşların geleneksel siyaseti bir çözüm olarak görmemelerine yol açmıştır (Kalaycıoğlu, 1992: 113-115).

Milbrath'ın (1965) çalışmalarından ilham alan Baykal ise, Türkiye'de siyasal katılım üzerine çalışan ve farklı siyasi katılım biçimlerini dikkate alan ilk kişilerden biridir. Bireyin politik katılımını belirleyen bireysel ve yapısal faktörleri araştırmaya çalışmıştır (Baykal, 1970). Siyasi katılım kavramını, oylamaya eşitlemek yerine daha geniş bir anlamda değerlendirmiştir. Ona göre siyasi katılım, çeşitli siyasi çıkar düzeylerinden veya çeşitli meselelere karşı siyasi tutumlardan, sivil toplum örgütlerine, siyasi partilere üyeliğe ve seçim kampanyalarında rol almaya kadar uzanmaktadır. Yaşamın politik olmayan yönlerine aktif olarak katılmanın da siyasi katılım düzeyini artırdığını öne sürmüştür. Bu nedenle, yine Türkiye'de siyasi katılımın farklı katılım türleriyle ilgisini araştıran ilk akademisyenlerden biridir.

Gençlerin kişiliğinin ve vatandaşlık statüsünün geliştirilmesindeki önemine ve son

on yıllarda elde ettiği popülerliğe rağmen, Türkiye'de gençlerin siyasi katılım düzeyi hala çok düşüktür. Türkiye Ulusal İnsani Gelişme Raporu 2018'e göre, Türkiye temel siyasi katılım göstergelerinde oldukça geride kalmaktadır. Bir siyasi partide aktif olan gençlerin oranı %4,7'dir ve bir sivil toplum kuruluşuna üye olan gençlerin oranı sadece %4'tür (UNDP, 2008).

Gençlerin siyasi katılımını insani gelişme, vatandaşlık, demokrasi ve karar alma mekanizmaları kavramları etrafında inceleyen çalışmalar Türkiye'de özellikle 2000'li yıllardan itibaren artış göstermiştir. Önemli çalışmalardan ilki 1999 yılında Arı Hareketi tarafından yürütülmüş ve 2001 yılında "Türk Gençliği ve Katılım" (Arı Hareketi, 2002) adıyla yayınlanmıştır. Gençlik katılımındaki değişiklikleri görmek için 2003 yılında Strateji GFK tarafından daha fazla araştırma yapılmıştır (Erdoğan, 2003). Her iki araştırma, siyasi katılım türlerinin kategorize edilmesiyle gençler arasında düşük siyasi katılım düzeyinin altını çizmiştir. Bir partiye üye olma, seçim kampanyalarında çalışma veya partiye broşür dağıtma gibi siyasi partilere bağlı katılım türlerini "geleneksel siyasi katılım biçimleri" olarak kategorilendirirlerken, dilekçe imzalamak, boykot yapmak veya gösterilere katılmak "geleneksel olmayan siyasi katılım biçimleri" olarak tanımlanmaktadır. Protestolara katılmak ve STK'lara üyelik gibi katılım türleri ise "post-modern katılım" olarak adlandırılmıştır. Araştırma sonuçları belirli sosyo ekonomik özelliklere sahip genç gruplarının belirli katılım biçimlerine göre sınıflandırılabileceğini göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye ofisi tarafından hazırlanan 'Türkiye'de Gençlik' başlıklı son "Ulusal İnsani Gelişme Raporu", gençlerin siyasi katılımı konusunu geniş ölçüde ele almıştır. Ofis için yürütülen 'Gençlik Araştırması'nın Durumu' (2008) verilerine göre, rapor Türkiye'deki gençlerin sosyal ve siyasi yaşama katılamadığını vurgulamaktadır. Raporun arka planında Çarkoğlu (2008), gençlerin katılım gösterememesinin ekonomik, tutumsal, kültürel ve politik nedenleri olduğunu iddia etmektedir. Ekonomik eşitsizlikler, erken çocukluktan aktif katılımı teşvik etmeyen sosyalleşme ortamı; iyi işleyen kaliteli bir demokrasiyi desteklemeyen siyasi kültür ve vatandaşların talep ve beklentilerine cevap vermeyen kamu kurumları gençlerin katılımını engellemektedir.

Katılımın çoğu boyutunda olduğu gibi siyasal boyutunda da düşük katılım düzeylerinin en temel nedeninin Türkiye Cumhuriyeti'nin devraldığı güçlü devlet

anlayışı ve bununla birlikte şekillenen siyasi kültür olduğu konusunda birçok yazar hemfikirdir. Devlet, sivil toplumun gelişmesi önünde çeşitli kısıtlamalar ve yasaklar koymaktadır. Türk modernleşmenin tepeden aşağıya doğru inen anlayışı, toplulukların ve gençlerin gelişmesini engellemiştir. Türkiye'de birçok gencin kendini kısıtlanmış ve sınırlanmış hissetmesine rağmen aktif vatandaşlık eylemlerine katılmamaları, aile ve okul gibi kurumlara bağlanmaktadır. Bu kurumlarda gençlerin asimile edilerek sessizleştirildikleri vurgulanmaktadır. "Sessiz Gençlik Büyüteç Altında" araştırmasında sadece %3,7 oranında gencin siyasi parti üyesi olduğu ve %3'ünün sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olduğu görülmektedir. Gençlerin sadece %10 arkadaşları arasında siyaset konuşurken, büyük bir çoğunluğu siyasetçilerin kendi problemleriyle ilgilenmediği ifade etmektedir. Erdoğan'nın 2003 yılında yürüttüğü araştırmada ise, siyasi bağlılığının üniversite gençliğinde de öğrenci olmayanlardan fazla farklılaşmadığı bulunmuştur. Öğrencilerin %14'ü STK'larda veya siyasi partilerde çalışmaktadır. Oy vermek en yaygın siyasi katılım biçimi olurken diğer katılım biçimlerinin yaygınlığı azdır ve gençlerin siyasetçilere ve kurumlara güveni oldukça düşüktür. Erdoğan bu çalışmada siyasi katılımı üçe ayırmaktadır; geleneksel, geleneksel olmayan, postmodern katılım biçimleri. Geleneksel katılım, siyasi partiye veya gençlik kollarına üye olmayı ya da siyasi seçimlerde kampanya süreçlerinde aktif rol alımını kapsamakta ve gençlerin %15'i bu gibi bir siyasi katılımda yer almaktadır. Geleneksel olmayan katılım boykota, protestoya, gösterilere imza kampanyalarına katılmayı kapsamaktadır. Gençlerin %31.5'i bu tip bir eylem içerisinde yer aldıklarını belirtmişlerdir. Postmodern katılım içerisinde ise internet vasıtasıyla siyasetle ilgilenen gençler ele alınmış ve bu tip bir katılımda bulunan gençlerin oranı % 14,3 olarak bulunmuştur.

Gençlerin toplumsal katılımında devletin rolüne dikkat çeken Lüküslü (2009), 1980'lerden itibaren halihazırda çok gelişmemiş olan refah devleti uygulamalarının da giderek azalmasının gençlerin maddi kazanımlara daha fazla önem vermesini gerektirdiğini ve zorunlu olarak konformist bir tutum takınmak durumunda kaldıklarını belirtmektedir. Bu kapsamda Lüküslü 1980 darbesinin siyasi katılım biçimlerini sınırlandırmanın yanı sıra neoliberal politikaların uygulanmaya başlaması ile birlikte gençlerin daha bireyselleşmiş idealler peşinde koşmalarına neden olduğunu belirtmektedir.

Kısa bir değerlendirmesini yaptığımız siyasi katılım çalışmalarının verileri araştırmanın bulguları bölümünde, çalışmayla ilişkileri bağlamında değerlendirilmektedir. Bu çalışma kapsamında, çok boyutlu olan katılım kavramının çerçevesinin çizilmesinde ve katılım boyutlarının birbirinden ayrılmasında Bee ve Kaya'nın katılım tanımlamaları büyük ölçüde belirleyici olmuştur. Bee ve Kaya (2017) aktif vatandaşlığın boyutlarını oluşturan, sivil katılım, siyasi katılım, sivil bağlılık ve siyasi bağlılık kavramlarını, Barrett ve Bruton-Smith (2014), Barret ve Zani (2015) ve Ekman ve Amna (2012) gibi yazarların alanla ilgi tartışmalarından yola çıkarak, tanımlamışlardır. Bu kapsamda bağlılık (sivil bağlılık, siyasi bağlılık), politik meseleler hakkında farkındalıkla ilgili bilişsel bir süreç olarak tanımlanmıştır. Örnek olarak bir siyasi kurumla ilgili bilgi arayışını siyasi bağlılıkla ilgili bir gösterge olarak almışlardır. Diğer taraftan, sivil meselelerle ilgili farkındalık, ilgi ve bilgi arayışını ise sivil bağlılık olarak tanımlamaktadırlar. Katılım ise daha ziyade davranışsal göstergelerle ölçülmektedir. Örnek olarak, yardım kuruluşunda çalışmak, bireysel sivil katılım göstergesidir. Siyasi katılım ise oy vermek, protestolara katılmak, imza kampanyalarına katılmak gibi eylemleri kapsamaktadır.

5. MEKÂN VE GENÇLİK

Ülkeler açısından gençlik ve genç nüfus demografik ve sosyo-ekonomik değişiklikler açısından ülkelerin politik, kültürel, sosyal ve ekonomik formasyonunu değiştirebilecek, belirleyebilecek bir güce dönüşmektedir. Bu açıdan kent ve gençliği bir arada ele almak, temel özgürlükler ve sosyal kısıtlamalar, sosyal içerilme ve sosyal dışlanma deneyimlerini anlamak için sosyal bilimcilere temel sunmaktadır.

Kentler sadece fiziksel yapılardan oluşmamaktadır. Aynı zamanda insanların kendi aralarındaki ve mekanla kurdukları ilişkiselliğin bir sonucu olarak biçimlenmektedirler. Kentsel mekân bireyler ve sosyal grupların bazı alanlar üzerinde erişim, bölgeleştirme ve bu alanlarda diğerlerini dışlama pratikleri ile zaman içerisinde değişebilmektedir (Massey, 1998). Kentler, mahalle, konut, okul, alışveriş merkezleri, pazar, park, cami, sokaklar gibi farklı mekânlar aracılığıyla gençler için somut gerçeklikler yaratır. Bu anlamda gençler yaşlarına, cinsiyetlerine, sosyal ve ekonomik sınıflarına, etnik aidiyetlerine göre bazı alanlara katılabilirken bazı alanlardan dışlanmaktadır. Yapılan birçok çalışmada neoliberal süreçlerle birlikte gençlerin belirli ölçülerde birbirine yaklaşan hayat pratiklerine sahip olmalarına rağmen gençlerin bulundukları sosyal çevreyle etkileşim içerisinde bulundukları, kent tarafından belirli ayırt edici sosyal, mekânsal ve kültürel düzenlemelerin etkisi altında gündelik hayat pratiklerini şekillendiği görülmektedir. Bu anlamda farklı mekânlardaki gençler değişimlerle farklı biçimlerde müzakere etmektedir.

Mekân ayrıca gençleri birbirinden ayıran sembolik ve manevi hiyerarşilerin oluşmasında da etkilidir. Ayrıcalıklı tüketim ve yaşam biçimleriyle ilişkilendirilen metropolitan merkezlerle bunun dışında kalan ve sophistike olmayan olarak ötekileştirilen küçük kentler birbirleri ile mücadele içerisinde değerler, söylemler, anlamlar ve imgelerin yeniden yaratımını ve dolaşıma sokulmasını sağlamaktadırlar. Çünkü mekân gençler için kimlik ve aidiyet alanlarını oluşturmaktadır. Aidiyet ve kimlik paylaşılan sosyo-kültürel kodlarla yeniden üretilirken hiyerarşik olarak daha ayrıcalıklı görülen diğer grup, sınıf, topluluk ve mekânlar karşısında bir karşıt söyleminde yolunu açar. Bu çelişkili konumlar genellikle bulunulan mekândan memnuniyet, gurur ve hoşnutsuzluk gibi genelde birbiri içerisine geçen duygu durumlarıyla el ele giden süreçler yaratmaktadır. Bu açıdan kent ve kır ayrımı sosyal

bilimlerin birçok alanında karşıtlık ilişkisi içerisinde konumlandırılarak aidiyet ve kimliklenme süreçlerinin belirleyicisi olarak tartışılmaktadır.

5.1. Mekân ve Aidiyet

1990'lı yıllarla beraber, kültürel alan sosyal bilimler içerisinde önem kazanmış ve yeni anlayışlar gelişmeye başlamıştır. Irk, sınıf ve toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklere dayanan yaklaşımların ağırlığı azalmaya başlamış ve kültürel farklılıklar ile temsiliyet politikaları önem kazanmıştır (Jackson, 2003: 38-39). Sosyal bilimciler bu yıllarda yapı/faillik tartışmasından ziyade söylem ve temsiller üzerinde durmaya başlamıştır (Longhurst, 2003: 283). Bu yıllara kadar insanların paylaştıkları deneyimler sayesinde bir insan varlığından diğer insan varlığına ulaşmanın mümkün olduğu düşünülmekte ve iki insanın aynı deneyime tabi olduğu kabul edilmektedir. Bu görüşe bağlı olarak, iki ayrı kişinin belli bir durumda benzer tavır sergileyeceği kabul edilmektedir (Hall, 2007: 52). Ancak kültürel yaklaşımla birlikte, mekân deneyiminin ve inşasının kültürden kültüre farklılık gösterdiği kabul edilmeye başlamıştır (Jackson, 1989: 185). Farklı kültürden insanlar farklı duyusal dünyalara sahiptirler. Yani mekânı, bireyler hem farklı şekilde yapılandırmakta hem de farklı şekillerde deneyimlemektedirler (Hall, 2007: 52). Bu yaklaşımda kültür ve kişiler arasılılık önem kazanmış, bireyin, kendi toplumsal ya da kültürel grubu ile birlikte yaşanılan mekânı oluşturduğu düşüncesi yerleşmeye başlamıştır. Mekânın beraber deneyimlendiği fikri önem kazanmıştır (Relph, 1976: 11-12).

Cristou bu perspektife göre mekânı ve kültürü şöyle açıklamaktadır. Mekân kültürel bağlamdan ayrı düşünülemez. Mekânın toplumsal üretimi, temsili ve inşası kültürel bağlamda anlam kazanır. Mekân deneyimsel; kültür ise sembolik alandır. Mekân dünya, kültür ise dünya görüşüdür. Mekân tarihsel bir süreç, kültür ise yaratıcı, inşa edici, kurucudur (Christou, 2006: 31-37).

Fenomenolojik yaklaşımı temel alarak mekânı ele alan Relph'e (1976: 12) göre ise, varoluşsal ya da yaşanılan mekânlar, bir kültürel grubun üyeleri olarak insanların dünyayı nasıl deneyimlediğini gösteren mekânlardır. Söz konusu mekânlar ortak deneyimler, göstergeler ve semboller çerçevesinde toplumsallaştırılır. İnsan eylemleri tarafından sürekli yaratılan her mekân kültürel ve toplumsal inanışlara göre kendisine özgü bir şekilde inşa edilmektedir (Relph, 1976: 12- 15). Bu yaklaşımda

mekân kültürel grubun varlığının dışa vurumu olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu kültürel gruba olan aidiyet ise mekân aidiyeti ile paralel oluşmaktadır. Bu ilişkiyi Hummon ise kültürel açıdan ele almaktadır. "Cemaat aidiyeti" ya da "cemaat duygusu" kavramları üzerinde duran Hummon (1992) cemaat duygusunun yer duygusu anlamında ortaya çıktığını belirtmektedir. Bir yaşam alanında uzun süre kalmanın o yere duygusal bağın oluşmasını sağladığını, birlikte vakit geçirilen arkadaşlar, akrabalar ve onlarla biriktirilen hatıraların yerel duygunun güçlenmesine katkıda bulunduğunu ileri sürmektedir (Hummon, 1992: 253-257).

İnsanların mekânla kurdukları ilişkide bağlılığın yerini tartışan farklı yazarlar söz konusu bağın oluşmasında etkili olan unsurları inceleyerek yere aidiyet ve yerel kimlik boyutlarını derinleştirmişlerdir.

Low ve Altman (1992) "yere bağlılık" kavramını ilk önce tanımlayan araştırmacılardır. Yere bağlılık olgusunu insan mekân ilişkisini incelemek üzere kullanmaktadırlar. Duygu ve hisler bu kavramın temelinde yer almaktadır. Bilişsel (düşünce, bilgi ve inançlar) ve pratikler (eylem ve davranış) bu duygusal elementlere eşlik etmektedir.

Hay, 1998 yılında Yeni Zelanda'nın güney adasındaki küçük bir kıyı topluluğunun sakinleriyle yaptığı çalışma sonucunda, yer bağlarının sosyal ve coğrafi bağlamı ve estetik ve mesken hissi gibi algılanmaları hesaba kattığını öne sürerek, daha "köklü bir yer hissi" geliştirmede toplumsal statü ve yerel soydan olmanın önemli olduğunu öne sürmektedir. Hay'in (1998) "yer hissi" kavramsallaştırması ve "kişisel anlam" ve "sosyal bağlam" üzerine yaptığı vurgu, bireyler ile yer ilişkisini ve bunların oluşma süreçlerini anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır. Lee (1972) ve diğerleri (Greider ve Garkovich, 1994; Milligan, 1998), öznel yer tanımlarının ve içerdiği niteliklerin kültürel bağlılıkla koşullandırılan öz tanımları yansıttığını ileri sürmektedirler. Evrensel olarak tanımlanmış fiziksel niteliklerin bir toplamından ziyade, anlamla dolu sembolik bağlamlardır. Bu anlamlar, başkaları ve çevre ile süregelen etkileşim yoluyla ortaya çıkmakta ve gelişmektedir. Bireylerin ve toplulukların bir yere yükledikleri anlamlar, kültürel ve bireysel kimliğin yansımalarıdır.

Bu yer yaratma süreci aynı zamanda bireysel ve topluluk kimliğini güçlendirmeye ve şekillendirmeye de hizmet etmektedir. (Greider ve Garkovich, 1994; Stokowski,

2002). Yer bağlılığı yoluyla insanlar, kendilerini (bireysel ve kolektif) diğerlerinden ayırmaya yardımcı olan sosyal olarak inşa edilmiş kimlikleri de miras almaktadırlar. Yer kimliklerinin benliğe bağlanma derecesi, bağlılığın gücü tarafından belirlenmektedir.

Natüralisttik bir paradigmaya dayanan araştırmacılar ise, yer hissinin inşasının öznel doğasına vurgu yapmışlardır. Örneğin Tuan (2001), mekân ve yeri birbirinden ayırarak "Farklılaşmamış mekânın, onu daha iyi tanıdıkça ve değer bahşettikçe "yer" haline geldiğini öne sümektedir. Steele (1981), "yer hissini" açıklarken, insanların çevrelerine ilişkin öznel algılarına ve bu çevreler hakkındaki az ya da çok bilinçli hislerine değinmiştir Yer hissi literatürünün bir sentezinde, Hummon (1992) yer duygusunun "hem çevre hakkında yorumlayıcı bir bakış açısı hem de çevreye duygusal tepki içeren" doğasını tartışmaktadır. Bununla birlikte, kişisel ve sosyal yaşamın gündelik dünyasında, duygusal bileşenlerin muhtemelen yer hissine hâkim olduğunu ve yerlerin neye benzediğine ilişkin algıların her zaman bir duygu, değer ve diğer kişisel anlamlarla birlikte ifade edildiğini belirtmektedir.

Tuan ise (1980), "köklü olmayı", "bilinçsiz bir şekilde evde olmak", verili bir şekilde o yerde hissetmekle özdeşleştirmektedir (Tuan,1980:4). Benzer şekilde Rowles (1983), bir Appalachian topluluğundaki uzun süreden beri yaşayan yaşlı sakinlerden oluşan bir örneklem arasında topluluğun içinde bulunmanın, büyük ölçüde verili ve bilinçsiz olarak algılandığını ve bir yerle kapsayıcı bir özdeşleşmeyi desteklediğini iddia etmiştir. Köklü olma gibi, içinde olma da rekabet eden yer deneyimlerinin olmamasına dayanmaktadır. Mekânların hem kolektif hem de bireysel deneyimi bağlılık, benzerlik ve yakınlık duygularını beraberinde getirir. Bu, özel mekânda diğerlerini tanımayı ve diğerleri tarafından tanınır olmayı deneyimlemek demektir. Söz konusu bağlılık mekâna kök salmamızı sağlamaktadır (Relph, 1976: 37).

Serbest zaman literatürü ile yer ilişkisini ele alan ilk çalışma ise King 'in (1999) çalışmasıdır. İki kamu gençlik merkezinde gençlerin bu yere ilişkin algılamalarını incelemiştir. Araştırmaya katılan gençler gençlik merkezini güvenli hissedebildikleri, arkadaşlarıyla birlikte olabilecekleri ve toplumsal geleneklerle daha az sınırlı hissettikleri yerler olarak tanımlamaktadırlar. Katılımcılar, geleneksel yaşla ilgili toplumsal rollerle sınırlanmamakta ve bölgeyi kendilerinin olarak tanımlamaktadırlar. Serbest zaman literatüründe görünen ilk teorik katkılar arasında

Burch'un (1969) "kişisel topluluk hipotezi" vardır. Serbest zaman davranışı kalıplarının, bireysel faktörlerden çok iş arkadaşları, aile ve arkadaşlar tarafından yönlendirilen sosyal etkilerin ürünü olduklarını öne sürmüştür. Başka çalışmalar (Buchanan, Christensen ve Burdge, 1981; Cheek ve Burch, 1976; Cheek, Field ve Burdge, 1976) Burch'un çalışmasını geliştirerek, serbest zaman içerisinde sosyal grupların üye bireylerini, kendi serbest zaman stillerine göre şekillendirerek yeni davranış normları geliştirdiklerini ileri sürmüştür.

Yer bağlanmasının yoğunluğu, insanların bir yerle olan temaslarının miktarına, yerin büyüklüğüne, konumuna ve yerin tehdit altında olup olmadığına bağlı olarak değişebilmektedir. Araştırmalar, insanların mahallelerine göre evlerine daha yüksek yer bağlılığı bildirdiklerini göstermektedir (Hidalgo ve Hernandez, 2001, Lewicka, 2010). Bunun nedeni olarak, evin sınırlarının daha kolay tanımlanabilir olması, mahallenin veya yerel mekânların sınırlarının veya mülkiyet çizgilerinin bireyler için ev kadar keskin olmamasına bağlanmaktadır.

Kişinin evine ve yerel çevresiyle bağlarını geliştirmesi kişiye birçok fayda sağlamaktadır. Yere bağlılık birçok araştırmacı tarafından toplumsal katılımla ilgili olumlu sonuçlarla ilişkilendirilmiştir. Daha yüksek yer bağlılığı olan insanlar, topluluklarında daha fazla sosyal ve siyasi katılımda bulunmakta, (Mesch ve Manor, 1998) daha yüksek bağlılık seviyesine sahip topluluklarda ise, çevreyi korumak gibi bir amaç doğrultusunda birlikte çalışma olasılığı artmaktadır (Reed ve Harris, 2002).

Sellick ve Barlett (2008), The Young Foundation adına yürüttükleri çalışmada gençlerin %66'sının mahallelerine ait hissettiklerini bildirmişlerdir. Raporda, insanlar ve mekân arasındaki bu ilişkiyi hangi faktörlerin etkileyebileceğine dair bazı önerilerde bulunulmuştur. Bölgede aile ve arkadaşlık ağlarının olması, suçun az olması, kişisel güvenlik duygusu ve yerellikten genel memnuniyet gibi faktörlerin aidiyet hissini pozitif yönde etkilediği ortaya konmuştur.

Yer bağlılığı kavramına dair ölçütlerin genelleştirilememesi eleştirilmiştir (Lewicka, 2011). Araştırmaların birçoğu, katılımcıların aileleri, arkadaşları veya meslektaşları gibi çevrelerindeki insanlarla bağlarını ölçmeyi amaçlayan bileşenler içermektedir. Yere bağlanma kavramını basitleştirmenin bir yolunun, onu, topluluk bağlılığı veya sosyal sermaye (Trentelman, 2009) olarak tanımlamak olduğu düşünülmektedir. Çalışmaların çoğunun ortaklaştığı nokta bir yere duygusal veya sembolik bağlılık ile

işlevsel veya fiziksel bağlanma arasında ayrım yapmaktır (Lin ve Lockwood, 2014). Bağlanmanın bu iki bileşeni genellikle yer kimliği ve yer bağımlılığı olarak adlandırılır (Kyle vd., 2005; Moore ve Graefe, 1994; Williams, 2013). Yer bağımlılığı, yer kimliğinden önce gelme eğilimindedir (Moore ve Graefe, 1994) bir yer bir kişinin ihtiyaçlarını karşıladığından kişi, yere bağımlı hale gelmekte ve orada kalmayı seçmektedir. Kişi bir yerde ne kadar uzun süre kalırsa ve özellikle bir yer bireye farklılık, süreklilik, öz saygı ve öz-yeterlik duyguları da sağlıyorsa kişinin o yerin kimlik yapısına dahil olma olasılığı o kadar artmaktadır.

İnsan-mekân bağını tanımlamak için kullanılan kavramlar ne olursa olsun, birbiriyle ilişkili temalar içermektedir. Araştırmacılar, yer bağının unsurlarını birkaç soyut bileşene ayırma eğiliminde olsalar da (Örn: duygusal, kognitif ve bilişsel; Jorgensen ve Stedman, 2001; Low ve Altman, 1992), bu kavramlar birbiriyle büyük ölçüde kesişimsellik göstermektedir. Her bir bileşenin öne çıkması ele alındığı bağlama göre değişiklik göstermektedir.

5.2. Mekân ve Kimlik

Yer kimliği, mekâna aidiyet gibi duygusal bir bağı içermektedir. Yer kimliği, psikolojik süreçlerle (anlam ve bağlılık) üretildiği için, sadece fiziksel özelliklerle değil, aynı zamanda insanlar ve yerler arasındaki ilişkiler aracılığıyla da oluşmaktadır. Diğer yandan kültürel karakteristikler, bireysel algı ve işlevsel ihtiyaçlar ile birleşerek yer kimliğini etkilemektedir (Massey, 2001). Yer kimliği, insan-çevre ilişkilerini araştıran birçok teorinin üzerine inşa edildiği çok yönlü bir kavramdır (Zimmerbauer, 2012). Sosyal inşacı yer kimliği teorisi, bireylerin coğrafi mekânı sübjektif algılamaları üzerine birçok farklı sosyal bilim alanında önemli çalışmaların yapılabilmesine zemin hazırlamıştır (Haartsen, 2000). Yer kimliği üzerine yapılan çalışmaların kavramsal temeli ya bir yerin yer kimliği ya da insanların yer kimliği üzerine kuruludur.

Proshansky yer kimliği kavramını geliştirmiş, belirli bir çevre ile ilişkili değerler, hedefler, tercihler, beceriler ve davranışsal eğilimleri oluşturan kompleks örüntüler olarak tanımlamıştır (1978:155). İnsanların bir yere atfettiği yer kimliği, bir yeri diğerlerinden ayırmak için inşa edilmektedir. Yerler arasındaki farklılıklar, bu yerlerin içinde veya dışında yaşayan sakinler tarafından bu mekânlara

atfedilmektedir. Bu anlamda yer kimliği bir dereceye kadar, nesnel fiziksel ortamlara dayanan öznel bir sosyal yapıdır. Prohansky'nin yer kimliğini, bireyin kişisel kimliğini tanımlayan benliğin boyutlarında biri olarak tanımlayan yaklaşımına, birçok sosyal bilim disiplini içerisinde yaygın olarak atıfta bulunulmuştur.

Relph'a (1976) göre ise, mekânın, fiziki coğrafya, insan aktiviteleri ve mekâna yüklenen anlam boyutları karşılıklı ilişki halindedir ve bu ilişki yer kimliğinin oluşmasına neden olmaktadır.

Yer kimliği üzerine birçok çalışma yapmış olan Massey (2001) ise, yer ve kimlik arasında pozitif bir ilişki tanımlamaktadır. Bir yerin inşası, sosyal ilişkilerden ve belirli bir mahalde sosyal ilişkilerin kişilerle eklemlenmesinden oluşmaktadır. Massey'de (2001), Prohansky ve Relph gibi, yeri fiziksel özellikleriyle ele almaktan ziyade, sosyal bilimlerdeki mevcut eğilimi takip ederek, mekânın sosyal boyutunu ve yapılandırılmışlığını vurgulamaktadır. Bu yorumda, bir yere özgünlüğünü veren şey, uzun süredir içselleştirilmiş bir tarih değil, birbirine eklemlenmiş ilişkiler kümesinden inşa edilmiş olmasıdır (Massey, 1998: 66). Ayrıca Massey, insanların bir yerden bir yere sıklıkla hareket ettikleri ve farklı sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamlarda yaşadıkları bir zamanda kimliklerin birden çok yerle ilişkili olarak inşa edildiğini (1998: 65) ifade etmektedir. Belirli bir mekânda herkes ortak ve homojen bir yer duygusunu paylaşmamaktadır. Cinsiyet, yaş, sınıf, ulus ve etnik grup gibi farklı ve çeşitli kimliklerin mekânla kurdukları ilişki de birbirinden farklı olmaktadır (Massey, 2001). Mekânlar, toplumsal kurumlar tarafından toplumsal olarak inşa edilerek, belli bir grubun hafızası ya da kimliğinin taşıyıcı olabilmektedir (Cresswell, 2008).

Paasi (2009) yer kimliğinin, bir bölgeyi diğerlerinden ayıran doğa, kültür ve bölgesel yaşamın unsurlarını ifade ettiğini ileri sürmektedir. Bu anlamda yer kimliğinin iki yönünü; bir yerin yer kimliği ve insanların yer kimliğini analitik olarak ayırmanın faydalı bir ayrım olduğunu öne sürmektedir. Bir yerin yer kimliğini, diğerlerinden ayırmak için bilim, politika, kültürel aktivizm, bölgesel pazarlama, turizm, yönetişim ve siyasi veya dini bölgeselleşmeye atıfta bulunur (Paasi,1986). Bölgesel kimliğin iki yönünü (yer kimliği ve insanların yer kimliğini) birbirine bağlamak için "bir bölgenin öznel kimliği" kavramını kullanmaktadır. "Bir bölgenin öznel kimliği", bölge bilincini, bölge içinde ve dışında yaşayan insanların sahip olduğu imgeleri

ifade etmektedir. Yer kimliğinin oluşumu, bölgesel sınırları, sembolizmi ve kurumları şekillendirme sürecidir (Paasi, 2003).

Groote ve Haartsen (2008) yer kimliğini fiziksel ve insan yapımı süreçlerin, yerlerdeki belirli unsurların ve yerlere atfedilen anlamların bir kombinasyonu olarak tanımlamaktadır. Yer kimliğinin bileşenleri olarak anılan unsurlar, aslında bir yerin hemen hemen her yönünü kapsamaktadır. Başka bir deyişle, yer kimliği, mekânsal sistem içinde bir yeri tanımlanabilir kılan herhangi bir şey olabilmektedir. Yer kimliğinin sabit bileşenleri yoktur. Dil, yerleri ayırt edici kılan en popüler özelliklerden biridir. İnsanlar, mekânların kimliklerini farklı algılamakta ve mekânı fiziksel özellikler, kültürel özellikler, tarihsel çağrışımlar, deneyimsel bağlar gibi farklı unsurlarından yararlanarak farklılaştırmaktadırlar (Peterson, 1988).

Bununla birlikte, yer, insanlar ve yer kimliği arasındaki etkileşimler hakkındaki tartışmalar, yer kimliğinin anlamının açıkça ortaya konulmasını zorlaştırmaktadır. Yer kimliğinin anlaşılmasının önündeki engellerden biri, yer kimliği ile yer bağlanması, köklülük, yer duygusu, yer bağımlılığı ve yer tatmini gibi diğer çevresel psikoloji kavramları arasındaki net olmayan ilişkilerdir (Lewicka, 2011). Mekanla duygusal bağları tanımlayan kavramların karmaşık ve birbirinin yerine kullanılmaları, mekânın çok boyutlu anlamları ile birleştiğinde birçok eleştirinin öne sürülmesine neden olmuştur (Hauge, 2007; Lewicka, 2011). Yine de, kimliğin fiziksel çevre zeminine göre resmileştirildiği fikrini ortaya çıkararak çevre teorisi ve araştırmasındaki bir boşluğu doldurmuştur (Bonaiuto vd., 1996; Hauge, 2007).

White (2008), yer kimliğini ve yer bağımlılığını, yer bağlanmasının iki boyutu olarak tanımlamaktadır. Hernández vd. (2007) ise, yer kimliği ve yer bağlanmasını farklı yapılar olarak görmektedir. Bu yoruma göre, yer kimliğinden önce yer bağlanması gelişmektedir. Hernández vd. (2010) yere bağlanmanın ikamet yeriyle duyuşsal-duygusal bir bağ olduğunu, yer kimliğinin ise kişinin ait olduğu yerle ilişkili olarak gelişen bilişsel bir mekanizma ve kişisel kimliğin bir bileşeni olduğunu ileri sürmektedir. Antonsich'in (2010) çalışması ise, bu yer temelli kavramların terminolojik olarak karmaşık uygulamalarına dikkat çekmektedir. Yer bağlantısı bazen yer kimliğinin eşanlamlısı olarak ele alınmakta, ilişkilendirilmekte veya yer kimliğinin içine dahil edilmektedir.

Yer kimliğinin belirsizliğine etkide bulunan bir diğer nokta, yer kimliği ile ilgili makalelerde "bölge" ve "yer" in birbirinin yerine geçerek kullanılmasıdır. Bölge coğrafyacılar tarafından genellikle mekândan daha büyük bir birim olarak kabul edilir (Entrikin, 1991). Bazı bilim adamları bölgeyi çeşitli mekânsal ölçeklerde meydana gelen tarihsel olarak olumsal sosyal süreçler olarak görmektedir (Paasi, 2004). Bölgeyle karşılaştırıldığında, yer herhangi bir ölçek varsayımı olmaksızın daha esnek bir şekilde kavramsallaştırılır. Özü yoktur, açık, akıcı ve tartışmalıdır. Yer, güç geometrilerinde karmaşık şekillerde konumlandırılır ve farklı kişiler tarafından farklı şekillerde deneyimlenir (Massey, 1994, 1995).

Yer kimliği kavramının ilk geliştiği dönemde kavramın ve çalışmaların, bireysel boyutları vurgulama eğilimi eleştirilmiştir (Dixon ve Durrheim, 2000). Yer kimliğinin ve yerin önemli bir tartışma alanı haline gelmesi ve açıklama gücünün artması için bireysel boyutun yanı sıra sosyal bir yer kimliği anlayışının, kolektif bir varlık olarak insanı bütüncül bir şekilde ele alan çalışmaların arttığı görülmektedir (Bonaiuto vd., 1996; Dixon ve Durrheim, 2000).

Proshansky'den sonra yer kimliği üzerine yapılan kapsamlı çalışmalara rağmen, yer kimliği teorisinin çok gelişmediği görülmektedir (Bonaiuto vd., 1996). Bunun nedeni, bir kimlik kategorisi oluşturan cinsiyet, ırk veya milliyetten farklı olarak mekânın, birçok farklı sosyal kategorinin ve kişisel anlamların kesişiminde bulunması, sembollerini içermesi ve kimliği farklı düzey ve boyutlarda temsil etmesindendir (Hauge, 2007). Başka bir deyişle, yer, çeşitli alt kimlik kategorilerinin bir bileşenidir ve bu durum yer kimliği kavramının kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Bu yüzden genellikle ev, mahalle veya daha geniş bir alanla öznel bir özdeşleşme duygusunu tanımlamak için kullanılmaktadır (Twigger-Ross vd., 2003; Carrus vd., 2005). Çoğu durumda, yer kimliğinin belirsiz anlamı ve belirsiz bileşenleri, araştırmacıların, o bölgenin yer kimliğinin göstergeleri olarak benzersiz özelliklerin izini sürerek onu haritalandırmasını sağlamaktadır. Bu açıdan yer ve yere bağlı çalışmalar birbirinden oldukça farklı ve çeşitli tanımlamalar ve uygulamalar göstermektedir. Yer kimliği ve aidiyet ilişkisi bu çalışma kapsamında sivil katılım bölümünde ele alınmaktadır.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde Yozgat'ın coğrafi konumu, nüfus ve demografik özellikleri, eğitim durumu, ekonomik durum, istihdam durumu ve sosyo ekonomik durumu ve katılımcıların demografik bilgileri yer almaktadır.

6.1. Yozgat'ın Coğrafi Konumu

Yozgat ulaşım ağı karayolları üzerinde yer alan, demiryolu ağı olmayan, Ankara, Sivas, Kayseri gibi büyük illere yakın bir kenttir. İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak Bölümünde yer almaktadır. Coğrafi konum olarak kuzeyinde Çorum, Amasya ve Tokat, doğusunda Sivas, batısında Kırıkkale ve Kırşehir, güneyinde Kayseri ve Nevşehir İlleri ile çevrilidir.

6.2. Nüfus ve Demografik Özellikleri

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2018 sonuçlarına göre, Türkiye'de 1.173.173 Yozgatlı bulunmaktadır. Yozgat'ta 372.030 Yozgatlı ikamet ederken, il nüfusunun iki katına yakını başka illerde yaşamaktadır. Ankara, 362.908 kişi ile Yozgatlıların en çok yaşadığı il olurken, İstanbul, 145.822 kişi ile ikinci sırada, Kayseri, 65.558 kişi ile üçüncü sıradadır.

Bulut, Yozgat'ın nüfusuna Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren bakıldığında en önemli özelliğinin kadın nüfusunun fazla oluşu olduğunu belirtmektedir. Yukarı yaş gruplarında kadın nüfus fazlalığı vardır. 1927 yılında nüfus 208.628 iken 1990 yılında bu sayı, 579.150'ye çıkarak 63 yıllık dönemde %277'lik bir artış yaşanmıştır. 1927-1997 döneminde il nüfusundaki 70 yıllık değişim %294,4 kadar olmuştur. Bu tarihlerde kent nüfusunda sürekli bir artış yaşanırken, köyden kente göçün başlamasıyla birlikte 1975 tarihinden itibaren sürekli bir azalış görülmektedir. Yine bu tarihlerden itibaren kırda kadın sayısı da önemli ölçüde düşmeye başlamıştır. Nüfusla ilgili bu veriler, kadınların da erkeklerin yanında göçe katıldığını ve mevsimlik göçlerden farklı olarak kalıcı göçün başladığını göstermektedir (Bulut, 1997: 20-21). Yozgat'ın 2000 yılına kadar artmaya devam eden nüfusu, bu tarihten itibaren düşmeye başlamıştır. Nüfusun

mekânsal dağılımına bakıldığında da bu tarihten itibaren Yozgat hem kırdan hem de il ve ilçe merkezlerinden göç vermeye devam etmiştir.

Yozgat'ın 2019 yılı verilerinde toplam nüfusu, 424.981'dir. Nüfus büyüklüğü bakımından iller arasında 46. Sırada yer almaktadır. 2019 yılında nüfus artış hızı büyüklüğüne göre 67. ildir. Göç verme oranı %8,9 olarak gerçekleşmiştir (TUİK, 2019). Araştırmanın evrenini oluşturan 15-29 yaş arası nüfus 97.098'dir (TUİK, 2018).

Yozgat, idari olarak 13 ilçe, 65 belde ve 575 köyden oluşmaktadır (TUİK,2018).

	İl/İlçe Merkezi	**Belde/Köy**	**TOPLAM**
Merkez	90.163	15.004	105.167
Akdağmadeni	21.273	21.646	42.919
Aydıncık	3.001	7.406	10.407
Boğazlıyan	17.277	16.844	34.121
Çandır	3.612	985	4.597
Çayıralan	5.547	7.965	13.512
Çekerek	9.356	10.430	19.786
Kadışehri	4.810	6.906	11.716
Saraykent	6.056	8.142	14.198
Sarıkaya	18.041	14.969	33.010
Sorgun	52.179	27.135	79.314
Şefaatli	9.013	6.122	15.135
Yenifakılı	2.765	2.773	5.538
Yerköy	27.565	7.996	35.561
TOPLAM	270.658	154.323	424.981

Tablo 6.1. Yozgat il/ilçe merkezi belde/köy nüfus sayıları

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (2018)

Yozgat nüfusun il/ilçe merkezleri/kırsal alan ve cinsiyetlerine göre ayrımı Tablo 6.2'de görülebilir.

Kent						Kırsal					
Erkek			Kadın			Erkek			Kadın		
Yaş	N	%	Yaş	N	%	Yaş	N	%	Yaş	N	%
16-19	11.698	11.9	15-19	11.880	12.1	16-19	6.296	6.4	15-19	5.782	5.9
20-24	11.331	11.5	20-24	12.184	12.4	20-24	5.048	5.1	20-24	4.567	4.6
25-29	10.600	10.8	25-29	10.487	10.7	25-29	4.442	4.5	25-29	3.673	3.7
TOPLAM	33.629	33.3		34.551	35.2		15.786	16		14.022	14.2

Tablo 6.2. Yozgat il/ ilçe merkezleri/ kırsal alan nüfusunun cinsiyete göre dağılımı

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (2018)

Nüfusun %69,6'sı il ve ilçe merkezlerinde, %30,4'ü köy veya beldelerde yaşamaktadır.

Yerleşim Yeri	%
Kent	69.6
Kır	30.4
TOPLAM	100

Tablo 6.3. Yozgat kent/kır nüfus yüzdeleri

Yozgat' ta toplam bağımlılık oranı %56,1, çocuk bağımlılık oranı %12,8, yaşlı bağımlılık oranı %43,3'dür.

6.3. Eğitim Durumu

Yozgat İlinde 2019 yılı itibariyle, ilkokul bitirme oranı %26,5, orta okul bitirme oranı %14,4, lise ve dengi meslek okulu bitirme oranı %17,8, üniversite bitirme oranı %8,6'dır (TUİK, 2019).

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'nın (ORAN) 2014 yılında yayınladığı rapora göre, çalışma çağındaki nüfusun büyük bölümününü oluşturan %70,8'lik kesim lise altı eğitimlilerden oluşturmaktadır. Yüksekokul/üniversite ve yüksek lisans/diploma sahibi çalışma çağındaki nüfus ise toplam nüfusun %6,8'lik bir oranıdır. 2013/ 2014 öğrenim yılında ortaöğretimde okuyan toplam öğrenci sayısı 30.400'dür. Yozgat ilinde genel ortaöğretime kayıtlı öğrencilerden %99,4'ü kent merkezindeki okullara, %0,6'sı köy okullarına kayıtlıdır. Mesleki ve teknik ortaöğretime kayıtlı

öğrencilerden %95,2'si şehir merkezindeki okullara kayıtlı iken, %4,8' i köy okullarına kayıtlı olduğu görülmektedir (ORAN, 2014). 2013'den itibaren okullaşma oranında ve öğrenim gören kişi sayısında artış olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye ortalamasına göre Yozgat halen düşük bir eğitim oranına sahiptir.

6.4. Ekonomik Durum

Yozgat İli'nin ekonomisi, büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Yozgat İlinde sektörlerin sıralamasına bakıldığında, hizmet sektörü %51,8'lik payla birinci, tarım %21,3 ile ikinci, sanayi %16,5 ile üçüncü sırada yer almaktadır (TUİK, 2018a).

İŞKUR'un "2013 İşgücü Piyasası Analizi" raporunda, Yozgat İli'nin içerisinde yer aldığı TR72 bölgesinin genel ekonomik durumu, sektörlere göre Gayri Safi Katma Değere (GSKD) göre ilk sırada %56,1'lik bir oranla hizmetler sektöründedir. %29,0 ile sanayi ve %14,9 tarım sektörü hizmet sektörünü takip etmektedir. 2010 yılında TR72 bölgesinde kişi başına düşen GSKD 9.972 TL iken, Türkiye genelinde 13.406 TL'dir. TR72 bölgesinde, Türkiye genelinde kişi başına düşen GSKD' den %25,6'lık oranla daha düşüktür (İŞKUR, 2013: 28). Aynı raporda, kamu yatırımları açısından bakıldığında 2013 yılında yapılan yatırımlar bakımından Türkiye geneli ile Yozgat İli arasında farklılıklar görülmektedir. Türkiye genelinde en fazla yatırım %28,3' lük pay ile ulaştırma-/haberleşmeye yapılırken, Yozgat İlinde %36,7'lik pay ile eğitime yapılmıştır. Yozgat İli'nde kurulan ve kapanan firma istatistiklerinde ise, 2012 yılında; kurulan firmaların %27,7' si şirket, %3,7' si kooperatif, %68,8' i gerçek kişi işletmesidir. Tasfiye edilen firmaların %44' ü şirket, %16'sı kooperatif, %40'ı gerçek kişi işletmesidir. Kapanan firmaların %7' si şirket, %4,6'sı kooperatif, %88,4' ü ise gerçek kişi işletmesidir (ORAN, 2014).

İlde tarımsal işletmeler genellikle orta ve küçük ölçeklidir. Kiracılık ve ortakçılık şeklindeki üretim yaygın olup tahıl üretimi birinci sıradadır. İlde bağ bahçe üretimi aile içi tüketimi sağlamakta, hayvancılık genellikle ek gelir olarak önemli bir gelir sağlamaktadır. Bağ bahçe üretimi aile içi tüketime yöneliktir. Halkın çoğunluğu geçimini bu şekilde sağlamakla beraber hayvancılık da aileye gelir sağlaması açısından önemli yer tutmaktadır (Dursun ve Doğan, 2008: 4).

2003 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yapılan "İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması" araştırması sonuçlarına göre Yozgat, -0,71652 puan ile sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 64. sırada yer almaktadır. İllerin gelişmişlik düzeyine göre beş gruba ayrıldığı bu araştırmaya göre, Yozgat, 19 ilin yer aldığı 4. derece gelişmiş iller grubunda 18. sırada yer almaktadır. 2001 yılı kişi başına düşen GSYİH sıralamasına göre, Yozgat 852 $ ile GSYİH'den 81 il içerisinde 74. sırada yer almaktadır. Yozgat GSYİH'si içerisinde, tarım sektörü %28,4 ile en fazla GSYİH oluşturan sektör konumunda iken, ulaştırma-haberleşme sektörü %22,2 ile ikinci, devlet hizmetleri sektörü %15,6 ile üçüncü, sanayi %12,1 ile dördüncü, ticaret %10,6 ile beşinci ve inşaat sektörü %4,7 ile altıncı sırada yer almaktadır. GSYİH'nin ilçeler itibariyle dağılımında, Merkez ilçe il GSYİH'sının %20,12'sini oluştururken, sırasıyla %18,79 ile Sorgun, %18,00 ile Yerköy, %9,15 ile Boğazlıyan, %8,40 ile Sarıkaya ve %6,22 ile Akdağmadeni İlçeleri takip etmektedir. Küçük ve orta boy işletmeleri (KOBİ) teşvik etmek amacıyla, Hazine Müsteşarlığınca verilen KOBİ teşvikleri kapsamında, Yozgat'ta Kasım 2005 sonu itibariyle 3 işletme toplam 610 bin YTL tutarında teşvik belgesi almıştır. Yatırımlara uygulanan genel teşvik tedbirleri kapsamında, Ekim 2005 sonu itibariyle Yozgat'ta 13 işletmeye yatırım teşviki verilmiştir. Yatırım teşviki alan işletmelerden 6'sı imalât sanayi, 6'sı hizmetler ve 1'i tarım sektöründe faaliyet göstermektedir. Teşvik alan işletmelerin toplam yatırım tutarları ise 140.890.871 YTL'dir. Yozgat'ta teşvik alan işletmeler, Türkiye genelinde teşvik alan işletmelerin %8,1'ine karşılık gelmektedir Yozgat'ta tarım, ulaştırma-haberleşme, devlet hizmetleri, sanayi ve ticaret sektörünün ağırlıklı olduğu bir sosyo-ekonomik yapı görülmektedir. İlin sosyo-ekonomisinde ticaret sektörü beşinci sırada ve inşaat sektörü ise altıncı sırada yer almaktadır. 2001 yılı Türkiye GSYİH'si içerisinde %0,4'lük bir paya sahiptir (ORAN, 2014).

6.5. İstihdam Durumu

ORAN'nın 2013 araştırmasına göre, Yozgat İli'nin işsizlik oranı %8,6 ile işsizlik oranı %11 olan Türkiye ortalamasının ve %9,6 olan TR72 Bölge ortalamasının altındadır ve ülke genelinde 28. sırada gelmektedir. İstihdam oranı konusunda da benzer bir şekilde %47,1 ile %45,9 olan Türkiye ortalamasının ve %45,8 olan TR72 Bölge ortalamasının üzerindedir. Ülke genelinde ise 43. sırada gelmektedir.

Yozgat'ta işgücüne katılım oranı 2008 yılında %39,4 iken 2012 yılında bu oran %53,2 olmuştur. 2013 yılında %1,7 oranında azalarak %51,5'e düşmüştür. 2008 yılından itibaren işgücüne katılım oranında Yozgat; Türkiye ortalamasının üzerinde bir artış eğilimi göstermiştir. Bölgede bu oran 2013 yılında %0,7 düşmüş olup, ülke genelinde %0,8 artmıştır. İşgücüne katılım oranındaki bu artışa paralel bir biçimde Yozgat' ta 2008 yılında %12,2 olan işsizlik oranı 2012 yılında %6,1 oranına kadar düşmüş ve Türkiye genelinde 27. sıraya kadar yükselmiştir. Ancak 2013 yılında %8,6 oranına çıkarak 54. sıraya gerilemiştir. İşgücüne katılma oranında ve işsizlik oranındaki bu artışlar sonucunda 2008 yılında %34,6 olan istihdam oranı 2013 yılında %47,1 oranına kadar yükselmiştir. 2008 ile 2013 yıllarındaki ülke geneli sıralamaya bakıldığında Yozgat; işgücüne katılma 66' dan 35'e, işsizlik oranında 23'den 28'e, istihdam oranında 66'dan 43'e düşmüştür. Dolayısıyla Yozgat'ın işgücü rakamları Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır (ORAN, 2014).

Türkiye'de işgücünde eğitim düzeyinin %55,9' unun lise altı eğitimli olduğu ve yaklaşık %4,1'inin ise okuma yazma bilmediği görülmektedir. İşsizlik oranlarında en düşük oran, okuma yazma bilmeyen kesimdedir. En yüksek işsizlik oranı lise eğitimlilerdedir. İşgücüne katılım oranlarında ise en yüksek orana yükseköğretim mezunları ulaşmıştır. 2014 yılında Türkiye ve TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinde en fazla istihdam lise altı eğitimlilerde gerçekleşmiştir. TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) bölgesinde 2014 yılında 15 ve üzeri yaştaki 79 bin işsizden 41 bininin eğitim durumu lise altı, 19 bininin lise ve dengi meslek okulu, 18 bininin ise yükseköğretimdir (ORAN, 2014).

İŞKUR Yozgat İl Müdürlüğü tarafından yapılan "İşgücü Piyasa Araştırması" verilerine göre, Yozgat' ta açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok dikkat çeken husus açık işlerin genelinde herhangi bir eğitim düzeyinin talep edilmediğidir. İşverenler açık işlerinin genelinde talep edilen eğitim düzeyine "Fark Etmez" (%82,4) cevabını vermiştir. Bu durum Türkiye sonucundan farklılık arz etmektedir. Türkiye geneli verilerinde bu oran %38,0 olup Yozgat ilindeki sonucun yarısı bile değildir. Bu durum Yozgat'ta daha çok vasıfsız elemanlara ihtiyaç duyulduğu yorumunu yapmamıza neden olmaktadır. Yozgat İli'nde eğitim düzeyine verilen "Fark Etmez" cevabını %7,4 ile genel lise eğitim düzeyi takip etmektedir.

Türkiye'de ise ikinci sırayı %25 ile lise altı eğitim düzeyi almaktadır (İŞKUR, 2013: 78-79).

İstihdamla ilgili bir başka önemli boyut bölgenin kırsal nüfusunun %38,55 (TÜİK, 2014) olmasına rağmen, çiftçilik ve hayvancılığının sadece %4,6 olmasıdır. Bu fark, tarımda istihdam edilen nüfusun %26,5'i ile birlikte düşünüldüğünde, bölgede büyük bir atıl nüfus olduğunu ve bölgedeki potansiyel göç eğiliminin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. İşçi grubunun yaklaşık %20 olması ve tarımdan kopacak nüfusun sanayi ve hizmet sektörüne doğru bir geçiş yapamayacağı, yüksek göç eğilimi olgusunu daha da pekiştirmektedir. Daha önemlisi ise Yozgat'ta, geliri olmayanların %13 ve düşük gelirli nüfusun %33 olması, nüfusun ciddi bir kısmının yoksullaşma riski altında olduğunu göstermektedir (ORAN, 2014).

İşsizlik sigortasından 2018 yılında yararlananların sayısı 2092 kişidir. İşsizlik Sigortasından Yararlananlar sektörler açısından incelendiğinde en yüksek sayının 559 kişi ile "İnşaat" sektöründe olduğu anlaşılmaktadır. Bu grup tüm işsizlik maaşı başvuruları içinde %26,74 orana sahiptir. Bu sektörü %18,89 ile İmalat ve Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı %15,69 oranla izlemektedir. Eğitim Gruplarına göre de bunlardan 1174 kişinin İlköğretim mezunu olduğu, 611 kişinin Orta Öğretim/Lise Dengi mezunlarından oluşturduğu, 237 kişinin de Yüksekokul veya Fakülte mezunlarından olduğu görülmektedir (ORAN, 2014).

6.6. Sosyo Ekonomik Gelişmişlik Düzeyi

"Türkiye'de İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksinin Coğrafi Ağırlıklı Regresyon Modeli İle Analizi" makalesinde gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde sosyo-ekonomik değişkenlerin önemi vurgulamakta ve birden çok refah ölçütünün kullanılmasının gerekliliği tartışılmaktadır. UNDP tarafından hesaplanan İnsani Gelişmişlik Endeksinin (HDI) önemine değinen çalışmada, şehirleşme oranı, işgücüne katılım oranı, genel ortaöğretim okullaşma oranı, yüz bin kişiye düşen hastane yatak sayısı, il ihracatının Türkiye içindeki payı, illerdeki banka kredilerinin Türkiye içindeki payı, kişi başına düşen GSM abone sayısı, on bin kişiye özel otomobil sayısı göstergeleriyle Türkiye'nin sosyo ekonomik gelişmişlik endeksini

geliştirmeye çalışmışlardır. Yozgat 81 il içerisinde 69. Sırada yer almaktadır (Özpınar ve Koyuncu, 2016)

6.7. Katılımcıların Yerleşim Yeri Eğitim ve Hane Durumu

Bu bölümde araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyetlerine, kentsel ve kırsal alanda yerleşimlerine, eğitim düzeyleri, ebeveynlerin eğitim durumu, hane durumları, gelir ve çalışma durumları ve mülkiyet durumlarına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Çalışmada il ve ilçe merkezleri kentsel alan olarak alınmış, belde ve köyler ise kırsal alan olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların kentsel ve kırsal alanlardaki nüfusları ve katılımcılar içerisindeki oranları Tablo 6.1.1' de görülmektedir. Toplam katılımcı sayısı 902'dir. Kentte ikamet eden katılımcı sayısı 671, kırsal alanda ikamet eden katılımcı sayısı, 231'dir. Erkek katılımcılar; kentsel alanda toplam 340, kırsal alanda toplam 122 kişidir. Kadın katılımcılar ise, kentsel alanda toplam 331, kırsal alanda toplam 109 kişidir. Katılımcıların sayısının yerleşim yerine, cinsiyete ve yaşa göre dengeli bir dağılım göstermesine özen gösterilmiştir.

Yaş kategorilerine bağlı olarak katılımcılar incelendiğinde ise; kentsel alanda 16-19 yaş arası erkek, %13,3, 20-24 yaş arası, %12,4, 25-29 yaş arası, %11,9 oranında dağılım göstermektedir. Kadınlar ise kentsel alanda 16-19 yaş arası, %12,1, 20-24 yaş arası, %11,9 ve 25-29 yaş arası, %12,5 oranındadır.

Kırsal alanda 16-19 yaş arası erkek katılımcıların oranı, %4,8, 20-24 yaş arası, %4,4 ve 25-29 yaş arası, %4,2'dir. Kadın katılımcıların oranı 16-19 yaş arasında, %4,4, 20-24 arasında, %3,8 ve 25-29 yaş arası, %3,7 oranındadır.

Kent						Kırsal					
Erkek			Kadın			Erkek			Kadın		
Yaş	N	%	Yaş	N	%	Yaş	N	%	Yaş	N	%
16-19	120	%13.3	16-19	110	%12.1	16-19	44	%4.8	16-19	40	%4.4
20-24	112	%12.4	20-24	108	%11.9	20-24	40	%4.4	20-24	35	%3.8
25-29	108	%11.9	25-29	113	%12.5	25-29	38	%4.2	25-29	34	%3.7
TOPLAM	340	%37.6		331	%36.5		122	%13.4		109	%11.9

Tablo 6.4. Kentsel/kırsal alan ve cinsiyete göre dağılım

Gençlerin bulundukları toplumdaki nesnel koşullarının en büyük göstergelerinden biri olan eğitim aynı zamanda ekonomik, sosyal ve siyasal katılım göstergelerinin temelinde yer alması bakımdan büyük bir öneme sahiptir. Katılım literatürü gençlerin eğitimleri arttıkça ekonomik katılım kanallarına ulaşımlarının kolaylaşacağını, kendilerine ve çevrelerine olan farkındalıklarının artacağını öne sürmektedir (TEGV, 2008; ŞEBEKE, 2014).

Araştırmaya katılan gençlerin mezun oldukları eğitim düzeylerinin genellikle ortaokul veya dengi meslek okulu (%32,6) ve lise ve dengi meslek okulunda (% 39,3) yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu açıdan araştırmada temsili yüksek olan grupların bu eğitim seviyesinde olduğu söylenebilir.

İlkokuldan mezun olanların oranı %0,2, ilköğretimden mezun olanların oranı %13,3, yüksekokul veya fakülteden mezun olanların oranı %17,2'dir. Kentsel ve kırsal alanda ikamet eden gençlerin mezun oldukları eğitim seviyelerine bakıldığında örneklemin büyük bölümünün kentsel alanda %30 ile lise ve dengi meslek okullarında, kırsal alanda ise %20,8 ile ortaokul veya dengi meslek okullarında yoğunlaştığı görülmektedir.

Kentsel alandaki 16-19 yaş grupta yer alan erkekler arasında, %6,6'sı ilköğretim, %32,5'i ortaokul veya dengi meslek okulu, %45,8 lise ve dengi meslek okulu, %15'i yüksekokul veya fakültedendir. 20-24 yaş arasında erkek katılımcılar arasında %16 ilköğretim, %12,5'sı ortaokul veya dengi meslek okulu, %38,3 lise ve dengi meslek okulları, %24,1 yüksekokul veya fakülteden mezun olmuştur. 25-29 yaş arasında erkek katılımcıların %23,1'i ilköğretim, %43,5'i lise ve dengi meslek okulları, %30,5 yüksekokul veya fakülteden mezun olmuştur.

Kentsel alandaki 16-19 yaş grupta yer alan kadınlar arasında ise, %10'u ilköğretim, %22,7'i ortaokul veya dengi meslek okulu, %53,2 lise ve dengi meslek okulu, %9'u yüksekokul veya fakültedendir. 20-24 yaş arasında kadın katılımcılar arasında %9,2 ilköğretim, %20,3'ü ortaokul veya dengi meslek okulu, %37,9 lise ve dengi meslek okulları, %32,4 yüksekokul veya fakülteden mezun olmuştur. 25-29 yaş arasında kadın katılımcıların %1,7'si ilkokul, %24,7'i ilköğretim, %33,6'sı lise ve dengi meslek okulları, %29,2 yüksekokul veya fakülteden mezun olmuştur.

	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul/Dengi Meslek Okulu	Lise/Dengi Meslek Okulu	Yüksek Okul/Fakülte	Yüksek Lisans
Erkek						
16-19	-	0.8	4.3	6	1.9	-
20-24	-	1.9	2.4	4.7	2.9	-
25-29	-	2.7	-	5.2	3.5	0.4
Kadın						
16-19	-	1.2	2.7	5.9	1.1	-
20-24	-	1.1	2.4	4.5	3.8	
25-29	0.2	3.1	-	4.2	3.6	0.5
Yerleşim Yeri						
Kent	0.2	7.8	11.3	30.5	16.8	0.9
Kır	-	2.5	20.8	8.8	1.1	-
TOPLAM	0.2	10.3	32.1	39.3	17.2	0.9

Tablo 6.5. Cinsiyet yaş ve yerleşim yerine göre eğitim düzeyi

Yozgat kentsel alanda gençlerin eğitim oranları yükselirken, erkek ve kadınlar arasında da eğitime katılım bağlamında oransal olarak yakınlaşma görülmektedir. Ancak özellikle kadınlar açısından yaş arttıkça eğitime katılma oranları düşmekte, özellikle kırsal alanlardan il ve ilçe merkezlerine vasıtayla gidip gelmek zorunda kalınan durumlarda aileler kadınları göndermek konusunda isteksiz davranabilmektedir.

> *"Çok istedim çok okula devam edeyim. Bir akrabamız vardı Ankara'da el işi öğretmenliği yapıyordu. Onun gibi olayım, renkli renkli boyalarla, boncuklarla oynayayım isterdim. Bir kere gittiğimizde evdeki işlerini görmüştüm. Bende yaparım dedim ama olmadı. Ortaokul sona kadar okuduk sonra babam elalem ne der seni liseye göndermem dedi. Burada kaldım kardeşlere baktım. Ev süpürüp büyüdük işte…" (K, 26, Ortaokul mezunu).*

Lise ve dengi okullara devam için kadınların önündeki en büyük engeller, ulaşım, ailenin kadının güvenliği için duyduğu endişe, mahalle baskısı ve tarımda aile içerisinde ücretsiz çalışmanın kadınlar için normal olarak görülmeye devam etmesidir. Gözlemlenen en önemli noktalardan biri kadınların eğitimlerine devam etmekte oldukça istekli olmalarıdır.

> *"Liseyi bitirttiler işte annem babama yalvardı gitsin evde oturup ne yapacak diye. Ben annemi en çok o zaman sevdim. Bir sürü işin arasında beni okuttu. Evde de de bağda da yardım ettik tabii. O zaman yan gelip yatmak ayıptı. Bir an otursan, diğerinde ne var yok evi çevreyi kolaçan edeceksin" (K, 27, Lise mezunu).*

Toplumsal hareketlilikte eğitimin önemi özellikle 16-19 ve 20-24 yaş arası kadınlarda kabul edilmiş gibi görünmektedir. Ailenin ekonomik durumu kadının eğitimine devam edip edememesinde yukarıda saydığımız diğer etkenler kadar önemlidir. Yozgat'ın tarımsal alanının dağılımından dolayı genellikle küçük ve orta ölçekli tarım yapılabiliyorsa da sulu tarımın yaygınlaşmasıyla daha yüksek geliri olan ya da ailenin diğer fertlerinin hane bütçesine katkısının olduğu durumlarda kadının daha yüksek eğitim görmeyi istemesi kabul edilebilir bulunmaktadır.

> *"Liseye giderken çok korktum etraftan akrabalardan. Ne edecek kız, gitmesin daha fazla derler diye. Dediler de. Bu kız çokbilmiş daha da dillenmesin dikilir diye. Ama babam bir haber spikeri vardı adını unuttum onu çok severdi. Bende öyle olayım ona benzeyeyim istedi herhalde gönderdi beni." (K, 20, Üniversite öğrencisi).*

Yozgat'ta genç nüfusla ilgili önemli olan bir diğer husus hâlihazırda eğitimde ve istihdamda olmayan ya da mevsimlik tarım işçiliği, şoförlük, inşaat, imalat ve hizmet sektörünün alt kademede, vasıf gerektirmeyen işlerde çalışan erkekleri eğitimde tutamamasıdır. Bu nüfus kırsal alanın ittiği, daha büyük kentlere yine vasıfsız işlerde çalışmak üzere gitmeye hazır bir nüfus yaratmaktadır. Gençlerin önemli bir bölümü kışın eğitimine devam etmekte bununla birlikte kent ve kır arasında geçici çalışma dolayısıyla, yazın kırsal alanda çalışan gençlerin de önemli ölçüde azaldığı ve çalışmak için başta inşaat ve hizmet sektörleri olmak üzere başka istihdam alanlarına yöneldikleri görülmektedir.

Saha çalışmasının yapıldığı 2018 yılının yaz aylarında köylerde 16-19 ve 20-24 yaş arası katılımcı bulmakta zorlanılmıştır. İnşaat ve mevsimlik işlerin bittiği kış aylarında tekrar gidilerek görüşmelerin büyük bölümü gerçekleştirilebilmiştir. Bu

durumun nedenlerinden biri 2016 yılında yayınlanan "Oran Yozgat Sosyal Profil Araştırmasında" (2016) katılımcıların geçimlerini nasıl sağladıkları sorusunun verilerine bakıldığında da görülebilir. 2016 yılında kırsal nüfusun %38,5 olan oranına karşın, çiftçilik ve hayvancılık yapanların oranının %4,6 olması özellikle mevsimlik işçilik ve dışa göçe zemin sağlamaktadır. Bu fark, tarımda istihdam edilen nüfusun %26,5'i ile birlikte düşünüldüğünde, bölgede büyük bir âtıl nüfus olduğunu ve bölgedeki potansiyel göç eğiliminin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. İşçi olarak çalışma oranının yaklaşık %20 olması ve tarımdan kopacak nüfusun Yozgat içerisinde sanayi ve hizmet sektörüne doğru bir geçiş yapamaması yüksek göç eğilimi olgusunu daha da pekiştirmektedir.

> *"Bırakmadım liseyi okuyoruz işte. Sevmiyorum okula gitmeyi de. Daha küçükkenden beri böyleydim. Sıkılıyorum bunalıyorum. Hatta kardeşler okusun ben çalışayım devamlı dedim pedere de yok dedi en azından liseyi bitir adam ol azıcık. Yazın Kayseri'de çalışıyorum ne iş olursa bir yaz kahvede çalıştım çay salladım. Diğer sene az kuvvetlenince inşaatta çalıştım… Akrabalar var amca çocukları var. Vakit kalmıyor gezmeye ama akşamları çok güzel kent ferah ferah. Kalmak isterdim açıkçası, gidicem en yakında…" (E,16, Lise öğrencisi).*
>
> *"Merkezde (Yozgat) iş yapayım dedim olmadı bulamadık. Kayseri'ye gittik yakın buraya (Boğazlıyan) ya orda arabalarla ilgilenen bir abimiz vardı yanında çalıştım orda yattım kalktım. Parası olmayana zor tabii. Her şey para ama sağ olsun abimle arada gittik, park gezdik, Kayseri Park'a gittik" (E, 20, Lise mezunu).*

Araştırmada eğitime dair kullanılan bir diğer gösterge, gençlerin anne ve babalarının eğitim durumlarıdır. Birçok araştırmada da kabul edildiği üzere, ailenin eğitim durumu diğer birçok demografik göstergeden çok daha açıklayıcı niteliktedir (KONDA, 2014:12). Ailenin eğitim durumunu, gençlerin sosyo ekonomik durumunda önemli ölçüde etkili olmaktadır. Türkiye'de çalışan gençlerle işsiz gençlerin oranlarına bakıldığında çoğunluğunun düşük sosyo ekonomik düzeye sahip olduğu, öğrenci olanların ise daha yüksek sosyo-kültürel düzeyine sahip oldukları görülmektedir (KONDA,2014).

	%	
Anne	Kent	Kır
Okuryazar değil	-	20.0
Diplomasız okur	6.9	9.6
İlkokul mezunu	52.9	39.5
Ortaokul mezunu	17.9	15.9
Lise mezunu	16.9	15.6
Üniversite mezunu	4.9	-
TOPLAM	100	100
Baba	%	
	Kent	Kır
Okuryazar değil	-	2.9
Diplomasız okur	1.9	3.1
İlkokul mezunu	41.8	50.0
Ortaokul mezunu	10.1	20.1
Lise mezunu	26.9	23.3
Üniversite mezunu	14.9	-
TOPLAM	100	100

Tablo 6.6. Yerleşim yerine göre anne/babanın eğitim durumu

Türkiye oranlarına benzer biçimde Yozgat'ta da anne ve babası okuryazar olmayan, diplomasız okur ve ilkokul mezunu olanların çalışan, işsiz ve NEET genç gruplarında daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrenci olanların ailelerinin ise ortaokul, lise ve üniversite eğitim derecelerine sahip olmaları daha yüksek ihtimaldir. Bu açıdan sosyo ekonomik durum ile ailenin eğitim seviyesi arasında ilişkisinin anlamlı ($X^2 = 44{,}325$, df=2, $p<.05$) olduğu görülmektedir.

	Eğitim Durumu													
	Okuryazar değil		Diplomasız okur		İlkokul mezunu		Ortaokul mezunu		Lise mezunu		Üniversite mezunu		TOPLAM	
SES	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Çalışan	%14,6	84	%21.5	33	%19.6	43	%9.6	17	%26.7	16	%11.2	12	%23.9	205
Öğrenci	%24,2	72	%36.4	52	%37.6	75	%47.6	11	%46.7	18	%75.3	14	%35.2	242
İşsiz	%18.4	88	%21.8	31	%25.7	75	%25.7	15	%6.7	15	%8.2	13	%25.4	236
NEET	%36.2	78	%13.3	41	%13.6	44	%17	18	%19.9	19	%5.3	11	%15.5	211
TOPLAM	%100	329	%100	157	%100	244	%100	61	%100	68	%100	50	%100	897

Tablo 6.7. Sosyo-ekonomik duruma göre anne/babanın eğitim durumu

Çalışmada anneler ne kadar eğitimliyse çocuğun eğitime verdiği önem, yeni deneyimlere açıklık, farklı kaynaklara referanslarla zevklerinin çoğunluktan (Yozgat'taki) farklılaştığını ifade etmeye olan isteklerinin de arttığı görülmektedir.

> *"Annem (İlkokul öğretmeni) beni küçüklüğümden beri okumaya zorladı. Kitaplar getirirdi eve sonra başımda dururdu. TRT dinlerdik. Solistlerin adlarını bilirdi. Öğretmen çocuğu olmak böyle bir şey herhalde. Diğer arkadaşlar oynar ben evde ders çalışırdım Annemin çalışmasını istemiyordum küçükken herkesin annesi evindeydi. Sonradan elbette gördüm karşılığını şimdi iki okuduğunu anlamayacak insanlar var. Sağda solda toplanıp boş boş oturuyorlar lise arkadaşlarımın çoğu. Aileleriyle ilgili bence. Burada annem çok dışta kalıyordu tabii…" (E, 21, Üniversite öğrencisi).*
>
> *"Babam hep çalıştı pek evde görmedik, bazen şehir dışından mal getirdiği olurdu. Gider gelirdi. Geldiğinde de televizyon, iki nasılsın bu kadar. Annem (üniversite mezunu) çok ilgilendi bizle. Yardım etti çalışırken hem bana hem kardeşime. Yani okumamak gibi bir seçenek bile yoktu aklımda. Evden dışarı çıkarmazdı kendi olmadan. Diğer çocuklarla oynamamı da pek istemezdi. Lisedeyken bile arkadaşlarımı hep eve çağırırdı sanırım evde gözünün önünde olayım diye" (E, 20, Üniversite öğrencisi).*

Gençlerin bağımsızlıklarının göstergelerinden biri olarak görünen kimlerle yaşadıkları sorusu yetişkinliğe geçişin önemli noktalarından biridir. Aile evinden ayrılan ve kendi kararlarını alabilen gençlerin, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlara katılımlarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir.

Avrupa (Eurostat, 2018) ve Amerika'da (Fry, 2016) aile ile birlikte oturma oranı genellikle ekonomik duruma bağlı olarak uzamaktayken, Türkiye'de özellikle küçük ve orta ölçekli kentlerde, geleneksel aile yapısının etkisiyle, evlenerek ayrı eve taşınma yaygınlığını korumaktadır. Bunun yanı sıra ekonomik durum, eğitim süresinin uzaması, istihdama katılım yaşının yükselmesi ile evlenme yaşının artması gibi birçok farklı etken gençlerin aile evinden ayrılma yaşlarını yükselmektedir (Fırat ve Özden-Fırat, 2012: 43).

Çalışma kapsamına giren gençlerin çoğu aileleri ile birlikte yaşamaktadır. Bekâr ve aile ile birlikte yaşayan 16-19 yaş arasındaki erkeklerin oranı %98,2, 20-24 yaş arası %70,3, 25-29 yaş arası %52'dir. Bekâr ve aileleriyle yaşayan 16-19 yaş kadınların oranı %97,9, %20-24 yaş arası %39,8'dir. 16-19 yaş arasında çok küçük bir azınlıkta kalan bekâr ve yalnız başına yaşayanlar, (%3,3) ya aileleri ilçe merkezinde veya kırsal alanda yaşadığı ve eğitim gördükleri kuruma çok uzak kaldığı için ailelerinden ayrılmış ve kent merkezine taşınmışlardır. 20-24 ve 25-29 yaş gruplarda ise

üniversite öğrenciliği ve çalışan nüfus olma belirleyicidir. Kadınlarda ise evlenme yaşı erkeklere göre çok daha düşük olduğundan 20-24 yaş arası eş ile yaşama %35,8, eş ve çocuklarla yaşama oranı %19,8, 25-29 yaş arası eş ile yaşama oranı %4,9, eş ve çocuklarla birlikte yaşama oranı %58,4'dür.

Erkek				
Yaş	Bekar, yalnız yaşıyor	Bekar, aile ile yaşıyor	Eş ile yaşıyor	Eş ve çocuklar ile yaşıyor
16-19	3.3	98.2	-	-
20-24	6.2	70.3	16.3	6.7
25-29	8.3	52	13.8	25.9
Kadın				
Yaş	Bekar yalnız yaşıyor	Bekar aile ile yaşıyor	Eş ile yaşıyor	Eş ve çocuklar ile yaşıyor
16-19	-	97.9	2.1	-
20-24	4.6	39.8	35.8	19.8
25-29	7.7	29	4.9	58.4

Tablo 6.8. Hane durumu

Kadınların aile evinden hem bağımsızlıklarını hem de güvenliklerini sağlayarak çıkabildikleri tek yol genellikle evlilik olarak görülmektedir. Evlilik, geleneksel aile değerleriyle gencin çatışmadan kendi yolunu ve tercihlerini gerçekleştirebilmesinin yolunu açmaktadır. Çalışan kadınların evlenmeden ayrı bir eve çıkması, ekonomik bağımsızlığa sahip olsalar da toplum tarafından büyük oranda kabul görmemeye devam etmektedir.

> *"Evlenmek istiyorum ileride. Evlenmeden burada hayatta başka yere çıkamazsın. Zaten öyle bir şeyi bende istemem. Dile getirsem ne olur valla bilemiyorum yaşatmazlar demeyeyim de bir daha aydınlık da göremem herhalde... Akşamları iki dakika geç kalsam on kere arıyorlar. Eşim yine buralı olsun isterim. Ne bileyim bizim aile ile anlaşırlar. Buranın havasını suyunu biraz bilsin. Çalışmak falan zor burada kalmam herhalde evlenirsem, bir şey yok burada…" (K, 24, Lise mezunu).*
>
> *"Evde kız kardeşimle birlikte kalıyoruz. Bazen çok istiyorum onun gitmesini ya da ben gideyim. Evlensin diye dört gözle bakıyorum. Üzülürüm bir yandan ama… Üç yaş var aramızda annemler de evlensin diye bekliyor aslında artık. Diş hekiminin yanında çalışıyor. Birini bulsa o da gitmek ister kendi evi barkı olsun. Ayrı ev olmaz yani aynı şehirde biz de varız nasıl başka eve çıkacak…" (K,17, Lise öğrencisi).*

Kadınlar, komşuluk ve mahalleyle ilişkilerini yoğun olarak sürdürmektedir. Bunun en bariz nedeni ne istihdamda ne de eğitimde olan kadın nüfusunun erkeklere göre daha fazla olması ve serbest zaman aktivitelerinin çoğunun aile ve mahalle etrafında şekillenmesidir.

> "*Çocuklara bakıyorlar eşimle annem. Gündüzleri çocuklarla birlikte eşim anneme gidiyor. Yemek falan orda yiyorlar. Akşam işten çıkınca ben gidip onları alıyorum yemek yiyoruz eve dönüyoruz. Böyle daha iyi bence. Bir sokak var aramızda hemen köşe başında yani. Şimdi çok kalmadı apartman gezmesi ama annem konu komşuya giderse, eşim de onunla birlikte gider. Birlikte gezerler yani. İyi oluyor bence" (E, 25, Ortaokul mezunu).*
>
> *"Komşularla pek bir ilişkim yok. Annem de gel demez zaten. Geldiklerinde de kapıyı kapar otururum odada. Kadınlar gelince zaten yanlarında oturmak garip olur yani adam yok… Bazen amcamın oğlu gelirse onların yanına çıkıyorum. Şu anda iş arıyorum ya sürekli falan yere mi gitsen, şunu mu yapsan bunu mu yapsan diye olmayacak şeyler söylüyorlar. Çok fazla oturmak bile istemiyorum artık bunaldım" (E, 22, Lise mezunu).*
>
> *"Ne yapayım evde annemle oturuyoruz işte. Annemin ayakları tutmuyor ev işi temizlik, çamaşır yemek falan hepsi bende… Mahallede diyemem de apartmanda görüştüğümüz üst kat komşumuz var bir de en altta dayımlar oturuyor onlara gideriz geliriz. Kuzenim de benle yaşıt o da evde o yüzden çoğunlukla birlikteyiz" (K, 19, Lise mezunu).*

6.8. Ekonomik Katılım

Gençlerin ekonomik anlamda topluma katılımlarının en önemli göstergesi istihdam durumu ve ne şekilde istihdama katılabildikleridir. İşsizlik, güvencesizlik, esnek çalışma, düzensiz çalışma, eksik istihdam gibi gençlerin ekonomik katılımlarının önündeki büyük engellerle, Türkiye'de de dünyada olduğu gibi yoğun bir biçimde karşılaşıldığı görülmektedir.

"Bir Bakışta Eğitim 2019" raporunda, OECD genelinde, genç nüfusun büyük çoğunluğunun 18-24 yaş aralığında eğitimden ayrılmakta olduğu belirtilmektedir. OECD oranı bu yaş aralığında %47 iken, Türkiye'de bu oran %60'dır. Türkiye OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahiptir. Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranını ise Türkiye'de %30'dur. OECD ortalamasında 18-24 yaş aralığındaki gençlerin %14'ü ne eğitimde ne de istihdamda yer alırken, Türkiye OECD ortalamasında en yüksek orana sahip ülkedir. Türkiye'de 18-24 yaş aralığında ne istihdamda ne eğitimde olan kadın oranı %43, erkek oranı ise %18'dir. Buna göre, Türkiye %25 puanlık fark ile kadın erkek arasındaki farkın en yüksek olduğu ülkedir.

OECD ortalamasında ise bu oranlar kadınlar için %16, erkekler için ise %13'tür (TEDMEM, 2019: 3). Türkiye'de gençler arasında işsizlik oranları, 2018'de 15-24 yaş erkeklerde %17,6, 15-24 yaş kadınlarda ise %25,3'dür (TUİKb, 2018).

Araştırmada yer alan erkek katılımcıların arasında işsizlik yaş gruplarına göre sırasıyla %17, %27 ve %12 oranında, SGK'lı olmayan çalışan grubunda ise sırasıyla %12,5, %37, %50,2 oranındadır. Kadınlar içinse yine ortanca yaş 20-24, %22,1'lik oranla en çok iş arayan yaş gruptur. Oranların büyüklüğü özellikle ortanca yaş grubunda belirgindir. İŞKUR'un raporlarında da belirtildiği gibi, Yozgat'ta ekonomik alanın çok çeşitli fırsatlar sunmaması ve var olan işlerin genellikle vasıfsız işgücüne ihtiyaç duyması bu durumun temel sebeplerindendir (İŞKUR, 2014: 36).

> *"Çalışmak isterim tabii neden istemeyeyim. Üç kuruş beş kuruş alırım. Kendime harcayacak bir şeyler olur. Kardeşim de var. Erkek çocuk eline para lazım okula gidiyor ama İŞKUR'a başvurduğum halde sekiz aydan beri bekliyorum bir şey çıksın, iş çıksın diye, yok yok… Olmazsa ne yaparım krediye başvursam bana çıkmaz elimizde avucumuzda yok. Şu anda bekliyorum. Yozgat genelinde de bence böyle birçok arkadaşım var benimle aynı şekilde bekleyen." (K, 22, Lise mezunu).*

Aşağıdaki tabloda gençlerin çalışma durumu yer almaktadır. Öğrenci kategorisi 16-19 yaşta erkek ve kadınlarda sırayla %42,5 ve %35,3'le en yüksek orandır. 20-24 yaşta iş arayan büyük bir nüfus olduğu dikkat çekmektedir (erkeklerde %36,8 ve kadınlarda %28,7). Bu tabloda aynı zamanda öğrenci olup iş arayan/isteyen kesim dahildir. Vurgulanması gereken bir diğer nokta kadınlarda NEET kategorisinin oldukça yüksek oranda görülmesidir. Ortanca yaşta hem erkek hem kadın katılımcılarda NEET oranı çok yüksektir. 20-24 yaş erkeklerde %14,2 ve 20-24 yaş kadınlarda %47,8'dir. Türkiye NEET ortalamasına göre erkeklerde bu oran daha düşükken, kadınların Türkiye ortalamasına göre oranı daha yüksektir.

Erkek	Yaş		
	16-19	20-24	25-29
İşsiz	15.3	26.9	14.5
Öğrenci	42.5	16.9	5.1
(NEET)	10.1	14.2	-
İş arayan	18.2	36.8	15.7
İşsiz/İş aramıyor	23.8	14.7	10.4
SGK'lı Ücretli Çalışan	8.3	17.5	15.1
SGK'sız Ücretli Çalışan	17.3	19.5	11.2
Mevsimlik Geçici Çalışan	15.2	21.8	8.3
Esnaf	-	7.1	10.7
Çiftçi	4.6	5.7	6.6
İşveren	-	1.1	2.5
Kadın	Yaş		
	16-19	20-24	25-29
İşsiz	20.6	53.5	13.1
Öğrenci	35.3	15.2	-
NEET	15.4	47.8	-
İş arayan	8.3	28.7	18.9
İşsiz/İş aramıyor	27.9	19	38.8
SGK'lı Ücretli Çalışan	0.5	6.5	16.2
SGK'sız Ücretli Çalışan	2.6	27.7	16.4
Mevsimlik Geçici Çalışan	10.2	13.6	7.2
Esnaf	-	2.3	3.1
Çiftçi	5.8	7.8	9.9
Gündelikçi-Kendine Çalışan	-	0.4	0.7
İşveren	-	-	3.4

Tablo 6.9. Yaş ve cinsiyete göre çalışma durumu

Bu kategoriler arasında yer almayan ancak kadınların arasında "ev hanımlığı" olarak nitelendirilebilecek bir pozisyonun varlığı da düşünülmelidir. Ev işleri ve bakım sorumlulukları kadınların iş aramamasına ve kendilerini NEET kategorisine sokmamalarına neden olabilmektedir.

NEET kategorisinde erkeklerin oranının az olması ise erkeklerin genellikle geçici/düzensiz işlere girip çıkabilme olasılığının yüksekliği ve mevsimlik çalışmanın yaygın bir çalışma durumunu göstermesine bağlanabilir. Ayrıca görüşmelerde NEET olarak nitelenebilecek erkek katılımcının bu ibareyi utanç verici olarak algılamalardan, geleneksel olarak işgücüne ya da eğitime katılmamalarının, kadınlara nazaran hem toplum tarafından hem de kendileri tarafından daha az kabul görmesinde yattığı da ifade edilebilir. Bu durum özellikle yükseköğrenim görmüş

olan gençler arasında daha da yaygındır. Hem vasıf gerektiren işlerin kentte az olması hem de daha az eğitimli kesimlerin daha fazla iş bulma, iş değiştirme hızına ve mobilitesine sahip olduğuna dair inanç, karamsarlık ve umutsuzluğu arttırmaktadır. Bora'nın da belirttiği gibi bu durumun kabullenilmesi ve dile getirmesi kolay olmamakta, gençler toplumsal alanda statülerini piyasadaki değeriyle eş tutmakta ve iş bulamamanın sorumluluğu ve suçluluk duygusunu bireysel alanda, kişisel yetersizlikler, eksiklikler ile açıklanmaya daha eğilimli olunmaktadır (Bora, 2015). Üstün, uzun süren bir işsizliğin bir ayrımcılık türü olarak kişinin üzerine yapıştığını, iş bulmak süresi ne kadar uzarsa bu etiketten sıyrılmanın o kadar zor olacağını ifade etmektedir. İşsizliğin kendisinin bir bekleme odası değil, toplumsal bir mekân haline geldiğini, bu toplumsal mekânın ayrımcılık ile ilgili halleri ve algıları yeniden üretebildiğini ve işsizliğin, toplumsal dönüşüm mekanizmalarından biri haline geldiğini öne sürmektedir (Üstün, 2015: 165).

> *"Dört yıldır işsizim. Kaç yaşıma geldim, ben ne yapıyorum, neyi yanlış yaptım diye her Allahın günü oturuyorum sabahtan akşama kadar düşünüyorum. Tamam yanlış bölüme gittim. Tamam aptalım, salağım. Belki elim iş tutmuyor ama elimin iş tutup tutmadığını bile anlayamadım. Ankara'ya, Kayseri'ye, İstanbul'a başvurular yaptım. Gittim geldim para harcadım yola, yemeğe. Çağırıyorlar biz sizi ararız ararız başka bir şey yok. Artık aramıyorlar da son altı ayda iki yere gittim. Sabah kalk, akşam yat arada aynı şeyler. Evde fazla olduğum söylenmiyor ama fazlalığım artık. Dört senedir baba eline bakıyorum. Yani gözlerine bakacak, sohbet edecek cesareti, gücü kendimde bulamıyorum. Odada oturuyorum internet falan hani başka da bir şey yok. Dışarı çok nadir çıkarım. Yapacak bir şey de yok zaten burada ne yapıcam dışarıda… Arkadaşlarım kalmadı burada okumadığım için, lisedekiler de kimi orada kimi burda ama yakınlığımız yok yani ne konuşacağız…" (E, 24, Üniversite mezunu).*

Ne istihdamda ne eğitimde bulunan gençler üzerine önemli bir başka göstergenin altını çizen Yılmaz ve Oy, "Türkiye'de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?" çalışmasında, Türkiye'de dar gelirlilerin yüksek gelir gruplarına göre eğitimde daha kısa süre kaldıklarını belirtmektedir. Bu anlamda eğitim, bir statü göstergesi olarak aynı zamanda büyük bir sınıfsal gösterge de olmaktadır. Öğrencilik bu anlamda gençler arasında sosyo-ekonomik temelli ayrışma göstergelerinden en önemlisi sayılmaktadır (Yılmaz ve Oy, 2014: 39). Bu kapsamda eğitim sürelerinin Türkiye içerisinde gitgide daha da uzaması özellikle lise eğitiminin kitleselleşmesi, bu ayrımın daha çok üniversite öğrencisi olup olmamak üzerinden yapılması gerektiğinin de göstergesi sayılabilir. Ancak üniversite eğitimi Türkiye'de

daha çok üniversitenin açılması ve genç nüfusa oranla istihdam alanının giderek daha da daralması, üniversiteler arasındaki farkların statü ve sınıfsal durumun belirlenmesi açısından daha önemli hale gelmesine neden olmaktadır. Bu çıkarımı destekler nitelikteki bir veriyi, "İstihdam ve Mesleki Eğitim" raporunda da görmek mümkündür. Yozgat İli'nde işsizler içinde, 15-29 yaş arasındaki kayıtlı genç işsizler %42,01(8247 kişi)'ye varan paya sahiptir. En fazla işsizin olduğu eğitim grubu 9233 kişi ile ilköğretimdir. İkinci sırada ise 5224 kişi ile Ortaöğretim (Lise Dengi) gelmektedir. Yozgat ilindeki İŞKUR'a kayıtlı 10777 kadın işsiz arasında %47,72 oranla (5143 kişi) ilköğretim mezunu en fazla kadın işsizin bulunduğu gruptur. Bu grubu %23,15 oran ile (2459 kişi) Ortaöğretim (Lise Dengi) takip etmektedir. Yozgat ilindeki İŞKUR'a kayıtlı 8853 erkek işsiz arasında %46,19 oranla (4090 kişi) en fazla erkek işsizin bulunduğu grup ilkokul mezunudur. Bu grubu %25,55 oran ile (2762 kişi) Ortaöğretim (Lise Dengi) takip etmektedir (İŞKUR, 2018: 8).

Eğitim durumu ile çalışma durumu çapraz tablosuna bakıldığında çalışanlar arasında ortaöğretim ve lise mezunu olanların yoğunlukta olduğu görülmektedir. İşsizler arasında ilkokul ve ortaöğretim mezunları çoğunluktadır. Eğitim durumu ile çalışma durumu arasında ($X^2 = 28,141$, df=1, $p<.05$) anlamlı bir ilişki vardır.

	Çalışma Durumu									
	Çalışanlar		İşsizler		Öğrenciler		NEET		TOPLAM	
Eğitim Durumu	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
İlkokul	%9.2	52	%28.7	44	%12.1	39	%14.7	17	%0.2	18
İlköğretim	%18.2	72	%42.4	63	%27.2	77	%25.6	32	%13.3	119
Ortaokul/Dengi Meslek Okulu	%34.1	95	%34	55	%19.5	69	%20.1	18	%32.6	233
Lise/ Dengi Meslek Okulu	%35.5	101	%22.6	36	%32.1	88	%18.2	15	%39.3	354
Yüksek Okul/ Fakülte	%3	8	%0	26	%19.9	49	%21.4	19	%17.2	155
Yüksek Lisans	%0.1	2	%0	0	%0.2	3	%0	0	%0.9	5
TOPLAM	%100	330	%100	218	%100	325	%100	111	%100	884

Tablo 6.10. Eğitim durumuna göre çalışma durumu

İŞKUR'un 2014 yılında yayınladığı "Yozgat İşgücü Araştırma Raporuna" göre sektörlere göre çalışan sayısı oranlarına bakıldığında en fazla çalışanın %25,1 ile imalat sektöründe olduğu, daha sonra % 19. 5 ile inşaat sektörü, % 16. 3 ile toptan ve

perakende ticaret sektörü takip ettiği görülmektedir. Çalışan sayıları cinsiyete göre değerlendirildiğinde, Yozgat'ta erkek çalışanların oranı kadınların oranından yaklaşık 8 kat fazladır. Erkek çalışanların oranı %88,6 iken kadın çalışanların oranı %11,4'tür. Çalışan sayıları cinsiyete göre değerlendirildiğinde, erkek çalışanların oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Türkiye genelinde erkek çalışanların oranı %74 iken kadınların oranı %26'dır.

Katılımcıların son üç ay içerisinde çalışma durumlarına bakıldığında gençlerin %55,9'u "çalışmadım / çalışmıyorum", %19,3'ü "yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum", %15,9'u "tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum", %8,9'u ise "düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum" yanıtını vermektedir.

	%
Çalışmadım / çalışmıyorum	55.9
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	19.3
Tam zamanlı bir işte çalıştım /çalışıyorum	15.9
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	8.9
TOPLAM	100

Tablo 6.11. Son üç ay içindeki çalışma oranı

Öğrenciler arasında ise %68,9'u "çalışmadım / çalışmıyorum", %5,5'i "yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum", %4,7'si "tam zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum", % 13,4'ü "düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum" %10.4'ü işsizim /iş arıyorum yanıtını vermektedir. Bu verilere göre öğrencilerin %23,6'sı farklı biçimlerde son üç ay içerisinde çalışmış görünmektedir.

	%
Çalışmadım / çalışmıyorum	68.9
Yarı zamanlı bir işte çalıştım / çalışıyorum	5.5
Tam zamanlı bir işte çalıştım /çalışıyorum	4.7
Düzensiz bir işte çalıştım / çalışıyorum	13.4
İşsizim /iş arıyorum	10.4
TOPLAM	100

Tablo 6.12. Öğrenci olma durumuna göre son üç ay içindeki çalışma oranı

Çalışmaya katılan gençlerin seneye de şu anki işinizde çalışmaya devam etmek ister misiniz? Sorusunu çoğunluğunun hayır %38,5 ve "fikrim yok / bilgim yok" %31,2 şeklinde cevaplaması, imkân dâhilinde göç etmek isteyip istemedikleri sorusuyla beraber düşünüldüğünde anlamlı sonuç ortaya çıkardığı düşünülmektedir. Gençlerin çoğunluğu mümkün olsa başka bir kente taşınmayı istemektedir. Gençler açısından koşulların uygun olmasının en büyük koşulu da başka bir kentte iş bulunmasıdır. Seneye aynı işte devam edebilme imkânı sorulduğunda gençlerin çok büyük bir kısmı %70,1 evet yanıtını vermektedir. Hayır, cevabı verenlerin oranı %11,3 ile oldukça düşüktür.

	%
Evet	30.3
Hayır	38.5
Fikrim yok/ bilmiyorum	31.2
TOPLAM	100

Tablo 6.13. Aynı işte bir sonraki sene çalışma durumu

Katılımcılar arasında çalışan gençlerin %55'i işsiz kaldıkları takdirde hiç geçinemeyeceklerini, %31'ise bir ay geçinebileceğini ifade etmektedir. Bir başka deyişle gençlerin çoğunluğu geçinebilmek için aile desteğine ve aylık gelirine ihtiyaç duymaktadır.

	%
Hiç	55
Bir ay	31
Altı ay	8
Bir yıl	6
TOPLAM	100

Tablo 6.14. İşsiz kalma durumunda maddi olarak ne kadar süre idare edinilebileceğinin dağılımı

Katılımcılar arasında ailesinden maddi destek görmediği halde hiç idare edemem diyenlerin oranı %73, bir ay idare ederim diyenlerin oranı %14'dür. Bu verilere

bakıldığında gençlerin aile desteğine çok büyük oranda ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Altı ay ve bir yıl cevabını verenlerin oranları sırasıyla %10 ve %3 çıkmasında 25-29 yaş arasının araştırmaya katılmasının ve aile desteğine ihtiyaçlarının kalmamasının etkisi büyüktür. "Türkiye'de Gençlerin Katılımı" çalışmasında aynı soruya 18-24 yaş arası gençler, aile desteğini kaybetmelerinin, işsiz kalmaktan daha fazla sıkıntı yarattığını belirtmektedirler. Gençlerin yarısından fazlasının maddi açıdan bir gün dahi idare edemeyeceği ve beşte birinin ise bir gün ila bir ay arasında idare edebileceği görülmektedir (ŞEBEKE, 2014: 73).

	%
Hiç	73
Bir ay	14
Altı ay	10
Bir yıl	3
TOPLAM	100

Tablo 6.15. Aileden destek almadan maddi olarak idare edebilme sürelerinin dağılımı

Çalışmada iş ararken en çok kullanılan yollar, %49,7 ile aile ve akrabalar, %25 ile arkadaşlar ve tanıdıklar, %19,6 ile internet ve gazetelerdeki iş ilanlarıyla iş bulduklarını belirtmişlerdir. Gençlerin çevreleri, aile ve tanıdıkları iş bulma sürecinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, yüz yüze ilişkiler, kişisel bağlantılar ekonomik katılım kanallarının en çok kullanılan araçlarındandır. Kırsal alanlarla kentsel alanlar arasında iş bulma yöntemleri bakımından anlamlı bir farklılaşma görülmemekle birlikte, bulunan işlerin toplumsal statüleri açısından farklılaşma görülebilmektedir.

> *"Bu zamanda tanıdığın olmadan nereye gidersin nerde iş bulursun? Baban yoksa afedersin danan yoksa sana da iş yok. Bizimkiler (inşaat işçileri) bile Ankara'da tanıdık var hep onunla iş görürler. Onunla işte inşaatlara başlarlar bitince de gelirler. Yani bir yere bizim gibiler gelemez anladın mı? Ben altı senedir çalışıyorum oralarda işlerde daha da olanını (torpilsiz iş bulan) görmedim" (E, 25, Ortaokul mezunu).*
>
> *"Tanıdık gerekiyor. Mesela KPSS ondan puanı aldın tamam mı değil. Daha adam aramak gerekiyor" (B2, K, 20-24, Üniversite okuyor). "Kardeşlerim falan hep birlikte çalışıyoruz. Yani yan yana şu gördüğün birkaç dükkânda çalışıyoruz işte. Babamın arkadaşının dükkânlarıydı bunlar. O durmuyor başında biz duruyoruz" (E, 22, Lise mezunu).*

"Arkadaş başladı burada (imalat atölyesi) bende git gel, git gel başladım. Ustaya iyi çocuk iş görür usta dedi başladık." (E, 17, lise öğrenci).

	%
Aile ve akrabalar vasıtasıyla	49.7
İnternet ve gazetelerdeki iş ilanlarıyla	19.1
Arkadaşlar, tanıdıklar vasıtasıyla	25.0
Diğer	6.2
TOPLAM	100

Tablo 6.16. İş ararken en çok kullanılan yöntemlerin dağılımı

Çalışmada katılımcıların mesleklerine göre cinsiyetlere göre dağılımının oldukça farklılaştığı, çalışan kadınların en fazla profesyonel mesleklerde, büro ve hizmetlerde yoğunlaştıkları görülmektedir. Erkekler de ise yoğunluk hizmet sektöründe olmakla birlikte, teknisyenler, tekniker ve yardımcı profesyonel meslekler ve inşaat sektöründe çalışanların oranının diğer meslek gruplarına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Çalışan kadınların %54,8'ü hizmet ve satış sektöründe, %41,3'ü profesyonel mesleklerde, %32,7'si büro hizmetlerinde çalışanlar oluşturmaktadır. Erkeklerde ise, hizmet ve satış elemanları %50,5, Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları, %23,8, inşaat %15,2 oranında görülmektedir. Her iki cinsiyet açısından da katılımcılar hizmet ve satış alanında yoğunlaşmışlardır.

Cinsiyet	Erkek	Kadın
Yöneticiler	3.1	-
Profesyonel meslek mensupları	1.8	41.3
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	23.8	-
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	1.1	32.7
Hizmet ve satış elemanları	50.5	54.8
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar	3.9	-
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	-	-
Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları	7.7	-
İnşaat	15.2	-

Tablo 6.17. Cinsiyete göre mesleklerin dağılımı

Katılımcıların aylık hane gelirlerine bakıldığında katılımcıların %48,9 oranında 1201-2000 ve %24,2 oranında 2001-3000 arası gelirleri vardır. En üst gelir grubu %2,1 ve en alt gelir grubu %2,8 oranındadır.

TÜİK, "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması" (2019b) sonuçlarına göre TR72 bölgesinde hanehalkı aylık gelir ortalaması 2.083TL, Türkiye'de hanehalkı aylık ortalama gelir ise 2.333 TL'dir. Bu değerlere göre Yozgat İli'nde hanehalklarının büyük bölümü 2019 yılı Türkiye hanehalkı gelir değerlerine göre ortalama gelirin altındadır.

	%
700 TL ve altı	2.8
701 - 1200 TL	7.2
1201 - 2000 TL	48.9
2001 - 3000 TL	24.2
3001 - 5000 TL	15.3
5001 TL ve üstü	2.1
TOPLAM	100,0

Tablo 6.18. Aylık hane gelirlerinin dağılımı

ORAN sonuçlarına göre Yozgat halkının genelinde %28,6 oranında 1001-2000 TL ve %31,7 oranında 2001-3000 TL gelir aralığının yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (ORAN, 2016: 13). 2016- 2018 yılları arasında asgari düzeyde yeterlilik için gerekli görülen gelirin çok değişmediği belirtilmektedir. Gençlerin diğer yaş gruplarıyla karşılaştırıldığında asgari hayat için gerekli gelir düzeyi beklentilerinde fazla bir farklılaşmanın görülmediği söylenebilir. ORAN'nın raporunda belirtildiğine benzer şekilde bu çalışmada da reel gelirler ile iyi bir yaşam için gerekli olan gelir arasında çok büyük bir fark görülmemiştir. Raporda katılımcıların yarıdan fazlasının gelir beklentisinin ortalama reel gelirlerine yakın olduğu, küçük illerde temel ihtiyaç karşılanmasının öncelikli tutulduğu belirtilmekte, yaşamlarına dair beklentilerin parasal olmaktan öte sosyal ve fiziksel koşullarla alakalı olduğu, gelir ve iş güvencesinin en öncelikli istekler olduğu vurgulanmaktadır (ORAN, 2016:14-15). Ancak araştırmamızda gençler, toplumsal alanın düzenlenmesinde ekonominin giderek baskınlaşan ağırlığına özellikle vurgu yapmaktadırlar. Hem sosyal çevreleriyle ilişkilerinin iyi bir şekilde sürdürülmesi için hem de kendilerini gerçekleştirmek ve amaçlarına ulaşabilmek için gerekli olan temel unsurun düzenli bir gelire ve stabil bir işe sahip olmak olduğu görülmektedir. Parasallaşmamış ilişki

varsayımının tersine, bu ilişki biçimlerini istenilen şekilde yönetebilmenin yolu olarak gelirin varlığı gençler için çok önemlidir. Çünkü gençler ailelerine ekonomik olarak bağımlı olduklarında, bunun hem kendi hayatlarına dair karar alma açısından hem de aile içerisindeki karar alma süreçlerine katılımları açısından negatif bir durum olarak değerlendirmektedirler.

> *"Ailem okurken bana o kadar karışmıyordu öğrenciyim diye. Ne zaman ki öğrencilik bitti hop üstüme çöktüler el birlik. Yani tabii para veriyorlar Allaha şükür, başımızdan eksik etmesin ama artık koca oğlan oldun şunu da yap, artık koca oğlan oldun yardım et diye sürekli başımın etini yiyorlar. Bende de bir şey var yap denince yapmak istemiyorum. Hem koca oğlan oldun deniyor hem de mesela ben dışarı çıkıcam dediğimde yahu nereye gidiyorsun otur bir günde deniyor. Evde oturunca çok konuşuluyor. Dışarı çıkarsam arkadaşlarla yine konuşuluyor. Mesela neden çalışmıyorsun, hayta gibi sürtüyorsun, bir işe yaradığın yok gibi laflar…" (E, 22, Lise mezunu).*

Halen yaygın olarak gözlemlenen erkeğin ailenin temel gelir getiricisi, kadınlarınsa uygun bir iş olduğu takdirde çalışarak haneye ek gelir sağlamasının makbul görüldüğü bir iş bölümü tablosunda, erkeklerin ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları özellikle önemli görünmektedir. Bu açıdan maddi beklentiler oldukça reel bir biçimde, ülkenin ve yaşadıkları ilin piyasa ve istihdam durumuyla bağlantılı görünmektedir.

> "*Elektrikçiyim para yetmiyor. İki çocuk. Ailemin bir yeri vardı satıldı. Satılınca bir miktar payı alayım dedim. Borç içinde yüzüyoruz. Borçla borcu kapama anladın sen. Gittim dedim ki bana şundan 20.000 verin valla sana yalan yok kapıştık ki meydan muharebesi, çekişe çekişe 8000 liraya razı oldum. Yok kardeşler, yok o paranın yeri var neyse yani sonuçta aldık sağ olsunlar." (E, 25, Ortaokul mezunu).*
>
> *"Kocam aileyle birlikte çalışıyor iki kardeş bir baba bir dükkânda (mobilya), para bölüşülüyor ama az geliyor bize kalan. Abinin iki çocuğu var ona daha çok. Yok kayın validenin hastane masrafları ona daha çok bizimki can değil mi yetişemiyoruz. Eee benim kocam da sessizdir. Bir şey söylemez kafa sallar. Demeyim diyorum ama evde yine de tutamıyorum diyorum konuş diye." (K, 24, Ortaokul mezunu)*

16-29 yaş aralığındaki katılımcıların öğrenci yoğunluklu bir nüfus olduğu ve kadınların çalışma yaşamında erkeklerden daha az katılımının olduğu göz önüne alındığında aileden ve eşten harçlık alanların %63,2 gibi yüksek bir oranda çıkması şaşırtıcı değildir. Gelirini maaş üzerinden elde edenler %39,8, yevmiye ile elde edenler ise %18,3'dir. Genç işsizliğinin önemli sonuçlarından biri de daha önce de değinildiği gibi ekonomik olarak aileye bağımlı olmaktır. Aileler maddi ve manevi

desteği sonucunda gençlerden kendi çizdikleri yolda yürümelerini bekleyebilmekte, fikir ve inançlarını empoze etmeye daha eğilimli olabilmekteler. Bununla birlikte ailenin her bireyi hane gelirinden aynı ölçüde pay almamakta ve gençlerin bir kısmı burslarla ve çalışarak ek gelir sağlamaktadır. Ancak hem okuyan hem çalışan kesimin çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Bu durumda hane gelirinin eşitsiz dağılımından en fazla etkilenenlerin kadınlar olduğu sonucuna varılabilir. Bu bağlamda ailenin durumu her zaman gencin sosyo-ekonomik durumunu yansıtmayabileceği düşünülmelidir. Ancak Yozgat geneline bakıldığında aile dışında gelir sahipliği oldukça düşük orandadır. Çalışan öğrenciler çoğunlukla mevsimlik işlerde çalışmaktadır. Büyük kentlere yazları çalışmak için giden gençler çoğunlukla inşaat ya da hizmet sektöründe iş bulabilmekte, eğitimleri için ya da ailelere destek için para biriktirmektedirler. Bu durumda gençlerin durumunu Yozgat özelinde ailelerin sosyo-ekonomik durumundan ayırmak pek mümkün görünmemektedir.

	%
Maaş	39.8
Yevmiye	18.3
Kira	2.1
Banka Faizi	0.3
Aileden/Eşten harçlık	63.2
Burs	6.7

Tablo 6.19. Gelir kaynaklarının dağılımı

"Türkiye'de Konut Sahipliği, Konut Koşulları ve Konut Kalite Endeksi" makalesinde TUİK verilerinden yapılan analize göre, Türkiye'de ev sahipliği oranları gelir düzeyi bakımından kır ve kentlere göre incelendiğinde kentlerde oturan her iki kişiden birinin ev sahibi olduğu görülmektedir. Kentlerde ev sahipliği oranı %50,9'dur. Ancak kentlerde en alt %20 'lik gelir grubundan en üst gelir grubuna doğru ev sahipliği oranı sırası ile %34,3, %42,3, %48,6, %55,9 ve %64'tür. Nüfusu yirmi binden daha az olarak tanımlanan kırsal bölgelerde yaşayan nüfusun ise %75,4'ü kendi evinin sahibidir. Kırsal bölgelerde yaşayan haneler arasında gelir düzeyine göre ev sahipliğinde anlamlı bir fark yoktur ve en düşük ile en yüksek gelir düzeyi arasında ev sahipliği %74 ile %80 arasındadır. Kırsal bölgelerde lojman ve diğer kategoriler de dâhil olmak üzere hanelerin %24'ü kirada oturmaktadır. Kırsal

bölgelerde piyasa değeri üzerinden kira ödeme oranı %9,6, piyasa değerinin altında ya da ücretsiz kiracılık oranı %15'tir (Aydın, 2019: 282).

Ev sahipliğinin bir ülke içerisinde ne ölçüde değer gördüğüne ilişkin tartışmada, ev sahipliğini yaşam memnuniyeti, sağlık ve sosyal katılıma hizmet etmesi dolayısıyla önemli gören Amerikan yaklaşımına karşı, kıta Avrupası'nda ev sahipliği algısının ve anlamının ulusal-kurumsal yapı ile ilişkili olduğu vurgulanmış, iyi gelişmiş bir kiralama sektörünün ve güvenliğinin olduğu ülkelerde kiracılığın kabul edilebilir bir alternatif olduğunu savunulmuştur. Refah devletinin daha gelişkin, kiracılığın yasalarla daha sıkı kontrol edildiği, sosyal konutlara erişim imkanlarının daha kolay olduğu ülkelerde mülkiyetin toplumsal alanda nasıl algılandığının da farklılaştığı belirtilmektedir. Türkiye ev sahipliğini, Amerikan bakış açısına yakın bir değer olarak görmekte ve temel güvenlik, sermaye ve sosyal başarının mülkiyetle ölçülmesi yaygın bir fikir ve pratik olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 2019: 285).

Bu bağlamda Yozgat'ta katılımcıların mülkiyet durumuna bakıldığında ev sahipliğinin %69,4 oran ile oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Kiracılık oranı ise, %21,8'dir. Aile ya da akrabalar vasıtasıyla kira ödemeden kalanların oranının, %3,7 olduğu görülmektedir. Ev sahipliği oranı Türkiye geneline göre ev sahipliği %9,4 oranında daha fazla, %40 olan kiracılık oranından ise % 18.2 oranında daha azdır (Eurostat, 2019). Kiracılığın daha az oranda görülmesi kırsal alanda mülkiyetin genellikle daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

	%
Ev sahibi	69.4
Kiracı	21.8
Kira ödemiyor	3.7
Diğer	4.8

Tablo 6.20. Mülkiyet durumu dağılımı

Katılımcıların çoğunluğu ailelerini ortanın altı %44,8 ve %38,5 ortanın üstünde gördüklerini ifade etmektedir. Yüksek gelirli olduğunu ifade eden gençlerin oranı oldukça düşük bir orandadır (%3,9). Yozgat'ta gençlerin maddi durumlarına dair

değerlendirmeleri Türkiye geneliyle karşılaştırıldığında, dar gelirli %10, ortanın altı %35, ortanın üstü %51 ve yüksek gelirli %3 (ŞEBEKE, 2014: 20) kendini dar gelirli, ortanın altı görenlerinin oranının daha yüksek, ortanın üstü olarak görenlerin ise daha az olduğu görülmektedir.

	%
Dar gelirli	12
Ortanın altı	44
Ortanın üstü	41
Yüksek gelirli	3
TOPLAM	100

Tablo 6.21. Gelir durumu dağılımı

Gelir grubu ile ekonomik durumun ilişkisine bakıldığında çalışanlar arasında gelir grubunu ortanın üzerinde sayanların oranının yarıdan fazla olduğu görülmektedir. İşsizler arasında büyük çoğunluğu dar gelirli ve ortanın altı gençler oluşturmaktadır. Öğrenciler ise en fazla ortanın altı grubunda %40,8 yoğunlaşmışlardır. NEET grubunda en yüksek oran ortanın altı gelir grubunda görülmektedir. Gelir düzeyi ile çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. (X^2 = 29,565, df=2, p< ,05)

	Çalışma Durumu									
	Çalışanlar		İşsizler		Öğrenciler		NEET		TOPLAM	
Gelir Grubu	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Dar Gelirli	%11.6	37	%27.6	36	%12	38	%30	36	%12	147
Ortanın altı	%21.8	69	%48.4	63	%52.8	167	%40.8	49	%44	348
Ortanın Üstü	%63.8	203	%19.2	25	%15.5	49	%24.1	29	%41	306
Yüksek gelirli	%2.8	9	%4.6	6	%19.6	62	%5	6	%3	83
TOPLAM	%100	318	%100	130	%100	316	%100	120	%100	884

Tablo 6.22. Gelir grubuna göre çalışma durumu

6.9. Sosyal Katılım

Sosyal katılım kavramıyla ilgili siyaset bilimi, psikoloji, sosyoloji gibi farklı disiplinler içerisinde birçok kavramsallaştırma yapılmış, farklı teorik çerçeveler çizilmiştir. Genel hatlarıyla bir bireyin kurumlar, programlar ve çevresi hakkındaki kararlara katılımını ifade eden bu kavram, topluluğun formel ve enformel ağları içerisinde o topluluğun kültürü, normları ve kurumları tarafından belirlenir. Gençlerin sosyal katılımı aile, akran grubu, eğitim, medya gibi dolayımlar üzerinden incelenmekte, çeşitli türdeki aktiviteler katılım göstergeleri olarak alınmaktadır. Bunlar gönüllü aktiviteleri, sosyal, kültürel aktivitelere katılım, eğlencelik aktiviteler ve kamusal ya da özel alanda yapılan aktiviteler olabilmektedir. Genellikle sosyal katılım çalışmalarında gönüllülük faaliyetleri temel alınmaktadır. Buna rağmen gençlerin gündelik hayatlarında bu tip katılım biçimi oldukça küçük bir orana sahiptir. Van Ingen, sosyal katılım çalışmalarında formel kanalların yanında enformel ilişkilenme biçimlerinin sosyal katılıma etkisini incelememiz gerektiğini belirterek, enformel sosyal aktiviteler, ev içi ziyaretler, kafe ve restoranlara gitme gibi davranış pratiklerinin de sosyal katılım altında ele alınması gerektiğini belirtir (Van Ingen: 2008). Benzer biçimde diğer araştırmacılar, daha kişiselleşmiş ve gündelik ilişki biçimlerinin katılım biçimlerini değiştirdiğini, özellikle yeni teknolojik gelişmelerle birlikte online mekânda yeni tip katılım biçimleri oluştuğunu öne sürmektedirler (Fin ve Harrington, 2004; Glover vd., 2005). "Kişisel topluluklar" (Wellman, 2001) ve "gevşek bağlantılar" (Wuthnow, 1998) gibi kavramlar bu yeni ilişki biçimlerini tartışmak için kullanılmaya başlamıştır.

Bu bağlamda gençler için mikro mekanlar okul, ev ve mahalle gibi ve yeni ilişkilenme biçimleri yaratan online mekanlar sosyal katılımı anlamak açısından önemli hale gelmiştir. Bu mekanlar aracılığıyla gençler sosyal bağlılık ve aidiyet ilişkisi geliştirmektedir. Belli bir mekâna, sosyal çevreye aidiyet hissi ve kişiler arası güven, gençlerin sosyal katılım biçimini ve yoğunluğunu etkileyen önemli unsurlardır. Bu açıdan sosyal katılıma ilişkin göstergeler, gençlerin gündelik hayatlarında vakit geçirdikleri aktiviteler, görüştükleri insanlar, sosyal hayatta en güvendikleri kişiler ve kurumlar, yardım gördükleri kişi, grup ve kurumlar, zaman geçirdikleri mekanlar üzerinden incelenmeye çalışılmıştır.

6.9.1. Sosyal Çevre Kişiler Arası Güven Kimlik ve Aidiyet

Sosyal çevre, gençlerin sağlıklı ilişki biçimleri içerisinde olma, sosyal destek görme ve sosyal entegrasyonu açısından oldukça önemlidir. Gençlerin çevreleriyle olan ilişki biçimleri, en çok vakit geçirdikleri kişiler toplumla olan etkileşimlerin ortaya konması açısından önemli rol oynamaktadır. Güvenli bir sosyal çevrenin varlığı, kolektif eylemlerin artması ve iş birliğine dayalı davranış pratiklerinin oluşmasını kolaylaştırması açısından elzem görünmektedir (Putman, 1995).

Bu kapsamda gençlerin en çok kimlerle görüştüklerine bakıldığında erkek katılımcılar arasında 16-19 yaş grubunda, aile %64,3, arkadaşlar %70,9 ve akrabalar %30,3, iş arkadaşları %9,3, 20-24 yaş aralığında, aile %75,2, arkadaşlar %65,1, akrabalar %33,3, iş arkadaşları %25,7 ve 25-29 yaş grubunda, aile %63,8, arkadaşlar %63,5, akrabalar %28,1 ve iş arkadaşlarıyla görüşme %35,2 oranındadır. Buna göre aile ve arkadaşlar gençlerin en sık görüştükleri gruplardır.

Kadın katılımcı oranları 16-19 yaş aile %72,4, arkadaşlar %63,4 ve akrabalar %33,2, iş arkadaşları %2,5; 20-24 yaş aralığında aile %80,4, arkadaşlar %44,1, akrabalar %35,7, iş arkadaşları %15,2 ve 25-29 yaşta ise aile %68,5, arkadaşlar %42,0, akrabalar %37,9 ve iş arkadaşlarıyla görüşme %18,9 oranındadır. Buna göre aile ve arkadaşlar gençlerin en sık görüştükleri gruplardır.

Cinsiyetlere göre karşılaştırma yapıldığında erkeklerin kadınlara göre arkadaş ve iş arkadaşlarıyla görüşme oranı çok daha yüksek olup, akrabalarla görüşme oranları daha azdır. İstihdama katılan erkeklerin oranı kadınlara göre çok daha yüksek olduğundan özel alanda, ev içi ve çevresinde çok daha fazla vakit geçiren kadınların aile ve akrabalarla görüşme oranları daha yüksek olmaktadır.

Erkek	**Yaş**		
	16-19	20-24	25-29
Aile	64.3	75.2	63.8
Arkadaşlar	70.9	65.1	63.5
İş arkadaşları	9.3	25.7	35.2
Akrabalar	30.3	33.3	28.1
En çok görüşülen kişiler			
Kadın	Yaş		
	16-19	20-24	25-29
Aile	72.4	80.4	68.5
Arkadaşlar	63.4	44.1	42.0
İş arkadaşları	2.5	15.2	18.9
Akrabalar	33.2	35.7	37.9

Tablo 6.23. Cinsiyet ve yaşa göre en sık görüşülen kişilerin dağılımı

En çok kimlerle vakit geçirilmekten hoşlanıldığı sorusunun cevabı da önemli bir bulgudur. Gençler en fazla arkadaşlarıyla (%73,6 erkek katılımcılar, %75,2 kadın katılımcılar) vakit geçirmekten hoşlandıklarını ifade etmekteler. Kardeşler (%16,4 erkek katılımcılar, %23,2 kadın katılımcılar) aile içerisinde vakit geçirilmekten daha çok hoşlanılan kişilerdir. Akrabalar içerisinde ise yatay akraba olunan kişilerle (%54,1 erkek katılımcılar, %59,8 kadın katılımcılar) vakit geçirmek, akrabaların tümüne göre çok daha fazla bir orandadır. En dikkat çekici göstergelerden biri ise eşle ya da sevgiliyle vakit geçirmekten hoşlanma oranının diğer gruplara göre oldukça düşük olmasıdır. Erkeklerin sadece %5,8'i ve kadınların %8,4'ü olumlu cevap vermektedir. Görüşmelerde gençler bu durumun daha ziyade çevreyle olan ilişkilenme tarzından kaynaklandığına değindiler. Kadın ve erkeklerin birlikte sosyalleşebilecekleri alanların ve ortak ilgi alanlarının azlığı, sosyal çevrenin kabulleriyle birlikte gençlerin hemcinsleriyle daha fazla sosyalleşmelerine temel sağlamaktadır.

"Yozgat Profil Araştırması"nın (2016) sonuçlarıyla karşılaştırıldığında Yozgat'ın genel nüfusuna göre katılımcıların en çok vakit geçirmeyi sevdiği kişilerin oranı; %52,6 arkadaşlar, %13,5 anne / baba, %9,0 akrabalar, %7,8 kardeşler, %6,3 komşular, %3,6 aile, %1,6 eşle şeklinde olduğu görülmektedir. Bu verilere bakıldığında gençlerin arkadaşlarıyla, kardeşleriyle ve akran oldukları akrabalarıyla vakit geçirmekten çok daha fazla hoşlandıkları görülebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında gençlerin nüfusun geneline göre çok daha sıkı sosyal bağlar geliştirmekte oldukları söylenebilir.

	Erkek	Kadın
Aile	12.6	18.3
Arkadaşlar	73.6	75.2
Akrabalar	3.3	4.7
Akran olunan akrabalar	54.1	59.8
Kardeşler	16.4	23.2
Komşular	2.6	5.4
Eş/sevgili	5.8	8.4

Tablo 6.24. Vakit geçirmekten en çok hoşlanılan kişilerin dağılımı

En çok görüşüne güvenilen kişiler arasında babanın olduğu görülmektedir. Baba %79,6, anne %70,9, diğer aile üyelerinden biri %64,9, arkadaşlar %74,1, öğretmenler %63,2, bulunulan topluluktaki gençler %33,5 ile yüksek oranda güvenilen kişiler olurken, devlet görevlileri %25, politikacılar %14,5 ve dini liderler %15,8 ile en az güvenilen kişilerdir. Bu tabloya bakıldığında aile ve yakın çevre görüşlerine en çok değer verilen gruplar olarak öne çıkmaktadır.

	%
Baba	79.6
Anne	70.9
Diğer aile üyelerinden biri	64.9
Arkadaşlar	74.1
Bulunduğum topluluktaki kanaat önderleri	13.1
Öğretmenler	63.2
Bulunduğum topluluktaki gençlerin	33.5
Dini liderlerin	15.8
Devlet görevlilerinin	25.0
Politikacıların	14.5

Tablo 6.25. En çok görüşüne güvenilen kişilerin dağılımı

"Dünya Değerler Araştırması" verilerine bakıldığında Türkiye, kişilerarası güven gösteren vatandaşların yüzdesi açısından dünya sıralamasında en düşük ülkelerdendir. Seçmen yaşındaki nüfusun yalnızca %10 civarında bir oranı genelde insanlara güvenilebileceğini ifade etmektedir. Bu oran 1980'li yıllardan beri çok az değişmiştir (Aytaç vd., 2017: 2). Bu alanda yapılan uluslararası karşılaştırmalı çalışmalarda, en yüksek sosyal güvenin Kuzey Avrupa ülkelerinde, en düşük sosyal

güvenin ise Güney Amerika ve eski komünist ülkelerde olduğu görülmektedir. Gelir ve varlık eşitsizliği, yolsuzluk seviyesi, hukuk devleti ilkelerinin uygulanma düzeyi, bireysel değerlerin yaygınlığı ve kentleşme hızı gibi faktörler ülkeler arası farklılıkların açıklanması için kullanılmaktadır (Aytaç vd., 2017: 4).

Türkiye'de kişiler arası güven düzeyindeki düşük oranları araştıran birçok araştırmacı, bölgeler, metropol kent ve küçük yerleşim yerleri, birincil ilişkiler ve yakın sosyal çevre arasında karşılaştırmalar yapmıştır. Bu çalışmaların sonuçlarına göre Türkiye'de bölgeler arasında oransal olarak fazla bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Metropol alanlarda güvenin diğer yerleşim yerlerine oranla daha düşük olduğu belirtilirken (İnan-Çekiç, 2012), aile bağları gibi geleneksel sosyal ağlarda yüksek güven seviyelerine vurgu yapan Uguz vd. (2011) Türkiye'de bireylerin farklı grup ve kişilere karşı düşük sosyal güvene sahip olduğunu öne sürmektedir. Aytaç vd (2017) Türkiye'de diğer demografik ve sosyo-ekonomik faktörler dikkate alındığında yüksek eğitim seviyelerinin daha yüksek kişilerarası güven seviyelerine neden olmadığını, bu durumun eğitimin içeriğindeki eksikliklerden (daha açık görüşlü olmak, insanlar arasındaki farklılıklara karşı daha az şüpheci yaklaşmak ve dış gruplara karşı daha kabullenici olmak gibi) kaynaklanabileceğine işaret etmektedirler.

Araştırmamızda ise güvenle ilgili daha önceki çalışmaların bulgularına benzer biçimde aileye (%70,7), arkadaşlara (%58,5), akrabalara (%32,6) oldukça yüksek oranda güven duyulurken, farklı milletten insanlara (%2,9), farklı inançtan insanlara (%1,8) ve yeni tanışılan insanlara (%6,9) oldukça düşük seviyede güven duyulmaktadır.

	Hiç güvenmem	Güvenmem	Az çok güvenirim	Güvenirim	Son derece güvenirim
Aile	5.6	4.5	10.4	70.7	10.0
Akrabalar	15.0	20.8	21.5	32.6	7.1
Arkadaşlar	4.9	8.2	14.2	58.5	9.3
Komşular	9.1	25.4	44.7	23.4	7.2
Farklı milletten insanlar	29.9	45.8	24.7	2.9	-
Farklı inançtan insanlar	38.5	44.4	17.2	1.8	-
Yeni tanıştığım insanlar	5.7	79.9	7.1	6.9	-

Tablo 6.26. Güven durumu derecelerinin dağılımları

Tablo 7.2.5’ de görülebileceği gibi gençlerin güven dereceleri ne kadar artarsa sosyal katılımları da o derece artmaktadır (Pearson korelasyon katsayısı 0.371 ve Sig=0.000).

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	Korelasyon katsayısı	Sig
Sosyal güven	Sosyal katılım	0.371**	0.000

Tablo 6.27. Sosyal güven ile sosyal katılım korelasyon tablosu

Gençlerin kimlik tanımları, ötekiyle ilişkilerini belirleyen, kendi topluluk sınırlarını oluşturan ve somut pratikleri toplumsal ağlar içerisinde şekillendirdikleri bir sosyal dinamik olarak ele alınırsa (Karakaş, 2013) gençlerin kendilerini toplumsal alanda bir gruba, topluluğa ait hissedip hissetmedikleri ya da kendilerini hangi gruplarla özdeşleştirdikleri, hangi eksenler üzerinde hareket ettiklerini anlamamızı kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Gençler aile içinde yetiştikleri ve aile ile ilişkileri içerisinde topluluk sınırlarını öğrendikleri için kimliklenmede ailenin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir (Frank, Pirsch ve Wright, 1990). Dini inanışların toplumların kültürel yapısında önemli bir yere sahip olduğu için kimlik boyutlarından önemli birini oluşturmaktadır (Pulkkinen ve Kokko, 2000). Gençlerin toplumsal yapıda gerçekleşen değişimlerden siyasi ve ideolojik olarak ne ölçüde etkilendiklerini ve kimliklerin bu değişimlerden nasıl etkilendiğini ortaya koyabilmek için kimlikler içerisinde siyasi boyuta yer verilmiştir (Schmidt, Shumow ve Kackar, 2007).

Gençlere kimliklerini nasıl tanımladıklarını sorduğumuzda cevapların dört kategoride yoğunlaştığı görülmektedir. Gençler kendilerini en çok aileleri ile tanımlamaktadırlar (%82,1). Sırasıyla dindar cevabı verenlerin oranı %67,3, ülke cevabı verenlerin oranı %65,2, Yozgatlı cevabı verenlerin oranı %24,2 ile en fazla ifade edilen kimlikler olmuştur. Bu açıdan kimliklere aidiyetin oldukça yüksek olduğu görülebilir. Gençler kendilerini ifade ederken de bu kimliklerin birini ama daha ziyade birden fazlasını benimsediklerini ifade etmektedirler. Yozgatlıyım diyen gençlerin oranının yüksekliğine karşın Yozgatlıların bir kent bilinci, bir kimlik bütünlüğü olmadığı da sıklıkla ifade edilmiştir.

"Yozgatlı fakirdir ama boyun eğmez. İsyan eder, vatana ihanet etmez. Yozgat dindar yiğitlerin mekanıdır" (E, 18, Öğrenci).

"Bozok'uz biz. Türkmeniz. Soy ağacımda iki yüzyıldır burada. Bu toprakların çocuğuyuz biz" (E, 23, Öğrenci).

"Burada sorsan şimdi sokaktan geçenlere herkes köyünü söyler Yozgat'ın bütünlüğü yoktur o manada. Mesela ben Sorgunluyum, diğeri Yerköylüyüm der ya da Akpınarlıyım der" (K, 23, Ev hanımı).

"Yozgat'la akılları sıra dalga geçiyorlar. Biz bu vatana herkesten çok kan döktük. Göz yaşı döktük. Akılları sıra bizi dışlayacaklar. Burası (Türkiye) kim korursa onundur" (E,21, Tekniker).

Gençlerin Yozgatlı olan diğer gençleri nasıl değerlendirdiklerini sorulduğunda genellikle "devlet memurluğu gibi masa başı işleri isteyen, asker, polis, jandarma olarak paçayı yırtma hevesinde olanlar" (E, 19, öğrenci) olarak dile getirildiği gibi Müslüman değerlerden uzaklaşmaya başlamış olmakla, bencillikle niteleyenler ve "Yozgat'tan gitme sıralarını bekleyenler" (K, 27, ev hanımı) gibi ifadeler çokça dile getirilmiştir.

	%
Aile	82.1
Dindar	67.3
Ülke	65.2
Yozgatlı	24.2
Türk Milliyetçisi	9.1
Atatürkçü	9
Sosyal Demokrat	6
Laik	4
Ulusalcı	4

Tablo 6.28. Kimlik tanımlarının dağılımları

Sosyal katılımın artması ve sosyal katılım kanallarına ulaşımın kolaylaşmasının önündeki en büyük engellerden biri de toplumsal alanda düşük tolerans düzeylerinin varlığı ve daha yüksek tolerans tutumlarını destekleyecek mekanizmaların işletilemiyor olmasıdır. Tolerans kavramı, aynı fikirde olunmasa dahi, insanların istediklerini yapmalarına veya istediklerine inanmalarına izin verme kabiliyeti olarak tanımlanmakta, eşitlik ve özgürlük kavramları ile birlikte ele alınmaktadır. Kavram uzun bir zaman içerisinde gelişerek sosyoloji literatürü içerisine girmiş, 16. ve 17.

Yüzyıllarda dini azınlıkların ibadet etme hakkı ve siyaset alanında liberalizm tartışmaları üzerinden dallanarak ırk, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim gibi alanlardaki tartışmaların içerisinde yer almaya başlamıştır (Sönmez ve Aksan, 2019). "Farklılık ve farklılık taleplerinin toplumsal ilişkilerdeki yeri" ve "bu eksende farklılıkların nasıl işletileceği ya da düzenlenebildiğine" (Sönmez ve Aksan, 2019: 303) yönelik tartışmalarla birlikte ele alınan kavram, demokrasi gelişmesi ve sosyal katılım açısından çok önemlidir.

Gençlik çalışmalarında sıkça karşılaşılan bir tez, gençlerin genel nüfusa oranla daha toleranslı olduğudur. Eğitim seviyelerinin artması, yeni teknolojik imkanların farklı grupların etkileşimine izin vermesi, heterojenliğin ve sosyal hareketliliğin artmasına bağlı olarak gençler daha yüksek oranda tolerans düzeyine sahip bir grup olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu alanda yapılan çalışmalar gençlerin bazı gruplara yönelik toleranslarının artmasına rağmen bu grupların yerlerini yeni gruplara bırakmaya eğilimli olabildiklerini göstermektedir (Janmaat ve Keating, 2017). Akılda tutulması gereken noktalardan biri de bu kapsamda gençlerin homojen bir grup olarak düşünülmemesi gerektiğidir. Örnek olarak ırk, etnisite, kadınların toplumsal alandaki taleplerine yönelik olarak artan oranda tolerans gösterilebilirken, mültecilere ve göçmenlere karşı aynı tolerans gösterilmeyebilir.

Bu tartışmaya Türkiye açısından bakılacak olursa, Keyman Türkiye'nin son dönemlerde ekonomi, teknoloji, kentleşme gibi alanlarda yaşadığı dönüşüm süreci içinde, kutuplaşma sorununun derinleştiğini, birlikte yaşam kültürünün zayıfladığını ve her kimliğin kendi içinde güven hissederken, farklı kimliklere güven içinde bakmadığını ifade ederek, Türkiye'yi bir "Kimlikler Türkiye'si" olarak tanımlar (Keyman, 2018: 5). "Türkiye'de Sosyal Uyum" çalışmasının sonuçlarına göre, Türkiye orta düzeyde uyumlu bir ülke olarak görülmekte, sosyal uyumun en güçlü öğesi ise aidiyet duygusundan beslenen ve toplumun geri kalanıyla bağlantıda olma anlamına gelen "toplumsal bağlantılılık" olduğu öne sürülmektedir (Keyman, 2018: 5).

Gençlerin birçoğunun "toplumsal bağlantılılılığı", farklı kimlikler arası değil, daha çok benzer kimlikler içinde oluşturduğu görülmektedir. Farklı kimlikler arasındaki bağlantının zayıf olması sosyal uyumun, birlikte yaşamanın ve ortak fayda anlayışının yaratılmasında engel teşkil etmektedir.

Gençlerin çevrelerini ve başkalarını kültürel açıdan nasıl değerlendirdikleri kimliklerine bağlı olarak değişmektedir.

> *"Yozgat dışarıdan gelene hemen kucak açmaz. Bekler, izler. Eğer kendine uygun bulursa kabul eder" (K, 27, Ev hanımı).*
>
> *"Yozgat'ta gençlerin çoğu sokakta volta atar gördüğün gibi bir şey bilmez, hani vardı ya bir film Ahlat ağacı oradaki gencin sonu gibi olur çoğunun sonu. Fikrini, zikrini uygulayamaz buradakilerin çoğunluğu o yüzden biz arkadaşlarla (üniversite arkadaşları) evde toplanırız karışmamak için" (K, 21, Üniversite öğrencisi).*
>
> *"Yani görüyorsun işte sana kapımızı açmadık mı? Bizim buralar mesela İstanbul gibi, Ankara gibi değildir, gerçi artık ora da bizden oldu, misafirperverizdir, soframızda bir lokma olsa paylaşırız" (E, 29, Çiftçi)*

Katılımcıların en yakın beş arkadaşları içerisinde farklı cinsiyet, yaş, etnik/dini kimlik ve farklı yerde ikamet eden arkadaşları olup olmadığına bakıldığında, karşı cinsten biri var diyen erkeklerin oranı % 60,2, kadınların oranı % 45,7, farklı etnik kökenden biri var diyen erkeklerin oranı % 43,2, kadınların oranı % 37,5, farklı kentte oturan biri var diyen erkeklerin oranı % 24,4, kadınların oranı % 19,3 ve arasında on yaştan daha fazla yaş farkı olan biri var diyen erkeklerin oranı % 78,6, kadınların oranı % 79,9 olduğu görülmektedir.

Gençlerin önemli bir bölümünün karşı cinsten yakın bir arkadaşı ve yaş farkı olan bir arkadaşı olduğu söylenebilirken, diğer kategorilerin oranı görece düşüktür. Yapılan mülakatlarla birlikte ele alındığında gençlerin genellikle kendilerine benzeyen kişilerle sosyalleşmeye daha eğilimli olduklarını, bu durumu ise başkalarıyla etkileşime geçecek sosyal çevrelerinin olmamasına bağladıklarını görmekteyiz. Bu açıdan bakıldığında veriler, "Sosyal Uyum" raporunun çıktılarından biri olan yakın sosyal çevrenin iç güven derecesinin yüksekliği, farklılıklar arası güven derecesinin düşüklüğü sonucunu desteklemektedir (Keyman, 2018: 5).

	Evet	Hayır
Erkek		
Karşı cinsten biri var mı?	60.2	39.8
Farklı etnik kökenden biri var mı?	43.2	56.8
Farklı kentte oturan biri var mı?	24.4	75.6
Farklı dinden biri var mı?	-	96.6
Sizinle aranızda 10 yaştan fazla fark olan biri var mı?	78.6	21.4
En yakın 5 arkadaşınız içinde aşağıdaki kategorilere uyan var mı?	Evet	Hayır
Kadın		
Karşı cinsten biri var mı?	45.7	54.3
Farklı etnik kökenden biri var mı?	37.5	62.5
Farklı kentte oturan biri var mı?	19.3	80.7
Farklı dinden biri var mı?	-	
Sizinle aranızda 10 yaştan fazla fark olan biri var mı?	79.9	20.1

Tablo 6.29. En yakın 5 arkadaşın sosyal kategorilere göre dağılımı

16 yaşındaki bir genç (Merkez İlçe) yakın çevre ve arkadaşlık ilişkilerini şöyle tarif etmektedir.

> *"Burada herkes birbirini tanır yani sizin dediğiniz farklı dinmin, farklı çevre yani yoktur. Dışardan biri gelirse de hemen bilinir. Sizin arkadaşınız onun da arkadaşı, o da onun arkadaşı… Eğer hep burada yaşadıysanız herkes herkesi tanır her şeyini bilir zaten, ondan dedikodu da çok olur, çıkıp bir gezeyim desen mesela bir kız arkadaşınla baş başa çıkamazsın hep grup halinde takılman gerekir. Ama tabii bizim de birkaç numaramız var" (E, 16, Öğrenci).*

Sosyal çevre, güven, aidiyet ve sosyal uyum üzerinden sosyal katılımın ele alındığı bu bölümde gençlerin genel olarak yakın çevre/ iç grupları içerisinde oldukça desteklendikleri, çoğunlukla bu gruplar vasıtasıyla genele ilişkin fikir geliştirdikleri ve kimlik oluşturdukları görülmektedir. Sosyal katılım açısından bakıldığında gençlerin genellikle özel alanları içerisinde yer alan kişi ve gruplarla sosyalleştiği, farklı birey, grup ve topluluklarla sıkı olmayan bir etkileşim içerisinde bulundukları söylenebilir. Bu açıdan "kişiselleşmiş topluluk" kavramı gençlerin çevreleriyle olan ilişkilenme biçimlerini anlamamızda önemli bir kavram olduğu düşünülmektedir.

6.9.2. Serbest Zaman Değerlendirme

Sosyal katılımın önemli ayaklarından birini de serbest zamanlar ve gündelik pratikler oluşturmaktadır. Gençlerin bireysel ve topluluk bazında gelişimlerini sağlayan

serbest zaman dilimi, genellikle gençlerin seçimine bırakılan ve çoğu zaman da gerekli ya da önemli görülmeyen bir zamandır. Bu konuda kamusal alandaki hâkim görüş ya ebeveynlerin ya da gencin kendisinin bu zaman dilimini planlaması gerektiği yönündedir. Çoğunlukla bu zaman dilimini tanımlamaya yarayan, formel olmayan eğitim, serbest zaman ve boş zaman kavramları etrafında oluşturulan söylemin de bu fikrin oluşması yönünde olumsuz bir etkide bulunduğu belirtilirken, çoğunlukla bu alanın ne olduğu ve gençler açısından taşıdığı önemin göz ardı edildiği vurgulanmaktadır (BM, 2003). Bu söylemin yaygınlığından ne eğitimde ne de istihdamda yer alan gençlerin en fazla etkilenen grup olduğu düşünüldüğünde, Türkiye gibi bu grupta yer alan gençlerin oranının oldukça fazla olduğu ülkelerde serbest zaman ve sosyal katılım dinamiklerini düşünmek daha da gerekli hale gelmektedir (BM, 2003).

"Rethinking Leisure Time: Expanding Opportunities for Young People Communities" (BM,2003) raporunda, yaş, cinsiyet ve kültüre göre ülkeler arasında görülen farklılıklara rağmen bütün ülkelerde bu zaman dilimini verimli geçirmeyen ya da bu zamana sahip olamayan gençlerin sınırlılık hissine ve depresyona meyilli oldukları dile getirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında serbest zaman kullanımı, politika uygulamaları, bireysel ve toplululuk gelişimi açısından bireysel bir alan, bir problem olarak ele alınmamalıdır. Katılıma ulaşım fırsatlarının yaygınlaştırılması ve çeşitlendirilmesinin gençlerin ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına göre birçok kurum ve kuruluşla birlikte düzenlenmesi gerektiği göz önüne alındığında serbest zaman pratiklerinin değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Serbest zamandan ne anlaşıldığı ülkeden ülkeye bölgeden bölgeye önemli oranda değişebilmekteyse de genellikle iş ve okuldan uzak kalınan zamanları kapsadığı kabul edilmektedir (BM, 2003: 217).

Katılımcıların en yaygın gündelik uğraş ve vakit geçirme biçimlerine bakıldığında gençlerin yüksek oranda online alanlarda, internet ve sosyal medyada zaman geçirdikleri görülmektedir. Erkek katılımcıların %57,9'u internette, %56,2'si sosyal medyada zaman geçirirken, kadınların %48,2 'si internette, %45,7'si sosyal medyada zaman geçirmekteler. Aile ile sohbet ederek vakit geçirme erkeklerde %35,3 ve kadınlarda %48,2 oranındadır. Gençlerin önemli bir kısmı da gündemi internet, televizyon ve gazeteden takip ettiklerini belirtmedirler (erkekler %30,7 ve kadınlar

%26,7). TV izleme oranı erkeklerde %21,5 ve kadınlarda %30,6'dır. Erkeklerde müzik dinlemek %10,3, okumak %7,8, internette oyun oynamak %18,4 ve spor %9,4 oranındadır. Kadınlarda müzik dinlemek %15,3, okumak %5,2, internette oyun oynamak %4,5 ve spor %4,1 oranındadır. Kadınların erkeklere oranla en büyük fark görülen alan ev işleri alanında görülmektedir. Ev işlerine kadınların %30,8'sı, erkeklerin ise yalnızca %2,1'si iki ya da daha fazla saat vakit ayırmaktadırlar. Kadınların neredeyse ¼ 'ünden fazlasının gündelik pratikleri içerinde ev işleri iki saat ya da daha fazla zaman almaktadır. Genellikle gelişmekte olan ülkelerde görülen bu durumda erkeklerin kadınlara göre çok daha fazla serbest zamanı olmaktadır. Birleşmiş Milletlerin raporlarına bakıldığında, Hindistan'da genç erkeklerin günlerinin %63'ünün serbest zaman olduğu belirtilirken, Amerikalı gençlerin günlerinin yarısı ve Avrupalıların biraz daha az bir oranı günlerinin yarısında serbest zamana sahiptir, Asya ülkelerinde ise bu oran günün çeyreğine inmektedir (BM, 2003: 213).

Gençlerin gündelik pratiklerine bakıldığında zamanlarının çoğunluğunun, karşılıklı etkileşimin yoğunluklu olduğu aktivitelere ayrıldığı görülmektedir. Birçok genç genellikle yalnız başına yapıldığı düşünülebilecek çoğu aktiviteyi ya aile ya da arkadaşları ile birlikte aynı ortam içerisinde gerçekleştirmektedirler. Örneğin televizyon izlemek çoğunlukla aile ile birlikte gerçekleştirilen bir aktivite olurken, arkadaşlarla birlikteyken de sosyal medyada gezinmek ve internette birlikte video izlemek gibi aktiviteler gerçekleştirilebilmektedir.

Erkek	**%**
İnternet	57.9
Youtube / Instagram /Facebook /Twitter gibi sosyal medya ortamlarında zaman geçirmek	56.2
Sosyal mekanlarda zaman geçirmek (kafe, kahvehane, sokak)	15.1
Aile ile sohbet etmek	35.3
Gündemi takip etmek (internet, TV, gazete)	30.7
TV izlemek	21.5
Müzik dinlemek	10.3
Okumak (Kitap, Gazete, Dergi)	7.8
Ev işleri (çamaşır yıkamak, temizlik, yemek yapmak, tamir işleri)	2.1
Bilgisayarda veya internette oyun oynamak	18.4
Ders çalışmak	30.8
Spor yapmak	9.4
Sanatsal faaliyetler (enstrüman çalmak, resim yapmak v.s.)	3.2
En yaygın gündelik uğraş ve vakit geçirme biçimleriniz nelerdir?	
Kadın	%
İnternet	48.2
Youtube / Instagram /Facebook /Twitter gibi sosyal medya ortamlarında zaman geçirmek	45.7
Sosyal mekanlarda zaman geçirmek (kafe, kahvehane, sokak)	5.3
Aile ile sohbet etmek	48.2
Gündemi takip etmek (internet, TV, gazete)	30.8
TV izlemek	30.6
Müzik dinlemek	15.3
Okumak (kitap, gazete, dergi)	5.2
Ev işleri (Çamaşır yıkamak, temizlik, yemek yapmak, tamir işleri)	26.9
Bilgisayarda veya internette oyun oynamak	4.5
Ders çalışmak	23.8
Spor yapmak	4.1
Sanatsal faaliyetler (Enstrüman çalmak, resim yapmak v.s.)	8.9

Tablo 6.30. En yaygın gündelik aktivitelerin dağılımı

Haftada bir ya da daha sıklıkla yapılan aktivitelerde de benzer bir durum görülmektedir. Genç erkeklerin çoğunluğu dolaşmak, kafeye ve kahvelere gitmekle, spor müsabakasına gitmek/ oynamak ile zamanlarını geçirmektedir. Yaş gruplarına göre bakıldığında erkekler 15-19 yaş aralığında %79,9, 20-24 aralığında %76,6 ve 25-29 yaş aralığında %71,3 oranında dolaşmakla vakit geçirdiklerini ifade etmektedirler. Yaşın artmasıyla birlikte gezme pratiklerinde de belirli bir oranda düşüş görünmektedir. Bu durum hem iş yaşamına girme hem de evli olan erkekler için dışarıda geçirecekleri zamanın çocuk ve eş dolasıyla kısıtlanmasından kaynaklanmaktadır. Benzer bir durum kafe ya da kahveye gitme davranışında da görünmektedir yaş arttıkça ev dışında geçirilen zaman azalmaktadır. 16-19 yaş

erkekler %35,1, 25-29 yaş erkekler %31 oranında kahveye gitmekte, 16-19 yaş grubunda %21,7 ve 25-29 yaş grubunda %16,9 oranında kafeye gittiklerini belirtmişlerdir. En fazla gerçekleştirilen bir başka aktivite olan evde arkadaşlarla buluşma; 16-19 yaş arasında %50,5, 20-24 yaş arasında %43,3 ve 25-29 yaş arasında %35,7 oranındadır.

Cinsiyete göre aktivite biçimlerinde önemli farklılaşmalar görülmektedir. Kadınların 15-19 yaş aralığında %68,1'i, 20-24 aralığında %65,9'u ve 25-29 yaş aralığında %58,4'ü dolaşmakta, 16-19 yaş arasında %4,3'ü ve 25-29 yaş arasında %5,3'ü kafeye gitmektedir. Oranlara bakıldığında kadınların erkeklere oranla çok daha az oranda sosyal mekanlarda vakit geçirdikleri görülmektedir. Evde arkadaşlarla buluşma da ise tam tersi bir durum gözlenmekte, 16-19 yaş arasında %54,9, 20-24 yaş arasında %43,8 ve 25-29 yaş arasında %47,5 oranında evde arkadaşlarla buluşulmaktadır. Geleneksel olarak kadının yeri olarak görülmeye devam eden özel alanda kadınların erkeklere oranla çok daha fazla sosyalleştikleri söylenebilir.

Erkek	Yaş		
	16-19	20-24	25-29
Dolaşmak	79.9	76.6	71.3
Evde arkadaşlarla buluşma	50.5	43.3	35.7
Kafeye gitmek	21.7	25.9	16.9
Kahveye gitmek	35.1	33.7	31
Maç spor müsabakasına gitmek/oynamak	8.2	11.3	9.1
Kent dışına gezmeye gitmek	5.6	6.2	7.4
Online oyun oynamak	21.4	14.9	12
Diğer	11.3	5.2	4.1
Haftada bir veya daha sık şekilde aşağıdakilerden hangilerini yapıyorsunuz?			
Kadın	Yaş		
Evde arkadaşlarla buluşma	16-19	20-24	25-29
Dolaşmak	68.1	65.9	58.4
Ev ziyareti	54.9	43.8	47.5
Bir kafeye gitmek	4.5	5.3	3.2
Kahveye gitmek	-	-	-
Maç spor müsabakasına gitmek/oynamak	1.4	-	-
Kent dışına gezmeye gitmek	4.5	2.1	1
Online oyun oynamak	1.1	8.2	4.2

Tablo 6.31. Cinsiyet ve yaşa göre haftada bir ya da daha sık şekilde gerçekleştirilen aktivitelerin dağılımları

Gençlerin enformasyon kanallarını kullanımlarının ortalaması gelir grupları arasında farklılaşmaktadır. Bu açıdan gençlerin gelir durumlarının enformasyon kanallarına ulaşımları üzerinde oldukça etkili olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde eğitim durumları ile enformasyon kanallarına ulaşım arasındaki ilişkide de geçerlidir. Öğrenciler, NEET grubundan çok daha sıklıkla enformasyon kanallarını kullanmaktadır.

		İnternet Kullanımı				
Gelir durumu		Kareler toplamı	df	Karelerin toplamı	F	Sig
	Gruplar arası	3.112	3	1038	4.159	0.005
	Grup içi	195.250	791	0,247		
	TOPLAM	198.439	794			
		Sosyal medya Kullanımı				
Gelir durumu		Kareler toplamı	df	Karelerin toplamı	F	Sig
	Gruplar arası	2.976	3	1021	1.357	0.005
	Grup içi	195.250	791	,376		
	TOPLAM	198.439	794			
		Kitap Gazete Dergi Okuma				
Gelir durumu		Kareler toplamı	df	Karelerin toplamı	F	Sig
	Gruplar arası	3.112	3	1038	2.451	0.000
	Grup içi	195.250	791	,247		
	TOPLAM	198.439	794			

Tablo 6.32. Gelir durumuna göre enformasyon kanallarının kullanımı

Katılımcılar içerisinde iki cinsiyet grubu için de ekonomik durum ve sosyal imkanlar gençlerin neler yapabileceklerine dair sınırlamalar getirmektedir. Örneğin, Kırşehir'le komşu olan, Ankara'ya da en yakın mesafede yer alan Yerköy İlçesi ya da Kayseri'ye yakın olan Boğazlıyan İlçesinde oturan gençler vakit ve para bulabildikleri hafta sonlarında bu kentlere giderek vakit geçirdiklerini ifade etmektedir. Bu imkânı bulamayan merkez ve çevre ilçeden gençler ise volta atılmasıyla ünlü "Lise Caddesi", "Kentpark", meydan ve sınırlı sayıdaki kafelerde ve daha da sıklıkla evlerinde vakit geçirmektedirler. Yozgat havanın soğuk olduğu kentlerden biri olduğundan, kışın gençler yapacak bir şey bulamadıklarını, AVM'nin ve evlerin kurtarıcı olduğunu ifade etmekteler. Kent ve İlçe merkezlerinin mekânsal olarak küçük olması yaz aylarında gençlerin az sayıdaki kamusal mekanlarda toplanarak vakit geçirmesini olanaklı kılsa da birçok genç üniversite öğrencilerinin yazın memleketlerine gitmelerinden ötürü kentin ıssızlaştığını ifade etmektedir. Genç

erkekler arasında arabayla ve motorla gezmeye çıkmak yaygın görülen ve istenen bir vakit geçirme yöntemidir.

> *"Kentpark'a gideriz. Genelde parkta otururuz. Yazın tabii çekirdek kola yaparız, AVM var onu dolaşmaya gideriz, Lise Caddesinde turladık mı hop işte tamam." (K, 16, Öğrenci).*
>
> *"Bizim nesil Yimpaş'ın daha iyi vakitlerini gördü. Tabii de şimdi bir şey yok içerde market, bir iki yer daha. Kapandı çoğu zaten. Bir Teras Kafe vardır. Oraya arada bir giderim ama sırf nostaljimin hatırına. Yoksa köşede kahve var. Akşamları orada toplanırız. Maç falan seyrederiz." (E, 29, Memur).*
>
> *"Ben hatta Kayseri'de okudum liseyi. Ailecek gidip orada vakit geçiriyoruz hafta sonları burada yapacak bir şey yok." (K, 28, Büro çalışanı).*
>
> "*Arkadaşlarla toplanıp arabayla turlarız iki sonra da ya birimizin çalıştığı dükkânda otururuz. Sürekli çay sigara çay sigara." (E, 18, Öğrenci).*

Son bir ay içerisinde katılınan aktivitelere bakıldığında erkeklerin çok yüksek bir oranda (%86,7) mahallede, sokakta, parkta arkadaşlarıyla buluştukları görülmektedir. Kafede veya restoranda arkadaşlarla buluşma %52, alışveriş merkezine gitmek %36,7, akşam arkadaşlarla dışarı çıkma %18,2 oranındadır.

Kadınlarda ise %54,6 alışveriş merkezine gitmek, akraba ziyareti yapma %35,9, mahallede, sokakta, parkta buluşma %34, Kafede veya restoranda arkadaşlarla buluşma %18,4 oranındadır.

Gençlerin gündelik pratikleri ve haftada ve ayda tercih ettikleri aktivitelerde benzer bir örüntüyle karşılaşılmaktadır. Gençler arasındaki yaygın aktiviteler genellikle arkadaşlar, akrabalar ve aile üyeleriyle ekonomik yönden az sermaye ayırılabilecek uğraşlar olurken, tiyatroya, sinemaya gitmek, kent dışında çıkmak, konsere ve müzelere gitmek gibi daha çok sermaye ayrılması gereken aktivitelerin tercih edilmediği görülmektedir. Ancak gençlerin kültürel içeriğe sahip serbest zaman aktivitelerini tercih etmemelerinin tek nedeni ekonomik değildir. Kısıtlı ya da teşvik edilmeyen kültürel ve çevresel faktörlerin varlığı da ifade edilmektedir.

> *"Tek bir sosyal aktivite yok. Bir tane sinema var, başka da bir şey yok. Meydanda şarkı söyleyen bir arkadaş var. Onun yanına gitmek haricinde bir şey yapmıyorum." (E, 25, NEET).*
>
> *"Ben Ankara'da okuyorum. Lise arkadaşlarım yeterince kapalı olmadığım için beni dışlamaya başladılar. Anamın babamın karışmadığı şeye karışır oldular." (K, 21, Üniversite öğrencisi).*

Bekar olan erkeklerin dışarıda geçirdikleri zaman tüm yaş gruplarından bağımsız olarak daha fazladır. Erkeklerin geneli de kadınlara göre kamusal alanlarda çok daha fazla süre geçirebilme ve mekânsal serbestiyete sahiptirler. Evli olmak erkekler açısından birtakım kısıtlamalar getirse de zaman ve serbestlik açısından en dezavantajlı grup evli ve çocuğu olan kadınlardır.

> *"Gidilecek tek yer çamlık. Piknik yapıyoruz orada ama çok kalabalık oluyor. Ben çocuklarla bir yere çıkamıyorum zaten. Anca apartmanda bir iki kişiye bir de mahallede bir iki kişiye o kadar" (K, 28, Ev hanımı).*
>
> *"Herkes memnun herhalde belediyeler hiç çaba göstermiyor. O kadar bakan milletvekili var şehirde Kentpark, çamlık bir de tepe restoran hariç hiçbir aktivite yok" (K, 29, Memur).*

Erkek	**%**
Alışveriş merkezine gitmek	36.7
Kıyafet alışverişi	2.5
Kafede veya restoranda arkadaşlarla buluşma	52.0
Akraba ziyareti	38.9
Mahallede, sokakta, parkta arkadaşlarla buluşma	86.7
Komşu ziyareti	18.2
Akşam arkadaşlarla dışarı çıkma	25.9
Sinemaya gitmek	3.1
Kuran okuma toplantıları, dini sohbetler mevlüt	6.3
Müze/sanat galerisi gezmek/tarihi yerleri gezmek	1.1
Tiyatroya gitmek	2.3
Konsere gitmek	1.7
Altın gününe katılmak	-
Son bir ay içerisinde katıldığınız aktiviteleri işaretleyiniz.	
Kadın	%
Alışveriş merkezine gitmek	54.6
Kıyafet alışverişi	5.4
Kafede veya restoranda arkadaşlarla buluşma	18.4
Akraba ziyareti	35.9
Mahallede, sokakta, parkta arkadaşlarla buluşma	34.0
Komşu ziyareti	28.7
Akşam arkadaşlarla dışarı çıkma	-
Sinemaya gitmek	1.3
Kuran okuma toplantıları, dini sohbetler mevlüt	7.1
Müze/sanat galerisi gezmek/tarihi yerleri gezmek	-
Tiyatroya gitmek	-
Konsere gitmek	2
Altın gününe katılmak	2.6

Tablo 6.33. Son bir ay içerisinde katılınan aktivitelerin cinsiyete göre dağılımı

Erkeklerin çoğunluğu tek başına veya arkadaşlarıyla kafeye, pastaneye gezmeye tozmaya gidebilmektedir. Gençlerin beşte biri istediği zaman gezmeye gidemediğini belirtmektedir. İstendiği zaman gidilememesine gerekçe olarak, gençlerin yarısı maddi imkansızlıkları göstermekte, %18'i ise zamansızlığı ileri sürmektedir.

	%	
	Erkek	Kadın
Gidebiliyorum	82	53
Gidemiyorum	18	47
TOPLAM	100	100

Tablo 6.34. Cinsiyete göre tek başına gezmeye kafeye pastaneye gitme durumunun dağılımı

Erkeklerle kadınlar arasında tek başlarına gezmeye, kafeye, pastaneye gitme durumları arasında oransal olarak çok büyük bir farklılık görülmektedir. Kadınların yarısı istedikleri zaman tek başlarına kafeye, pastaneye gezmeye tozmaya gidebilmektedir. Kadınlar erkeklerin oransal olarak üç katı kadar aileden, eşten, sevgiliden izin alamamayı göstermektedir.

	%	
	Erkek	Kadın
Maddi imkansızlıklardan dolayı gidemiyorum	50	35
Ailemden / eşimden /sevgilimden izin yok	7	27
Burada öyle faaliyetler yok	15	20
Zamanım yok	18	3
İstemiyorum	10	15
TOPLAM	100	100

Tablo 6.35. Katılımcıların cinsiyetlerine göre tek başlarına gezmeye kafeye pastaneye gidememe nedenlerinin dağılımı

Kamusal alanı kullanım konusunda diğer bir soru katılımcıların tek başlarına çarşıya, pazara, yiyecek/ giyecek alışverişine gidip gidemedikleridir. "İstediğim zaman gidebiliyorum" diyenlerin oranı oldukça yüksektir. Erkeklerin %70'i ve kadınların

%65'i istedikleri zaman bu aktiviteleri tek başlarına gerçekleştirebildiklerini ifade etmektedir. Kültürel etkinliklere ve gezmeye gitmeye nazaran çarşıya, pazara gidememe hali toplumsal cinsiyete göre pek farklılaşmamaktadır.

	%	
	Erkek	Kadın
Sadece gerektiğinde gidebiliyorum	20	32
İstediğim zaman gidebiliyorum	70	65
Gidemiyorum	10	4
TOPLAM	100	100

Tablo 6.36. Cinsiyete göre çarşıya pazara yiyecek/giyecek alışverişlerine gidebilme durumunun dağılımı

Gençlerin en yaygın uğraşlarından biri olan sosyal medyayı, katılım kültürü, özel/kamusal alan arasındaki sınırlar/geçişlilikler ve bir "sosyal mekân" olarak birlikte ele almak gerektirmektedir. Jenkins vd., katılım kültürünü, yeni medya teknolojileriyle birlikte normal bir kullanıcının arşivleme, not ekleme, sahiplenme ve içerikleri yeniden dolaşıma sokmaya dair güçlü yeni yollarla etkide bulunduğu bir kültürel alan olarak tanımlamaktadır (Jenkins, Purushotma, Weigel, Clinton ve Robinson, 2006: 8). Bu bağlamda katılım kültürü bireylerin kişisel ve kolektif ilgilerini ortaya koyabilecekleri, aktif bir katılımcı olarak var olabilecekleri yeni kültürel mekanlar olarak da işlev görmektedir. Kimlik ve temsillerin düzenlenmesi (Papacharissi, 2010; Marwick ve Bond, 2011), yanı sıra sosyal pratiklerin organizasyonuna ve topluluk bazlı aktivitelere katılıma (Burgess ve Green, 2018) etkide bulunan bir alan olarak sosyal medya özel ve kamusalın sınırlarını da tartışmaya açmaktadır.

"We are social" ve "Hootsuit"in her yıl yayınladığı rapora göre, 2019 yılında Türkiye'de sosyal medya kullanım oranı, %63'dür. Herhangi bir teknolojik araçla internette vakit geçirme oranı ortalama 2 saat 46 dakikadır. Yaş gruplarına bakıldığında sosyal medyayı en fazla kullanan yaş grubu 18-34 yaş arası olduğu görülmektedir. En fazla kullanılan medya platformları ise Youtube %92, Instagram %84, Whatsapp %83, Facebook %82 ve Twitter'dır %58. "Next Generation" (2017) raporuna bakıldığında Türkiye'de gençlerin %97'si her gün WhatsApp ve sosyal

medyada sohbet ederek, %95'i ise yine her gün sosyal medya gönderilerini takip ederek vakit geçirmektedir. Instagram, gençlerin %29'u tarafından en çok kullandıkları üç sosyal medya kanalından biri iken WhatsApp %27 ile Facebook %26 oranında kullanılmaktadır.

Yozgat'ta ise gençler en fazla Whatsapp (%81,6), Instagram (%25,2) ve Youtube'u (%24,3) kullanmaktadır. Bu sosyal medya kanallarını, Twitter (%20,5) ve Facebook (%18,6) takip etmektedir. Bu veriler değerlendirildiğinde sosyal medya kullanımının oldukça yaygın bir pratik olduğu, gençlerin ¼'e yakınının sosyal medya kanallarından birini sıklıkla kullandıkları görülmektedir.

	%
Twitter	20.5
Instagram	25.2
Whatsapp	81.6
Facebook	18.6
Youtube	24.3
Snapchat	14.4
Diğer	13.9

Tablo 6.37. En sık kullanılan sosyal medya kanallarının dağılımı

Gençlerin çoğunluğu sosyal medyayı hem kendi yakın çevreleriyle hem de ulusal ve uluslararası çapta dünyayı takip etmek ve etkileşimde bulunmak için önemli bir araç olarak görmekteler. Sosyal medya "daha geniş bir dünyayı fark etmemize neden oluyor" diyen gençlerin oranı %48,9, "sosyal medya kendimizi ifade etmemize neden oluyor" diyenlerin oranı %52,5, "sosyal medya ile toplumun bütünü ile daha güçlü ilişkiler kurduğumu hissediyorum" diyenlerin oranı %40,1'dir. Sosyal medyanın pozitif etkilerinin yanı sıra gençler toplumsal bütünleşmede kutuplaşmayı arttıran bir araç olarak da sosyal medyayı görebilmekteler. Katılımcıların yarısına yakını (%49,3) sosyal medyanın kutuplaştıran bir araç olduğunu düşünmektedir. Özellikle Twitter gibi yazının öne çıktığı ve siyaset içeriğinin yoğun olduğu platformlar gençler tarafından kutuplaştırıcı bir etki yaptığı için eleştirilirken, Youtube eğitici ve eğlendirici video içerikleri sunması, Instagram resim/imajlar üzerinden yapılan paylaşımların yoğunluğu ve siyaset içeriğinin az oranda bulunduğu platformlar olmaları bakımından, Twitter'a oranla daha sıklıkla kullanılma nedenleri olarak dile getirilmektedir.

	%
Sosyal medya daha geniş bir dünyayı fark etmemize neden oluyor	48.9
Sosyal medya kendimizi ifade etmemizi kolaylaştırıyor	52.5
Sosyal medya sayesinde toplumun bütünü ile daha güçlü ilişkiler kurduğumu hissediyorum	40.1
Sosyal medya kutuplaşmanın artmasına neden oluyor	49.3

Tablo 6.38. Sosyal medyaya ilişkin ifadelere cevapların dağılımı

Gençlerin sosyal medya kullanımlarını nasıl algıladıklarına ve bu mecranın sosyal ilişkilerini, kimliklerini ve gündelik pratiklerini nasıl etkilediğine bakıldığında gençlerin bir kısmı için kendi sosyal çevrelerindeki sınırlılıktan kaçma ve kendini ifade etmek alanı olarak görülürken, bir kısmı için ise eğlence ve habere ulaşmadaki ihtiyaçların karşılanmaya çalışıldığı bir ortam olarak işlev gördüğü ifade edilebilir.

6.9.3. Sosyal Katılım Faktörlerinin Analizi

Sosyal katılım ve sosyal bağlılık ölçeği 10 önermeden oluşmaktadır (KMO=0,887; Bartlett Testi p< ,05). Varyans analizinde ilk üç önerme, toplam varyansın %66,8'ini açıklamaktadır.

	St. Sp
Sosyal ilişkilerimi iyi tutmak için çabalarım	,878
Sosyal çevreme karşı sorumluluklarımı yerine getiririm	,851
Bayramlarda aile akraba ve arkadaşlarımı ziyarete giderim	,847
Sosyal çevremdekilerin düğün, sünnet ve cenazelerine giderim	,734
Arkadaşlarımla sıklıkla buluşurum	,676
Yaşadığım kentteki kültürel ve sosyal etkinliklere katılırım	,402
Sosyal Bağlılık	
Sosyal çevremdeki insanların düşündükleri benim için önemlidir	,834
Sosyal çevrem beni tanımlamaktadır	,753
İyi bir çevre içerisinde yaşadığımı düşünüyorum	,620
Yaşadığım çevrede çoğu kişiyi tanırım	,603
Güvenilirlik (Cronbach's Alpha)	,887

Tablo 6.39. Sosyal katılım düzeyi faktör yüklemeleri

Kentsel ve kırsal alanda yaşayan gençlerin eğitim düzeyine göre sosyal katılım ile ilgili değişkenlerinin ortalamalarındaki farklılıkları incelemek için ANOVA testi yapılmıştır. Kentsel ve alanda yaşayan gençlerin eğitim düzeylerine göre sosyal katılımlarının anlamlı biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p<0.005$). Buna göre "kentsel alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal katılım artmaktadır" hipotezi desteklenmektedir. Kırsal alanda ise eğitim seviyesi ile sosyal katılım arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir. "Kırsal alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal katılım artmaktadır", "kentsel alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal bağlılık artmaktadır" ve "kırsal alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal bağlılık artmaktadır" hipotezleri doğrulanmamıştır.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sosyal katılım	İlköğretim	56	2.96	0.011	İlköğretim	31	3.68	0.186
	Orta öğretim	199	3.43		Orta öğretim	93	3.71	
	Lise	263	3.39		Lise	86	3.68	
	Yükseköğretim	161	3.61		Yükseköğretim	13	3.65	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sosyal bağlılık	İlköğretim	54	3.40	0.156	İlköğretim	28	3.55	0.162
	Orta öğretim	195	3.41		Orta öğretim	92	3.57	
	Lise	263	3.39		Lise	83	3.50	
	Yükseköğretim	159	3.35		Yükseköğretim	12	3.48	

Tablo 6.40. Eğitim düzeyine göre sosyal katılım düzeyi

Kentte ve kırda yaşayan gençlerin cinsiyetlerine göre sosyal katılım ortalamalarındaki farklılıkları analiz etmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Bu analizin sonuçlarına göre cinsiyete göre sosyal katılım ve sosyal bağlılık hem kentte ve hem de kırda farklılık göstermektedir. Kentsel ve kırsal alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda sosyal katılım ve sosyal bağlılık göstermektedir.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sosyal katılım	Erkek	338	3.67	0.07	Erkek	120	3.23	0.041
	Kadın	329	3.44		Kadın	106	3.01	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sosyal bağlılık	Erkek	335	3.56	0.046	Erkek	118	3.51	0.039
	Kadın	327	3.49		Kadın	104	3.40	

Tablo 6.41. Cinsiyete göre sosyal katılım düzeyi

Yaşa göre sosyal katılım ile ilgili değişkenlerin ortalamalarındaki farklılıkları analiz etmek için ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Kent ve kırsal alanda, sosyal katılım ve sosyal bağlılığın yaşa göre farklılaşmadığı görülmektedir. Bu anlamda "kentsel alanda yaş büyüdükçe sosyal katılım artmaktadır" ve "kırsal alanda yaş büyüdükçe sosyal bağlılık artmaktadır" hipotezinin desteklenmediği görülmektedir.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sosyal katılım	16-19	227	3.75	0.323	16-19	82	3.37	0.211
	20-24	215	3.68		20-24	71	3.25	
	25-29	219	3.66		25-29	69	3.24	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sosyal bağlılık	16-19	223	3.44	0.278	16-19	19	3.26	0.189
	20-24	212	3.38		20-24	68	3.20	
	25-29	218	3.38		25-29	67	3.18	

Tablo 6.42. Yaşa göre sosyal katılım düzeyi

Değişkenlerin birbirine etkilemelerindeki katkı düzeylerini göstermek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Sosyo ekonomik özellikler ile bağlılık değişkenleri bu kapsamda analize tabii tutularak, sosyal katılıma ne oranda etki ettikleri gösterilmiştir.

Cinsiyet (0.291) ve sosyal bağlılık (0.321) dışında diğer değişkenlerin sosyal katılımda etkisi görülmemiştir. Bu değişkenler sosyal katılımın %33'ünü

açıklamaktadır. Buna göre cinsiyet sosyal katılımı etkilemektedir ve sosyal bağlılık sosyal katılımı etkilemektedir hipotezleri doğrulanmıştır.

Bağımsız Değişkenler	ß	t	p
Eğitim durumu	-,092	-2.535	,122
Cinsiyet	,291	3.067	,002
Çalışma durumu	-,044	-2.605	,253
Gelir durumu	-,097	-2.211	,113
Sosyal bağlılık	,321	10.231	,000
Sivil bağlılık	,092	1.142	,546
Siyasi bağlılık	,044	1021	,325
R=,425 R^2=,180 P<,000 F=22,699			

Tablo 6.43. Sosyal katılım regresyon analizi

6.10. Sivil Katılım

Gençlerin mekanla ilişkilenme biçimlerinin sivil katılımlarına etkisini incelemeye başlamadan önce mekanla ilişkilenmekten ne anlaşıldığı sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Globalleşmenin, sosyal hareketliliğin arttığı, mekanların heterojenleştiği, kültürel belirleyiciliklerinin azaldığı ve sosyal medyanın bir sosyal mekân olarak gençlerin sosyalleşme ve toplumsal alanda var olma biçimlerini önemli derece etkilediği bu zamanda kentle ve kentsel alanlarla ilişkinin nasıl ele alınması gerektiğini önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Tartışmanın bir ayağında mekanların giderek yerel özelliklerinden kopması ile birlikte bireylerin kimlikleri, pratikleri, düşünce ve aidiyetleri üzerindeki etkisinin azaldığına dair görüşler ileri sürülürken (Augé, 1995; Casey, 1997; Katz, 1994) diğer yandan mekânın politik, ekonomik ve sosyal koşullarının bireysel ve kolektif eylemliliği etkilemeye devam ettiği ve uygulanacak politikaların yerel unsurları hesaba katması gerektiği belirtilmektedir. Mekâna aidiyet ve bağlılık duygusunun öneminin azalmadığı, birçok birey açısından mekânın, aidiyet ve kimliklenme süreçlerinin asli unsuru olarak katılım süreçlerinde etkili olduğu, yaşanılan yere bağlılığın aynı zamanda onu değiştirmek, dönüştürmek için de önemli bir etken olduğu öne sürülmektedir (Orestis-Droseltis ve Vignoles, 2010). Lewicka, mekâna bağlılığın evrensel bir olgu olmasına rağmen, gücünün ve

ne tip bir bağlılığa sahip olunduğunun ek faktörlerle belirlenmesi gerektiğini iddia etmektedir. Mekânın boyutu, fiziksel ve sosyal karakteristikleri, içinde yaşayan bireylerin sosyal ve ekonomik statüsü, ikamet etme süresi, hareketlilik, yaş, güvenlik hissi, mekân içerisindeki sosyal ilişkiler, değerler sistemi gibi unsurların göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Lewicka, 2011:209). Buradan hareketle mekânı bir toplumsal ürün olarak gören hem bireyin hem de kolektif eyleminin edimlerini içerisinde taşıyan, bireyi ve kolektiviteyi içeren (Lefebre, 2014) onu dönüştüren, yeniden üreten bir alan olarak görmek, mekanla ilişkilenme biçimlerini anlamak açısından önemlidir.

Gençlerin mekanla ilişkilenme biçimlerinde bulunulan mekânın, kentsel ölçekte ele alındığında yalnızca bireysel ve toplulukla olan ilişkiler, yere duyulan bağlılık ve aidiyet açısından değil aynı zamanda kentin sunduğu imkanlar da ilişki biçimlerini etkilemektedir. Gençlerin katılım kanallarının ne ölçüde beslendiği ve teşvik edildiği önemli bir boyuttur. Bu açıdan kentlerin ulusal bağlam içerisinde nasıl konumlandıkları, farklı tarihsel süreçlerden geçerek sadece kendisi ile değil, bulunduğu coğrafyadaki bölgesel ilişkiler, ulusal bütünle kurduğu ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkiler çerçevesinde değerlendirilmelidir. Türkiye'de de dünyada olduğu gibi kentler, yerlerine, nüfuslarına, sosyo ekonomik unsurlarına göre birbirlerinden ayrılmalarına rağmen gençlik ile ilgili politika uygulamalarında ulusal uygulamaların bir örnekliği, Türkiye gibi merkezi bir yönetim biçime sahip ülkelerde hesaba katılması gereken bir unsurdur.

"WP4 Karşılaştırmalı Raporu" Batsleer vd., (2017), gençlerin ulusal ve bölgesel katılım politikalarını karşılaştırırken, ulusları rejim tiplerine göre ayırmaktadır. Türkiye, Bulgaristan ve İtalya gibi az kurumsallaşmaya ve ailevi bir rejim tipine sahip bir ülke olarak nitelendirilmektedir. Bu tip rejimlerde gençler yetişkinliğe geçişte uzun bir 'geçiş dönemi' yaşamakta ve gençlerin katılımı ve geçişi genellikle aile ilişkileri içerisinde gerçekleşmektedir. Raporda, "evrenselci rejim tipinde" gençlik katılımının en iyi nasıl teşvik edileceği tartışılırken, Türkiye'nin de içerisinde kategorize edildiği, "kurumsallaşmanın az olduğu rejim tipi"nde öncelikle yapılması gerekenin bu konuyla ilgili yasal bir gündem oluşturmak, bu gündemi yaymak ve işlevsel hale getirmek olduğu belirtilmektedir (Batsleer vd., 2017: 23). Bu kapsamda,

göç etme isteği, kentin imkanları, karşılaşılan problemler, kısıtlılıklar ve gelecek ile ilgili beklentiler tartışılmaktadır.

6.10.1. Göç Aidiyet Beklentiler ve Problemler

İllerin ve bölgelerin gelişmişlik sıralamasına göre 6 kademelendirme içerisinde 5. kademede yer alan, 81 il içerisinde 63. sırada gelişmişlik seviyesine sahip, en çok göç veren iller arasında bulunan Yozgat bu tablo içerisinde nerede düşünülmelidir? Gençler, kenti nasıl algılamakta, kentin sunduğu olanaklardan ne ölçüde memnun olmakta, kente nasıl ve hangi mekanizmalar aracılığıyla katılım sağlamaktalar? Yozgat'ta yaşamaya devam etmek istiyorlar mı? Geleceklerini bu kentte nasıl görüyorlar? gibi sorular çerçevesinde katılımları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda "imkânınız olsa Yozgat'tan taşınmak ister misiniz?" sorusu sorulmuştur. Bu soru kentte gençlerin kendilerini ne derece yerleşik hissettikleri ve kente tutunmaya ne derece istekli olduklarına ilişkindir. "İmkân olsa Yozgat'tan taşınmak isterim" diyenlerin oranı tüm ankete katılan erkeklerde %67,5'dir. Kadınlarda bu oran %72,6'a çıkmaktadır. Bu soruya kentsel alanda oturanlar %78,3 ve kırsal alanda oturanlar %73,4 oranında olumlu yanıt vermiştir.

Göç isteğine ilişkin Türkiye ortalamasına bakıldığında kendini yerleşik sayanların oranı %84'dür. "Şu anda bulunduğunuz yerden temelli ayrılmayı ister misiniz?" sorusuna, kentte yaşayanlar %56, metropol kentsel alanlar ve lüks alanlarda yaşayanlar %58, köydekiler %61 oranında hayır demektedirler (Ağırdır, 2008). Bu verilere bakıldığında Yozgat'ta gençler Türkiye ortalamasına göre çok daha az oranda yerleşik hissetmektedirler. Göç etmek istemenin nedeni büyük oranda ekonomik koşullara dayanmaktadır. Çoğu gencin halihazırda yurtdışı ve ülke bazında göç etmiş birey ve aileleri bulunmaktadır. Göçe dair bellek ve beklentiler oldukça canlı durumdadır. Görüşmelerde gençler göç eden bir aile bireyini anmadan, kendi durumlarını değerlendirmedikleri gözlenmiştir. Kadın katılımcıların göç eden kişilerin sosyal medya gönderilerini takip ederek öykünmesi genel bir örüntü olarak görülmektedir. Göç edilerek elde edilebilecek hem ekonomik olarak daha rahat bir yaşama sahip olma hem de sosyal ve kültürel imkanların çokluğuna yapılan vurgu gelecekte de Yozgat gibi küçük ölçekli kentlerden göçün devam edeceği konusunda bir yorum yapılmasını olanaklı kılmaktadır.

	%
Erkek	67.5
Kadın	72.6
Kent	78.3
Kır	73.4

Tablo 6.44. İmkân dahilinde Yozgat'tan göç etme isteğine göre dağılım

Yozgat'ta ikamet etmenin olumlu bulunan yanlarına dair cevaplar, Yozgat'ta daimî olmanın neye dayalı olduğuna dair çıkarımlar yapmamıza olanak sağlamaktadır. Görüşmelerde gençlerin Yozgat'ta yaşamlarına devam etme isteklerinde aile önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak en dikkat çeken durum, ailelerinin gençlerin Yozgat'ta kalmalarının zor ya da imkânsız olduğunu kabul etmeleridir. Bu açıdan, gençlerin birçoğu aidiyetlerini ailelerin tarihlerine, kültürel ve sosyal özelliklerine bağlamaktaysa da bu durumun kendileri ve gelecek kuşakları için devam ettirilmesinin mümkün olmadığına dair uzlaşma içerisinde oldukları görülmektedir.

Kentin sunduğu imkanların yeterli bulunmaması çoğunlukla kentten tamamen ayrılmanın gerekçesi olarak sunulmaktadır. Kentin olanaklarının yetersizliğine dair olumlu görüş belirtenlerin oranı sadece %28,6'dir. Kırsal alanda ise gençler arasında "Oturduğunuz yerin imkanlarını yeterli buluyor musunuz?" sorusuna olumlu cevap verenler %19,8'de kalmaktadır. Gençlerin çoğunluğu imkân dahilinde göç etme konusuna oldukça olumlu yaklaşmaktadır.

Yozgat geneline göre de gençlerin göç etme istekleri genel nüfusa oranla çok daha fazladır. Katılımcıların imkanlarının olması durumunda göç etmeyi isteme oranları; %47,9'dir (ORAN, 2016).

	%
Kent	28.6
Kır	19.8

Tablo 6.45. İkamet edilen yerin imkanlarını yeterli bulma durumuna göre dağılım

Katılımcılar "Türkiye'de yaşanacak en iyi kent neresidir?" sorusuna en çok birinci kademede yer alan illeri seçmektedirler. Birinci kademe iller arasında, Antalya

%21,9, İstanbul %19,9 ve İzmir %10,7 en fazla tercih edilen illerdir. İkinci kademe iller %24,6 oranında tercih edilmekteyken, üçüncü kademe iller %5,7 ve dördüncü kademe iller 2.4, beşinci kademe iller %2,4 oranında tercih edilmiştir. Ankara %7,6 ve Kayseri %6,6 oranında tercih edilmiştir. Gençlerin tercih ettikleri illerin daha önce göç edenler vasıtasıyla tanındık ve halihazırda yüksek oranda bağlar kurulan iller olmaları bakımından tercih edildikleri ifade edilmektedir.

	%
Birinci Kademe iller	65.8
İkinci kademe iller	24.6
Üçüncü kademe iller	5.7
Dördüncü kademe iller	2.4
Beşinci kademe iller	1.5

Tablo 6.46. Türkiye'de yaşanacak en iyi kent neresidir sorusunun cevaplarının dağılımı

Katılımcıların kentte karşılaştıkları en büyük problem, iş alanlarının yetersizliği (%85,9), işsizlik (%73,9), gezilebilecek mekanların yetersizliği (%25,3), eğitim (%22,1), yoksulluk (%19,9), serbest zamanları geçirebilecek yerlerin yetersizliği (%15,9) olarak sıralanmaktadır.

	%
İş alanlarının yetersizliği	85.9
İşsizlik	73.9
Gezilebilecek mekanların yetersizliği	25.3
Eğitim	22.1
Yoksulluk	19.9
Serbest zamanları geçirebilecek yerlerin yetersizliği	15.9
Gidilmek istenen diğer kentlere uzaklık	9.9
Diğer	3.1

Tablo 6.47 Kentte karşılaşılan en büyük problemlerin dağılımı

Farklı kesimlerden gelen gençlerin kentle ilgili çok farklı fikir ve pratikleri vardır. Örneğin bir memur hızlı trenin gelmesini dört gözle beklemekteyken, esnaf olan bir genç hızlı trenin gelişiyle, memurların kente yerleşmeden gidip geleceklerine ve bununla birlikte kentin memur ve küçük esnafa dayanan ekonomik yapısına zarar geleceğini düşündüğü için endişelenebilmektedir.

> *"Yani şimdi hızlı tren iyi hoş ama biz ne yapacağız eğer memurlarda giderlerse. Sabah gelecekler, akşam 6'da gidecekler. Evler boş kalacak, market boş kalacak, satış olmayacak, yemek yenmeyecek bunları da düşünmek lazım." (E, 24, Esnaf).*

> *"Yıllardır Bu şehirde görev yapmaktayım. Ailem, nişanlım, eşim, dostum herkes Ankara'da. Her hafta sonu 3 saatlik otobüs yolculuğuyla Ankara'ya gitmek zorundayım. Bu şehirde herkesin Ankara'yla bağlantısı varken, hızlı tren projesine "aman çok lazımdı" diyenler var." (E, 29, Memur)*

> *"İnsanı tutucudur buraların. Kayseri Konya'ya benzemez. Herkes öyle değil ama çoğunluğu akşama kadar kahvede oturup, sokaktan geçenlere laf atar. Kadınlara bakar, tehdit eder gibi bakar, aile var diye bağıracak adamlardır." (E, 22, Üniversite öğrencisi).*

Kente dair problemler aslında sadece gençlerin değil bütün kentin de problemleridir. Yozgat gazetelerinde köşe yazarlarına, Odalar Birliği'nden yapılan açıklamalara bakıldığında Yozgat'ın göçle savaşması, ekonominin canlandırılması, istihdam alanı açılması, daha çok sayıda öğrencinin kenti tercih etmesi ve sosyo-kültürel faaliyetlerin artması gerekliliği sıklıkla dile getirilmektedir.

Örneğin Çamlık gazetesinden Kemal Emre Akdere 17.05.2018 tarihli köşe yazısında bu problemlere değinmektedir.

> *"Bozok Üniversitesi kurulduğu ve büyümeye devam ettiği günden bu yana uzaktaki yani şehirdeki bürokratlarımız üniversite ile şehrin bütünleşmesi konusunu her fırsatta dile getirirler. Çalışma oluyor veya olmuyor bilmiyorum ama benim gözlemlediğim kadarıyla üniversite resmi programlara rektör bey ötesinden ziyade katılım sağlamıyor. Şehrimiz küçük. Üniversite gibi bir itici kuvvetimiz var. Bunu kullanalım. Gençlik için olmazsa olmaz husus sosyal hayattır. Genç arkadaşlarımızı kafelerden çıkaralım. En azından bunun için uğraşalım. Öncelikle Üniversite yönetim olarak her türden kültürel, sosyal ve sportif etkinliğin öğrenciler açısından önünü açmalı. Gerekiyorsa anket yapmalı. Bizden uzakta ki üniversitede bu canlanmayı gören gerek yerel halk, gerek yerel bürokrasi bu canlılık karşısında hareketsiz kalmayacak ve elini taşın altına koymak isteyecektir"*

> *"Öğrenci arkadaşları gördüğümde, onlarla tanıştığımda gerçekten üzülüyorum. Hepsi daha yirmili yaşlarının çok başlarında olan bu gençlerin üzerinde ölü toprağı var sanki. Akademik açıdan ne kadar bölüm açıldığı, kaç tane hoca olduğu tabii ki önemli hususlar. Ama bir öğrencinin bu memlekette*

ki üniversiteyi yegâne tercih sebebi bu olmayacaktır. Üniversitenin sunduğu imkanlar, kültürel ve sosyal yaşam, etkinlikler, yurtdışı eğitim hareketleri gibi konulara öyle bir eğilmeliyiz ki…"

Gençlerin çoğunluğunun imkanları olsa göç etmek istedikleri düşünüldüğünde yaşadıkları muhite/ semte aidiyet/ bağlılık duyduğunu sıklıkla ifade etmişlerdir. Aidiyet hissi ve katılım arasındaki pozitif ilişki ele alındığında imkân dahilinde gençlerin yaşadıkları yerleri dönüştürmeye istekli oldukları ancak katılım mekanizmalarının ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yeterli olmamasının bir sonucu olarak kendilerini ifade edebilme imkanından yoksun olduklarını dile getirmek mümkün görünmektedir. Gençlerin birçoğu oturdukları mahalleden memnun olduklarını belirtirken bu tespitin yapılması daha da önemli hale gelmektedir. Erkekler katılımcılarda ikamet edilen mahalleden memnunluk %75,6 ve kadın katılımcılar arasında %78,1 oranında görülmekte, imkân olsa yaşadığınız mahalleden taşınma isteği erkeklerde %24,9 kadınlarda %26,7 oranında kalmaktadır.

Bu kapsamda göç etme isteği ile memnuniyet arasında nasıl bir ilişki kurulmaktadır. Aile, muhit ve mahallenin bir bakıma gençlerin duygusal ve kişisel gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Haklarında negatif söylemlerde bulunmak gençler açısından sıkıntı duyulan bir durumdur. Bir yandan gerçekte gençler sıkışmış ve kısıtlanmış hissetmekle beraber, bu durum hakkında ağır eleştirel bir tutum içerisinde bulunmaktan imtina etmekteler. Gençler, aileleri ve çevreleriyle çatışmaya girmekten çekinmekte, aynı zamanda çevrelerinin sınırlılıklarını tanımalarıyla oluşan çelişkili durum içerisinde kalmaktadırlar.

Bu durum, Lewicka'ya göre çoğunlukla insanların mahalle ve muhite yönelik aidiyet hislerinden daha çok, kent ve ulusal düzlemlere katılım kanallarından dışlanma hissiyatının memnuniyet duymada daha etkili olmasındandır. Gençler aile ve çevrelerinin bulunduğu mahalli mekâna aidiyet hissetseler de çoğu durumda kentsel ve ulusal ölçeği kendilerine referans noktası olarak almaktadırlar (Lewicka, 2011).

Gelecek tahayyüllerine bakıldığında da benzer bir tabloyu görmek mümkündür. Yozgat'ın gelecekte daha iyi bir yer olacağını düşünüyor musunuz sorusuna gençlerin çoğunluğu olumsuz bir yanıt vermekteler. Olumsuz yanıt verenlerin oranı erkeklerin %62,3'ü, kadınların %57,5'idir. Gençlerin kentin ileriye yönelik olarak gelişebileceğine yönelik düşüncelerinin daha ziyade olumsuz yönde olduğu görülmektedir. Gelişebileceğine yönelik olumlu bir tutum takınan gençlerle

görüşüldüğünde durumun genellikle temenni şeklinde dile getirildiği, değişmediği takdirde kendisinden daha ziyade aile ve çevresinin olumsuz sonuçlarla yüzleşeceğine dair bir korku ve endişenin de bulunduğu belirtilebilir.

Yozgat Gençlik Merkezi'nde çalışan bir öğretmen Yozgat'la ilgili beklentileri şöyle dile getiriyor.

> *"Kentin birçok noktasında birçok yatırımın başladığını gördüm. Adalet Eğitim Merkezi, Diyanet Eğitim Merkezi, Şehir Hastanesi, Valilik Hizmet Binası, Spor Vadisi, ilerleyen dönemde Millet Bahçesi, TOKİ, Havalimanı, Hızlı Tren derken aslında Yozgat'ın önemli ölçüde yatırım aldığını görüyoruz. Mesele ise şurada başlıyor. Yatırımların bir an önce tamamlanması, verimli kullanılması, biraz da köstek yerine destek olunması. Yozgat fiziki alt yapının, üst yapının değiştirilmesi yanında bence biraz da zihniyetinin değiştirilmesi gereken bir memleket. Yozgat bence değişti. Bunu dışarıdan Yozgat'a gelenler daha fazla fark edeceklerdir. Ancak nedenini bilmediğim bir şekilde Yozgat, bir çanağın içerisine hapsolmuş gibi buradan çıkamıyor, açılamıyor. Bu hem fiziken hem de fikren bir sıkışma bence. Yozgat'tan hiç çıkmamış, bu çanağın içerisine sıkışmış insanlar için kanıksanmış bir durum. Ama özellikle son dönemde başka şehirlere giden genç nesil, hayatın nasıl aktığını görüyor, memleketine geldiği zaman ise beklediği hayatı burada bulamıyor." (E, 39, Beden öğretmeni).*

Yozgat'ta daha çeşitli ticari işletmelerin olması gerektiğini canlanmanın üniversite sonrası başladığını ve devam etmesi gerektiği de ifade edilmektedir.

> *"Burada biz üniversite öğrencileri için, memur için yeterli imkân yok. Halk kayıtsız onların istediği bir şey değil. Önce üniversite öğrencilerini de istemediler zaten sonradan alıştılar." (E,21, Üniversite öğrencisi)*

Gençler kendilerini çoğunlukla Yozgat içerinde güvende hissetmektedirler. Kendimi yaşadığım yerde güvende hissetmiyorum diyen erkek katılımcı oranı %8,2 ve kadınların oranı %22,4'dür. İllere göre yaşam memnuniyeti raporuna göre de Yozgat genelinde gece yalnız yürürken kendini güvende hissedenlerin oranı %72,8'dir (TUİK, 2015).

	Evet	**Hayır**
Erkek	91.4	8.2
Kadın	76.9	22.4

Tablo 6.48. Cinsiyetlerine göre kendilerini güvenli hissetme durumlarının dağılımı

Kadınların genel olarak erkeklere göre kentte daha az güvende hissetmeleri mekân ve kadın ile ilgili literatürde önemli bir yer kaplamaktadır. Kamusal alanlarda kadınların ne kadar güvende hissettikleri kentlerin tasarımı ve fiziksel özellikleriyle belirlendiği kadar (kaldırımlar, ışıklandırma gibi) ötekine dair bir korkuyla da belirlenen bir emniyetsizlik hissi ile de alakalı görünmektedir (Acuner, 2016). Birçok kadın katılımcı gidilebilecek ve gidilemeyecek mekanlar arasında olduğu kadar, bir yere gidilebilecek ve gidilemeyecek zamanın önemine de vurgu yapmaktadır. Kısıtlanma hissinin en yaygın olduğu zaman dilimi gecedir. Toplumsal denetim mekanizmalarının gündüze göre çok daha az olduğu gece vakitleri hem kadınların kendileri hem de toplumsal baskı mekanizmalarından ötürü, kadınların kamusal alanda varlıklarının daha az görünür olduğu veya aile ve erkek bireylerin eşlikçi olunduğu zaman iştirak edilebilen bir alandır. Kadınların eve dönüş saatleri genellikle aile tarafından belirlenmekte, evli olan kadınlar eşlerine göre davranış pratikleri geliştirmektedir. Kadınlar genellikle alışveriş merkezlerinin kapalı ve güvenli bir ortam yarattığında hemfikirdirler. Ancak bu durum bu mekanlara daha az ulaşabilen dar gelirli genç kadınlar için ulaşılabilecek güvenli bir kamusal alan olmaktan uzaktır.

Gençlerin özellikle kadınların kentle nasıl bir ilişki içerisinde yer aldıklarının anlaşılması için, kamusal/ özel ve yarı kamusal/ yarı özel mekân tanımlarının da yapılması gerekli görülmektedir. Özel mekânlar, konut içlerini ve bahçeleri; "kamusal alanlar", yolları, parkları, meydanları, yarı özel mekânlar, sadece belirli kişilerin girebileceği avluları ve apartman içlerini, "yarı kamusal mekânlar" ise toplumun belirli bir kesiminin belirli zamanlarda kullanılacağı konut önündeki açık alanları, kaldırımları, çıkmaz sokakları, açık bir avluyu ve benzeri toplumsal mekânları kapsamakta, "yarı özel mekânlar", "özel mekân" sınırından çıkıldığında toplumun her kesimince kullanılabilen, ancak daha çok etki alanındaki kullanıcılar tarafından kontrol edilen kentsel mekânlardır (Sınmaz, 2018: 33). Genç kadınların genellikle kamusal alanlarda kısıtlanan varlıklarını, yarı kamusal ve yarı özel mekanlarda çok daha rahat sergiledikleri görülmektedir.

Gençlerin yaşadıkları yerden memnuniyet durumuna bakıldığında, serbest zamanların geçirilebileceği yerler %62,5 ve sinema, tiyatro gibi kültürel faaliyetler %60,7 ile en az memnuniyet duyulan alanlardır. Gençlerle yapılan görüşmelerin

hemen tümünde yapılabilecek aktivitelerin sınırlılığından bahsedildiği görülmektedir.

	Memnunum	Kararsızım	Memnun değilim
Komşular arası ilişkiler	75.9	10.1	13.7
Serbest zaman geçirebilecek yerler	30.3	6.9	62.5
İnsanlar arası yardımlaşma	76.5	8.3	15.0
Piknik alanı	89.9	5.1	-
Sinema ya da tiyatro gibi kültürel faaliyetler	10.1	14.4	60.7
Kütüphaneler	34.5	20.0	30.2
Yeşil alanlar	75.8	17.9	6.3

Tablo 6.49. Yaşanılan yerden memnuniyet durumu

Temel hizmetlere erişimde gençler çoğunlukla memnun olduklarını belirtmekteler. Sağlık ocağı/ hastaneler, polis/ jandarma, postane, banka şubeleri/ATM, muhtarlık/belediye, anaokulu ve ilköğretim kurumları, ortaöğretim kurumlarına erişim konusunda sıkıntı çekilmemektedir. Bu açıdan yapılacak yatırımların temel hizmetlerden daha ziyade sosyo-ekonomik alanda yapılması gençler için öncelik arz etmektedir.

	Evet	**Hayır**
Sağlık ocağı/hastane	72.6	26.4
Polis/jandarma	87.9	10.0
Postane	84.5	3.1
Banka şubeleri/ATM	70.2	28.5
Muhtarlık/belediye	90.3	8.1
Anaokulu/ilköğretim kurumları	84.2	6.6
Ortaöğretim kurumları	82.1	5.7

Tablo 6.50. Temel hizmetlere erişim durumu

Şiddetin gençlerin yaşamlarındaki yerine bakıldığında “Hiç kavgaya karıştınız mı?” sorusuna erkekler arasında %18,2 ve kadınlar %13,9 oranında “evet” yanıtı vermektedir. Şiddete ilişkin söylem erkekler arasında daha yaygındır. Genellikle lise

döneminde yaşanmış şiddet hikayeleri hem halihazırda lisedeki genç erkekler hem de daha büyük yaş grubunda dile getirilmektedir. Bu hikayelerde genel olarak şiddet, gündelik hayatta karşılaşılan imkansızlıklar karşısında verilmiş bir cevap olarak nitelendirilse de daha ziyade belli grup ve topluluklar arasındaki güç mücadelelerinin izlerini görmek mümkündür. Katılımcılar arasında çoğunlukla kendi yaş grubu içerisinde girilen kavgalar ön plana çıkmaktadır. Belli bir yer ve oranın kontrolü ya da o alandaki söylemleri kontrol etmeye yönelik bir girişim olarak da bu olayları değerlendirmek mümkündür. Kadınlar açısından ise durum daha farklıdır. Kadınlar daha çoğunlukla minör şiddet uygulamalarına maruz kalmaktadırlar. Hem okul, aile ve sosyal çevrede şiddetin çeşitli biçimlerinin yaygın olarak genç kadınlara uygulanan bir pratik olduğu görülmektedir. Kapalı bir çevrede maruz kalınan şiddet biçimlerinin dile getirilmesi ise son derece sıkıntılı bir duruma işaret etmektedir. Genç erkeklerin çoğunluğu yaşadıkları olayları meşru ve kendileri açısından gurur duyulacak olaylar olarak görmekteyken, kadınalar için kendilerinden şüpheye düştükleri ve çoğu zaman şikayetlerini dile getirdiklerinde kendilerinin suçlanacağı ya da muhatap bulamayacakları bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Gençlerin çoğu açısından açık biçimde görülebilen şiddet lise zamanlarında yaşanmaktadır. Ancak bu durum daha büyük yaş gruplarında şiddetin çeşitli biçimlerinin yaşanmadığını göstermemektedir. Çoğunlukla büyük yaş gruplarında aile içerisinde cereyan eden şiddet olayları yaşanmaktadır.

	Evet
Erkek	18.2
Kadın	13.9

Tablo 6.51. Cinsiyete göre kavgaya karışma oranları

Gençlerin geleceğe dair endişelerinin başında ekonomik özgürlüğe sahip olmamak yatıyor %78,6. Belirsizlik ve endişelerin ana kaynağının ekonomik olduğu görülmektedir. Sesimi duyurma fırsatı bulamayacağından endişelenen genç oranı ise %52,9 gibi oldukça yüksek bir orandadır. Kariyer fırsatlarını değerlendirememekten korkuyorum diyen gençlerin oranı ise %31,1. Uyuşamayacağım biri ile evlenmekten endişe duyuyorum diyenlerin oranının da bir hayli yüksek olduğu görülmektedir.

%30,2 oranında genç kendilerinin ya da ailelerinin evlenilen kişi ile uyuşamayacağından endişelenmektedir. Yozgat'ta geleceğe dair endişelerden en büyüklerinden biri de çocuklara iyi bir eğitim sağlayamama endişesidir (%26,7).

	%
Ekonomik özgürlüğe sahip olamamaktan endişe duyuyorum	78.6
Sesimi duyurma fırsatı bulamamaktan endişe duyuyorum	52.9
Kariyer fırsatlarını değerlendirememekten endişe duyuyorum	31.1
Uyuşamayacağım biri ile evlenmekten endişe duyuyorum	30.2
Çocuklarıma iyi eğitim sağlayamamaktan endişe duyuyorum	26.7
Sağlığımı koruyamamaktan endişe ediyorum	15.3
Yaşlılığımda yalnız kalmaktan endişe duyuyorum	10.3
Şiddetle karşılaşmaktan endişe duyuyorum	4.1
Yüksek öğrenimimi tamamlayamama konusunda endişeliyim	2.9

Tablo 6.52. Geleceğe dair en büyük endişelerin dağılımı

Katılımcıların tatillerini nerede geçirdiklerine bakıldığında, en fazla Yozgat'ta arkadaşlarla beraber yanıtının verildiği görülmektedir (%33,5). Kent dışında akrabaların/tanıdıkların yanında diyenlerin oranı %26,6, tatil yapamıyorum diyenlerin oranı %25,4, tarla, bağ/bahçe işleriyle geçiriyorum diyenlerin oranı %7 ve Yozgat'ta akrabalarımla beraber diyenlerin oranı %5,4'tür.

	%
Yozgat'ta arkadaşlarımla beraber	33.5
Kent dışında akrabaların/tanıdıkların yanında	26.6
Tatil yapamıyorum	25.4
Tarla bağ bahçe işleriyle megul oluyorum	7.0
Yozgat'ta akrabalarımla beraber	5.4
Kent dışında deniz kenarında	2.1
Yurt dışında	-

Tablo 6.53. Tatillerin nerede geçirildiğinin dağılımı

Katılımcılar arasında "gençler yaşadıkları çevreyi dönüştürmek için yeterli güce sahiptir" diyenlerin oranı %56,7'dir. "Yaşadığım yeri/ mahallemi daha iyi hale

getirmek için diğer insanlarla beraber çalışma şansım vardır" diyenlerin oranı %20,6, "Yaşadığım yeri/ mahallemi iyi hale getirmek için birçok fırsatım vardır" diyenlerin oranı ise %13,2'dir. "Yaşadığım çevre veya mahallemle ilgili sorunları belediye başkanı gibi yetkililerle konuşma/paylaşma imkânım vardır" diyenlerin oranı %10,1, "yaşadığım yerde/mahallemde gençler karar alım süreçlerine katılabilmektedir" diyenlerin oranı %9,2'dir.

	Katılmıyorum	**Katılıyorum**
Ailem önemli konularda benim görüşümü almaktadır	35	65
Gençler yaşadıkları çevreyi dönüştürmek için yeterli güce sahiptir	43.1	56.7
Okulumda öğrenciler alınan kararlara katılabilmektedir	95.8	4.1
Yaşadığım yerde/mahallemde gençler karar alım süreçlerine katılabilmektedir	90.6	9.2
Yaşadığım yeri/ mahallemi daha iyi hale getirmek için diğer insanlarla beraber çalışma şansım vardır	74.9	20.6
Yaşadığım çevre veya mahallemle ilgili sorunları belediye başkanı gibi yetkililerle konuşma/paylaşma imkânım vardır	85.5	10.1
Yaşadığım yeri/ mahallemi iyi hale getirmek için birçok fırsatım vardır	80.0	13.2

Tablo 6.54. Yaşanılan çevredeki karar alım süreçlerine katılıma dair cevapların dağılımı

Gençler kendilerini yaşadıkları çevreyi dönüştürmek için yeterli güce sahip görmesine rağmen, çoğunlukla buna imkân bulamadıklarını, imkân buldukları takdirde de önlerine çeşitli engeller konulduğunu ifade etmekteler. Bir kısmı öncelikle iş adamlarının, üniversite yönetiminin değişimi başlatması gerektiğini daha sonra bu değişime katılacak gençlerin ortaya çıkacağını iddia etmekteler. Ancak farklı gruplar arasında iş birliğinin oluşmaması nedeniyle gelişimin sağlanamayacağını düşünen gençler de mevcuttur. Türkiye'de katılım düzeyini incelemek için toplum yapısının dikkate alınması gerekir. Mardin, Türkiye'nin grup içi çatışmaların yoğun olduğu bir ülke olduğuna dikkat çekerken, devlet seçkinleri arasındaki çatışma, girişimci olmak isteyenlerle iktidarı onlarla paylaşmak

istemeyenlerin çatışması ve yönetenle yönetilen arasındaki ikilemin sürekli var olduğunu ileri sürmektedir. (Mardin, 2003: 95).

"Ben Yozgat'ı seven biriyim. Havasını suyunu her şeyini. Kente atamayla gelen her mülki idare amiri görevi devir alır almaz Kanyonu ziyaret eder. Bölgenin Yozgat'ın kalkınması noktasında önemli bir turizm motifi olması gerektiğinden söz eder. Değişimden bahseder. Her defasında hayal kırıklığıyla karşılaşırım. Alıştım artık 26 yaşındayım. Kerkenes harabelerinde, Akdağmadeni ormanlarında, Çamlık'ta, Roma Hamamı'nda kısaca Yozgat'ı ülke çapında tanıtabilmek sportif organizasyonlar düzenledik, belgeseller çektirdik, projeler yaptık. Erzincan Kemaliye'de bir tırmanış etkinliğine katılmamla başladı 'bizim Kazankaya'ya' olan düşkünlüğüm. Sonrasında kanyona Türkiye'nin en iyi dağcılarını davet ettim, Dağcılık Federasyonu'nu bölgeyi etkinlik takvimine alması için ikna ettim. Fakat destek bulamadım. Kazankaya; içinde kültürel ve tarihsel motifler taşımasının yanı sıra doğa sporlarına elverişliliği noktasında büyük bir pasta payı. Geleneksel ve spor tırmanış stillerine, kanyon geçişine, kamp faaliyetlerine çok uygun bir bölge. Ülke çapında hafta sonlarını böyle etkinliklerle geçiren çok fazla grup var. Yaptığımız organizasyonlar sonucunda artık şehrimize haftasonunu geçirmek için gelen gruplar var. Ama onlar geldiğinde Orman İşletme tarafından problem çıkartılıyor." (E, 26, Öğrenci).

"Evet garip kalmışız hem de çok fazla neden mi? Üniversite eğitimi gördüğüm sıralarda Doğu bölgelerinin hemen hepsini gezme fırsatım oldu. Her noktasına gittim diyebilirim Ağrı mesela Kars ise Eskişehir kadar olmasa da adeta bir üniversite şehri olmuştu yıllar öncesinde. Bugün Ağrı da bu yolda ilerliyor. Ne soğuklar ne de uzaklık bir şehrin bacasız sanayi ile kalkınmasına engel olmadığını gösteren en güzel iki il bence. Bunları örnek almak en güzel gösterge olmalı diye düşünüyorum. Çevre illeri hatta ilçeleri artık kıyaslamaktan bıktım. Anadolu'nun tam ortasında kaldık bu şekilde. Devlet her yere üniversite açtı o yıllarda peki Yozgat bunu neden geliştiremedi? Tamam belediye teşvik etsin. Peki bina yapımlarını üniversite bütçesi yetecek mi? Kütüphanelere, Laboratuvarlara, Kültür Merkezlerine, Spor Tesislerine…Tabi ki hayır… İşte burada Yozgat'a gönül vermiş insanlara iş düşüyor. Üniversiteyi şehre bağlayacak yatırımlar. Tercih edilebilirlik. Birliktelik yok. En basitinden zengin iş adamlarımız şehrin her yerine bir eğitim kampüsü açamaz mı idi." (E, 28, Memur).

"Ben çocuktum Alaca yolu Yozgat tarafı hep inşaatta. Büyüdüm ben hala inşaatta. Ama Çorum İl sınırına bir giriyorsun yapılmış her yer."(E, 28, Öğretmen)

"Hitit Üniversitesi'nin 2011-2017 arasında yaptıklarına bakın en az 3 katı bir büyüme var. Bizde ise hala üniversitenin içinden geçen şehirlerarası yol yapılmadı. Üniversiteye ait lojman yapılmadı. Ülke çağ atlamışken ülkemin merkezinde yer alan kent hala yerinde sayıyor. İlçeleri köy. 1980' lerde sineması olan bir ilçede şimdi bayanlar sokağa çıkamamaktalar. Nüfusu en kalabalık ilçemizde ana caddelerde arabalar gidemiyor, kaldırım yok. Sadece yaşlılar kalacak yakında." (E, 27, Hizmet sektörü)

"Milletine bu kadar sadık bir şehir ama çevre illere yüzlerce yatırım yapılırken biz yine sadece izliyoruz. 2km' lik yolu bile bir ayda yaptık, koskoca

üniversitemizin lojmanları bile yok, şehrin göbeğine TOKİ yapıldı her yerde ucuz konut satan TOKİ Yozgat'ta dudak uçuklatan fiyatlardan daire sattı, her yerde erkenden teslim edilen Yozgat'a gelince gecikti de gecikti. Birde bu yatırıma ne gerek vardı zihniyetimiz var. Düşünsenize yapılan yola, okula, cezaevine, üniversiteye ne gerek vardı diyen insanlar var. Şaşırıyorum… Burnumuzun dibinde Çiçekdağı ilçesine yapılan üniversite binasına ve KYK yurduna baksın bu diyenler. Kalkınma devlet eli ile olmadan olmaz, bunu çevre iller çok iyi gösterdi. En basitinden üniversite de ki her kontenjan artışı değiştiriyor. Bunu bile görmemek..." (E, 27, Öğretmen)

6.10.2. Sivil Katılım Faktörlerinin Analizi

Sivil katılım düzeyi ölçeğinde 10 tane önerme bulunmaktadır (KMO=0,854; Barlett Testi p<,05). Varyans analizinde ilk üç önerme, toplam varyansın %64,2'sini açıklamaktadır.

6.10.2. 1. Sivil Katılım Düzeyi Faktör Yüklemeleri	
	St. Sp
Yaşadığım çevre veya mahallemle ilgili sorunları yetkililerle paylaşabilirim (muhtar, belediye)	,876
Yaşadığım yeri/ mahallemi daha iyi hale getirmek için diğer insanlarla beraber çalışabilirim	,851
Gençlere yerel yönetimlerde daha fazla söz hakkı verilmesi gerekir	,847
Gençler yaşadıkları çevreyi dönüştürmek için yeterli güce sahiptir	,734
Yaşadığım çevreye katkıda bulunacak herhangi bir organizasyona maddi yardım sağlamak isterim	,676
Sivil toplum kuruluşları gençler için çalışmalıdır	,602
Sivil Bağlılık	
Yaşadığım yerdeki haber ve olaylarla ilgiliyim	,811
Yaşadığım yerle ilgili problemleri başkalarıyla tartışırım	,753
Gençler yaşadıkları yerle ilgili sorumluluk almalıdır	,720
Yaşadığım yerin gelecekte daha iyi olacağını düşünüyorum	,603
Güvenilirlik (Cronbach's Alpha)	,878

Tablo 6.55. Sivil katılım düzeyi faktör yüklemeleri

Kent ve kırda gençlerin eğitim düzeylerine göre sivil katılım ile ilgili değişken ortalamalarındaki farklılıkları incelemek için ANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Eğitim değişkenine göre kentsel ve kırsal alanda sivil katılım ve sivil bilinç arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu açıdan "Eğitim düzeyi arttıkça kentte sivil katılım ve sivil bağlılık artmaktadır" ve "eğitim düzeyi arttıkça kırsal alanda sivil bağlılık artmaktadır" hipotezleri doğrulanmıştır.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sivil katılım	İlköğretim	87	2.58	0.001	İlköğretim	40	2.34	0.022
	Orta öğretim	218	2.74		Orta öğretim	87	2.61	
	Lise	259	3.23		Lise	86	3.12	
	Yükseköğretim	115	3.36		Yükseköğretim	17	3.28	
	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sivil bağlılık	İlköğretim	85	3.24	0.246	İlköğretim	49	3.25	0.369
	Orta öğretim	215	3.21		Orta öğretim	88	3.26	
	Lise	268	3.22		Lise	84	3.24	
	Yükseköğretim	114	3.21		Yükseköğretim	18	3.26	

Tablo 6.56. Eğitim düzeyine göre sivil katılım düzeyi

Kent ve kırda gençlerin cinsiyetlerine göre sivil katılım ve sivil bağlılık ile ilgili değişken farklılıklarını incelemek için bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre kentsel ve kırsal alanda sivil katılımda anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Bu açıdan "eğitim düzeyi arttıkça kentsel alanda sivil katılım ve sivil bağlılık artmaktadır" ve "eğitim düzeyi arttıkça kırsal alanda sivil bağlılık artmaktadır" hipotezleri doğrulanmıştır.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sivil katılım	Erkek	335	3.26	0.005	Erkek	118	3.12	0.00
	Kadın	322	3.02		Kadın	107	2.85	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sivil bağlılık	Erkek	334	3.05	0.018	Erkek	116	3.12	0.102
	Kadın	323	2.87		Kadın	109	3.09	

Tablo 6.57. Cinsiyete göre sivil katılım düzeyi

Kentte ve kırda yaşayan gençlerin yaşa göre sosyal katılım ve sosyal bağlılık düzeyleri arasındaki farklılıkları analiz etmek için ANOVA testi yapılmıştır. Gençlerin yaşları arttıkça sivil katılımlarının da arttığı görülmektedir. "Kentsel alanda yaş arttıkça sivil katılım artmaktadır" ve "yaş arttıkça kırsal alanda sivil katılım artmaktadır" hipotezi doğrulanmıştır. Sivil bağlılık boyutunda ise kentsel alanda yaşa bağlı farklılaşma görülmezken, kırsal alanda yaşa göre sivil bağlılıkta anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Buna göre "kentsel alanda yaş arttıkça sivil bağlılık artmaktadır" hipotezi doğrulanamazken, "kırsal alanda yaş arttıkça sivil bağlılık artmaktadır" hipotezi doğrulanmıştır.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sivil katılım	16-19	223	3.33	0.019	16-19	81	3.18	0.015
	20-24	212	3.45		20-24	74	3.38	
	25-29	216	3.64		25-29	68	3.49	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Sivil bağlılık	16-19	221	3.59	0.131	16-19	74	2.95	0.032
	20-24	210	3.62		20-24	72	3.20	
	25-29	213	3.63		25-29	67	3.43	

Tablo 6.58. Yaşa göre sivil katılım düzeyi

Eğitim durumu, cinsiyet, çalışma durumu, gelir durumu gibi faktörler ve bağlılık düzeylerinin sivil katılımı etkilemesindeki katkısını açıklamak için regresyon analizi yapılmıştır. Sivil katılımda bağımsız değişkenlerken, eğitim durumunun ($p<0.000$, 0.78), cinsiyetin (0.049), çalışma durumunun (0.38) ve gelir durumunun (0.067) pozitif bir katkısı söz konusudur. Bağlılık düzeylerinde ise sosyal (0.154), sivil (0.301) ve siyasi (0.236) bağlılığın sivil katılımı etkilediği görülmektedir. Demografik değişkenler sivil katılımın %41'ini açıklamaktadır. Buna göre sosyo ekonomik değişkenler sivil katılımı etkilemektedir ve sivil, sosyal ve siyasi bağlılık düzeyleri sivil katılımı etkilemektedir hipotezleri doğrulanmıştır.

Bağımsız Değişkenler	ß	t	p
Eğitim durumu	,078	2.765	,000
Cinsiyet	,049	2.265	,002
Çalışma durumu	,038	2.132	,005
Gelir durumu	,067	2.547	,000
Sosyal bağlılık	,154	5.871	,000
Sivil bağlılık	,301	10.234	,000
Siyasi bağlılık	,236	7.165	,000
R=,602 R^2=,363 P<,000 F=32,380			

Tablo 6.59. Sivil katılım regresyon analizi

6.11. Siyasi Katılım

Gençlerin siyasal katılımı sivil ve politik alandaki aktörleri ve akademi ve medya gibi kurumlar tarafından uluslararası düzeyde artan bir ilgi görmektedir. Bu ilgi, dünyanın beşte biri ve çoğu ulusun nüfusunun yarısına yakın bir bölümünü oluşturan gençlerin formel siyaset biçimlerine katılımlarının giderek azalmasıyla temsiliyet mekanizmalarının işletilmesinde büyük bir sorun alanını ortaya çıkarmasından ileri gelmektedir. Gençlerin katılımının sağlanamaması, stabil, barışçıl toplumsal alanın yaratılmasının önünde büyük bir engel olarak görülmektedir.

Bugün gençler, bir taraftan apolitik bir grup olarak resmedildikleri, diğer taraftan teknolojik gelişmelerle birlikte yeni tür politika yapma biçimlerinin ortaya çıkmasında, yayılmasında ve uygulanmasında yapıcı oldukları dile getirilerek kutlandıkları ikircikli bir konumdadır. Bir başka deyişle gençlere ilişkin söylemlerdeki bu çelişkili görüşler, gençlerin politikaya ilgisiz bu nedenle haklarından mahrum kalan bir grup oldukları yönündekilerden, aktif ve yeni tür politika yapmanın merkezinde olduklarına dair görüşler arasında salınmaktadır (Farting, 2010). Politik yanıtların da bu konumlara göre şekillendiğini belirten Furlong (2010) ya geleneksel politika yapma biçimlerine (oy verme, siyasi parti üyeliği gibi) gençlerin asimile edilerek katılımlarının sağlanmasına yönelik politikalar uygulanmaya çalışıldığı ya da yeni politik biçimlerin dönüştürücüsü olarak desteklendiklerini ifade etmektedir. UNDP'nin gençlerin seçimlere katılımını ele aldığı rapor bu açıdan önemli bir örnektir. Raporda gençlerin birçoğunun

enformel biçimlerde sivil katılım ve aktivizm içerisinde yer almakla birlikte (bu yeni aktivizm biçimlerinin örneğin Arap Baharı ve çeşitli işgal hareketlerindeki etkisinin otoriter rejim pratiklerinin dönüşmesinde pozitif bir etkide bulunduğu dile getirilmekte) enformel biçimlerdeki örgütlenmelerinin formel alanlarda da devam etmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Ulusal politikalar içerisinde parlamento ve seçimlerde gençlerin temsili sorununun demokratik yönetimlerin niteliğine, etkisine ve geleceğine dair önemli sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir (UNDP, 2014).

Bu bağlamda gençliğin politik alanda nasıl konumlandırıldığına dair tarihsel arka plana bakıldığında, gençlerin toplum ve politika yapıcılar tarafından nasıl algılandıklarına dair değişimi izlemek de mümkün. 1980'lerden itibaren, küreselleşme süreçlerinin hızlanmasıyla birlikte uluslararası ticaretin kurallarının gittikçe toplumsalın her alanında daha da belirleyici olduğu bir uluslararası düzlemde gençler, çoğunlukla kırılgan ve riskli bir toplumsal grup olarak nitelendirilmeye başladılar. Neo liberal ticaret modelleriyle birlikte teknolojik imkanların ve bu alandaki dönüşümlerin iş sahalarını belirlediği, insanların, malların, fikirlerin ve imajların hareketliliğinin olağanüstü derecede arttığı duruma paralel olarak, sosyal devlet pratiklerinin önemli ölçüde kısıtlanması kadınlar, çocuklar ve gençlerin bu dönüşümlerin negatif etkilerinden en fazla etkilenen toplumsal kesimler olarak ortaya çıktığı bir durum yaratmıştır. Gençler bu süreçte, 1960'larda toplumdaki değişimleri tetikleyecek öncü bir güç ve sembol olarak görüldükleri konumlarından, geleceğe dair belirsizlikle, riskle ve konformizmin gerekliliğine dair anlayışla harmanlanan bir söylem içerisinde tanımlanmaya başlamıştır (Buz, Ontaş ve Hatipoğlu, 2013, s. 251). Toplumsal sınıf mücadelelerinin bu süreçte anlamlı bir toplumsal tahlil için açıklayıcılık yeteneğinin kalmadığına vurgu yapan birçok yazar, post modern dönemde kesinliğe, güvenilirliliğe duyulan ihtiyacın yerini risk, bireyselleşme ve belirsizliğin aldığını (Giddens, 1991; Beck, 1992), tüketim biçimlerinin ihtiyaçtan ziyade her bireyin hakkı ve görevi haline geldiğini (Yiannis ve Lang, 1997) iddia etmekteler. Tüketimin bireyin toplumsal varoluşundaki kuşatıcı etkisiyle yerel kaynakların ve kültürün sürekli içinin boşalmaya başlaması, yerel ve küresel arasında sıkışan bir gençlik ve çatışan değer sistemleri ortaya çıkarmaktadır (Harvey, 1973). Genel olarak küresel ölçekte, sivil alanın daraldığı, hızlı dijitalleşme ve popülist ideolojilerin yükseldiği, eşitsizliklerin arttığı ve küresel gençlik

hareketlerinin etkisini gösterdiği bir zamanda gençlik ve katılım ilişkisine dair artan kaygı ve ilgiyi anlamak mümkün olmaktadır.

Türkiye bağlamında bakıldığında dünyadaki eğilimlere benzer bir anlayışın geliştiğini görmek mümkün. Gençlerin siyasi katılımı hem riskli/ tehlikeli olarak düşünülmekte hem de gençler apolitik oldukları öne sürülerek suçlanmaktalar (Şener, 2014). Ancak Türkiye'yi Batılı ülkelerden ayıran en önemli unsurun modernleşme sürecinde devlet ve vatandaş arasındaki ilişkilerin niteliği olduğunu öne süren Ontaş vd, (2013) tepeden inmeci modernleşme anlayışının sivil ve politik alanları denetleme isteği yarattığını ve katılım mekanizmalarının gelişimini engellediğini ileri sürmektedir. Bu anlayışın gençlik politika ve uygulamalarına yansımasının çoğunlukla gençliğin katılım kanallarının spor ve serbest zaman etkinliğiyle kısıtlanmasına neden olduğunu belirten Şener (2014) Türk siyasi hayatına damgasını vuran darbelerin, özellikle 1980 darbesi ve sonucundaki yasal uygulamaların sivil ve politik aktiviteler üzerindeki olumsuz etkilerine referansla, siyasi katılımın gerçekte Türkiye politika yapıcıları için hiçbir zaman ön planda olmayan bir konu olduğunu dile getirmektedir. Gençlerin çoğunluğunda siyasete mesafeli bir tutum takınılmasının ve apolitik olarak nitelendirilmelerinin kaynağında da darbelerle şekillenen bu tarihsel/toplumsal anlayışın yer aldığına dair araştırmacılar birleşmektedir (Kalaylıoğlu, 2017). Örneğin, Türkiye'de 1995'te yapılan bir çalışmaya göre gençler kısıtlanmış hissetmelerine rağmen özgürlük aramamakta, hareketsiz kalmakta, istek ve arzularının farkına varamamakta, motive olmamakta ve başkalarının dikte ettiklerine göre bir yaşam çerçevesi oluşturmaktalar (IMV-SAM, 1995 aktaran; Ontaş vd, 2013: 252). Ontaş vd, gençlerin bu özelliklere sahip birer birey tipi olarak toplumsal alanda sınırlı varlık göstermelerinin nedenini aile ve okul gibi muhafazakâr kurumların birey üzerinde yarattığı asimilasyonla ve devletin politik gücüyle açıklamaktalar (2013: 252).

Lüküslü (2009), 1980 darbesi sonucu oluşan toplumsal düzlemde gençlerin politik alana yabancılaşmalarının, politikalara ve politikacılara güven duymamalarının yanı sıra refah devleti uygulamalarının da erimeye başladığı bu ortamın gençlerin çoğunluğunu, değer ve ideolojinin önüne parayı koydukları ve konformizmin alanı içerisinde kendilerini tanımlamaya başladıkları bir sürece ittiğini ileri sürmektedir. Neo liberal politikaların ve bu politikaların yaşam tarzları, düşünceler ve pratikler

üzerinde de etkili olmaya başlaması, dünyaya daha fazla entegre olmaya çalışan ve bu amaçla politik ağırlıklarını ve önceliklerini çoğunlukla bu alanda ilerleyebilecekleri amaçlara yönelten gençlik kesimlerinin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Kültürel alanın ve yaşam tarzlarının tüketim dolayımıyla belirlenmeye başlaması gençlerin arasında tüketim üzerinden ayrıştıkları bir bölünme doğurmuştur.

1990'lardan itibaren kimlik siyasetlerinin etkili olmaya başladığı, sekülerizm/ dindarlık, devletçilik /liberalizm, özgürlük/otoriteryanizm, ulusalcılık/ evrenselcilik, politiklik/ apolitiklik konumları arasında gençler farklı kombinasyonlarda kimlik grupları içerisinde kendilerini bulmaktadır (Kaya ve Kentel, 2005). Bu sürecin eleştirel bir değerlendirmesini yapan İnanır (2005), gençleri homojen bir bütün olarak görmenin özellikle medya tarafından yaygınlaştırılan bir eğilim olduğunu, akademide de bu eğilimin sınıfsal çatışma yerine toplumsal uzlaşmazlıkların merkeze oturtulduğu jenerasyon ayrımları üzerinden (x/y/z gibi), 'Özal kuşağı'/'kayıp kuşak' gibi yerli malı muadilleriyle eş sayılmasıyla yaşandığını belirtirken", "genelde sanayileşmiş Batı dünyasının, bizim başka bir âlemde olduğumuz '60'ların sonundan başlayarak yaşamaya başladığı değişimlerin, Türkiye'de '90'larla birlikte tam anlamıyla hissedilmesinin doğurduğu farklı tarihleri es geçmenin yarattığı anakronizmden türeyen sorunlar" (İnanır, 2005: 101) olduğunu ileri sürmektedir. 70 ve 80'li yıllarda gençlerin politizasyonu konusundaki literatürün genişliğinin yarattığı bir soruna da değinerek, 70'lerin 'ideal tipi'ni oluşturduğu düşünülen 'bilinçli/ duyarlı/ siyasallaşmış gençler' ile '80 sonrasındaki 'bilinçsiz/ duyarsızlaşmış/ siyasallaşmamış gençler' ayrımının, apolitikliğin özgüllüğünü incelerken belirli bir homojen kimlik ve karakter özellikleri atadığını ve bu durumun 70'lerde de siyasallaşmamış kesimlerinin koşullarını göz ardı etmemize yol açtığını belirtmektedir (İnanır, 2005: 102).

Siyasi katılım, toplumsal katılım düzeyleri arasında üzerinde en fazla durulan ve önemsenen boyutlardan birini oluşturmaktadır. Genellikle oy verme davranışını etkileyen faktörler inceleme konusu olurken, dünya çapında gençlerin giderek geleneksel siyasi katılım (conventinal) biçimlerinden uzaklaşmaya başlaması ile birlikte ilgi, artmakta olan yeni siyasi katılım biçimlerine (unconventional) kaymıştır.

Türkiye'de gerek siyasi yapı ve kurumların biçimlenişi gerekse sosyal unsurların etkisiyle gençlerin siyasi hayata oldukça düşük oranda katılım gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu bölümde gençlerin kentsel ve kırsal alan ve sosyo ekonomik durumlarına göre, geleneksel ve geleneksel olmayan siyasi katılım örüntüleri ve siyasi katılımlarının önündeki engeller incelenmiştir.

6.11.1. Oy Verme

Katılımcıların %73,8'i seçimde oy vereceğini ifade etmektedir. Türkiye'de 2018 genel seçimlerinde %88,2 ve 2019 yerel seçimlerinde %84,4 olan genel katılım oranına göre gençlerin çok daha az bir oranı oy kullanmak istemektedir (İEK, 2019). Gençler, 1999 yılında %62, 2003'de %53, 2008'de ise %48 oranında oy vermişlerdir (Erdoğan, 2007). Gençlerin geleneksel siyasal katılım konusunda genel nüfusa oranla daha düşük bir katılım gösterdikleri görülebilir. Yozgat'ta gençlerin oy vereceğini belirten yaklaşık %74'lik oranı, Türkiye genelindeki gençlere oranla oldukça yüksek bir orandadır. Kalaycıoğlu, oy vermenin görece küçük yerleşim birimlerinde yaşayanlarda daha yaygın olduğunu, özellikle kırsal alanlarda oy vermenin kentsel alanlara göre çok daha yüksek oranda görüldüğünü belirtmektedir. Kalaycıoğlu bu durumun nedenlerini siyasi partilere yakınlık hissi, maniple edilmiş oy verme, siyasal sistemden hoşnutsuzluğun yansıması olarak yorumlamaktadır (Kalaycıoğlu, 1983).

Gençlerin %26,2 gibi önemli bir kısmı ise oy vermeyeceğini/ kararsız olduğunu bildirmiştir. Gençlerin gelir durumu ile oy verme davranışı oranları arasında büyük farklılık görülmemekle birlikte dar gelirli olduğunu belirten gençlerle yüksek gelirli olduğunu belirten gençlerin arasında %6,2 oranında fark bulunmaktadır. Buna göre gelir seviyesi arttıkça oy verme oranı da düşmektedir (x^2=18.121, df=3, p<.05).

		Dar Gelirli	Ortanın Altı	Ortanın Üstü	Yüksek Gelirli	TOPLAM
Oy verir	N	81	300	282	20	682
	%	%76.3	%75.5	%73.6	%70.1	%73.8
Oy vermez/Kararsız	N	25	90	83	6	205
	%	%23.7	%24.5	%26.4	%29.9	%26.2
TOPLAM	N	106	390	365	26	887
	%	%100	%100	%100	%100	%100

Tablo 6.60. Gelir durumuna göre oy verme dağılımı

Sosyo kültürel statü temelli sosyoloji kuramları içerisinde siyasi katılıma etki eden faktörler olarak eğitim, gelir ve meslek arasında nicel çalışmalar, eğitimin diğer faktörlere göre siyasi katılıma daha fazla etkide bulunduğu göstermektedir (Yılmaz ve Oy, 2014). Eğitim düzeyi ve oy verme arasındaki ilişki katılımcılar arasında da dikkat çekecek oranda farklılaşmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça oy vermem/kararsızım diyenlerin oranı yükselmektedir. Yüksek öğrenim düzeyinde oy vermem/ kararsızım diyenlerin oranı %32,3'e ulaşmaktadır. İlköğretim düzeyindeki katılımcılar arasında ise bu oran %20,8'de kalmaktadır (x^2=9.121, df=3, p<.05).

		İlköğretim	Ortaöğretim	Lise	Yükseköğretim	TOPLAM
Oy verir	N	69	211	242	116	636
	%	%79.2	%73.5	%70.9	%66.8	%73.8
Oy vermez/Kararsız	N	17	76	100	56	249
	%	%20.8	%26.5	%29.1	%32.3	%26.2
TOPLAM	N	86	287	342	172	887
	%	%100	%100	%100	%100	%100

Tablo 6.61. Eğitim düzeyine göre oy verme dağılımları

Kalaycıoğlu (1983) kadınların daha düşük sosyo-ekonomik statüye sahip olmalarından dolayı, erkeklere göre kitle iletişim araçlarını kullanmada, siyasetle ilgilenmekte, bilgiye sahip olmakta ve siyasi aktiviteye daha ilgili olduklarını ileri sürmektedir. Kadınların toplumsal rolleri üzerinden yaşadıkları kısıtlanmalar ve

siyasi katılım kanallarının genellikle erkeklerin kontrolünde olması kadınların siyasi katılımları önündeki önemli engellerdir (Yılmaz, 2007). Diğer birçok çalışmanın da gösterdiği gibi, erkeklerin kadınlara göre oy verme oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkekler %75,3 oranında "oy veririm" derken, bu oran kadınlarda %71,6'ya inmektedir (x^2=4.121, df=1, p<.005).

		Erkek	Kadın	TOPLAM
Oy verir	N	340	311	651
	%	%75.3	%71.6	%73.4
Oy vermez/Kararsız	N	112	124	236
	%	%24.7	%28.4	%26.6
TOPLAM	N	452	435	887
	%	%100	%100	%100

Tablo 6.62. Cinsiyete göre oy verme oranlarının dağılımı

6.11.2. Siyasi Partilere ve Sivil Toplum Örgütlerine Üyelik

Türkiye genelinde gençlerin siyasi partiye üye olma oranları, Forum İstanbul çalışmasında %9 İstanbul gençliğini ele alan Bilgi Üniversitesi çalışmasında ise %1'dir (Erdoğan, 2007). TÜSES (2008) çalışmasında ise bu oran %4 olarak verilirken son olarak Bilgi Üniversitesi (2014) çalışmasında %12 olarak verilmiştir (Erdoğan,2007). Yozgat'ta ise gençlerin siyasi partiye üye olma oranı %2,2'dir.

Erkeklerin siyasi parti üyeliği %3,2, kadınların %1,3'tür. Siyasi parti üyeliği oranı genel olarak oldukça düşük olmasına rağmen, erkeklerin kadınların oranının iki katından daha fazla olması dikkate değerdir (x^2=12.765, df=1, p<.05). Genel olarak siyasi katılımın önündeki genel engellerin yanı sıra siyasi parti üyeliği oldukça aktif bir katılım biçimi olmasından dolayı gençlerin çoğunluğu bu tip bir katılım biçimini benimsememektedir.

		Erkek	Kadın	TOPLAM
Üye olanlar	N	15	6	21
	%	%3.2	%1.3	%2.2
Üye olmayanlar	N	437	429	866
	%	%96.8	%98.7	%97.8
TOPLAM	N	452	435	887
	%	%100	%100	%100

Tablo 6.63. Cinsiyete göre siyasi parti üyeliği

Çalışma durumu ile siyasi parti üyeliğine bakıldığında, Çalışanların %3,3, öğrencilerin %2 ve işsiz/NEET kategorisinde yer alanların %1,5 oranında siyasi parti üyesi oldukları görülmektedir (x^2=17.125, df=2, p<.05).

		Çalışan	Öğrenci	İşsiz/NEET	TOPLAM
Üye olanlar	N	11	5	5	21
	%	%3.3	%2	%1.5	%2.2
Üye olmayanlar	N	322	220	324	866
	%	%96.7	%98	%98.5	%97.3
TOPLAM	N	333	225	329	887
	%	%100	%100	%100	%100

Tablo 6.64. Çalışma durumuna göre siyasi parti üyeliği

Katılımcılar arasında siyasi partiye, gençlik kollarına üye olmama nedenlerine bakıldığında, çalışan, öğrenci ve işsiz/NEET gruplarında ilgisizlik (%27,9), siyaseti sevmemek (%20,5) ve herhangi bir şekilde aktif olarak siyasete katılmaya dair korku ve güvensizlik duyulduğu cevapları ön plana çıkmaktadır (%19,7). Öğrenciler (%13,3) ve işsiz/NEET (%20,7) gençler arasında ailenin izin vermemesinin de önemli bir etken olduğu görülmektedir. Çalışanlar arasında ise ailenin izin vermemesi nedeni oldukça düşük bir oranda dile getirilmektedir (%7,1). Çalışan gençlerin bağımsızlıklarını kazanarak kendi isteklerine göre hareket edebilme serbestiyetine daha fazla sahip oldukları düşünüldüğünde bu oran şaşırtıcı görünmemektedir. Çalışanlar arasında katılımın sağlanamama nedenlerinden bir diğeri olan zamansızlık (%15,9), yine en çok ifade edilen nedenler arasında yer almaktadır.

	Çalışan	Öğrenci	İşsiz/NEET
İlgisiz	%25.4	%30.3	%28.2
Siyaseti sevmiyor	%24.4	%17.9	%19.3
Korku /güven	%20.7	%18.5	%19.9
Ailem İstemez	%7.1	%13.3	%20.7
Uygun parti yok	%6.5	%10.5	%9.8
Zaman	%15.9	%9.5	%.2.1
TOPLAM	%100	%100	%100

Tablo 6.65. Çalışma durumuna göre siyasi partiye /gençlik kollarına üye olmama nedenlerinin dağılımı

Arı Hareketi tarafından 2008 yılında gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranı sadece %4'tür. (ARI Hareketi, 2008). 2014 yılında yapılan çalışmada ise sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranı %27 olarak bulunmuştur (Yılmaz ve Oy, 2014). Türkiye verileri dünya ile kıyaslandığında Türkiye'de yaşayan insanların gönüllü faaliyetlere katılımının OECD ortalamasının oldukça altında olduğu ve gönüllülüğe katılım oranlarının da genellikle yaşa göre değişmediği görülmektedir (OECD, 2015).

"Türkiye'de Bölgesel Düzeyde Sivil Toplum Değerlendirmesi" raporunda, STK'ların bütün toplumsal grupları eşit derecede temsil etmediği, az gelirli, kırsal kesimden, kadın ve azınlık gruplarının temsiliyetlerinin oldukça sınırlı olduğu belirtilmektedir (TÜSEV, 2006). STEP anket çalışmasına katılanların %86'sı kadınların, %96'sı kırsal nüfusun, %73'ü dinsel azınlıkların, %72'si dinsel grupların, %96'sı ise yoksulların STK'lar tarafından temsiliyetinin olmadığını ya da normalin altında temsil edildiğini söylerken, %75'i yüksek gelir grubunu temsil eden 'elit'lerin STK'larda normalin üstünde temsil edildiklerini belirtmektedir (TÜSEV, 2006).

Yozgat örneğinde ise yaş ve gelire göre STK üyeliği değişmemekle birlikte, eğitim düzeyi ve cinsiyete göre üyelik oranı değişmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranı %3,7'dir. Meslek odalarına üyelik %5,2, spor kulüplerine üyelik %3,9, Dini dernek, vakıf, kuruluş, cami yaptırma derneklerine üyelik %3,1'dir. Hayır kurumları, yardım dernekleri, insani örgütlere üyelik ise %2,6'dır. Lise ve altı eğitim seviyesine sahip olanların sivil toplum kuruluşuna üye olma oranı %2,8, Lise %5,2 ve yükseköğretim %3,3'tür. Bu verilere bakıldığında gençlerin 2008 yılında yapılan araştırmanın sonuçlarına yakın bir STK katılım oranına sahip olduğu görülmektedir.

Gelir durumu ve yaş ile STK üyeliği arasında bir ilişki görülemezken, eğitim ile STK üyeliği arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Lise mezunu olanların STK üyeliği oranı en yüksek orandır. Başka çalışmalarda üniversite seviyesinde eğitim düzeyi olanların oranının, gençler arasında sivil toplum kuruluşu üyeliğinde önemli bir fark yaratmasına karşın, Yozgat'ta lise mezunu olanlar arasında STK üyeliğinin daha yüksek olduğu görülmektedir (x^2=13.122, df=2, p<.001).

		Lise altı	Lise	Yükseköğretim	TOPLAM
Üye olanlar	N	13	18	6	37
	%	%2.8	%.5.2	%3.3	%3.7
Üye olmayanlar	N	357	327	166	850
	%	%97.2	%94.8	%96.7	%96.3
TOPLAM	N	370	345	172	887
	%	%100	%100	%100	%100

Tablo 6.66. Eğitim düzeyine göre sivil toplum kuruluşuna üyelik oranları

Cinsiyete göre sivil toplum üyeliklerine bakıldığında erkeklerin %4,7 olan oranına karşılık kadınların 2,8 oranında Sivil toplum kuruluşlarına üye oldukları görülmektedir. Erkekler kadınlara oranla STK'lar içerisinde daha aktiftirler (x^2=12.453, df=1, p<.05).

		Erkek	Kadın	TOPLAM
Üye olanlar	N	24	11	35
	%	%4.7	%2.8	%3.7
Üye olmayanlar	N	425	424	852
	%	%95.8	%96.8	%96.3
TOPLAM	N	450	435	887
	%	%100	%100	%100

Tablo 6.67. Cinsiyete göre sivil toplum kuruluşuna üyelik oranları

Bu alanda yapılan birçok araştırmada STK üyeliğinin az olmasının çeşitli sebepleri sıralanmaktadır (Kalaycıoğlu, 2002; YADA, 2014; Çarkoğlu ve Aytaç, 2016; TÜSEV, 2006, TÜSEV, 2011). "Türkiye'de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet" Raporu'nda bu zayıflığa neden olan faktörler: insanların paralarının

olmaması (%23), sivil toplum faaliyetlerine ilgi duyulmaması (%15) ve çevrelerinde bu faaliyetlere katılımın az olması (%16) olarak sıralanmakta ve en yüksek üyelik oranları STEP kapsamında sivil toplum kuruşları listesinin dışında bırakılan siyasi partiler %25, meslek odaları %12,1 (üyelik gönüllülük esasına göre değil) ve spor kulüpleri % 9,7 olarak görünmektedir (TÜSEV, 2005: 47). İç İşleri Bakanlığı'nın İllere Göre Derneklere İlişkin istatistiklerine bakıldığında, Türkiye'de faal dernek sayısı ve faaliyet alanlarında birinci sırada mesleki ve dayanışma dernekleri, ikinci sırada, spor ve sporla ilgili dernekler, üçüncü sırada, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik derneklerin yer aldığı görülmektedir. Yozgat özelinde faal olan toplam 471 adet dernek bulunmaktadır. Sendikaların sayısı 6'dır. Aktif dernekler içerisinde spor ve spor ile ilgili dernekler, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösterenler ve mesleki ve dayanışma derneklerinin açık arayla ilk üç sırada yer aldıkları görülmektedir. Yozgat İl'ini çevre illerle karşılaştırırsak; Kayseri'de 1544, Sivas'ta 824, Çorum'da 695 ve Kırşehir'de 337 dernek faaliyet göstermektedir (DEBRİS, 2020).

"Türkiye'de Bölgesel Düzeyde Sivil Toplum Değerlendirmesinde" sivil katılım ve örgütlenme özgürlüklerinin önündeki engellerin genel olarak oldukça yaygın olduğu üzerinde fikir birliği bulunmaktadır. Katılımın önündeki genel engellerin yanı sıra bölgesel farklılıkların da önemli ölçüde etkili olduğu, daha az gelişmiş olan bölgelerde sorumlu vatandaş anlayışının gelişmemiş olması, halkın STK'lara yeterli güven duymaması düşük STK üyeliği oranlarına sebep olarak gösterilmektedir (TÜSEV, 2005: 48).

Katılımcılar arasında ise sivil toplum örgütlerine gönüllü olmama nedenlerine bakıldığında çalışanlar arasında %24,2 ve işsiz/NEET gençler arasında %25,2 oranında "ilgisizlik" gelmektedir. Öğrenciler ve işsiz/NEET gençler (%25,9) açısındansa en önemli neden "denk gelmedi/fırsatım olmadı/ bilgim yok" (%20,7) olarak ifade edilmektedir.

Yozgat'ta gençlerin STK'lara yönelik önemli görülebilecek bir algısından da söz etmek gerekmektedir. Gençler arasında bazı STK'ların devlete ve millete karşı bir pozisyonda konumlandıklarını düşünmenin yaygın bir tutum olduğu görülmektedir. Bu durum güven duymama oranlarının düşük çıkmasına karşın güvenin aslında önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal medyadan yansıyan olumsuz

söylemler ve bire bir karşılaşma ve tanımanın, etkileşimin olmamasının da önemli etkenler olduğu ifade edilebilir.

> *"Polise taş atanlarla bizim ne işimiz olur. Devlete saygılıyız biz "(E,21, Öğrenci).*
>
> *"Biz devlet bize bakmıyor demeyiz. Yolumuz elektriğimiz olmasa da bizimki bu kadarmış der. Otururuz" (E,27, Esnaf).*
>
> *"Fakir doyurulacak tabii ki ama İslam'da besleme yoktur. Eline kendin alacaksın kapısına gideceksin, öyle olmaz yani başkalarına vermeyle."(E, 26, Esnaf).*

	Çalışan	Öğrenci	İşsiz/NEET
İlgi alanım değil	%24.2	%19.3	%25.2
Gerek duymuyorum/uğraşamam	%20.5	%13.6	%22.3
Güven duymuyorum	%14.8	%10.5	%11.2
Ailem İstemez	%4.2	%18.1	%10.8
Denk gelmedi/fırsatım yok/bilgim yok	%19.3	%20.7	%25.9
Çevrede böyle bir kurum yok	%17	%17.8	%.4.6
TOPLAM	%100	%100	%100

Tablo 6.68. Sivil toplum örgütlerine üye olmama nedenleri

Siyasi partilere ya da sivil toplum örgütlerine üye olmayan gençlerin bir problemle karşılaştıklarında nasıl tepki verdiklerini görebilmek için böyle bir durumda ne yapacakları soruldu. Hoşlarına gitmeyen bir olayla ya da durumla karşılaştıklarında gençler "genellikle yapabileceğim ne varsa yapmaya çalıştıklarım" %68,9 cevabını vermekteler. Ancak dikkate değer bir bölümü de (%34,5) "hiçbir şey yapmam çünkü bir işe yaramaz" cevabını veriyor. "Hiçbir şey yapmam çünkü başımın belaya girmesinden endişelenirim" diyenlerin oranı ise %15,6'dır.

	%
Bir şey yapabilecek olanları harekete geçiririm	7.8
Hiçbir şey yapmam çünkü başımın belaya girmesinden endişelenirim	15.6
Bazı durumlarda az da olsa bir şey yapmaya çalışırım	9.9
Hiçbir şey yapmam çünkü ilgilenmem	5.5
Genellikle yapabileceğim ne varsa yapmaya çalışırım	68.9
Hiçbir şey yapmam çünkü hiçbir şey işe yaramaz	34.5

Tablo 6.69. Hoşunuza gitmeyen bir olayla karşılaştığınızda ne yaparsınız sorusuna verilen cevapların dağılımı

"Hiçbir şey yapmam çünkü hiçbir şey işe yaramaz" duygusu gençler arasında oldukça yaygın bir duygu olarak kendini gösteriyor. Gençler kentte yaşanacak dönüşümlere hazır bir halk olmadığı inancını beslemekteler.

> "Seçim olur. Ateşli de geçer ama yerel seçim sonrası bir şey olmaz. Kandırırlar yani. Ben kendi başıma ne yapabilirim. Sokaktaki hayvanları beslememe bile tahammül edemeyen insanlar var."(e,27, Esnaf).
>
> "Etrafta birçok büyük kent var. Bura niye gelişsin. Zaten insanlar gitmek istiyor. Etrafımda buradan gitmeyi düşünmeyen tek bir Allah'ın kulu yok. Buralarla uğraşılmaz." (K, 25, Memur).

Lüküslü'nün (2007) gençlerin siyasetle olan mesafelerini değerlendirdiği makalesinde gençlerin siyasal alana olan eleştirilerinin; siyasal alanın kirli olması, siyasal alanın değişmesi ve değiştirilmesi umudunun olmaması ve siyasal örgütlenme yapılarına getirdikleri eleştirilerin, Yozgat gençliği tarafından da paylaşıldığı görülmektedir.

Kısmen sivil topluma ilgi duyup duymamanın altında yatan nedenleri anlamak, kısmen de gençlerin değerleri konusunda bir ipucu edinebilmek için gençlere toplumda saygınlığı artıran faktörler sorulmuştur. Gençlerin toplumsal alanda bireysel hangi faktörlere sahip olmanın saygınlık uyandırdığını düşündüklerine bakıldığında, iyi bir işe girmenin oldukça önemli görüldüğü %51,1 ortaya çıkmaktadır. İyi bir eğitim almak (%51,1), zengin olmak (%41,2) ve önemli pozisyonlardaki insanların desteğini almak (%35,5) gençler tarafından toplumda kendilerine yönelik saygıyı artıran faktörler arasında öncelikli görülmektedir. Gençlerin çoğunda iyi bir işe sahip olmak oldukça önemli görülmesine rağmen erkekler (%67,9) ve NEET grubu içerisinde yer alan erkeklerde (%73,5), iyi bir işe sahip olmak çok daha önemli görülmektedir. Erkekler, toplumsal cinsiyet normları çerçevesinde hem kendilerinin hem de ailelerinin bakımını sürdürmeleri gerektiğini düşünmektedirler.

NEET kategorisindeki gençler için ise iyi bir işe sahip olmak, sosyal devletin olanaklarından faydalanmanın zorlaştığı, neoliberal düzenlemelerin arttığı günümüz toplumunda aile dışarısında kendisine olanak sağlayacak bir mekanizma bulunmamasından dolayı tek ve en önemli çare olmayı sürdürmektedir. İyi bir eğitim almak benzer şekilde bütün genç gruplarında oldukça önemli bulunmasına karşın, üniversite öğrencileri (%74,5) , bekarlar ve farklı bir ilde çalışmak/ yaşamak isteyen

gençlerde (%72,8) önemine daha fazla vurgu yapılmaktadır. Bu durum eğitimin sosyal sermaye olarak sosyal hareketliliği sağladığına olan inancın bu gruplar arasında daha yaygın görüldüğüne de işaret etmektedir. "Next Generation Türkiye" (2017) ve "Değerler, Etkileşimler ve Beklentiler: Türkiye'de Üniversite Gençliğini Anlamak" (PODEM, 2020) raporlarında eğitimin genel olarak, iyi bir işe sahip olmak/kariyerden daha önemli görüldüğü vurgulanırken, Yozgat'ta gençler iyi bir işe sahip olmayı çok daha öncelikli saymaktadırlar. Bu durumun nedenlerine bakıldığında hem bu araştırmaların daha dar yaş gruplarına ve eğitim seviyelerindeki gençlere uygulanması, bu araştırmada ise 25-29 yaş grubundan gençlerin anketin içerisinde diğer iki yaş grubu kadar büyük bir oran kaplaması ve çoğunlukla bu yaş grubunun eğitimden ziyade iş yaşamlarında yönlerini tayin etmeye çalışan bir grup olmalarının yanı sıra Yozgat kentinin gençlere iş sahası yaratma/işte yükselme kapasitesinin oldukça sınırlı olması ve kariyerlerine/ hayatlarına bu kentte devam ettirmeye dair endişeleri belirleyici olmaktadır. Zengin olmak, erkek katılımcılar arasında özellikle 16-19 ve 20-24 yaş arasında diğer gruplara oranla çok daha fazla önem verilen bir faktördür. Zengin olmanın toplumsal saygınlığı ve sosyal çevreleri içerisinde de kendilerini kanıtlamaya değer bir nitelik olduğuna dair görüş bu gruplar arasında yaygın görülmektedir.

	%
İyi bir eğitim almak	51.1
İyi bir işe girmek	59.9
Zengin olmak	41.2
Önemli pozisyonlardaki insanların desteğini almak	35.5
Evlenmek	37.6
Toplumun kurallarına itaat etmek	37.1
Dini ibadetleri yerine getirmek	19.2
Bulunduğum topluluğun lideri olmak	10.3
Çocuk sahibi olmak	15.7
Fiziksel olarak güçlü olmak	17.9

Tablo 6.70. Toplumda en çok saygı duyulan genç kim sorusuna cevapların dağılımı

Charities Aid Foundation (CAF) tarafından her yıl hazırlanan Dünya Bağışçılık Endeksi'nin (World Giving Index) 2019 verilerine göre 146 ülke içerisinde ülkelerin

bağışçılık skoru "tanımadığı bir kimseye yardım etme", "sivil toplum kuruluşlarına bağış yapma" ve "gönüllülük için harcanan zaman" üzerinden verdiği oranlara bakıldığında, Türkiye'nin genel bağışçılık skoru %20 ve sıralaması 131'dir. Endekse göre, Türkiye tanımadığı bir kimseye yardım etmede %40 oranla 113. sırada, sivil toplum kuruluşlarına yapılan bağışlarda %12 oranla 122. sırada ve gönüllülük için harcanan zamanda %9 ile 126. sırada yer almaktadır. (CAF, 2019). UN "The Scope And Scale Of Global Volunteering" (2018) raporuna göre Türkiye'de gönüllülük oranı ise %2,82'dir (Salamon vd., 2018). 1999 Dünya Değerler Araştırması verilerine göre Türkiye'de gönüllü faaliyette bulunan insanların oranıyla karşılaştırıldığında %1,5 (TÜSEV, 2006) bu oran bir miktar artmış görünse de gönüllü katılımın oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Türkiye'de üyelik, bağışlar ve gönüllülük katılım yolları arasında bağışçılık en yaygın katılım şeklidir. Ancak bu yardımlar STK'lar üzerinden değil, bireyler arasında yapılmakta ve düzenli olarak gerçekleştirilmemektedir. "Türkiye'de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet" (2005) raporunda, Türkiye'de vatandaşların %80'inin (zekât, fitre gibi dini bağışlar, sivil toplum kuruluşlarına ve vakıflara yapılan bağışlar) bağış yaptığı, kurumsal bağışlarının çoğunun cami yaptırma dernekleri ve Kuran kursları gibi dini kuruluşlara (%31,6), Türk Hava Kurumu'na (%18,5) ve hayır işleri yapan kuruluşlara (% 6,7) yapıldıkları görülmektedir (TÜSEV, 2005).

Gençlerin bağış yapma biçimlerine bakıldığında en yüksek oranda bağış yapma biçimi %24,6 ile doğrudan yapılan yardımlardır. Zorunlu olarak yapılan yardımlar %15,2 ve fitre zekât gibi yardımlar %14,1 oranında görülmektedir.

	%
Filtre zekât gibi dini yardımlar	%14.1
İlgili STKlar yoluyla verilen yardımlar (Örgütlü yardımlar)	%9.2
Doğrudan yardımlar	%24.6
Diğer (zorunlu, sokak dilencilerine)	%15.2
Cevap yok	%37

Tablo 6.71. Bağış verme biçimlerinin dağılımı

6.11.3. Siyasal Katılım Faktörlerinin Analizi

Sivil katılım düzeyi ölçeğinde 11 tane önerme bulunmaktadır (KMO=0,812; Barlett Testi p<,05). Varyans analizinde iki önerme toplam varyansın %51,8'ini açıklamaktadır.

	St. Sp
İlgili kurumlara resmi prosedürler yoluyla başvururum	,876
Sivil toplum kuruluşu üyesi olmayı isterim	,851
Kurumlara e posta/tweet atabilirim	,847
İmza kampanyalarına katılabilirim	,734
Sosyal medyada siyasi içerikli gönderi paylaşabilirim	,676
İzinli gösteriye katılabilirim	,602
Siyasi Bağlılık	
Siyasete dair haber ve olayları takip ederim	,811
Gençlerin siyasetle ilgili olması gerekir	,753
Çevremdekilerle siyasetle ilgili meseleleri konuşurum	,720
Farklı görüşteki insanlarla tartışmaya girmekten çekinmem	,603

Tablo 6.72. Siyasal yaşam düzeyi faktör yüklemeleri

Kent ve kırda gençlerin eğitim düzeylerine göre siyasal katılım ile ilgili değişken ortalamalarındaki farklılıkları incelemek için ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Eğitim değişkenine göre kentsel alanda siyasal katılım düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.005). "Eğitim düzeyi arttıkça kentte siyasal katılım artmaktadır" hipotezi doğrulanmaktadır. Kırsal alanda ise eğitim düzeyi ile siyasi katılım arasında farklılaşma görülmemektedir. Kentsel alanda eğitim düzeyi arttıkça siyasal bilinç de artmaktayken, kırsal alanda böyle bir farklılaşma görülmemektedir.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Siyasi katılım	İlköğretim	87	3.01	0.043	İlköğretim	40	2.87	0.223
	Orta öğretim	218	3.21		Orta öğretim	87	2.86	
	Lise	259	3.69		Lise	86	2.84	
	Yükseköğretim	115	3.81		Yükseköğretim	17	3.87	
	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Siyasi bağlılık	İlköğretim	85	3.23	0.005	İlköğretim	49	3.01	0.105
	Orta öğretim	215	3.42		Orta öğretim	88	3.01	
	Lise	268	3.45		Lise	84	3.3	
	Yükseköğretim	114	3.53		Yükseköğretim	18	3.02	

Tablo 6.73. Eğitim düzeyine göre siyasal katılım düzeyi

Kent ve kırda gençlerin cinsiyetlerine göre siyasal katılım ve siyasal bağlılık ile ilgili değişken farklılıklarını incelemek için bağımsız örneklem t testi gerçekleştirilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre kentsel ve kırsal alanda siyasi katılımda anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Kentsel ve kırsal alanda kadınlar erkeklere göre daha düşük siyasal katılım göstermektedir. Kentsel alanda cinsiyetler arasında siyasi bağlılıkta anlamlı farklılık bulunmamaktayken, kırsal alanda siyasi bağlılık düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. "Kentsel alanda erkeklerin kadınlara göre siyasi katılımları yüksektir" hipotezi ve kırsal alanda "erkeklerin kadınlara göre siyasi katılımları yüksektir" hipotezleri doğrulanmıştır. Kentsel alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek siyasi bağlılığı göstermektedir hipotezi ise doğrulanmamıştır. "Kırsal alanda erkeklerin kadınlara göre siyasi bağlılığı yüksektir" hipotezi ise doğrulanmıştır.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Siyasi katılım	Erkek	335	3.29	0.017	Erkek	118	3.22	0.058
	Kadın	322	3.02		Kadın	107	2.98	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Siyasi bağlılık	Erkek	334	3.28	0.143	Erkek	116	3.24	0.102
	Kadın	323	3.27		Kadın	109	3.01	

Tablo 6.74. Cinsiyete göre siyasal katılım düzeyi

Kentte ve kırda yaşayan gençlerin yaşa göre siyasal katılım ve siyasal bağlılık düzeyleri arasındaki farklılıkları analiz etmek için ANOVA testi yapılmıştır. Gençlerin yaşları arttıkça siyasal katılımlarının da arttığı görülmektedir. "Kentsel alanda ve kırsal alanda yaş arttıkça siyasal katılım artmaktadır" hipotezi doğrulanmamıştır. Siyasi bağlılık boyutunda ise kırsal alanda yaşa göre sivil bağlılıkta anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir.

	Kent				Kır			
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Siyasi katılım	16-19	223	2.81.	0.003	16-19	81	3.12	0.015
	20-24	212	3.19		20-24	74	3.18	
	25-29	216	3.30		25-29	68	3.14	
		N	Ort.	p		N	Ort.	p
Siyasi bağlılık	16-19	221	3.59	0.131	16-19	74	3.18	0.128
	20-24	210	3.63		20-24	72	3.20	
	25-29	213	3.62		25-29	67	3.24	

Tablo 6.75. Yaşa göre siyasal katılım düzeyi

Değişkenlerin birbirine etkilemelerindeki katkı düzeylerini göstermek amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Sosyo ekonomik özellikler ile bağlılık değişkenleri bu kapsamda analize tabii tutularak, siyasi katılıma ne oranda etki ettikleri gösterilmiştir.

Siyasi bağlılığın (0.344), sosyal bağlılığın (0.271), sivil bağlılığın (0.131) cinsiyetin (0.097), eğitim durumunun (0.084), gelir durumun (0.057) ve çalışma durumunun (0.025) oranında $p<.000$ anlamlılık düzeyinde siyasi katılıma katkısı olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenler siyasi katılımı siyasal katılımı öngörmede %28 oranında açıklayıcıdır. Buna göre "sosyo-ekonomik faktörler siyasi katılımı etkilemektedir" hipotezi ve "sivil, siyasi ve sosyal bağlılık düzeyleri siyasi katılım düzeyini etkilemektedir" hipotezleri doğrulanmıştır.

Bağımsız Değişkenler	**ß**	**t**	**p**
Eğitim durumu	,084	2.276	,000
Cinsiyet	,097	2.892	,000
Çalışma durumu	,057	2.615	,001
Gelir durumu	,025	1.613	,012
Sosyal bağlılık	,271	10.134	,000
Sivil bağlılık	,131	7.128	,000
Siyasi bağlılık	,344	12.189	,000
R=,542 R^2=,293 P<,000 F=41,638			

Tablo 6.76. Siyasi katılım regresyon analizi

7. SONUÇ

Gençlik bir yaşam kesiti olarak, moderniteyle birlikte demokrasi fikrine paralel olarak gelişmiştir. Hem gençlik hem de demokrasi tartışmaları bu süreçle birlikte sosyal düzene gençleri eklemlemek için kurumsallaşmış yollar bulmaya çalışmıştır. Bu kapsamda gençlikle ilgili çalışmalar yürütenler, gençlerin sosyal düzene nasıl ve ne derece katıldıklarını, sistemin yeniden üretiminin nasıl sağlandığını araştırmışlardır. Gençlerin siyasi ilgileri, demokratik yönelimleri ya da seçimlere ve gönüllülük faaliyetlerine katılımının araştırılması bugün birçok açıdan demokrasi ve sistemin nasıl yürüyeceğine dair kaygıların sonucudur. Özellikle gençlerin geleneksel katılım biçimlerine olan ilgilerinin azalmaya başlaması toplumların kendini sağlıklı bir şekilde yeniden üretmelerinin önünde büyük bir engel olarak görülmektedir.

Gençlerin katılımına ilişkin ilginin belirginleştiği zaman 20. Yüzyılın son on yılıdır. Bu yıllarda Birleşmiş Milletler ve Avrupa Komisyonu gibi kuruluşlar katılımı ele alan birçok rapor oluşturmuştur. Bu dönemde gençlerin katılımına ilginin artması gençlerin yaşam akışlarının çeşitlenmeye başladığı, yetişkinliğe geçiş döneminin standarttan uzaklaştığı bir döneme denk düşmektedir. Çalışma ve yaşam koşullarının belirsizleşmesi, işsizlik gibi sebeplerle vatandaşlık statüsü artık belirli bir stabilite yaratmaktan uzaklaşmaya başlamıştır. Gençlerin geleneksel katılım biçimlerine ilgilerinin azalması ve başka yeni katılım biçimlerine yönelmeleri katılım tartışmalarına ilginin yoğunlaşmasına yol açmıştır. Bu kapsamda katılım literatürü gençlerin katılım ve bağlılıklarını ele alarak, kendilerini ilgilendiren alanlarda söz söyleme, eyleme geçme ve topluluklarıyla bütünleşme fırsatlarıyla ilgilenmeye başlamış, toplum tarafından içerilemeyen genç grupları üzerine yoğunlaşmıştır. Gençlerin yaş, cinsiyet, eğitim, etnisite ve sınıfsal durumlarını göz önüne alan çalışmalar, farklı toplumsal kesimlerden gençlerin katılımının önündeki engelleri tartışmaya başlamıştır.

Gençlerin toplumsal katılımını araştıran çalışmalarda bu süreçte bir başka kırılma daha gerçekleşmiş, geleneksel katılım kanallarına gençlerin neden katılmadıklarına odaklanılmaktansa, gençlerin zaten kendi şartları içerisinde aktivitelere ve mekânlara katılım gösterdikleri fikri yaygınlaşmaya başlamıştır. Katılım boyutları çeşitlendirilmiş, sosyal, sivil ve siyasi yeni katılım biçimleri araştırmaların içerisine

dahil edilmeye başlamıştır. Kamusal alana dahil olmanın yeni biçimlerinin geliştiği ve farklı yerel ve ulusal bağlamlara göre gençlerin farklı katılım biçimleri gösterdikleri karşılaştırmalı çalışmalarla ortaya konmuştur.

Türkiye'de ise siyasal yapı, kurumların işleyişi, toplum ve sosyal çevre gençlerin toplumsal katılımlarının önüne çeşitli engeller çıkarmaktadır. Türkiye'de katılım literatürü büyük ölçüde gençlerin siyasi ve sivil hayata katılmaması/katılamamasının sebeplerini araştırmıştır. Bu konuda araştırmacılar fikir birliği içerisindedir. Gençlerin katılım sağlayamamasının en önemli nedeni devlet ile sivil toplum arasında kurulan ilişkisinin tarihsel olarak gelişmiş bir sivil toplum oluşturmaya elverişli olmadığı, devlet/birey ilişkisinin ebeveyn çocuk ilişkisine benzer bir biçimde geliştiğidir. Bu açıdan Türkiye'de gençlerin katılım oranları ve katılım kanallarının çeşitliliği gelişmiş ülkelerin çok gerisinde kalmaktadır. Siyasi yapı ve sivil kültür etmenlerinin yanı sıra Türkiye bölgesel olarak farklı derecelerde gelişmiş olan illere sahiptir. Büyük kentler ve metropol alanlar gençlerin katılımına yönelik daha fazla fırsat sunmaktayken, küçük kentler aynı olanakları sağlayamamaktadır. Bu açıdan gençlerin, bölgelere, kent ve kır gibi yerleşim yerlerine, sosyal sınıf, cinsiyet ve eğitim göstergelerine göre katılımları farklılaşmaktadır.

Hizmetler ve istihdam olanaklarının yoğunlaştığı büyük kentler göç alırken, küçük ve orta ölçekli kentler nüfus kaybetmekte ve nüfusları yaşlanmaktadır. Bu tip kentlere bir çözüm bulmak üzere yükseköğretim kurumları açılmış ve sosyal ve ekonomik hayatları canlandırılmaya çalışılmıştır. Ancak her kentte bu tip bir canlandırma girişimi tam olarak sağlanamamıştır. Araştırmanın sahası olan Yozgat'ta bu illerden biridir. Kentin gençlere istihdam ve sosyo-kültürel alanlarda imkân sağlayamaması, nüfusun giderek azalmasına ve genç nüfusunun göç etmesine yol açmaktadır. Bu durum kentte kültürel unsurlar, girişimcilik dinamikleri, mekânsal ilişkiler ve demografik yapı gibi alanlarda dönüşümleri de beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda çalışmada Yozgat'ta 16-29 yaş arası gençlerin katılım örüntüleri, farklı katılım boyutları bağlamında incelenmiştir. Katılımcıların yaşları üzerinden gruplar oluşturulmuş ve katılımları arasında yaşa bağlı farklılaşma görülüp görülmediği incelenmiştir. Bir diğer ayrım yerleşim yerlerine göre yapılmıştır. Yerleşim yerleri kent ve kır olarak belirlenmiştir. İl ve ilçeler kentsel alan köyler ise kırsal alan olarak alınmıştır. Ekonomik, sosyal sivil ve siyasi katılım biçimleri

cinsiyet, yaş, eğitim ve gelir durumu üzerinden incelenmiş ve Yozgat'ta gençlerin genel sosyal durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Gençlerin Ekonomik Katılımı

Yozgat'ta gençlerin ekonomik hayata katılımlarına bakıldığında gençlerin önemli bir oranının işsiz (%18,6) ve NEET kategorisi içerisinde yer aldıkları görülmektedir. NEET kategorisi içerisinde 20-24 yaş aralığında erkekler %14,2 ve kadınlar %47,8 oranında yer almaktadır. Türkiye ile karşılaştırıldığında, Yozgat'ta, erkeklerde NEET oranı daha düşükken, kadınlarda daha yüksektir.

Ailenin ekonomik katılımda önemli bir araç olduğu görülmektedir. Aile hem ebeveynlerin eğitim durumu bakımından hem ekonomik güvence olarak hem de istihdam yaratma bakımından kilit durumdadır. Bu durum eğitim durumu ile sosyo-ekonomik durum arasındaki ilişki, işsiz kalındığı takdirde ne kadar süre geçinilebileceği ve iş ararken kullanılan vasıtalar sorularına verilen cevaplarda görülebilmektedir.

Ailenin eğitim durumları ile gençlerin sosyo-ekonomik durumlarının ilişkisine bakıldığında Yozgat'ta da anne ve babası okuryazar olmayan, diplomasız okur ve ilkokul mezunu olanların çalışan, işsiz ve NEET genç gruplarında daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrenci olanların ailelerinin ise ortaokul, lise ve üniversite eğitim derecelerine sahip olmaları daha yüksek ihtimaldir. Bu açıdan sosyo-ekonomik durum ile ailenin eğitim seviyesi arasında ilişkisinin anlamlı olduğu görülmektedir.

Katılımcılar arasında çalışan gençlerin %55'i işsiz kaldıkları takdirde hiç geçinemeyeceklerini, %31'ise bir ay geçinebileceğini ifade etmektedir. Bir başka deyişle gençlerin çoğunluğu geçinebilmek için aile desteğine ve aylık gelirine ihtiyaç duymaktadır. Katılımcılar arasında ailesinden maddi destek görmediği halde hiç idare edemem diyenlerin oranı %73, bir ay idare ederim diyenlerin oranı %14'dür. Bu durum ailenin gençlerin sosyal destek mekanizması olarak önemini göstermektedir.

Gençler iş ararken en çok aile ve akrabalar vasıtasıyla iş aramaktadırlar. Çalışmada iş ararken en çok kullanılan yollar, %49,7 ile aile ve akrabalar, %25 ile arkadaşlar ve

tanıdıklar, %19,6 ile internet ve gazetelerdeki iş ilanlarıdır. Gençlerin çevreleri, aile ve tanıdıkları iş bulma sürecinde çok önemli bir rol oynamaktadır.

Eğitim durumu ile çalışma durumuna bakıldığında ise çalışanlar arasında ortaöğretim ve lise mezunu olanların yoğunlukta olduğu görülmektedir. İşsizler arasında ilkokul ve ortaöğretim mezunları çoğunluktadır. Eğitim durumu ile çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu, eğitim arttıkça istihdamın da arttığı görülmektedir.

Gelir grubu ile ekonomik durum ilişkisinde ise çalışanların arasında gelir grubunu ortanın üzerinde sayanların oranının yarıdan fazla olduğu görülmektedir. İşsizler arasında büyük çoğunluğu dar gelirli ve ortanın altı gençler oluşturmaktadır. Öğrenciler ise en fazla ortanın altı grubunda %40,8 yoğunlaşmışlardır. NEET grubunda en yüksek oran ortanın altı gelir grubunda görülmektedir. Bu anlamda gelir düzeyi ile çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Gençlerin Sosyal Katılımı

Gençlerin sosyal katılım boyutunda da aile ve yakın sosyal çevrenin etkisi ön plandadır. Gençler en fazla yakın çevrelerine güvenmekte, yakın arkadaş ve aile ile vakit geçirmekten hoşlanmakta ve sosyal aktivitelerini yakın çevrelerindeki insanlarla gerçekleştirmektedir. Bu açıdan ailenin sosyal ve ekonomik katılım kanallarının transferinde oldukça önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Aileye (%70,7), arkadaşlara (%58,5), akrabalara (%32,6) oldukça yüksek oranda güven duyulurken, farklı milletten insanlara (%2,9), farklı inançtan insanlara (%1,8) ve yeni tanışılan insanlara (%6,9) oldukça düşük seviyede güven duyulmaktadır. Gençlerin güven dereceleri ne kadar artarsa sosyal katılımlarının da arttığı görülmektedir. Bu durum Türkiye genelinde olduğu gibi Yozgat'ta da gençlerin genellikle yakın sosyal çevreleriyle sosyalleşmeleriyle ve formel sosyal katılım kanallarının kısıtlı olmasıyla açıklanabilir.

Gençler kendilerini en çok aileleri ile tanımlamaktadırlar (%82,1). Sırasıyla dindar cevabı verenlerin oranı %67,3, ülke cevabı verenlerin oranı %65,2, Yozgatlı cevabı verenlerin oranı %24,2 ile en fazla ifade edilen kimlikler olmuştur. Bu açıdan kimliklere aidiyetin oldukça yüksek olduğu görülebilir. Gençler kendilerini ifade ederken de bu kimliklerin birini ama daha ziyade birden fazlasını benimsediklerini ifade etmektedirler. Yozgatlıyım diyen gençlerin oranının yüksekliğine karşın

Yozgatlıların bir kent bilinci, bir kimlik bütünlüğü olmadığı da sıklıkla ifade edilmektedir.

Sosyal katılımda online mekanların oldukça sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. En yaygın gündelik uğraş ve vakit geçirme biçimlerine bakıldığında gençlerin yüksek oranda online alanlarda, internet ve sosyal medyada zaman geçirdikleri görülmektedir. Erkek katılımcıların %57,9'u internette, %56,2'si sosyal medyada zaman geçirirken, kadınların %48,2 'si internette, %45,7'si sosyal medyada zaman geçirmekteler. Aile ile sohbet ederek vakit geçirme erkeklerde %35,3 ve kadınlarda %48,2 oranındadır. Kadınların erkeklere oranla gündelik aktivitelerindeki en önemli fark ev işleri alanında görülmektedir. Ev işlerine kadınların %30,8'sı, erkeklerin ise yalnızca %2,1'si iki ya da daha fazla saat vakit ayırmaktadırlar.

Haftada bir ya da daha sıklıkla yapılan aktivitelerde de benzer bir durum görülmektedir. Genç erkeklerin çoğunluğu dolaşmak, kafeye ve kahvelere gitmekle, spor müsabakasına gitmek/ oynamak ile zamanlarını geçirmektedir. Yaş gruplarına göre bakıldığında erkekler 15-19 yaş aralığında %79,9, 20-24 aralığında %76,6 ve 25-29 yaş aralığında %71,3 oranında dolaşmakla vakit geçirdiklerini ifade etmektedirler. Yaşın artmasıyla birlikte gezme pratiklerinde de belirli bir oranda düşüş görünmektedir. Bu durum hem iş yaşamına girme hem de evli olan erkekler için dışarıda geçirecekleri zamanın çocuk ve eş dolasıyla kısıtlanmasından kaynaklanmaktadır. Benzer bir durum kafe ya da kahveye gitme davranışında da görünmektedir yaş arttıkça ev dışında geçirilen zaman azalmaktadır. 16-19 yaş erkekler %35,1, 25-29 yaş erkekler %31 oranında kahveye gitmekte, 16-19 yaş grubunda %21,7 ve 25-29 yaş grubunda %16,9 oranında kafeye gittiklerini belirtmişlerdir. En fazla gerçekleştirilen bir başka aktivite olan evde arkadaşlarla buluşma; 16-19 yaş arasında %50,5, 20-24 yaş arasında %43,3 ve 25-29 yaş arasında %35,7 oranındadır. Cinsiyete göre aktivite biçimlerinde önemli farklılaşmalar görülmektedir. Kadınların 15-19 yaş aralığında %68,1'i, 20-24 aralığında %65,9'u ve 25-29 yaş aralığında %58,4'ü dolaşmakta, 16-19 yaş arasında %4,3'ü ve 25-29 yaş arasında %5,3'ü kafeye gitmektedir. Oranlara bakıldığında kadınların erkeklere oranla çok daha az oranda sosyal mekânlarda vakit geçirdikleri görülmektedir. Evde arkadaşlarla buluşma da ise tam tersi bir durum gözlenmekte, 16-19 yaş arasında %54,9, 20-24 yaş arasında %43,8 ve 25-29 yaş arasında %47,5 oranında evde

arkadaşlarla buluşulmaktadır. Geleneksel olarak kadının yeri olarak görülmeye devam eden özel alanda kadınların erkeklere oranla çok daha fazla sosyalleştikleri söylenebilir. Gençler arasındaki yaygın aktiviteler genellikle arkadaşlar, akrabalar ve aile üyeleriyle ekonomik yönden az sermaye ayırılabilecek uğraşlar olurken, tiyatroya, sinemaya gitmek, kent dışında çıkmak, konsere ve müzelere gitmek gibi daha çok sermaye ayrılması gereken aktivitelerin tercih edilmediği görülmektedir. Ancak gençlerin kültürel içeriğe sahip serbest zaman aktivitelerini tercih etmemelerinin tek nedeni ekonomik değildir. Kısıtlı ya da teşvik edilmeyen kültürel ve çevresel faktörlerin varlığı da ifade edilmektedir.

Gençlerin enformasyon kanallarını kullanımlarının ortalaması gelir grupları arasında farklılaşmaktadır. Bu açıdan gençlerin gelir durumlarının enformasyon kanallarına ulaşımları üzerinde oldukça etkili olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde eğitim durumları ile enformasyon kanallarına ulaşım arasındaki ilişkide de geçerlidir. Öğrenciler, NEET grubundan çok daha sıklıkla enformasyon kanallarını kullanmaktadır.

Sosyal katılımda bağımsız değişkenlerin rolüne bakıldığında, eğitim seviyesinin kentsel alanda önemli olduğu görülmektedir. Kentsel alanda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal katılım da artmaktadır. Ancak kırsal alanda ise eğitim seviyesi ile sosyal katılım arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemektedir. Sosyal bağlılık boyutunda ise kentsel ve kırsal alanlarda eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal bağlılık artmaktadır doğrulanamadığı görülmüştür.

Cinsiyete göre ise sosyal katılım hem kentte ve hem de kırsal alanda farklılık göstermektedir. Kentsel alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda sosyal katılım göstermektedirler. Benzer şekilde cinsiyetin kırsal alanda da önemli olduğu görülmektedir. Kırsal alanda erkekler kadınlara göre daha yüksek oranda sosyal katılım göstermektedirler. Sosyal bağlılık düzeyinde ise hem kentsel hem kırsal alanlarda erkekler kadınlara göre daha yüksek sosyal bağlılık göstermektedirler.

Yaşa göre sosyal katılım ve sosyal bağlılık düzeyine bakıldığında ise yaş grupları arasında bir farklılık görülmemiştir. Araştırma hipotezleri olan kentsel alanda yaş büyüdükçe sosyal katılım artmaktadır ve kırsal alanda yaş büyüdükçe sosyal bağlılık artmaktadır varsayımlarının desteklenmediği görülmektedir.

Sosyo ekonomik özellikler ile sosyal, sivil ve siyasi bağlılık değişkenlerinin sosyal katılıma ne oranda etki ettiklerine bakıldığında cinsiyet ve sosyal bağlılığın önemli değişkenler oldukları görülmektedir. Cinsiyet ve sosyal bağlılık dışında diğer değişkenlerin sosyal katılımda etkisi görülmemiştir.

Gençlerin Sivil Katılımı

Gençlerin sivil katılımlarının arka planını oluşturan kentle olan ilişkilerini incelemek üzere, yerleşiklik hissi, aidiyet ve kente ve mahallerine yönelik memnuniyet durumları değerlendirilmiştir.

Yozgat'ta gençler Türkiye ortalamasına göre çok daha az oranda yerleşik hissetmektedirler. Göç etmek istemenin nedeni büyük oranda ekonomik koşullara dayanmaktadır. Çoğu gencin hâlihazırda yurtdışı ve ülke bazında göç etmiş birey ve aileleri bulunmaktadır. Göçe dair bellek ve beklentiler oldukça canlı durumdadır. Göç edilerek elde edilebilecek hem ekonomik olarak daha rahat bir yaşama sahip olma hem de sosyal ve kültürel imkânların çokluğuna yapılan vurgu gelecekte de Yozgat gibi küçük ölçekli kentlerden göçün devam edeceği konusunda bir yorum yapılmasını olanaklı kılmaktadır.

Kentin sunduğu imkânların yeterli bulunmaması çoğunlukla kentten tamamen ayrılmanın gerekçesi olarak sunulmaktadır. Kentin olanaklarının yetersizliğine dair olumlu görüş belirtenlerin oranı sadece %28,6'dir. Kırsal alanda ise gençler arasında "Oturduğunuz yerin imkânlarını yeterli buluyor musunuz?" sorusuna olumlu cevap verenler %19,8'de kalmaktadır. Gençlerin çoğunluğu imkân dahilinde göç etme konusuna oldukça olumlu yaklaşmaktadır.

Kente dair problemler aslında sadece gençlerin değil bütün kentin de problemleridir. Yozgat gazetelerinde köşe yazarlarına, Odalar Birliği'nden yapılan açıklamalara ve gençlerin kendi ifadelerine bakıldığında Yozgat'ın göçle savaşması, ekonominin canlandırılması, istihdam alanı açılması, daha çok sayıda öğrencinin kenti tercih etmesi ve sosyo-kültürel faaliyetlerin artması gerekliliği sıklıkla dile getirilmektedir.

Gençlerin çoğunluğunun imkânları olsa göç etmek istedikleri düşünüldüğünde yaşadıkları muhite/ semte aidiyet/ bağlılık duyduğunu sıklıkla ifade etmişlerdir. Aidiyet hissi ve katılım arasındaki pozitif ilişki ele alındığında imkân dahilinde gençlerin yaşadıkları yerleri dönüştürmeye istekli oldukları ancak katılım

mekanizmalarının ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan yeterli olmamasının bir sonucu olarak kendilerini ifade edebilme imkanından yoksun olduklarını dile getirmek mümkün görünmektedir.

Gençlerin geleceğe dair endişelerinin başında ekonomik özgürlüğe sahip olmamak yatmaktadır. Belirsizlik ve endişelerin ana kaynağının ekonomik olduğu görülmektedir. Sesimi duyurma fırsatı bulamayacağından endişelenen genç oranı ise %52,9 gibi oldukça yüksek bir orandadır. Kariyer fırsatlarını değerlendirememekten korkuyorum diyen gençlerin oranı ise %31,1. Uyuşamayacağım biri ile evlenmekten endişe duyuyorum diyenlerin oranının da bir hayli yüksek olduğu görülmektedir. %30,2 oranında genç kendilerinin ya da ailelerinin evlenilen kişi ile uyuşamayacağından endişelenmektedir. Yozgat'ta geleceğe dair endişelerden en büyüklerinden biri de çocuklara iyi bir eğitim sağlayamama endişesidir (%26,7).

Sivil katılıma sosyo-ekonomik özelliklerin etkisine bakıldığında, eğitimin sivil katılımda önemli bir değişken olduğu görülmektedir. Hem kentsel alanda hem de kırsal alanda eğitim yükseldikçe sivil katılım artmaktadır. Benzer bir ilişkiyi eğitim ile sivil bağlılık arasında görmek de mümkündür. Eğitim düzeyi yükseldikçe hem kentsel alanda hem de kırsalda sivil bağlılık artmaktadır.

Yaş değişkenine göre sivil katılım ve sivil bağlılığa bakıldığında, yaş arttıkça kentsel ve kırsal alanlarda sivil katılımın arttığı ancak sivil bağlılık düzeyinde yaşın sadece kırsal alanlar için farklılaştırıcı bir unsur olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu, cinsiyet, çalışma durumu, gelir durumu gibi faktörler ve bağlılık düzeylerinin sivil katılıma etkisine bakıldığında, eğitim durumunun, cinsiyetin, çalışma durumunun ve gelir durumunun pozitif bir katkısından bahsedilebilir. Bağlılık düzeylerinde ise sosyal, sivil ve siyasi bağlılığın sivil katılımı etkilediği görülmektedir. Sosyo ekonomik değişkenlerin sivil, sosyal ve siyasi bağlılık düzeylerinin sivil katılımı etkilediği görülebilmektedir.

Gençlerin Siyasi Katılımı

Yozgat'ta gençlerin oy vereceğini belirten yaklaşık %74'lik oranı, Türkiye genelindeki gençlere oranla oldukça yüksek bir orandadır. Bu veri oy verme gibi geleneksel bir siyasi katılım biçiminin Yozgat'ta önemini koruduğuna işaret etmektedir. Ancak gençlerin %26,2 gibi önemli bir kısmı ise oy vermeyeceğini/

kararsız olduğunu bildirmiştir. Yılmaz ve Oy'un da (2014) belirttiği gibi oy kullanmak genel anlamda katılım için en az kaynak gerektiren ve en pasif siyasi katılım biçimlerinden biridir. Bu açıdan Yılmaz ve Oy (2014) gençlerin oy kullanabilecekken oy kullanmamalarını siyasi bir tavır olarak değerlendirmenin mümkün olduğunu ifade ederlerken, gençlerin temsili demokrasi kurumlarının etkinliğine inanmıyor ya da oy kullanmanın kendi taleplerini yansıtmanın etkili bir yolu olmadığını düşünüyor olabileceklerini dile getirmekteler.

Araştırma verilerine göre gençlerin gelir durumu ile oy verme davranışı oranları arasında büyük farklılık görülmemekle birlikte dar gelirli olduğunu belirten gençlerle yüksek gelirli olduğunu belirten gençlerin arasında %6,2 oranında fark bulunmaktadır. Buna göre gelir seviyesi arttıkça oy verme oranı da düşmektedir.

Eğitim düzeyi ve oy verme arasındaki ilişki ise dikkat çekecek oranda farklılaşmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça oy vermem/kararsızım diyenlerin oranı yükselmektedir. Yükseköğrenim düzeyinde oy vermem/ kararsızım diyenlerin oranı %32,3'e ulaşmaktadır. İlköğretim düzeyindeki katılımcılar arasında ise bu oran %20,8'de kalmaktadır. Bu açıdan eğitimin düzeyinin yüksekliğinin geleneksel siyasi katılım biçimlere katılımı azalttığına yönelik literatürle uyumlu bir sonuç olduğu söylenebilir.

Cinsiyete göre oy verme oranlarına bakıldığında ise erkeklerin kadınlara göre çok daha yüksek oranda oy vereceğini belirtmiş olması benzer şekilde siyasi katılım çalışmalarıyla paralel bir bulgudur. Siyasi katılım kanallarına katılım, ilgi ve farkındalık düzeylerinin genellikle erkeklerde kadınlara göre çok daha yüksek olması bu durumun nedenlerine açıklık getirmektedir.

Geleneksel siyasi katılım biçimlerinden siyasi parti üyeliklerine bakıldığında ise genel olarak gençlerin çok azının bu tip bir aktif katılım biçimini seçtikleri görülmektedir. Oy vermenin tersine siyasi parti üyeliğinin oldukça aktif bir katılım biçimi olmasından dolayı gençlerin çoğunluğunun bu tip bir katılım biçimini benimsemediği görülmektedir.

Çalışma durumu ile siyasi parti üyeliğine bakıldığında, Çalışanların %3,3, öğrencilerin %2 ve işsiz/NEET kategorisinde yer alanların %1,5 oranında siyasi parti üyesi oldukları görülmektedir. Çalışanların diğer genç grupları arasında siyasi parti üyeliğine daha fazla yönelim gösterdiği söylenebilir.

Katılımcılar arasında siyasi partiye, gençlik kollarına üye olmama nedenlerine bakıldığında, çalışan, öğrenci ve işsiz/NEET gruplarında ilgisizlik (%27,9), siyaseti sevmemek (%20,5) ve herhangi bir şekilde aktif olarak siyasete katılmaya dair korku ve güvensizlik duyulduğu cevapları ön plana çıkmaktadır (%19,7). Öğrenciler (%13,3) ve işsiz/NEET (%20,7) gençler arasında ailenin izin vermemesinin de önemli bir etken olduğu görülmektedir. Çalışanlar arasında ise ailenin izin vermemesi nedeni oldukça düşük bir oranda dile getirilmektedir (%7,1). Çalışan gençlerin bağımsızlıklarını kazanarak kendi isteklerine göre hareket edebilme serbestiyetine daha fazla sahip oldukları düşünüldüğünde bu oran şaşırtıcı görünmemektedir. Çalışanlar arasında katılımın sağlanamama nedenlerinden bir diğeri olan zamansızlık (%15,9), yine en çok ifade edilen nedenler arasında yer almaktadır.

Yozgat örneğinde ise yaş ve gelire göre STK üyeliği değişmemekle birlikte, eğitim düzeyi ve cinsiyete göre üyelik oranı değişmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranı %3,7'dir. Meslek odalarına üyelik %5,2, spor kulüplerine üyelik %3,9, dini dernek, vakıf, kuruluş, cami yaptırma derneklerine üyelik %3,1'dir. Hayır kurumları, yardım dernekleri, insani örgütlere üyelik ise %2,6'dır. Lise ve altı eğitim seviyesine sahip olanların sivil toplum kuruluşuna üye olma oranı %2,8, Lise %5,2 ve yükseköğretim %3,3'tür. Bu verilere bakıldığında gençlerin 2008 yılında yapılan araştırmanın sonuçlarına yakın bir STK katılım oranına sahip olduğu görülmektedir. Gelir durumu ve yaş ile STK üyeliği arasında bir ilişki görülemezken, eğitim ile STK üyeliği arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Lise mezunu olanların STK üyeliği oranı en yüksek orandır. Başka çalışmalarda üniversite seviyesinde eğitim düzeyi olanların oranının, gençler arasında sivil toplum kuruluşu üyeliğinde önemli bir fark yaratmasına karşın, Yozgat'ta lise mezunu olanlar arasında STK üyeliğinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Cinsiyete göre sivil toplum üyeliklerine bakıldığında erkeklerin %4,7 olan oranına karşılık kadınların %2,8 oranında Sivil toplum kuruluşlarına üye oldukları görülmektedir. Buna göre diğer siyasi katılım biçimlerinde olduğu gibi erkekler kadınlara oranla STK'lar içerisinde daha aktiftirler.

Sivil toplum örgütlerine gönüllü olmama nedenlerine bakıldığında çalışanlar arasında %24,2 ve işsiz/NEET gençler arasında %25,2 oranında "ilgisizlik" gelmektedir.

Öğrenciler ve işsiz/NEET gençler (%25,9) açısındansa en önemli neden "denk gelmedi/fırsatım olmadı/ bilgim yok" (%20,7) olarak ifade edilmektedir.

Aktif bir biçimde siyasi katılımda olmayan gençlerin hoşlarına gitmeyen bir olayla ya da durumla karşılaştıklarında nasıl bir tepki verdiklerine bakıldığında "genellikle yapabileceğim ne varsa yapmaya çalıştıklarım" %68,9 cevabını vermekteler. Ancak dikkate değer bir bölümü de (%34,5) hiçbir şey yapmam çünkü bir işe yaramaz cevabını verdiği görülmektedir. Hiçbir şey yapmam çünkü başımın belaya girmesinden endişelenirim diyenlerin oranı ise %15,6'dır. Bu verilere bakıldığında gençlerin önemli bir bölümünün siyasal alanın değişmesi ve değiştirilmesi umudunun olmadığına yormak mümkün görünmektedir.

Geleneksel olmayan bir diğer katılım biçimi bağış yapma etkinliğidir. Gençler arasında en yüksek oranda bağış yapma biçimi %24,6 ile doğrudan yapılan yardımlardır. Zorunlu olarak yapılan yardımlar %15,2 ve fitre zekât gibi yardımlar %14,1 oranında görülmektedir. Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Yozgat'ta da gençlerin örgütsüz doğrudan yapılan yardımlara daha eğilimli oldukları görülmektedir.

Siyasi katılım ve siyasi bağlılık düzeylerinde eğitim düzeyinin farklılaştırıcı bir rolü olup olmadığına bakıldığında, eğitimin kentsel alanda siyasal katılım düzeyinde anlamlı farklılığa yol açtığı görülmektedir. Kırsal alanda ise eğitim düzeyi ile siyasi katılım arasında farklılaşma görülmemektedir. Kentsel alanda eğitim düzeyi arttıkça siyasal bilinç de artmaktayken, kırsal alanda böyle bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Cinsiyete değişkenine göre ise, kentsel ve kırsal alanda kadınlar erkeklere göre daha düşük siyasal katılım göstermektedir. Kentsel alanda cinsiyetler arasında siyasi bağlılıkta anlamlı farklılık bulunmamaktayken, kırsal alanda siyasi bağlılık düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Kentsel alanda erkeklerin kadınlara göre siyasi katılımlarının daha yüksek olduğu benzer şekilde kırsal alanda erkeklerin kadınlara göre siyasi katılımlarının daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Siyasi bağlılık düzeyinde ise kentsel alanda erkekler ile kadınlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemiş, kırsal alanda ise erkeklerin kadınlara göre siyasi bağlılığının daha yüksek olduğu görülmüştür

Kentte ve kırda yaşayan gençlerin yaşa göre siyasal katılım ve siyasal bağlılık düzeyleri arasındaki farklılıklara bakıldığında gençlerin kentsel alanda yaşları arttıkça siyasal katılımlarının da arttığı ve kırsal alanda siyasi bağlılığın yaş arttıkça artacağı hipotezleri desteklenmemiştir.

Siyasi bağlılığın, sosyal bağlılığın, sivil bağlılığın, cinsiyetin, eğitim durumunun, gelir durumun ve çalışma durumunun siyasi katılıma katkısı olduğu görülmektedir. Sosyo ekonomik faktörler ve sivil, siyasi ve sosyal bağlılık düzeyleri siyasi katılım düzeyini etkilemektedir hipotezleri doğrulanmıştır.

Araştırmanın verilerine bakıldığında, gençlerin çoğunluğunun toplumsal katılımın farklı boyutlarında çok da aktif bir biçimde yer almadıkları görülmektedir. Gençlerin sosyo ekonomik özellikleri, yaş, eğitim, cinsiyet, gelir durumu gibi değişkenlerin yanı sıra gençlere katılım kanallarını açabilecek kurumsal ve mekânsal olanakların yoksunluğu, aile ve yakın sosyal çevre dışında destek mekanizmalarının bulunmaması da katılımın önünde önemli engeller yaratmaktadır. Gençler açısından bireysel olarak kendi başına var olmak ve kamusal alanda etkin olabilmenin pek de mümkün olmadığı, gençlerin kendilerini gösterebilecekleri ve seslerini korkmadan çıkarabilecekleri, güvenli bir kamusal alanın gelişmediği görülmektedir. Dolayısıyla gençlerin katılımında sosyo ekonomik engellerin yanı sıra kurumsal olanakların kısıtlılığı, farklı kesimlerden gençlerin toplumsal hayata eşit bir biçimde erişmesini zorlaştırmaktadır. Birçok genç açısından toplum içerisinde kendilerini var etmek hâlihazırda makbul kabul edilen toplumsal rollere uymak ve onları yeniden üretmekle gerçekleşmektedir.

KAYNAKLAR

Abadan Unat, N. (1961), *Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri,* Ankara: Ankara ÜniversitesiYayını.

Acuner, D. (2016). Canavarlaştırılan Kent Sokakları: Kadının Kent Deneyimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Fe Dergi*, 8,1-14.

Adler, R. P. ve Goggin, J. (2005). What Do We Mean By Civic Engagement? *Journal of Transformative Education,* 3, 236-252.

Ağırdır, B. (2008). *Metropollerin Yoksul ve Yoksunları: Varoşlar*, Konda Araştırma ve Danışmanlık, (https://konda.com.tr/wp-content/uploads/2017/02/2008_11_KONDA_Varoslar.pdf, Erişim tarihi:18.10.2020).

Akdere, K.E. (2018). Üniversite Daha Çok Olmalı, (2020, Temmuz), *Çamlık Gazetesi*, (http://www.yozgatcamlik.com/universite-daha-cok-olmali-makale,628.html, Erişim tarihi:20.06.2020).

Alkan, H. (2000). Karar Alma Süreçlerine Katılım Sistemleri Açısından Türkiye Ekonomik ve Sosyal Konseyi. *Amme İdaresi Dergis*i, 33(2), 57-77.

Aile ve Çalışma Bakanlığı. (2001). *Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği*.

Aksan, G., ve Altunsu-Sönmez, Ö. (2019). Üniversite Gençliğinin Değerlerinin Farklılaşan Yönleri: Değerler ve Dindarlık İlişkisi Bugün Bizlere Ne Anlatıyor? *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (5), 299-312.

American Psychological Association. (2020). Civic participation definition, (https://www.apa.org/education/undergrad/civic-engagement, Erişim tarihi:25.01.2021).

Andres, L., Anisef, P., Krahn, H., Looker. D. ve Thiessen, V. (1999). The Persistence of Social Structure: Cohort, Class and Gender Effects on the Occupational Aspirations and Expectations of Canadian Youth, *Journal of Youth Studies*,2(3), 261-282.

Ansal, H, S., Küçükçifçi, Ö., Onaran, B. Z (2000). *Türkiye Emek Piyasasının Yapısı ve İşsizlik*, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Antonucci, T. (1990). Social supports and social relationships. Binstock R., George, L., Handbook of aging and the social sciences içinde (205–226). New York, NY: Academic.

ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği (2002). *Türk Gençliği ve Katılım.* İstanbul: Form Matbaacılık.

Arı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği (2008). Türk Gençliğinin Siyasal Katılımı, (http://www.ari.org.tr/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=3&id=61&Itemid=83, Erişim tarihi:12.03.2020).

Armağan. I. (2004). *Gençlik Gözüyle Gençlik: 21. Yüzyıl Eşiğinde Türkiye Gençliği*, İzmir: Kırkısraklılar Sosyal Yardımlaşma ve Kültür Vakfı.

Arnstein, S.R. (2007). A Ladder Of Citizen Participation, *Journal of the American Institute of Planners* , 35(4), 216-224, (https://doi.org/10.1080/01944366908977225, Erişim tarihi:01.04.2020).

Atabek, E. (1990). *Gençlik Duvarları Yıkılıyor.* İstanbul: Altın Kitaplar. Atalay, B. (1979). *Köy Gençliği Üzerinde Sosyolojik Bir Araştırma: Büyükgeçit Köyü Araştırması,* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.

Keyman, F. (2018). *Türkiye'de Sosyal Uyum.* İstanbul: İstanbul Politikalar Merkezi.
Augé, M. (1995). *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity*, Newyork: VERSO,
Aydın, K. (2019). Türkiye'de Konut Sahipliği, Konut Koşulları ve Konut Kalite Endeksi. *İstanbul University Journal of Sociology,* 39(2), 277-301.
Aykaç, H.B. (2016). Hukuksal Açıdan Çocuk ve Genç İşçiliği.*Türk Barolar Birliği Dergisi*, 116, 336-386.
Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik.* Ankara: Siyasal Kitabevi.
Avrupa Komisyonu. (2001). White Paper: A New İmpetus For European Youth. (http://ec.europa.eu/youth/documents/publications/ whitepaper_en.pdf, Erişim tarihi:23.02.2020).
Aytaç, S. E., Çarkoğlu, A., ve Ertan, G. (2017). Türkiye'de Kişilerarası Sosyal Güven ve Bireysel Belirleyicileri, *ODTÜ Gelişme Dergisi, 44*(1), 1–25.
Barber, B. R. (1984). *Strong Democracy*, Berkeley: University of California Press.
Barrett, M. ve Brunton-Smith, I. (2014). Political and Civic Engagement and Participation: Towards An İntegrative Perspective. *Journal of Civil Society,* 10(1), 5–28.
Barrett, M. ve Bruna, Z. (2015). Political and Civic Engagement: Theoretical Understandings, Evidence and Policies. *Political And Civic Engagement: Multidisciplinary Perspectives* içinde (3-25), Barrett M. ve Zani, B. London: Routledge.
Batsleer, J., Ehrensperger, K., Lüküslü, D., Osmanoğlu, B., Pais, A. Reutlinger, C. Roth, P., Wigger, A. ve Zimmermann, D. (2017). *Claiming Spaces and Struggling for Recognition: Youth Participation Through Local Case Studies,* WP4 Comparative Report.
Bayhan, V. (1997). *Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma*, Ankara; T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma Bir Davranış İncelemesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
Baynner J.ve Ashford S. (1994). Politics And Participation: Some Antecedents Of Young People's Attitudes To The Political System And Political Activity. *European Journal of Social Psychology,* 24(2), 223-236.
Bee, C. ve Kaya, A. (2017). Youth And Active Citizenship In Turkey: Engagement, Participation and Emancipation, *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(1) 129-143, (*https://doi.org/10.1080/14683857.2016.1232893,* Erişim tarihi:22.09.2020).
Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage Publications.
Bessant, J. (2003). Youth Participation: A New Mode Of Government, *Policy Studies,* 24(2-3), 87-100.
Bernardo, F., Palma, O., ve José, M. (2012), Place Identity: A Central Concept in Understanding Intergroup Relationships in the Urban Context, The Role of Place Identity in the Perception, *Understanding, and Design of Built Environments* içinde (35-46), Bernardo, F. ve Casakin, H., Oak Park: Bentham Science Publishers.
Beşirli, H. (2013). *Gençlik Sosyolojisi*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
Blanchard., T. ve Matthews, T. L. (2006). The Configuration of Local Economic Power and Civic Participation in the Global Economy, *Social Forces*, 84(4), 2241–2257.

Bilgin, N. (2013). *Tarih ve Kolektif Bellek*, İstanbul: Bağlam Yayınları,

Birleşmiş Milletler. (2003). *World Youth Report 2003: The Global Situation Of Young People, (*https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/worldyouthreport.pdf, Erişim tarihi:18.09.2020).

Birleşmiş Milletler. (2005). *World Youth Report 2005: Young People Today, and in 2015, (*https://www.un.org/development/desa/youth/world-youth-report/world-youth-report-2005.html, Erişim tarihi:05.08.2020).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi"nin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme"ye İlişkin Genel Yorumları, 2001 – 2006. (2006). International Children's Center, Ankara.

Birleşmiş Milletler. (2007). *World Youth Report 2007*: *Young People's Transition to Adulthood: Progress and Challenges, (*https://www.un.org/development/desa/youth/world-youth-report/world-youth-report-2007.html, Erişim tarihi:11.08.2020).

Birleşmiş Milletler. (2010). *World Programme of Action for Youth, (*https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay2010.pdf, Erişim tarihi:11.07.2020).

Bonaiuto, M., Breakwell, G. M., and Cano, I. (1996). Identity processes and environmental threat: the effects of nationalism and local identity upon perception of beach pollution. *J. Commun. Appl. Soc. Psychol.* 6, 157–175.

Bora, A. (2015). Çalışmakla Var Olacağım Gibi. *Boşuna mı Okuduk: Türkiye'de Beyaz Yakalı İsssizliği* içinde (117- 139). Bora, A. Bora, N. Erdoğan, İ. ve Üstün, İ. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital, *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* içinde (241-258), Westport, CT: Greenwood.

Bourdieu, P. (1993). Youth' is Just a Word. *Sociology in Question* içinde (94-102). Bourdieu P., Thousand Oaks, CA: Sage.

Breakwell, G. (1986). *Coping with Threatened Identities.* London: Methuen.

Bulut, I. (2000). Yozgat'ın Nüfus coğrafyası Özellikleri, *Doğu Coğrafya Dergisi,* 4,19-54.

Bulutay, T. (1995), *Employment, Unemployment and Wages in Turkey*, International Labour Office, Ankara.

Buchanan, T., Christensen, J. E. ve Burdge, R. J. (1981). Social Groups and The Meaning of Outdoor Recreation Activities. *Journal of Leisure Research*, 13(3), 254-266.

Burdge, R. (1969). Levels of Occupational Prestige and Leisure Activity. *Journal of Leisure Research*, 9, 262-74.

Burcu, E. (1998). Gençlik teorilerinin sınıflandırılmasına ilişkin bir çalışma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi,* 1(1-2), 105-136.

British Council (2017). *Next Generation Türkiye: Gençlerin Sesini Dinlemek,* Erişim adresi https://www.britishcouncil.org.tr/en/nextgeneration

Burgess, J. ve Green, J. (2018). *YouTube: Online Video and Participatory Culture,* Cambridge: Polity Press.

Buz. S., Ontaş, O.C. ve Hatiboğlu, B. (2013). Opinions of Social Work Students From Turkey on Social Justice, *International Social Work*, 56(6), 724-742.

CAF (2019). *CAF's World Giving Index: Ten Years of Giving Trends,* (https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us

publications/caf_wgi_10th_edition_report_2712a_web_101019.pdf, Erişim tarihi:15.07.2020).
Carrus, G., Bonaiuto, M., ve Bonnes, M. (2005). Environmental concern, regional identity, and support for protected areas in Italy. *Environment and Behavior, 37*, 237-257.
Casey, E. S. (1997). Smooth Spaces and Rough-Edged Places: The Hidden History of Place, *The Review of Metaphysics,* 51(2), 267-296.
Checkoway, B. (2011). What is Youth Participation? *Children and Youth Services Review,* 33(2),340-345.
Cheek, N. H. ve Burch W. R. (1976). *The Social Organization of Leisure in Human Society.* New York: Harper and Row.
Cheek, N. H., Field, D. R., ve Burdge, R. J. (1976). *Leisure and Recreation Places*. MI: Ann Arbor Science.
Christou, A. (2006). *Narratives of Place, Culture and Identity: Second-Generation Greek-Americans Return Home.* Amsterdam: Amsterdam University Press.
Chisholm, L, Büchner, P., Krüger H.H. ve Brown, P. (2009). *Childhood, Youth, and Social Change: A Comparative Perspective*. A member of the Taylor & Francis Group New York Philadelphia London: The Falmer Press.
Coleman. J.S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology,* 94, 95-120.
Coles, B. (1995). *Youth and Social Policy: Youth Citizenship and Young Careers,* London: UCL Press Limited.
Cote, J.E. ve Allahar, A. L. (2005). *Critical Youth Studies*, Canada: Pearson Education.
Cresswell, T. (2008). *Place: A Short Introduction,* Oxford/MA: Blackwell Publishing.
Çarkoğlu, A ve Kalaycıoğlu, E. (2009). Türkiye'de Dindarlık: Uluslararası Bir Karşılaştırma. İstanbul: Sabancı Üniversitesi.
Çelik, K. (2013). "Genç Olmak Zor İş": Türkiye'de Genç Olmayı Etkileyen Bazı Unsurlar. *Gençlik Araştırmaları Dergisi,* 1(1), 26-45.
DERBİS (2020). *Yozgat Dernekler,* (https://www.siviltoplum.gov.tr/dernekler-bilgi-sistemi-derbis, Erişim tarihi:09.01.2021).
Devlet Planlama Teşkilatı. (1963). *Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl).*
Devlet Planlama Teşkilatı. (1968). *İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (1973). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (1979). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (1984). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (1989). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma planı 1990-1994.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (1995). *Yedinci Beş Yılık Kalkınma planı 1996-2000.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma planı 2001-2005.*
Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma planı 2007-2013.*
Dixon, J.A. ve Durrheim, K. (2000). Displacing place identity: A discursive approach to locating self and other. *British Journal of Social Psychology*, 39, 27-44.
Dolan, P. (2008). Do We Really Know What Makes Us Happy? A Review Of The Economic Literature On The Factors Associated With Subjective Well-Being, *Journal of Economic Psychology,* 29(1), 94-122.
Douvan, E.ve Adelson, J. (1966). The Adolescent Experience, *Phsilogosy in The Schools*, 3(4), 377-379.

DPT (2003, Mayıs). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. (https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Illerin_sosyo-ekonomik_gelismislik_siralamasi_arastirmasi_2003-%E2%80%8B.pdf, Erişim tarihi:12.12.2020).

Dursun, D. (2006). *Siyaset Bilimi*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Dursun, F. ve Doğan, Ş. (2008). *Yozgat Kent Tarihi*, Yozgat: T.C. Yozgat Valiliği.

Ehrich, T. (2000). *Civic Responsibility and Higher Education*, Westport: Oryx Press,

Eisenstadt, S. N. (1956). *From Generation to Generation: Age Groups and Social Structure*, London: Routledge and Kegan Paul.

Ekman, J. ve Amna, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs* 22(3), 283–300.

Emrealp, S. (2005). Yerel Gündem 21 Programı El Kitabı, İstanbul: IULA-EMME Yayını.

Engstrom, L.M. (2008). Who is Physically Active? Cultural Capital and Sports Participation From Adolescence To Middle Age: A 38-Year Follow-Up Study. *Physical Education & Sport Pedagogy.*13,319-343.

Entrikin, J.N. (1991). The Betweenness of Place. The Betweenness of Place. Critical Human Geography içinde. Palgrave, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-21086-2_2

Erdoğan, E. (2001). *Türk Gençliği ve Siyasi Katılım Boyutları Bir Katılım Endeksi Denemesi, Türk Gençliği ve Katılım,* International Republican Institute, Arı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği, Strateji-Mori.

Erdoğan, E. (2003). Türk *gençliği ve siyasal katılım: 1999-2003.* İstanbul: Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı.

Erdoğan, E. (2007). Olasılıksızlığın Kuramını Aramak: Türk Gençliği ve Siyasal Partilere Katılım. *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde (67-95), İstanbul: Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı.

EUROSTAT (2018). When are they ready to leave the nest? Erişim adresi https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20200812-1

EUROSTAT (2019). *2019 Current Market Rents*, (https://ec.europa.eu/eurostat/documents/6939681/7243182/Booklet_2020_rents_2019_e.pdf/c77c6c5a-48e4-0ed3-424a-02bcc99a2e7e, Erişim tarihi:13.12.2020).

Fend, H. (1994). The Historical Context Of Transition To Work And Youth Unemployment. *Youth Unemployment and Society* içinde (77-94), Petersen A.C. ve Mortimer J.T., New York: Cambridge University Press.

Fırat, D. ve Özden, Fırat, B. (2012). *Büyük Kentlerde Yaşayan Orta Sınıf Kökenli Eğitimli Gençlik ve Geliştirdikleri Yeni Yaşam Biçimleri*, İstanbul: TUBİTAK.

Fine, G.A. ve Harrington, B. (2004). Tiny Publics: Small Groups and Civil Society, *Sociological Theory*,22, 341-56.

International Labour Organization (ILO). (2017). Erişim adresi http://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_600486/lang--tr/index.htm

Forbrig, J. (2005). Democratic Politics, Legitimacy and Youth Participation. *Revisiting Youth Political Participation: Challenges For Research and Democratic Processes in Europe* içinde, 61–70, Forbrig, J. Strasbourg, France: Council of Europe.

Farting, R. (2010). Politics of Youthhfull Antipolitics: Representing The "İssue" of Youth Participation in Politics. *Journal of Youth Studies*, 13(2): 181–195.

France, A. (2016). *Understanding Young People in the Global Economic Crisis*. Bristol: Policy Press.

Frank, S. J., Pirsch, L. A. ve Wright, V. C. (1990). Late adolescents' perceptions of their relationships with their parents: Relationships among deidealization, autonomy, relatedness, and insecurity and implications for adolescent adjustment and ego identity status. *Journal of Youth and Adolescence, 19*,571-588.

Frazer, N. ve Gordon, L. (1994). Dependency" Demystified: Inscriptions of Power in a Keyword of the Welfare State, *International Studies in Gender, State and Society*, 12(2), 4–31.

Fry, R. (2016). *A Raising Share of Young Adults Live in Their Parents Home*, Washington: Pew Research Centre.

Furlong, A., Carmel, F., ve Biggart, A. (2006). Choise Biografies and Transitional Linearity: Re-Conceptualising Modern Youth, 79, Erişim adresi https://ddd.uab.cat/pub/papers/02102862n79/02102862n79p225.pdf

Furlong, A. ve Cartmel, F. (2012). Social Change and Political Engagement Among Young People: Generation and the 2009/2010 British Election Survey, *Parliamentary Affairs*, 65(1),13-28.

Galambos, N. L., Kolaric, G. C., Sears, H. A. ve Maggs, J. M. (1994). Adolescents' Subjective Age: An Indicator of Perceived Maturity. *Journal of Research on Adolescence*, 9(3), 309-337.

Garton, A., Harvey, R. ve Price, C. (2004). Influence Of Perceived Family Environment On Adolescent Leisure Participation, *Australian Journal of Psychology*, 56(1), 18-24.

Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (1988). *1.Gençlik Şurası, 24-28 Ekim 1988, Raporlar Görüşmeler, Kararlar*.

Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*, California: Standford University Press.

Glover, T., Shinew, K. ve Parry, D. (2005). Association, Sociability, and Civic Culture: The Democratic Effect of Community Gardening, *Leisure Sciences*, 27, 75-92.

Griffin, C. (2001). Imagining New Narratives of Youth: Youth Research, the `New Europe' and Global Youth Culture, *Childhood Journal*, 8(2),147-166.

Greider, T. ve Garkovich L. (1994). Landscapes: The Social Construction of Nature and The Environment. *Rural Sociology*, 59(1): 1–24.

Groote, P. ve Haartsen, T. (2008). "The communication of heritage: creating place identities" *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity içinde*, Graham, B. ve Howard P. Hampshire: Ashgate Publishing, 181–194.

Gustafson, P. (2001). Meaning of Place: Everyday Experience and Theoretical Conseptualizations, *Journal of Environmental Psychology*, 21, 5-16.

Habitat (2017). *Türkiye'de Gençlerin İyi Olma Hali Raporu*, Habitat Derneği, İstanbul, www.habitatdernegi.org

Hall, E. T. (2007). Proxemics, *The Anthropology of Space and Place: Locating Culture* içinde (51-73), Low, S.M. ve Lawrence-Zúñiga, D., USA: Blackwell Publishing.

Hart, R.A. (1992). Children's Participation: From Tokenism To Citizenship. İtalya: Innocenti Essays, Unicef.

Haartsen, T., Groote, P. ve Huigen, P. P. P. (2000). *Claiming Rural Identities: Dynamics, Contexts, Policies.* Assen: Van Gorcum.
Harvey, D. (1973). *Social Justice and the City*. London: Edward Arnold.
Hauge, A. L. (2007). Identity and place: a critical comparison of three identity theories. *Architect. Sci. Rev.* 50, 44–51.
Hay, R. (1998). Sense of Place in Developmental Context. *Journal of Environmental Psychology,*
18, 5-29.
Helve, H. (2015). Re-Thinking Youth and Citizenship. Value Groups And Citizenship Types of Young
Hendry, L.B. (1983). *Growing Up And Going Out: Adolescents and Leisure*, UK*: Aberdeen University Press.*
Hendry, L.B., Kleo, M., Espes, G.A., Ingebrigtsen, J.E., Glendinning, A. ve Wood, s. (2010) Leisure Transitions: A Rural Perspective, *Leisure Studies,* 21(1), 1-14.
Hernandez, B., Hidalgo, M. C., Salazar-Laplace, M. E. ve Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology*, 27, 310-319.
Hidalgo, M. ve Hernández, B. (2001). Place Attachment: Conceptual and Empirical Questions. *Journal of Environmental Psychology*. 21, 273-281.
Hollingshead, A.B. (1947). *Elmtown's Youth: The İmpact Of Social Classes On Adolescents,* Newyork: Wiley.
Hoskins, B.L. ve Masherini, M. (2009). Measuring Active Citizenship through the Development of a Composite Indicator, Social Indicators Research, 90(3), 459-488.
Hummon, D. M. (1992). Community Attachment: Local Sentiment and Sense of Place, *Place Attachment* içinde (253-278), Altman, I. ve Low, S.M., Newyork: Plenum Press.
İnal-Çekiç, T. (2012). Türkiye'de Sosyal Sermaye ve Sivil Toplumun Bölgesel Yapısı, *Megaron,* 7(3), 181-190.
İnanır, S. (2005). Bildiğimiz Gençliğin Sonu, *Birikim Dergisi*, 196, 37-51.
İŞKUR (2013). *İşgücü Piyasası Analizi Raporu*, (https://media.iskur.gov.tr/14816/yozgat.pdf, Erişim tarihi:09.10.2020).
İŞKUR (2014). *İşgücü Piyasası Araştırma Raporu*, (https://media.iskur.gov.tr/14899/yozgat.pdf, Erişim tarihi:18.10.2020).
İŞKUR (2018). *İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu Faaliyet Raporu*, (https://media.iskur.gov.tr/30131/yozgat.pdf, Erişim tarihi:18.11.2020).
Jackson, P. (1989). *Maps of Meaning: An Introduction to Cultural Geography*, London: Routledge.
Jackson, P. (2003). Introduction: The Social in Question, *Handbook of Cultural Geography* içinde (37-42), Anderson K., London: SAGE Publications.
Janmaat, J.G. ve Keating, A. (2019). Are Today's Youth More Tolerant? Trends in Tolerance Among Young People in Britain, *Ethnicities,* 19(1), 44-65.
Jeffrey, C. ve Mcdowell, L. (2004). Youth in a Comparative Perspective: Global Change, Local Lives, *Youth and Society,* 36(2), 131-142.
Jenkins, H., Purushotma, R., Clinton, K., Weigel, M., ve Robison, A. (2006). *Confronting The Challenges of Participatory Culture: Media Education for The 21st Century*. Chicago, IL: The MacArthur Foundation.

Jennings, M.K. ve Zeitner, V. (2003). Internet Use and Civic Engagement: A Longitudinal Analysis. *Public Opinion Quarterly, 67*(3), 311–334.

Johansson, T. (2016). *The Transformation of Sexuality: Gender and Identity in Contemporary Youth Culture*, Newyork: Routledge.

Jorgensen, B. ve Stedman, R. (2001). Sense of Place as an Attitude: Lakeshore Owners Attitudes Toward Their Properties. *Journal of Environmental Psychology*. 21, 233-248.

Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Kalaycıoğlu, E. (1992). 1960 Sonrası Türk Siyasal Hayatına Bir Bakış: Demokrasi Neo-Patrimonyalizm ve İstikrar, *Tarih ve Demokrasi: Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan* içinde 113-115, İstanbul: Cem Yayınları.

Kalaycıoğlu, S. (2017). Toplumsal Yapı: Toplumsal Kurumlar, Gruplar ve Toplumsal Değişme, *Türkiye'nin toplumsal yapısı* içinde (3-15), Zencirkıran, M. Bursa: Dora Yayıncılık.

Karakaş, M. (2013). Türkiye'nin Kimlikler Siyaseti ve Sosyolojisi, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(2), 1-44.

Katz, P. (1994). *The New Urbanism: Toward an Architecture Of Community*. New York: McGraw-Hill.

Kaya, A. ve Kentel, F. (2005). *Euro-Türkler.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kılbaş, Ş. (1995), *Gençlik ve Boş Zamanı Değerlendirme,* Adana, Çukurova Üni Basımevi.

Kieselbach, T. (2003). Long-Term Unemployment Among Young People: The Risk of Social Exclusion, *American Journal Of Community Psychology*, 32(1-2), 69-76.

King, K. (2000). From The Precipice: Recreation Experiences Of High-Risk Adolescent Girls. *Journal of Park and Recreation Administration*, 18(3), 19-34.

Konda Araştırma ve Danışmanlık, (2014). *Türkiye'de Gençlerin Katılımı,* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kozanoğlu, H. (1993). *Yuppieler ve Bizim Kuşak*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Köknel, Ö. (1970). *Türk Toplumunda Bugünün Gençliği,* İstanbul: Bozak Maatbası.

Kyle G, Graefe A, Manning R. *(2005).* Testing the Dimensionality of Place Attachment in Recreational Settings. *Environment and Behavior*. 37(2),153-177.

Larson, R.W. ve Verma, S. (1999). How Children And Adolescents Spend Time Across The World: Work, Play, And Developmental Opportunities. *Psychological Bulletin*, 125(6),701-736.

Lee, R. G. (1972). The social definition of outdoor recreation places, *Social behavior, natural resources, and the environment* içinde (68–84). Burch W. R., Cheek Jr., N. H. ve Taylor L., New York: Harper and Row Publishers.

Lefebvre, H. (2014), Mekânın Üretimi, (Çev. I. Ergüden), İstanbul: Sel Yayıncılık.

Lesko, N., Talburt, S. (Ed.) (2012). *Keywords in Youth Studies Tracing Affects, Movements, Knowledges*, Newyork: Routledge. (283- 289),

Lewicka, M. (2010). What Makes Neighborhood Different From Home and City? Effects of Place Scale on Place Attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 35–51.

Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31(3), 207–230.
Lin, C. ve Lockwood, M. (2014*).* Forms and Sources of Place Attachment: Evidence from Two Protected Areas, *Geoforum*,53, 74-81.
Lipset, S. (1960). *Political Man*. Newyork: Doubleday.
Longhurst, R. (2003). Introduction: Subjectivities, Spaces and Places, *Handbook of Cultural Geography* içinde (283-289), Anderson K., London: SAGE Publications.
Low, S. M. ve Altman, I. (1992), Place Attachment: A Conceptual Inquiry, *Place Attachment* içinde (1-12), Low, S. M. ve Altman, I., New York: Plenum Press.
Low, S. M. ve Lawrence-Zúñiga, D. (2007). Introduction: Locating Culture, *The Anthropology of Space and Place: Locating Culture* içinde (1-47), Low, S. M. ve Lawrence-Zúñiga, D., USA: Blackwell Publishing.
Lüküslü, D. (2005). 1960'lardan 2000'lere Gençlik Tipleri: Maddeci, Başarıcı, Manager Tipten Yuppie'ye Tiki'ye. *Birikim Dergisi,* s: 196, 30-36.
Lüküslü, D. (2007). Gençlerin Siyaset Algıları ve Deneyimleri: Yeni Bir Siyaset Modeli Üzerine Düşünmek, *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri* içinde (187-211), İstanbul: Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı.
Lüküslü, D. (2009). *Türkiye'de "Gençlik Miti": 1980 Sonrası Türkiye Gençliği,* İstanbul: İletişim Yayınları.
Mardin, Ş. (2003). *Türkiye'de Toplum ve Siyaset.* İstanbul: İletişim Yayınları.
Marshall, T. H. (1950) *Class, Citizenship and Social Development,* Chicago: University of Chicago Press.
Marwick, A., ve Boyd, D. (2011). To See and Be Seen: Celebrity Practice on Twitter. *Convergence,* 17(2), 139–158.
Massey, D. (1998). The Spatial Construction of Youth Cultures, *Cool Places: Geographies of Youth Cultures* içinde 121-129. Skelton, T. ve Valentine, G., London: Routledge.
Massey, D. (2001). *Space, Place, and Gender,* Minneapolis: University of Minnesota Press.
Mattson, J. (2003). *Engaging Youth: Combating The Apathy Of Young Americans Toward Politics (Century Foundation Report),* The Century Foundation.
Mead, M. (1970). *Culture and Commitment: A study Of The Generation Gap,* Newyork: Natural History Press.
Mesch, G. S. ve Manor, O. (1998). Social Ties, Environmental Perception, and Local Attachment. *Environment and Behavior*, 30, 504-519.
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. (2019). *2018 Yılı Birim Faaliyet Raporu.*
Milbrath, L. W. (1965). *Political Participation. How and Why Do People Get Involved in Politics?* Chicago, Rand McNally.
Milligan, M. J. (1998). Interactional Past and Potential: The Social Construction Of Place Attachment. Symbolic Interactionism, 21, 1-33.
Mirazchiyski, P., D.H, Caro ve Hernandez S.A. (2014). Youth Future Civic Participation in Europe: Differences Between the East and the Rest, *Social Indicators Research* , 115, 1031–1055
Mondak, J.J. (2010). *Personality and the Foundations of Political Behavior,* Newyork: Cambridge Press.

Moore, R.L. ve Graefe A.R. (1994). Attachments To Recreation Settings: The Case Ff Rail-Trail Users, *An Interdisciplinary Journal*, 16(1), 17-31.

Neyzi L. (2001). Object or Subject? The Paradox of Youth in Turkey, *Autrepart* 18, 101-117

O'Donnell, M. (1985). *Age and Generation.* London: Tevistock Publications.

O'Donoghue J.L., Kirshner, B.M. ve McLaughlin, M. (2002). Introduction: Moving Youth Participation Forward, *New Directions for Youth Development*, 96,15-26.

OECD (2015). *Skills Matter: Further Results of Adult Skills*, (https://www.oecd.org/turkey/Skills-Matter-Turkey.pdf, Erişim tarihi:01.03.2020).

OECD. (2017). *Youth Not In Employment, Educationortraining (NEET), (*https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm, Erişim tarihi:19.06.2020).

ORAN (2014). *Yozgat Sosyal Durum Analizi*, (https://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20190918155744_2.pdf, Erişim tarihi:11.05.2020).

ORAN (2016). *Yozgat İli Profil Araştırması,* (https://www.oran.org.tr/materyaller/Editor/document/PlanlamaBirimi/Dokmerkezi/ORAN_YOZGAT_SOSYAL_PROFIL_ARASTIRMASI_PRESS.pdf, Erişim tarihi:04.08.2020).

Orestis- Droseltis, V. ve Vignoles, L. (2010). Towards an İntegrative Model of Place İdentification: Dimensionality and Predictors of İntrapersonal-Level Place Preferences, *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 23-34.

Outhwaite, W., Bottomore, T. (Ed.) (1993). *The Blackwell Dictionary of Twentieth Century Social Thouht*, Cambridge: Blackwell Publishers Ltd.

Özbudun, E. (1975). *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Özpınar, E. ve Koyuncu, E. (2016). Türkiye'de İller Arasında İnsani Gelişme Nasıl Farklılaşıyor? 81 İl İçin İnsani Gelişmişlik Endeksi, (ttp://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/4074, Erişim tarihi:02.09.2020).

Paasi, A. (2003). Region and Place: Regional Identity in Question, *Progress in Human Geography*, 27 (4), 475-485.

Paasi, A. (2009). "Regions and regional dynamics," *The SAGE Handbook of European Studies*, Rumford içinde, Los Angeles, CA: SAGE, 464–484.

Papacharissi, Z. (2010). *A Private Sphere: Democracy in A Digital Age.* Cambridge, England: Polity Press.

Paranti, M. (1977). The Purpose of American Government Textbooks: A Response to Oliver and Nathan, *Teaching Political Science*, 4(3), 257-262.

Parsons, T. (1942). Age and Sex in the Social Structure of the United States, *American Sociological Review*, 7(5). 604-616.

Peterson, G. (1988). Local symbols and place identity: tucson and albuquerque. *Soc. Sci. J.* 25, 451–461.

Pile, S. ve Thrift, N. (1995). Introduction, Mapping the Subject: *Geographies of Cultural Transformation* içinde (1-11), Pile, S. Ve Thrift, N., London: Routledge.

PODEM (2020). *Değerler, Etkileşimler ve Beklentiler: Türkiye'de Üniversite Gençliğini Anlamak,* İstanbul: Kamusal Politika ve Demokrasi Çalışmaları Derneği (Podem) Yayınları

Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology, *Annual Review of Sociology*, 24(1), 1-24.

Pulkkinen, L. ve Kokko, K. (2000). Identity development in adulthood: A longitudinal study. *Journal of Research in Personality, 34,* 445–470.

Putnam, R. D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital, *Journal Of Democracy,* 6, 65–78.

Putnam, R. D. (2000). Bowig Alone: The Collepse And Revival Of American Community, Newyork: Simon, Schuster Paperbacks.

Proshansky, H. M. (1978). The City and Self-Identity. *Environment and Behavior*. 10(2),147-169.

Reed, P ve Harris, C. (2002). Testing A Place-Based Theory For Environmental Evaluation: An Alaskan Case Study, *Applied Geography,* 22, 49-77.

Relph, E. C. (1976). *Place and Placelessness*, London: Pion Limited.

Roberts, K. (1983). *Youth and Leisure,* London, Allen and Unwin.

Rowles, G. D. (1983). Place And Personal Identity in Old Age: Observations From Appalachia. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 299–313.

Salamon, L., Sokolowski, S., Haddock, M. (2018). *The Scope and Scale of Global Volunteering: Current Estimates and Next Steps. A Background Paper for the 2018 State of the World's Volunteerism Report, (*https://www.researchgate.net/publication/330543604_The_Scope_and_Scale_of_Global_Volunteering_Current_Estimates_and_Next_Steps_A_Background_Paper_for_the_2018_State_of_the_World's_Volunteerism_Report/citation/download, Erişim tarihi:19.09.2020).

Sarıbay, A.Y. (1996). Siyasal Sosyoloji, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.

Schmidt, J., Shumow, L. ve Kaçkar, H. (2007) Adolescents' participation in service activities and its impact on academic, behavioral, and civic outcomes. *Journal of Youth and Adolescence,36,*127-140.

Seamon, D. (1979). *A Geography of the Lifeworld: Movement, Rest and Encounter*, London: Croom Helm.

Sellick, V. ve Barlett, L. (2008). *Neighbourhood Taskforces,* The Young Foundation, (https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2013/01/Neighbourhood-taskforces-October-2008.pdf, Erişim tarihi:16.03.2020).

Shah, D.V. (1998). Civic Engagement, Interpersonal Trust, and Television Use: An Individual-Level Assessment of Social Capital, *Political Philosophy*, 19(3), 469-496.

Schick, I. C. (2000). *Batının Cinsel Kıyısı: Başkalıkçı Söylemde Cinsellik ve Mekânsallık*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Shildrick, T. ve Macdonald, R. (2006). In Defence of Subculture: Young People, Leisure and Social Divisions. *Journal of Youth Studies,* 9(2), 125-140.

Sloam, J. (2007). Rebooting Democracy: Youth Participation in Politics in the UK' *Parliamentary Affairs*, 60(4), 548-567.

Smith, B.P., Thomas, N. (Ed.) (2010). *Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice*, London: Routledge.

Steele, F. (1981). *The Sense Of Place.* Boston: CBI Publishing.

Stokowski, P. A. (2002). Languages of Place and Discourses of Power: Constructing New Senses Of Place. *Journal Of Leisure Research*, 34(4), 368.

Strictland, M.C., Quille, T. C., Griffin, R.S., Stuart, E.A., Bradshaw, C.P. ve Holden, D.F. (2009). Community Violence and Youth: Affect, Behavior, Substance Use, and Academics. *Clinical Child Family Psychology Review*, 12, 127-156.

Şener, T. (2014). Civic and Political Participation of Women and Youth in Turkey: An Examination of Perspectives of Public Authorities and NGOs. *Journal of Civil Society*,10(1), 69–81.

Talo, C., Mannarini, T. ve Rochira, A. (2014). Sense of Community and Community Participation: A Meta-Analytic Review, *Social Indicators Research* , 117, 1-28.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2019). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, Ankara: Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Yayını Sayı: 3, Araştırma Raporu Sayı: 3, Aralık 2019.

TEDMEM (2019). *2019 Eğitim Değerlendirme Raporu*, Ankara: Türk Eğitim Derneği.

TEGV (2008). *Türk Gençlerinde Gönüllülük ve Sosyal Sermaye Sonuç Raporu,* (https://tegv.org/wpcontent/uploads/Arastirmalar/2008_Genclik_Gonulluluk_ve_Sosyal_Sermaye_Raporu.pdf, Erişim tarihi:07.09.2020).

Tezcan, M. (2003). *Gençlik Sosyolojisi.* Ankara: Naturel Yayıncılık.

Tienda, M., Wilson, W. J. (Ed.). (2002). *Youth in Cities: A Cross-National Perspective*. Newyork: Cambridge University Press.

Trentelman, Carla. (2009). Place Attachment and Community Attachment: A Primer Grounded in the Lived Experience of a Community Sociologist, *Society and Natural Resources*, 22(3):191-210.

Trisher, F.M. (1927). Social Backgrounds and Education, *The Journal of Educational Sociology*, 1(2), 69-76.

Tuan, Y. F. (1980). Rootedness Versus Sense Of Place. *Landscape*, 24, 3-8.

Tuan, Y (2001), *Space and Place: The Perspective of Experience*, London: University of Minnesota Press.

TUİK (2015). *İllere Göre Yaşam Memnuniyeti Raporu,* (https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1106, Erişim tarihi:12.12.2020).

TUİK (2018a, Temmuz). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,* (*https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1,* Erişim tarihi:13.10.2020).

TUİK (2018b). *İstihdam, İşsizlik ve Ücret İstatistikleri,* (https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1, Erişim tarihi:04.10.2020).

TUİK (2019, Eylül). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,* (*https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr,* Erişim tarihi:18.07.2020).

TÜİK (2019b). *Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, (https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33820,* Erişim tarihi:18.09.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). Md.58.

Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2005). *Gençlik Meclisi Yönetmeliği.* Md.9.

TÜSEV (2005). *Türkiye'de Hayırseverlik: Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet Araştırması Sonuç Raporları,* (https://www.tusev.org.tr/tr/sosyal-yatirim/degisim-icin-bagis-projesi/yayin-turkiyede-hayirseverlik-vatandaslar-

vakiflar-ve-sosyal-adalet-arastirmasi-sonuc-raporlari, Erişim tarihi:15.06.2020).

TÜSEV (2006). *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Değişim Süreci Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi Türkiye Ülke Raporu*, (https://www.tusev.org.tr/userfiles/image/Uluslararasi%20STEP%20Turkiye%20Ulke%20Raporu.pdf, Erişim tarihi:11.07.2020).

TÜSEV (2011). *Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası,* (https://www.tusev.org.tr/tr/arastirma-ve-yayinlar/online-yayinlar/step-raporu-turkiyede-sivil-toplum-bir-donum-noktasi, Erişim tarihi:04.04.2020).

Turner, J.H., Beeghley, L. and Powers, C.H., (2007). *The Emergence Of Sociological Theory*. Australia: Thomson Wadsworth.

Twigger-Ross, C. L., Bonaiuto, M. ve Breakwell, G. (2003). Identity theories and enviromental psychology. Bonnes, M., Lee, T., ve Bonaiuto, M., *Psychological Theories for Environmental Issues içinde* (203-234). Aldershot: Ashgate.

UNDP. (2008). *Human Development Report 2007/8: Fighting Climate Change: Human Solidarity in a Divided World, (http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-20078"*, Erişim tarihi:12.07.2020).

UNDP. (2008b). *Youth In Turkey, 2008-Turkey*, (http://hdr.undp.org/en/content/youth-turkey, Erişim tarihi:06.06.2020).

UNDP (2014). *Youth Strategy 2014-2017: Empowered Youth, Sustainable Future*, (https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/democratic-governance/youthstrategy.html, Erişim tarihi:04.08.2020).

Uğuz, H. E., Örselli, E., ve Sipahi, E. B. (2011). Sosyal Sermayenin Ölçümü: Türkiye Deneyimi, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 8-40.

Üstün, İ. (2015). Ayrımcılık Bağlamında Beyaz Yakalı İşsizliği, *Boşuna mı Okuduk: Türkiye'de Beyaz Yakalı İsssizliği* içinde (141- 179). Bora, A. Bora, N. Erdoğan, İ. ve Üstün, İ. İstanbul: İletişim Yayınları.

Van Ingen E. (2008). Social Participation Revisited: Disentangling and Explaining Period, Life-Cycle and Cohort Effects. *Acta Sociologica*, 51(2), 103-121.

Verba, S. ve Nie, N. (1972). *Participation in America; Political Democracy and Social Equality*, New York: Harper & Row Publishers.

We are Social, Hootsuite (2019). *Digital 2019 Turkey Report*, Erişim adresi *https://datareportal.com/reports/digital-2019-turkey*

Wellman, B. (2001). Physical Place and Cyberplace: The Rise of Personalized Networking, *International Journal of Urban and Regional Research*, 25, 227-52.

White, D.D, Virden, R.J. ve Riper, C.J. (2008). Effects of place identity, place dependence, and experience-use: history on perceptions of recreation impacts in a natural setting. *Environ Manage*, 42(4), 647–657.

Williams, D. R. (2014). Making Sense of 'Place': Reflections on Pluralism and Positionality in Place Research *Landscape and Urban Planning*, 131, 74-82.

Williams, D.R., Patterson, M. E., Roggenbuck, J.W. ve Watson, A.E. (1992). Beyond The Commodity Metaphor: Examining Emotional and Symbolic Attachment to Place, *Leisure Sciences*, 14(1), 29-46.

World Congress on Youth. (1985). *Final Report*, (https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000068409?posInSet=5&queryId=N-EXPLORE-2d5e7f92-efba-4daf-bbe6-ed272d771043, Erişim tarihi:25.10.2020).

World Health Organisation (WHO). (2019). *Adolescent health in the South-East Asia Region.* (https://www.who.int/southeastasia/health-topics/adolescent-health, Erişim tarihi:19.11.2020).

Wuthnow, R. (1994). *Sharing the Journey: Support Groups and America's New Quest for Community*. New York: Free Press.

YADA (2008). *"Türkiye 'Gençlik Halleri' Araştırması."* Yaşama Dair Vakfı. (http://www.yasamadair.org/Yayinlar/6.pdf, Erişim tarihi:22.12.2020).

Yaman. Ö. M. (2013a). *Apaçi Gençlik*, İstabul: Açılım Kitap.

Yaman. Ö. M. (2013b). Türkiye'de Gençlik Sosyolojisi Çalışmalarına Dair Bibliyografik Bir Değerlendirme, *Alternatif Politika*, 5(2). 114-138.

Yeğen, M. (2004). Citizenship and Ethnicity in Turkey. *Middle Eastern Studies*, 40(6),51–66.

Yentürk, N., Kurtaran, Y., ve Nemutlu, G. (2008). Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları

Yılmaz, V. ve OY, B. (2014). *Türkiye'de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Yiannis, G. ve Lang, T. (1997). *The Unmanageable Consumer,* London: Sage Publications.

Yoesting, D.R. ve Burkhead, D.L. (2018). Significance of Childhood Recreation Experience on Adult Leisure Behavior: An Exploratory Analysis, *Journal of Leisure Research* ,5(1), 25-36.

Yörükoğlu, A. (1990). Gençlik Çağı, İstanbul: Özgür Yayıncılık.

Yücel, H.ve Lüküslü, D. (2013). 2000'li Yılları Gençlik Üzerinden Okumak, Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak içinde (9-24), Lüküslü, D. ve Yücel, H. Ankara: Efil.

Zimmerbauer, K., Suutari, T. ve Saartenoja, A. (2012). Resistance to the Deinstitutionalization of A Region: Borders, Identity and Activism in A Municipality Merger. *Geoforum* 43, 1065–1075.

EKLER

EK-1. Etik Kurul İzin Formu

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 02.07.2018 tarihli ve 613 sayılı yazı

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Sosyoloji Anabilim Dalı **Doktora Öğrencisi** Merve YALÇINKAYA'nın, Prof.Dr. Hayati BEŞİRLİ'nin danışmanlığında yürüttüğü *"Taşrada Genç Olmak: Yozgat İli Örneği"* adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 11.09.2018 tarih ve 07 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Alper CEYLAN
Komisyon Başkanı

Araştırma Kod No : 2018-340

Ek:1 Liste

Ek-2. Yozgat'ta Saha Araştırması Yapılan Sokaklardan Fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-2. (devam) Yozgat'ta saha araştırması yapılan sokaklardan fotoğraflar

EK-3. Anket Formu

Katılımın Toplumsal Boyutları: Yozgat Gençliği Örneği

Bu görüşme bilimsel bir araştırma için yapılmaktadır. Araştırma Yozgat İli'nde yaşayan gençlerin kentle olan ilişkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. Sizin vereceğiniz bilgiler araştırmanın gerçeği yansıtması bakımından çok önemlidir. Verdiğiniz bilgiler bu araştırmanın dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Özel kimlik bilgileriniz (isim, adres vb) alınmayacaktır. Görüşme sırasında istemediğiniz soruya cevap vermeyebilirsiniz. Yardımlarınız için teşekkürler.

Araştırmacının Adı Soyadı: Merve Yalçınkaya

Kurumu: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Şehir: Semt/Mahalle:
Görüşme Tarihi: Görüşme yeri:

1. Demografik Bilgiler

1.1. Yaşınız?

1.2. Görüşülen Kişinin Cinsiyeti	
1. Kadın ☐	2. Erkek ☐

1.3. Doğum Yeri		
1. İl Merkezi ☐	2. İlçe Merkezi ☐	3. Köy ☐

1.4. Kaç yıldan beri Yozgat'ta yaşıyorsunuz?

1.5. Medeni hal				
1. Bekar ☐	2. Evli ☐	3. Boşanmış ☐	4. Eşi Ölmüş ☐	5. Ayrı Yaşıyor ☐

1.6. Eğitim düzeyi
1. Okur Yazar Değil ☐ 2. Okur Yazar ☐ 3. İlköğretim ☐ 4. Ortaokul ☐ 5. Lise ☐ 6. Üniversite ☐ 7. Lisans Üstü ☐

1.7. Okul terkse hangi düzey/Kaçıncı sınıf ?

1.8. Annenin eğitim durumu
1. Okur Yazar Değil ☐ 2. Okur Yazar ☐ 3. İlköğretim ☐ 4. Ortaokul ☐ 5. Lise ☐ 6. Üniversite ☐ 7. Lisans Üstü ☐

1.9. Babanın eğitim durumu
1. Okur Yazar Değil ☐ 2. Okur Yazar ☐ 3. İlköğretim ☐ 4. Ortaokul ☐ 5. Lise ☐ 6. Üniversite ☐ 7. Lisans Üstü ☐

1.10. Çalışma Durumu
1. İşsiz ☐ 2. Öğrenci ☐ 3. Ev Genci ☐ 4. İş arayan ☐ 5. İşsiz/İş aramıyor ☐ 5. SGK'lı Ücretli Çalışan ☐ 6. SGK'sız Ücretli Çalışan ☐ 7. Mevsimlik Geçici Çalışan ☐ 8. Esnaf ☐ 9. Memur ☐ 10. Çiftçi ☐ 11. Gündelikçi-Kendine Çalışan ☐12. İşveren ☐ 13. Diğer

EK-3. (devam) Anket formu

1.10. Düzenli bir işiniz yoksa ➔
1.11. Sizce neden düzenli bir işiniz yok?
Bir mesleğim / uzmanlaştığım bir işim yok ☐
İş bulunabilecek bir tesis- sanayi- fabrika vb. Yok ☐
Sigortalı bir iş arıyorum sigortalı iş yapmayınca da ayrılıyorum ☐
Girdiğim işlerde patron ve arkadaşlarla sorunlar yaşıyorum ayrılıyorum ☐
Okumadığım için düzenli iş bulamıyorum ☐
Eşim çalışmama izin vermiyor ☐

1.12. Meslek	
1- Yöneticiler	☐
2- Profesyonel meslek mensupları	☐
3- Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	☐
4- Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	☐
5- Hizmet ve satış elemanları	☐
6- Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar	☐
7- Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	☐
8- Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları	☐
9- Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	☐

1.13. Ne kadar zamandır çalışıyorsunuz?

1.14. Çalışıyorsanız işinizi hangi kanallar aracılığıyla buldunuz?
Akrabalar vasıtasıyla ☐
İnternet ve gazetedeki iş ilanlarından ☐
Arkadaş ve tanıdıklar vasıtasıyla ☐
Diğer

1.15. Aylık ortalama gelir durumunuz	
1. Hane	2. Kişi

1.16. Gelir kaynaklarınız nelerdir?
1. Maaş ☐
2. Yevmiyeli ☐
3. Kira ☐
4. Banka Faizi ☐
5. Diğer

1.17. Kim veya kimlerle beraber yaşıyorsunuz?		
1. Bekar, yanlız yaşıyor ☐	2. Bekar, aile ile yaşıyor ☐	3. Eş ile yaşıyor ☐
4. Eş ve çocuklar ile yaşıyor ☐		

1.18. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu nedir?		
1. Ev Sahibi ☐	2. Kiracı ☐	3. Kira Ödemiyor ☐
5. Diğer		

2.1. En sık kimlerle görüşüyorsunuz? (1'den 4'e kadar derecelendiriniz)			
1. Aile ☐	2. Arkadaşlar ☐	3. Akrabalar ☐	4. İş arkadaşları ☐

2.2. En çok kimlerin görüşüne güveniyorsunuz? (1'den 4'e kadar derecelendiriniz)
1. Baba ☐
2. Anne ☐
3. Diğer aile üyelerinden biri ☐
4. Arkadaşlar ☐
5. Bulunduğum topluluktaki kanaat önderleri ☐
6. Öğretmenler ☐
7. Bulunduğum topluluktaki gençlerin ☐
8. Dini liderlerin ☐
9. Devlet görevlilerinin ☐
10. Politikacıların ☐

EK-3. (devam) Anket formu

2.3. Aşağıda sıralanan gruplara güvenme durumu					
	1 Hiç güvenmem	2 Güvenmem	3 Az çok güvenirim	4 Güvenirim	5 Son derece güvenirim
1. Aile					
2. Akrabalar					
3. Arkadaşlar					
4. Komşular					
4. Farklı milletten insanlar					
5. Farklı inançtan insanlar					
6. Yeni tanıştığım insanlar					

2.4. Haftada bir veya daha sık şekilde arkadaşlarınızla aşağıdakilerden hangilerini yapıyorsunuz?	
Dolaşmak	☐
Bir kafeye gitmek	☐
Kahveye gitmek	☐
Maç spor müsabakasına gitmek/oynamak	☐
Şehir dışına gezmeye gitmek	☐
Online oyun oynamak	☐
Diğer	☐

2.5. Aşağıdaki ifadelere katılıyor musunuz?			
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
Ailem bana gerçekten de yardım etmeye çalışıyor			
Ailemden ihtiyacım olan duygusal destek ve yardımı görüyorum			
Ailem kararlar vermemde bana yardımcı olmaya hazırdır			
Ailemle sorunlarım hakkında konuşabilirim			
İhtiyacım olduğunda etrafımda olan özel bir insan var			
Neşemi ve kederimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var			

2.6 Aşağıdaki ifadelere katılıp katılmadığınızı belirtiniz		
	Katılıyorum	Katılmıyorum
Ailem önemli konularda benim görüşümü almaktadır		
Gençler yaşadıkları çevreyi dönüştürmek için yeterli güce sahiptir		
Okulumda öğrenciler alınan kararlara katılabilmektedir (Öğrenciler)		
Yaşadığım yerde/mahallemde gençler karar alım süreçlerine katılabilmektedir		
Yaşadığım yeri/ mahallemi daha iyi hale getirmek için diğer insanlarla beraber çalışma şansım vardır.		
Yaşadığım çevre veya mahallemle ilgili sorunları belediye başkanı gibi yetkililerle konuşma/paylaşma imkanım vardır.		
Yaşadığım yeri/ mahallemi iyi hale getirmek için birçok fırsatım vardır		

2.7. En yakın 5 arkadaşınız içinde aşağıdaki kategorilere uyan var mı?		
	Evet	Hayır
Karşı cinsten biri var mı?		
Farklı etnik kökenden biri var mı?		
Farklı kentte oturan biri var mı?		
Farklı dinden biri var mı?		
Sizinle aranızda 10 yaştan fazla fark olan biri var mı?		

EK-3. (devam) Anket formu

2.8. Hiç kavgaya karıştınız mı?		
1. Hayır ☐	2. Evet ise nerede:	Neden:
2.9. Son 1 ay içinde kavgaya karıştınız mı?		
Hayır ☐	Evet ise nerede:	Neden:

2.9. Sizce toplumun size olan saygısını artıran faktörler nelerdir?
1. İyi bir eğitim almak ☐
2. İyi bir işe girmek ☐
3. Zengin olmak ☐
4. Önemli pozisyonlardaki insanların desteğini almak ☐
5. Evlenmek ☐
6. Toplumun kurallarına taat etmek ☐
7. Dini ibadetlerimi yerine getirmek ☐
8. Bulunduğum topluluğun lideri olmak ☐
9. Çocuk sahibi olmak ☐
10. Fiziksel olarak güçlü olmak ☐
11. Davam için şehit olmak ☐
12. Askere gidip gelmek ☐
13. Başörtüsü takmak ☐

3.1. İmkânınız olsa Yozgat'tan taşınmak ister misiniz?	
Evet ise neden	Hayır ise neden

3.2. Yozgat'ta ikamet etmenin en sevdiğiniz yanı nedir?

3.3. Kentin imkanlarını yeterli buluyor musunuz?	
Evet	Hayır ise neden:

3.4. Sizce Türkiye'de yaşanacak en iyi kent hangisidir? Neden?

3.5. Kent merkezinde / İlçe merkezinde gitmediğiniz/gitmekten kaçındığınız mekanlar var mı?	
Evet ise neden:	Hayır ☐

3.6. Kent merkezinde / İlçe merkezinde gitmeyi sevdiğiniz/bulunmaktan hoşlandığınız mekanlar var mı?	
Evet ise neden:	Hayır ☐

3.7 Oturduğunuz yere aidiyet hissediyor musunuz?	
Evet ☐	Hayır ise neden:

3.8. Oturduğunuz mahalleden/muhitten memnun musunuz?	
Evet ☐	Hayır ise neden:

3.9. Bulunduğunuz yerde değiştirmek istediğiniz neler var?

3.10. Sizce gençlerin bu kentte yaşarken karşılaştıkları en büyük problemler nelerdir? En önemli gördüğünüz 3 seçeneği belirtiniz.
İşsizlik ☐
Yoksulluk ☐
İş alanlarının yetersizliği ☐
Gidilecek görülecek yerlerin azlığı ☐
Serbest zamanları geçirebilecek aktivitelerin azlığı ☐
Türkiye'de gidilmek istenen diğer kentlere uzaklık ☐
Diğer

EK-3. (devam) Anket formu

3.11.Yozgat'ın gelecekte daha gelişmiş bir yer olacağını düşünüyor musunuz?	
☐ Evet ise neler yapılabilir	☐ Hayır

3.12. Gençler kendilerini ifade edebiliyorlar mı? Gençlerin kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri için ne yapılmalıdır?

3.13. Serbest zamanınız olduğunda yapmak istediğiniz şeyleri yapabilecek imkanlara sahip misiniz?

3.14. Size göre kentte diğer insanların bulunmanızdan hoşlanmayacağı alanlar var mı?	
Evet	Hayır

3.15. İmkanınız olsa başka bir mahalleye taşınmak ister miydiniz?	
☐Evet ise nereler	☐ Hayır

3.16. Yaşadığınız yerde kendinizi güvende hisssediyor musunuz?	
Evet ☐	Hayır ise neden

3. 17. Yaşadığınız yerin yakınında aşağıdaki genel hizmetler bulunuyor mu?		
	Evet	Hayır
Sağlık Ocağı- Hastane		
Polis- Jandarma		
Postane		
Banka şubeleri- ATM		
Anaokulu/ ilköğretim kurumları		
Ortaöğretim kurumları (liseler)		
Muhtarlık/ Belediye		

3.18. Belediyelerin gençlere yönelik hizmetlerinden memnun musunuz?	
Evet	Hayır

3.19. Yaşadığınız yerde aşağıdaki koşullardan memnun musunuz?			
	Memnunum	Kararsızım	Memnun değilim
Komşular arası ilişkiler			
Boş zaman geçirebileceğiniz yerler			
İnsanlar arası yardımlaşma			
Piknik alanı			
Sinema ya da tiyatro gibi kültürel faaliyetler			
Kütüphaneler			
Yeşil alanlar			

4.1. En yaygın olarak gündelik uğraş ve vakit geçirme biçimleriniz nelerdir? Öncelik derecesine göre 3 tanesini sıralayınız? (Günde iki saatten fazla zaman harcanan uğraşlar)
1. WhatsApp/Sosyal medyada sohbet ☐
2. Youtube / instagram /facebook /twitter gibi sosyal medyada zaman geçirmek ☐
3. Sosyal mekanlarda zaman geçirmek (Kafe, Kahvehane, Sokak) ☐
4. Aile ile sohbet etmek ☐
5. Gündemi takip etmek (internet, TV, gazete) ☐
6. TV izlemek ☐
5. Müzik dinlemek ☐
6. Okumak (Kitap, Gazete, Dergi) ☐
7. Ev işleri (çamaşır yıkamak, temizlik, yemek yapmak, tamir işleri) ☐
8. Bilgisayarda veya internette oyun oynamak ☐
9. (Öğrenciyse) ders çalışmak ☐
10. Spor / Egzersiz yapmak ☐
11. Sanatsal faaliyetler (enstrüman çalmak, resim yapmak v.s.) ☐
12. El İşleri ☐

EK-3. (devam) Anket formu

4.2. Son bir ay içerisinde katıldığınız aktiviteleri işaretleyiniz.
1. Evde arkadaşlarla buluşma ☐
2. Alışveriş merkezine gitmek ☐
3. Kıyafet alışverişi ☐
4. Kafede veya restoranda arkadaşlarla buluşma ☐
5. Akraba ziyareti ☐
6. Mahallede, sokakta, parkta arkadaşlarla buluşma ☐
7. Komşu ziyareti ☐
8. Akşam arkadaşlarla dışarı çıkmak ☐
9. Sinemaya gitmek ☐
10. Kuran okuma toplantıları, dini sohbetler, mevlüt ☐
11. Müzeleri / Sanat galerilerini / tarihi yerleri ziyaret etmek ☐
12. Tiyatroya gitmek ☐
13. Konsere gitmek ☐
14. Altın gününe katılmak ☐

4.3. En çok kullandığınız sosyal medya kanallarını sıralayınız		
1. İnstagram ☐	2. Whatsapp ☐	3. Facebook ☐
4. Twitter ☐	5. Youtube ☐	6. Snapchat ☐
7. Diğer ☐		

4.4. Aşağıda sosyal medyayı tanımlayan cümlelerden hangisi sizin görüşünüze daha yakın geliyor?
1. Sosyal medya daha geniş bir dünyayı fark etmemize yardımcı oluyor ☐
2. Sosyal medya kendimizi ifade etmemizi kolaylaştırıyor ☐
3. Sosyal medya sayesinde toplumun geneli ile daha güçlü ilişki kurduğumu hissediyorum. ☐
4. Sosyal medya kutuplaşmanın artmasında rol oynamaktadır ☐

4.5. Tatillerinizi nerede geçiriyorsunuz?
1. Tatil yapamıyorum ☐
2. Şehir dışında/deniz kenarında ☐
3. Şehir dışında/ akrabaların yanında ☐
4. Yurt dışında ☐
5. Tarla / Bağ/ Bahçe işiyle meşgul oluyorum ☐
6. Yozgat'ta ailemin yanında ☐
7. Yozgat'ta arkadaşlarımla beraber ☐
8. Yozgat'ta akrabalarımla beraber ☐

5.1.Aşağıdaki ifadelere katılıyor musunuz?					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Sosyal ilişkilerimi iyi tutmak için çabalarım					
Sosyal çevreme karşı sorumluluklarımı yerine getiririm					
Bayramlarda aile akraba ve arkadaşlarımı ziyarete giderim					
Sosyal çevremdekilerin düğün, sünnet ve cenazelerine giderim					
Arkadaşlarımla sıklıkla buluşurum					
Yaşadığım kentteki kültürel ve sosyal etkinliklere katılırım					
Sosyal çevremdeki insanların düşündükleri benim için önemlidir					
Sosyal çevrem beni tanımlamaktadır					
İyi bir çevre içerisinde yaşadığımı düşünüyorum					
Yaşadığım çevrede çoğu kişiyi tanırım					

EK-3. (devam) Anket formu

5.2.Geleceğe dair endişeleriniz nelerdir? İlk 3 tanesini derecelendiriniz.
1. Çocuklarıma iyi eğitim sağlayamamaktan endişe duyuyorum ☐
2. Ekonomik özgürlüğe sahip olamamaktan endişe duyuyorum ☐
3. Uyuşamayacağım biri ile evlenmekten endişe duyuyorum ☐
4. Sağlığımı koruyamamaktan endişe ediyorum ☐
5. Kariyer fırsatlarını değerlendirememekten endişe duyuyorum ☐
6. Yaşlılığımda yalnız kalmaktan endişe duyuyorum
7. Sesimi duyurma fırsatı bulamamaktan endişe duyuyorum ☐
8. Şiddetle karşılaşmaktan endişe duyuyorum ☐
9. Yüksek öğrenimimi tamamlayamama konusunda endişeliyim ☐

5.3. Kimliğinizi aşağıdakilerden hangisi belirliyor? 1'den 4'e kadar derecelendiriniz.			
1. Ailem ☐	2. Ülkem ☐	3. Dinim ☐	4. Etnik grubum ☐

5.4. Aşağıdaki ifadelere katılıyor musunuz?					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Yaşadığım çevre veya mahallemle ilgili sorunları yetkililerle paylaşabilirim (muhtar, belediye)					
Yaşadığım yeri/ mahallemi daha iyi hale getirmek için diğer insanlarla beraber çalışabilirim					
Gençlere yerel yönetimlerde daha fazla söz hakkı verilmesi gerekir					
Gençler yaşadıkları çevreyi dönüştürmek için yeterli güce sahiptir					
Yaşadığım çevreye katkıda bulunacak herhangi bir organizasyona maddi yardım sağlamak isterim					
Sivil toplum kuruluşları gençler için çalışmalıdır					
Yaşadığım yerdeki haber ve olaylarla ilgiliyim					
Yaşadığım yerle ilgili problemleri başkalarıyla tartışırım					
Gençler yaşadıkları yerle ilgili sorumluluk almalıdır					
Yaşadığım yerin gelecekte daha iyi olacağını düşünüyorum					

5.4. Aşağıdaki sivil ve siyasi kurumlardan hangilerine üyesiniz?		
	Evet	Hayır
Spor kulüpleri		
Hayır kurumları;yardım dernekleri; insani örgütler		
Siyasi partiler		
Diğer dernek ve/veya vakıflar		
Dini dernek, vakıf, kuruluş, cami yaptırma derneği		
Sendikalar		

5.5. Bağış yapıyorsanız hangi yollardan yapıyorsunuz?		
	Evet	Hayır
Filtre zekât gibi dini yardımlar		
İlgili STKlar yoluyla verilen yardımlar (Örgütlü yardımlar)		
Doğrudan yardımlar		
Diğer (zorunlu, sokak dilencilerine)		
Cevap yok		

EK-3. (devam) Anket formu

5.6. Aşağıdaki ifadelere katılıyor musunuz?					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
İlgili kurumlara resmi prosedürler yoluyla başvururum					
Sivil toplum kuruluşu üyesi olmayı isterim					
Kurumlara e posta/tweet atabilirim					
İmza kampanyalarına katılabilirim					
Sosyal medyada siyasi içerikli gönderi paylaşabilirim					
İzinli gösteriye katılabilirim					
Siyasete dair haber ve olayları takip ederim					
Gençlerin siyasetle ilgili olması gerekir					
Çevremdekilerle siyasetle ilgili meseleleri konuşurum					
Farklı görüşteki insanlarla tartışmaya girmekten çekinmem					

5.7. Hoşunuza gitmeyen bir olayla karşılaştığınızda ne yaparsınız?
Bir şey yapabilecek olanları harekete geçiririm ☐
Hiçbir şey yapmam çünkü başımın belaya girmesinden endişelenirim ☐
Bazı durumlarda az da olsa bir şey yapmaya çalışırım ☐
Hiçbir şey yapmam çünkü ilgilenmem ☐
Genellikle yapabileceğim ne varsa yapmaya çabalarım ☐
Hiçbir şey yapmam çünkü hiçbir şey işe yaramaz ☐

5.8.Hoşunuza gitmeyen bir durum olduğunda aşağıdakilerden hangilerine başvurursunuz		
	Evet	Hayır
1. Sosyal medyada gönderi paylaşmak		
2. İzinli gösterilere katılmak		
3. İmza kampanyalarına katılmak		
4. İlgili kurumlara e-posta / tweet atmak		
5. İlgili resmi kurumlara resmi prosedürler yoluyla başvurmak		
6. İlgili STK'lara başvurmak		
7. Mümkünse sorumlu kişileri ve grupları kendi başına cezalandırmak		
8. İzinsiz eylem / protestolara katılmak		

5.9.Türkiye'de en önemli gördünüz 3 sorunu belirtiniz
1. İstihdam ☐
2. Kadın sorunları ☐
3. Yoksulluk ☐
4. Kürt sorunu ☐
5. Ekonomik kriz ☐
6. Düşünce özgürlüğü ☐
7. Mülteciler ☐
8. Politik sistem ☐
9. Adalet ☐
10. Çevre sorunları ☐
11. Eğitim sorunları ☐
12. Yaşlılık ☐
13. Sağlık sorunları ☐

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Yalçınkaya Merve
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri :
Medeni hali : Bekar

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üni. Sos. Bil. Enst. Sosyoloji	2014
Lisans	Mimar Sinan Üni. Ed. Fak. Sosyoloji	2011
Lise	Eskişehir Anadolu Lisesi	2005

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2011-2018	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2018-Halen	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

ankara HBM

